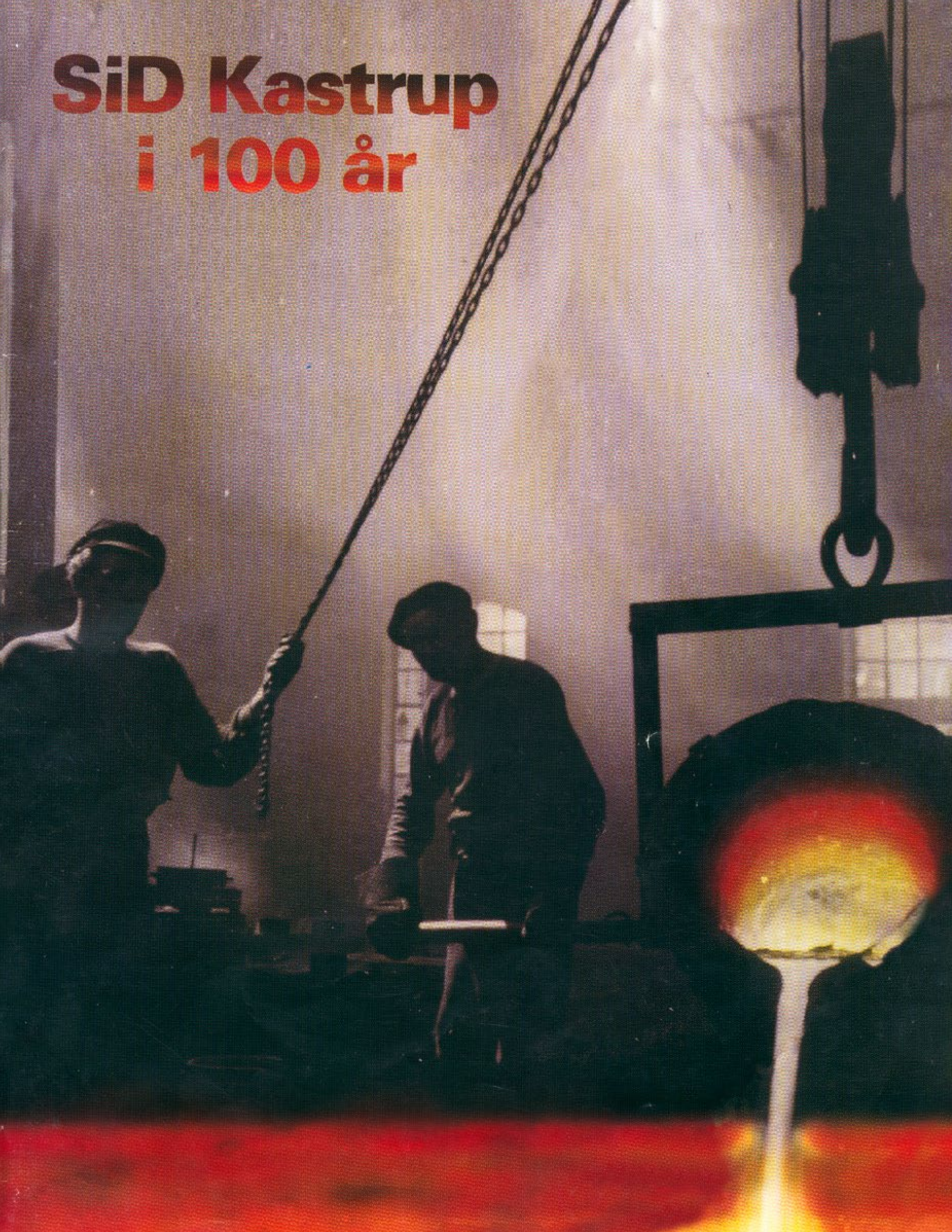

SiD Kastrup i 100 år

Forord

Da vi gik ind i opgaven med at lave et jubilæumsskrift for SiD Kastrup i anledning af afdelingens 100 års mærkerunding, var vi kun i besiddelse af afdelingens protokoller for 1913-22 og fra 1939 og opefter. Der var også nogle få fotos og enkelte andre skrivelser. Det var et meget spinkelt grundlag.

Det var oplagt for os, at et jubilæumsskrift ikke kun skulle behandle afdelingens egen udvikling, men også forsøge at beskrive lidt af den udvikling, der har været i hele samfundet, og for det enkelte menneske inden for vores sociale gruppe, i den samme periode.

Vi undersøgte, om der lå materialer hos det store SiD. De kunne oplyse, at da englænderne i marts 1945 bombede Gestapos hovedkvarter i Shellhuset, strøg størstedelen af det daværende Arbejdsmandsforbunds hovedsæde, Lyngsiehus, med i branden. Så såvel Gestapos som Arbejdsmandenes arkiver gik op i røg ved denne lejlighed. Det ene til stor gavn og frelse for mange frihedskæmpere. Det andet til ærgrelse for bla. os, der gerne ville vide noget om vores afdelings op- og nedgang i de første år.

Hos ABA, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, har vi støvet gamle fagblade, *Socialisten* og *Socialdemokraten* (Aktuelt's forløbere) igennem, samt gamle bøger om arbejderbevægelsen.

I de lokalhistoriske arkiver i Kastrup og Dragør har vi arbejdet os gennem gamle lokalaviser, vejvisere, bøger og fotoarkiver.

Og langsomt er en historie fra de tidligste år kommet frem i lyset. Med et var vi i den situation, at vi måtte

beslutte os til, hvad vi af pladshensyn måtte udelade, vælge fra. Det er meget svært. For hvor er det ufatteligt spændende at opleve de kår, man den gang arbejdede under. Og hvor er det ærgerligt, at vi ikke kan få mulighed for at vise vore kære læsere meget mere af det, vi har set i vores søgen. Vi føler os så små og forkælede, når vi ser hvilke kampe, de den gang måtte udkæmpe for at opnå noget, vi idag ikke engang lægger mærke til i dagligdagen; forhold og ting, som vi tager for fuldstændigt givne.

Vi har snakket med gamle kolleger, pensionister og efterlønnere, samt mennesker udenfor fagforeningen.

Det har yderligere udbygget vore indblik i afdelingshistoriens gang, og i arbejdsfolkernes liv og levned. Vi skylder såvel jer som vore hjælpere og vejledere i Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling (TKL) og Dragør Lokalsamling (DL), samt Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv en kæmpe tak.

Og alligevel ved vi, at om vi så fortsatte hele resten af livet med at studere udviklingen fra 1896 til idag, ville vi ikke helt kunne fatte, hvordan livet og dagligdagen har formet sig for de mennesker, der i 1896, 1936, 1966 virkede og udgjorde Arbejdsmands-afdelingens medlemsmasse. Hvilke tanker de gjorde sig, hvilke problemer de mødte, hvilke glæder de oplevede, hvilke opfattelser de havde af fagforeningen, af deres egen plads i samfundsbilledet. Hvilke fremtidsdrømme, de havde. Nogle af os, er gamle nok til at kunne huske både 1936 og 1966, men hvad er der dog ikke sket siden. Hvor meget er der ikke blevet malet

oven på de billeder, vi dengang oplevede, så vi knapt nok kan huske, og give andet end små glimt fra datiden.

Prøv selv at gætte på, hvad der vil være sket om 30 år. Og prøv at huske, hvad du foretog dig i disse dage for 30 år siden.

Det har ikke været vores mening med dette skrift at lave en historisk afhandling, men at give nogle levende og letlæselige indblik i en fantastisk udvikling, såvel teknisk, organisatorisk som menneskeligt. Derfor er skriftet ikke spækket med kildehenvisninger, og vi kan heller ikke garantere for alle oplysningernes ægthed, da vi ikke har kontrolleret dem alle.

Ligeså svært som det er at udtrykke en hel en roman på en film, er det at beskrive 100 års udvikling i et enkelt jubilæumsskrift på ikke engang 100 sider. Året 1996 er forresten også 100-året for filmens fremkomst i Danmark.

Vi lader filmen starte.....

Jubilæumsskriftudvalget

Lene Bokelmann Victor Brasen Stig Ekblom

Tak til udvalget for det flotte arbejde. Nu ved vi, at om 100 år er ikke alting glemt.

Særlig tak til Stig Ekblom, for en helt uvurderlig indsats i arbejdet med dette skrift.

SiD Kastrup

Da Gestapo-hovedkvarteret i Shellhuset i Vester Farimagsgade blev bombet af Mosquito-jagerbombere den 21. marts 1945, faldt en del bomber i kvarteret omkring. Naboet om hjørnet, Lyngsiehus, måtte stort set genopbygges efter den brand, der hærgede bygningen. Arbejdsmandsforbundets arkiv gik til, hvilket har skaffet en del kvaler med at udrede Kastrup Afdelings historie.

– glimt fra en
fagforenings første
hundrede år

Harald Brix

Louis Pio

Paul Geleff

SOCIALISTERNE KOMMER

Borgerskabet blev rædselsslagent, da spøgelse, der længe havde huseret i Europa, endelig nåede til Danmark

I 1860'erne kom der langsomt gang i industrialiseringen i Danmark, længe efter udviklingen i Tyskland og England. I disse lande havde der allerede eksisteret fagforeninger og socialdemokratiske foreninger i årtier, da man i Danmark oprettede den første *Internationale* i 1871.

Inspirationen kom fra Karl Marx, Friedrich Engels og Lasalle's skrifter og taler, og af de kampe, der udkæmpedes rundt om i de store industrilande i Europa mellem arbejderne og magthaverne.

Vild panik

De første tiltag var både politiske og fagforeningsmæssige, selvom initiativtagerne Brix, Pio og Geleff ikke selv var arbejdere. Der strømmede medlemmer til, også fra hele arbejdspladser, og der kom vældigt sving i oprettelsen af fagforeninger, bla. cigarmagere og typografer. Borgerskabet gik i vild panik, troede at socialisternes revolution var nær, og rustede sig til kamp.

Slaget på fælleden

I 1872 startedes avisen *Socialisten*. I april 1872 udbrød en større murerstrejke i København, og da *Socialisten* den 2.maj indkaldte til et offentligt møde for at støtte dem, skred myndighederne ind. Avisen blev beslaglagt, og mødet forbudt af myndighederne.

De forsøgte med alle midler at bekæmpe "det socialistiske spøgelse", som de jo havde set lave "ulykker" i de andre lande. Pio, Brix og Geleff blev arresteret, men alligevel samlede folk på fælleden for at vise deres protest. Politiet greb ind med stor brutalitet og ryddede demonstrationen. Nu troede man, at socialismen i Danmark var knust.

Internationale blev forbudt i 1873, men fagforeningerne fortsatte med at udvikle sig både i størrelse og antal. Strejker hørte efterhånden til dagens orden, kampen rasede mellem arbejdsgivere og arbejdere, med politi og myndighederne helt på arbejdsgivernes side.

De faglige og politiske ledere for den socialistiske bevægelse røg gang på gang i fængsel, fik store bøder, blev sat ud af deres lejligheder, fyrede, sortlistede.

Censur og fængsel

Arbejderbevægelsens avis *Socialisten* blev udsat for censur, blev et utal af gange beslaglagt, og redaktøren idømt bøder eller sat i fængsel. Arbejdsgiverne fandt på utallige forholdsregler til at genere fagbevægelsen. Så sent som i 1893 lykkedes det arbejdsgiverne at få dom for, at *Socialdemokraten*, som arbejderbevægelsens avis nu hed, ikke måtte skrive om, at der var strejke eller lockout på en virksomhed. Det var en "krænkelser af privatlivets fred". Pressefriheden gjaldt kun for den borgerlige presse. Alligevel voksede bevægelsen støt. Dog var det først de faglærte, der dannede fagforeninger; det varede lang tid, før arbejdsmændene kunne samle sig.

Katastrofen

En katastrofe indtraf i 1877, da de utroligt populære ledere af den socialdemokratiske arbejderbevægelse, Pio og Geleff, direkte fra et af deres lange fængselsophold emigrerede til USA for at være med til at bygge en ny lykkestad dér istedet for her. Deres helbred var svækket af fængselsopholdene, og de havde fået penge af politiet til at rejse og etablere sig for derovre.

Det frembragte en flodbølge af skuffelse i den spæde danske arbejderbevægelse. Da der samtidig indtraf en økonomisk krise i 1878 med samtidig voldsom indvandring fra landet til byerne, blev arbejderbevægelsen stærkt svækket, flere steder helt udraderet. Der forestod således i 80'erne en genopbygningsfase, hvor det faglige arbejde i højere grad blev baseret på arbejderne egen organisering, end der tidligere havde været lagt vægt på. Fagforeningerne var tidligere meget politisk baserede, og ofte styrede af folk, der ikke selv var arbejdere. Det

Arbejdsforholdene var alle steder horrible. Her ses arbejdere på sukkerfabrikken i København med den brandvarme sukkeropløsning, der skulle bæres rundt i fade.

var svært at skelne mellem parti og fagbevægelse.

Landsdækkende forbund

I 1884 opstod de første landsdækkende forbund, blandt andet Snekernes, og i 1886 lykkedes det at danne *De Samvirkende Fagforeninger i København*, der trods sit navn virkede en del i hele landet. Dermed kan vi kalde det for forløberen for vore dages LO, ikke mindst efter at man omdannede sig til *De Samvirkende Fagforbund* i 1898. Organisationen kom til at være til stor gavn for udviklingen af nye fagforeninger og for gennem-

førelsen af forbedringer af arbejdsforholdene gennem strejkehjælp og anden støtte i de kommende år.

Kampplads

Men den blev også en kampplads for de meningsforskelle, der allerede dengang var i fagbevægelsen. I de kommende årtier tog Arbejdsmandsforbundet adskillige gange skridt til at melde sig ud i protest mod den førte linie.

I 1925 blev det alvor, efter at Arbejdsmandsforbundet havde måttet kæmpe en overenskomstkamp færdig helt alene. Først 4 år efter meldte man sig ind i *De samvirkende Fagforbund* igen. ♦

Det var en katastrofe, da Pio og Geleff flygtede til Amerika. Og pressen hældte al den benzin på bålet, som de kunne.

Sjoverne samler

Under store vanskeligheder lykkedes det efterhånden også for arbejdsmændene at samle sig

Arbejdsmændene var i de tidlige år virkelig et pjalteproletariat på arbejdsmarkedet. De blev kaldt "sjovere" og blev set ned på af de faglærte, og de blev utroligt dårligt behandlet af arbejdsgiverne. Det var helt normalt med en arbejdstid fra 06 morgen til 19.30 aften. Folk i industrien arbejdede mange steder helt uden fridage, hverken søn- eller helligdage, og tit også om natten. I bygge/anlægsbranchen var arbejdsmænd ofte kun ansat som daglejere, og til en ussel løn.

Arbejdsmændenes sektion af "Internationale" blev dannet i november 1871.

Langsomt og besværligt

1873 oprettedes Arbejdsmændenes Fagforening i København, men den skrantede noget, manglede folk, fordi de aktive i fagforeningen blev forfulgt og fængslet, fyret, sat på gaden og sortlistet.

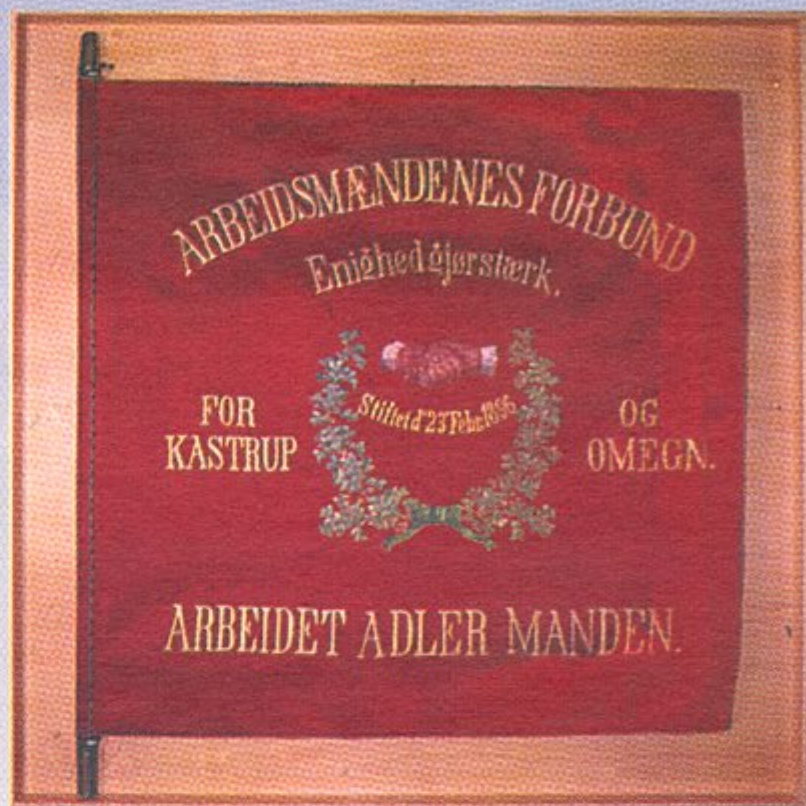
Der var ikke stor tilgang til fagforeningen, trods de usle forhold, som arbejdsmænd blev budt i disse år.

I 1880'erne dannedes flere arbejdsmandsfagforeninger, bla. Murarbejds-

mændene, men fabriksområdet haltede bagefter. I årene omkring den store udvikling af fagbevægelsen i Københavnsområdet under Lyngsies ledelse omtales gang på gang den særlige træghed, der var på fabrikkerne med hensyn til at tilslutte sig fagbevægelsen. Det påpegedes, at der var særligt pres på fabriksområdet fra de mange tilvandrende fra landet, og at det gjorde det svært at organisere folkene.

Arbejdsmændenes forbund for København og Omegn

I 1884 dannede man "Arbejdsmændenes Forbund for København og Omegn", men denne kunne heller ikke rigtig holde dampen oppe, ikke mindst grundet det store pres, som arbejdsgiverne udsatte lederne for. De kunne være sikre på at blive arbejdsløse og sortlistede, når de lod sig vælge. Flere blev tvunget til at nedsætte sig som selvstændige handlende eller ligefrem at emigrere. Desuden satte en økonomisk krise ind i 1885, med stor arbejdsløshed til følge – og forøget indvandring af folk fra landet til

Kastrup afdelings gamle fane.

byerne. Dette var særligt belastende for de ufaglærte fagforeninger, for arbejdsgiverne havde nok af folk at vælge imellem i en sådan situation.

Endelig fremgang

I 1891 reorganiserede man det københavnske forbund, og valgte M.C. Lyngsies til formand. Nu kom der gang i sa-

gerne. Overenskomster blev oprettet, og medlemmer hvervet, arbejdsplads for arbejdsplads, med stort besvær. I provinsen havde man arbejdet støt på dannelsen af arbejdsmandsfagforeninger og i 1890 gik hele landets arbejdsmandsfagforeninger sammen og dannede "Arbejdsmændenes Centralorganisation i Danmark". Men i 1894 førte nog-

Jamen, hvad med produktionen?

I 1870'erne havde man så mange børn i arbejde på glasværkerne, at man oprettede særlige fabriksskoler. Så kunne børnene nøjes med at gå i skole lørdag eftermiddag og søndag formiddag, og så være på arbejde resten af ugen – naturligvis, i 14-15 timer om dagen.

Forbudet mod anvendelse af børn på natarbejde i 1873 gav glasværkerne store problemer med at fremstille glas om natten, og man måtte udvide pladsen til pakning m.v. betragteligt, da de unge kun måtte arbejde om dagen. Anvendelsen af børn var altså ret betydelig. I 1913 blev børnearbejde helt forbudt, og på Kastrup Glasværk lukkede man skolen i 1916.

Forgylt opmand

Foranlediget af de Oplysninger, der blev fremskaffet om Arbejdet på fabriken (Gødningstrejken, 1912), og den Sygestatistik for Svovlsyrearbejderne, der ligeledes blev tilvejebragt, erklærede Forligsmanden, Generaldirektør Michael Koefoed, at Arbejdet i Svovlsyrefabrikerne var en Forsmag paa Helvede, og at selv om man forgylt ham fra Top til Taa, skulde ingen faa ham til at blive Svovlsyrearbejder.

(fra hovedbestyrelsesreferat, 1912)

sig

le temmelig personbetonede uenigheder i det Københavnske forbund til, at man splittede forbundet igen i 3 forbund, eet for Jylland og Fyn, eet for Sjælland og Øerne, og eet for København og Omegn.

Lys i mørket

Visse københavnske fagforeninger tilhørte så forbundet for Sjælland og øerne, blandt andet Havnearbejderne.

Først i 1897 blev man enige om at samles igen, og der kom en stabil og succesfuld udvikling for Arbejdsmandsforbundet.

Og netop i denne tid fik man endelig held til at oprette en levedygtig afdeling, Arbejdsmandenes Forbund for Kastrup og Omegn. ♦

Industriens udvikling i de tidligste år:

I 1870 var der ialt 22.000 industriarbejdere i hele landet. Heraf 7.000 i København

I 1880 var der 27.000 Heraf 12.000 i København

I 1901 var der 75.000 Heraf 27.000 i København

Det næste bliver vel kaviar

Under Forhandlingerne (Gødningsstrejken, 1912) havde Fabrikernes direktør, Herr Sigumfeldt, erklæret det for luksus, naar Arbejderne vilde have Spegepølse paa Maden.....

(fra hovedbestyrelsesreferat, 1912)

Storlockouten 1899

Arbejdsgiverne var trætte af arbejderne krævementalitet. Der måtte sættes en modoffensiv ind gennem lockout (udelukkelse)

I 1896 dannede arbejdsgiverne "Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening", det der idag kalder sig DA. De besluttede sig til at bruge lockouten som kampvåben for at "rulle" arbejderne tilbage – de havde i arbejdsgivernes øjne fået alt for meget at skulle have sagt.

I 1897 lockoutede arbejdsgiverne 4000 arbejdere i 15 uger, men måtte selv krybe til korset og give arbejderne indrømmelser. Så man rustede sig til tænderne.

Fremprovokeret strejke som anledning

Den 25. maj 1899 brød den hidtil største lockout ud i Danmark. Nu skulle arbejderne og deres fagforeninger een gang for alle knækkes. Anledningen blev, at ledelsen på fabrikken "Titan" havde krævet, at arbejderne skulle gå 33% ned i løn, hvilket medførte, at arbejderne gik i strejke. Jernets Arbejdsgiverforening varslede straks lockout i hele landet; det hele osede langt væk af aftalt spil.

Væk med alle goder

Arbejdsgiverforeningen opsatte derpå en lang række krav om forringelser for arbejderne, herunder fjernelse af mindstelønnen i alle fag, og en sikring af arbejdsgivernes totale ret til at lede og fordele arbejdet, og at fastsætte lønvilkårene uden overenskomster eller forhandlinger.

Noget så latterligt som at arbejderne skulle spørge om lov, før de gik ud for at tisse, var eet af arbejdsgivernes ultimative krav.

Nej til forlig

Arbejdsgivernes kampvilje var utrolig, og de var totalt urokkelige i deres krav. Dette skulle være det afgørende slag mod fagbevægelsen; arbejdsgiverne var trætte af, at arbejderne havde fået sikret sig nogle rettigheder, så de kunne blande sig i virksomhedens beslutninger. Det var kun de organiserede arbejdere der blev lockoutet, de "gule" kunne bare arbejde, som de havde lyst til. Forligsmanden fremsatte i August, efter 2½ måneders konflikt, et forligsforslag, der blev

Fortsættes næste side

1899. Karikatur af DsF og DA's formænd, der surt sidder og vender sig fra hinanden:

Pressen lavede muntert sjov med ledernes stædighed. Men ude blandt arbejderne var det alvor. Børnedødeligheden steg adskillige gange under lockouten, og i massevis af arbejderfamilier blev sat på gaden.

Nyt navn, samme gavn

Septemberforliget fastholdt sit navn indtil 1960, hvor det blev omdøbt til Hovedaftalen.

Indholdet bestod dog stort set uændret, så det eneste, der skete herved, var at det blev lidt sværere at huske, hvorfor man skulle trækkes med den.

Lønnen

Den typiske dagløn for en arbejdsmand var i 1872 kr. 2,25, altså 13 kr. om ugen, svarende til 20 øre i timen ved en 11 timers arbejdsdag.

I 1884 var daglønnen på 2,50 kr., altså 15 kr. om ugen, 23 øre i timen (10 1/2 timer/dag). En kvindelig arbejders dagløn var på 1,37 kr.

I 1899 var den på kr. 3,50, dvs. 21 kr. om ugen, 35 øre i timen (10 timer/dag).

En kvindelig arbejders dagløn var 1,90 kr.

Arbejdstiden

Fra 11 timers arbejdsdag ned til 10 på 30 år.

I 1872 strejkede murerne i København for at få nedsat den daglige arbejdstid fra 11 timer til 10. Kampen mislykkedes, men et par år efter fik de deres vilje. Visse steder, især i provinsen, arbejdede man 15 timer om dagen, men på Holmen i København arbejdede man i disse år kun 8 timer om dagen.

Den typiske arbejdsdag var i 1880 på 11 timer – 6 dage om ugen.

8-timers kravet

I 1888 samledes fagbevægelsen på internationalt plan og enedes om at kræve en 8 timers arbejdsdag, fastsat ved lov, ikke pr. overenskomst. Det blev senere hovedparolen for demonstrationerne på 1. maj, der blev gjort til Arbejderbevægelsens internationale kampdag.

Gennembrud

I 1896 lykkedes det for bagerne at få fastsat den ugentlige arbejdstid til 57 timer med visse undtagelser, altså en daglig arbejdstid på 9 1/2 time.

Først i slutningen af 1890'erne lykkedes det mere udbredt at få nedsat den daglige arbejdstid til 9 1/2 og 9 timer – men 6 dage om ugen, naturligvis.

2 timer fri ud af 12

Alligevel var den typiske arbejdstid år 1900 fra kl. 06 til 18, med frokost kl. 08.00-08.30, middagspause 12.00-13.00 og vesperkost kl. 15.30 -16.00, altså 12 timers arbejdsdag med 10 timers effektivt arbejde.

vedtaget af arbejderne, men forkastet med stort flertal af arbejdsgiverne. Så lockouten fortsatte.

Helt ned med nakken

Arbejdsgiverforeningen var så nidkære i deres bekæmpelse af arbejderne, at de sendte anmodninger til Tyskland, Sverige og Norge om at afskedige danske arbejdere og undlade at antage nogle overhovedet. Alle smutveje skulle lukkes. Og det skete.

Hvor fanatiske arbejdsgiverne og deres medsammensvorne var, viser flg. eksempel:

En godsforvalter på Falster havde taget nogle Københavnerbørn til sig for en tid, men godsejeren truede ham med afskedigelse, hvis han ikke straks sendte børnene tilbage til byen. De skulle sandelig være hjemme og dele sulten og nøden sammen med deres lockoutede forældre. Alle huller skulle lukkes.

Halvdelen lockoutet

I alt 40.000 arbejdere var lockoutede, det svarede til knap 50% af samtlige medlemmer i fagbevægelsen.

Ud af disse var 12.000 arbejdsmænd, 40% af samtlige medlemmer i Arbejdsmandsforbundet.

Septemberforliget – en kapitulationserklæring

Endelig, den 5. september 1899 blev et forlig vedtaget, efter 19 ugers konflikt. I skyggen af den nød og elendighed, lockouten havde spredt blandt arbejderne.

Septemberforliget, som mange idag betegner som noget nær en kapitulationserklæring fra arbejdersiden, indgår endnu idag som hovedmaterialet i Hovedaftalen.

Retten til at lede og fordele – og fortolke reglerne

Arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet blev fastslået, og dermed den fortolkningsret overfor overenskomsten, som arbejdsgiverne har endnu, og som medfører, at arbejdersiden er pålagt bevisbyrden i sager

For at holde modet oppe under storlockouten i 1899, arrangerede Lyngsie en skovtur til Ulvedalene for de udelukkede.

omkring overtrædelser af overenskomsten. En række af de fagretlige regler, der er gældende den dag i dag blev vedtaget her.

Det var ikke uden grund, at Arbejdsmandsforbundets formand, Lyngsie, ville holde længere ud, han var såmænd klar til at tage et par måneder til.

Der er siden dengang gjort mange forsøg på at få ændret de væsentlige punkter i forliget, men det er altså ikke lykkedes, nu næsten 100 år efter.

Kun ¼ løndækning

Den samlede udbetaling af strejkeunderstøttelse til alle grupper var på 3 mio. kr., og det opgjorte løntab var på 12 mio. kr. Når man tænker på, at arbejderfamilien dengang kun lige akkurat havde til livets opretholdelse, har et så stort løntab været katastrofalt.

En fjerdedel af understøttelsesbeløbet kom fra indsamlinger i udlandet. Dengang var der international solidaritet til. ♦

“Kristeligt Dansk Fællesforbund for Arbejdsgivere og Arbejdere”

Midt under storlockouten i 1899 samledes en gruppe af Indre Missions ledende folk og dannede “Kristeligt Dansk Fællesforbund for Arbejdsgivere og Arbejdere”. De gik straks igang med at skaffe skruebrækkere til de lockoutende virksomheder, og ingen var dengang i tvivl om, at foreningens eneste formål var at tjene arbejdsgivernes interesser. Fagbevægelsen spåede den dengang kun en kort levetid, men den findes gudhjælpedem endnu, og tjener stadig sit formål.

Kort lørdag

Arbejdstiden blev ved den 3-årige overenskomst i 1958 nedsat med 1 time om året, så den i 1960 nåede ned på 45 timer om ugen. Nu skulle man kun arbejde 5 timer om lørdagen!

Arbejdspladsklubber, sådan noget nymodens skab

I årene omkring 1916 arbejdedes der på oprettelse af klubber på arbejdspladserne i Kastrup afdelings område. Der var nogen skepsis overfor dette nymodens fænomen. Men efterhånden fremgår det af protokollerne, at det har gavnet arbejdet på virksomhederne.

Septemberforliget

beholdt sit minderige navn fra 1899 helt indtil 1960, hvor det blev omdøbt til Hovedaftalen. Indholdet bestod dog stort set uberørt, og består idag som grundpillen i arbejdsret og arbejdsgiverret.

M.C. Lyngsie

40 års indsats for arbejdsmændene gjorde Lyngsie til noget nær en gudeskikkelse for eftertiden

M. C. Lyngsie. Han var en lille og svagelig mand, men et stort menneske. Temperamentsfuld og handlekraftig. Og med et stort socialt hjerte

I 1891 reorganiserede man Arbejdsmændenes Forbund for København og Omegn, der var oprettet i 1884, men som levede en hensygnende tilværelse.

27-årig formand

Som formand valgte de fremmødte M.C. Lyngsie, der da var 27 år. Han var ½ år før blevet fyret fra sin arbejdsplads, fordi han havde deltaget i flere socialdemokratiske møder, og var blevet nævnt ved navn i referaterne i *Socialdemokraten*.

Da han var en helt utrolig energisk og fantasifuld mand, lykkedes det meget hurtigt at få virkelig aktivitet igang med organisering af arbejdsmænd på fabrikker og byggepladser og iværksættelse af strejker for at få bedre forhold. I løbet af få år voksede Arbejdsmændenes Forbund op til et magtfuldt forbund.

Lyngsies øjsten

Kastrup afdeling havde i de allerførste år adresse hos Lyngsie på Tingvej i Sundby, fordi ingen turde stå frem som ledende i fagforeningen, og det er tydeligt, at Lyngsie havde et særligt godt øje til Kastrup med de mange store virksomheder, der som han sagde "udgjorde en god Arbejdsmark" for fagforeningen.

Udskældt formand

Masser af nye afdelinger opstod rundt om i landet, og i 1897 blev Lyngsie formand for det nydannede landsdækkende arbejdsmandsforbund.

Lyngsie forblev på posten som formand i 35 år til sin død i 1931, og bevarede i alle årene den ildsjæl, der ret tidligt bragte ham i modsætning til dele af den øvrige fagbevægelse. Endda også til den socialdemokratiske gruppe på Christiansborg.

Den borgerlige presse hadede ham og hang ham ud for alskens modbydeligheder, sværte ham til med løgn på løgn.

Arbejdsmændenes Forbund førte et væld af injuriersager mod de borgerlige aviser og vandt dem, men de blev ved i det uendelige, og har sandsynligvis haft held til at vende mange arbejdere mod ham og dermed arbejdsmandsforbundet.

Alligevel var han enormt populær blandt medlemmerne, udgjorde nærmest en faderskikkelse her, og var derfor urørlig som forbundsformand.

En sjover i folketinget

Lyngsie blev i 1898 valgt som den første arbejdsmand på tinge. Han var opstillet i Horsens-kredsen, der ellers havde haft en højremand som repræsentant.

Lus i skindpelsen

Det fortælles om Lyngsie, at han i en af de første strejker i 1890'erne, hvor arbejdsgiverne havde sendt bud efter svenske skruebrækkere, havde beordret de strejkende arbejdere til at medbringe tre væggelus hver, når de skulle afhente deres strejkeunderstøttelse, ellers fik de ingen.

Det vakte nogen undren, men da han lod alle væggelusene samle sammen og fik dem smuglet ind og sluppet løs på

svenskernes sovesale, vakte det stor begejstring. Og svenskerne rejste straks hjem. ♦

Borgerpressen havde travlt med at fremstille Lyngsie som en vild ballademager. Her ses han i spidsen for "sine drenge"

Husholdningsbudget anno 1909

Et eksempel på et årsbudget for en ufaglært arbejderfamilie i provinsen i 1909

En rigtig levende families opgørelse af deres årlige indtægter og udgifter. Den lidt lave årsløn skal ses i sammenhæng med, at det er en familie i provinsen, hvor lønnen som regel var lavere end i hovedstaden, men udgifterne til bolig og mad også tit var billigere.

Det er en yderst afholdende familie, der er vist i eksemplet. Der er, som det ses, overhovedet ingen udgifter til øl og spiritus, hvilket jo bestemt ikke kan kaldes typisk, heller ikke dengang.

	Kr. pr år		
Årlig Indtægt incl. Bifortjeneste	912	Røg- og Skråtobak	6
Årlige Udgifter:		Klæder og Manufakturvarer	32
Fersk Kød (fersk Svinekød)	60	Fodtøj	20
Flæsk	13	Vask, Sæbe og Soda, Vaskepulver	8
Spækhøkervarer til Gaffelmad	2	Vedligehold og Nyanskaffelser	46
Spækhøkervarer til Pålæg	12	Bolig	111
Fersk og røget Fisk	11	Brændsel og Belysning:	
Klipfisk og Spegesild	1	Kul og Koks	30
Smør	2	Brænde og Tørv	16
Margarine	68	Petroleum	9
Fedt og Fedtstoffer	7	Gas og Elektricitet	17
Ost	7	ialt	72
Æg	6	Læge, Kontingenter m.m.	
Mælk og Fløde	71	Læge og Medicin	2
ialt animalsk Føde	260	Personlig Pleje (Bad, Frisør o.l.)	1
Rugbrød	23	Forsikringskontingenter	23
Hvedebrød og Tvebakker	37	Fagforeningsbidrag	9
Kager, Wienerbrød m.m.	4	Undervisning	1
Ærter, Bønner og Linser	1	Bøger og Blade	6
Mel	13	ialt	42
Gryn	4	Rejser	8
Kartofler	27	Skatter	6
Grøntsager	14	Gaver og Velgørenhed	14
Frugt (også tørret)	39	Andre Udgifter:	
Sukker og Sirup	48	Cykler	10
Kaffe	28	Have	1
Cikorie og anden Tilsætning	2	Iøvrigt	14
Te	1	ialt	25
Chokolade og Kakao	8	samlet Udgift	911
Krydderier m.m.	12		
Tilsammen Fødevarer	521		

En typisk ugeløn for en arbejdsmand i hovedstaden var på 28,20 kr. i 1914. Det svarer til en årsløn på 1.438 kr. En kvindelig arbejderskes årsløn lå på 948 kr.

Kartofler, 5 øre kiloet

Levevilkår omkring 1914

Priser, Juli 1914
i øre pr. kg

Kalvekød	110
Flæsk	140
Klipfisk	80
Fedt	110
Smør	230
Margarine	120
Kaffe	210
Ost	50
Kartofler	5
Rugbrød	14
Sukker	33
	øre pr. stk
Æg	8
Rugbrød	31
Franskbrød	20
Sild	8
	øre pr. liter
Mælk	19

800 kr. om året i 1899

Leveforhold omkring 1899:

Den gennemsnitlige årsløn for en arbejdsmand i Københavnsområdet var på 800 kr. En kvindelig arbejders var på 450 kr. Når manden arbejdede, tilførte hustru og børn familieindtægten gennemsnitligt 148 kr. pr. år.

Udgifterne til mad var på 52% af de samlede udgifter.

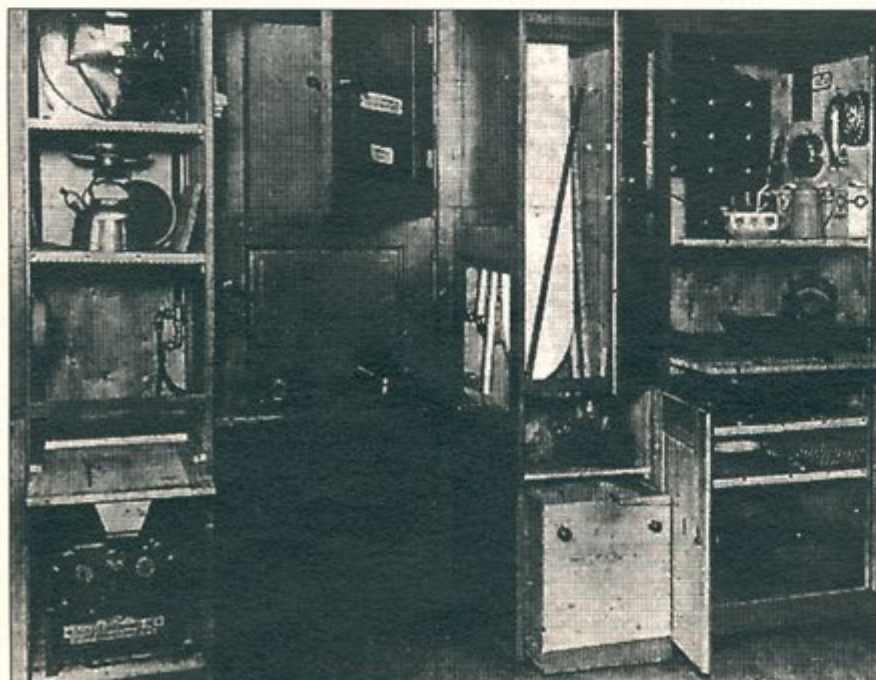
Boligudgiften i Københavnsområdet var på 13%.

Det gennemsnitlige forbrug af brændevin, opgjort i 100% alkohol pr. person, var på 7,11 liter.

Det årlige forbrug af øl var på 39 liter.

Den årlige udgift til øl, brændevin og tobak var på 107 kr, svarende til 6%.

Det absolut mest moderne køkken i 1923 med gasapparater, der kan klappes op, så man kan komme gennem døren. Her er masser af hyldeplads og alskens moderne bekvemmeligheder

Ved 50-års jubilæumsfesten i 1946 fotograferede man de fire overlevende medstiftere af fagforeningen fra 1896. Vi ved ikke hvem der er hvem ud af de fire kendte navne, kun at det er Christian Westergaard, der sidder yderst til højre

Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn

Et gammelt ord siger, at om 100 år er alting glemt. Sådan er det næsten også gået for Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn

Det ville have været så dejligt at kunne skrive: Den 23. Februar 1896 samledes den, den og den person hos den og den og vedtog at oprette Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn. På den stiftende generalforsamling mødte så og så mange op og valgte de og de til bestyrelse og den og den til formand og kasserer.

Men ak, det kan vi ikke, for det står ingen steder, og alle de tilstedeværende er forlængst døde og borte.

De svage spor

Vi ved kun ud fra afdelingens protokoller, at man fejrer stiftelsen hvert år den 23. februar og betegner oprettelsesåret som 1896. De første protokoller, vi har,

er fra 1913. Og så sent som i 1946 fremgår det af et bestyrelsesreferat, at man vil invitere de endnu levende medstiftere af afdelingen med til 50-års Jubilæet. Vi får altså alligevel 4 navne på folk, der var med i 1896: Alfred Carlsen, Alfred Andersen, Peter Hansen og Chr. Westergaard. Sidstnævnte var kasserer i afdelingen fra 1907.

Den første gang vi støder på Kastrup afdeling i *Arbejdsmændenes Fagblad*, er i majnummeret 1897, hvor den mangeårige og sagnomspundne formand for Arbejdsmandsforbundet, M. C. Lyngsø beskrev Kastrup Afdeling i sin beretning på det nyoprettede landsforbunds hovedbestyrelsesmøde:

"Kastrupafdelingen:

Denne er en Mellemting af en By- og Landarbejderforening (Kastrup er en lille By på Øen Amager ved København). For nogle Aar siden var der flere Gange forsøgt at samle Arbejdsmændene dér, men det var hver Gang gået itu. Nu saa det imidlertid ud til, at Organisationen havde faaet Fodfæste, idet den langt overvejende Del af Byens Arbejdsmænd var indmeldte, deraf de 100 i Løbet af det sidste Aar. Det var lykkedes at gennemføre Lønningsforhøjelse paa en stor Syre- og Gødningfabrik, og der agtedes taget fat på et derværende større Glasværk."

Genoprettet?

Det var lige lykkedes at samle arbejdsmændene i hele landet igen, efter en tid med tre forbund opdelt efter landsdel. Det københavnske forbund havde haft en række afdelinger med sig, heraf altså det sidste år også den nygenoprettede Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn.

Genoprettede ?, vil den opsøksomme læser spørge. Jo, for i arbejderbevægelsens gamle avis *Socialdemokraten*, kan vi se, at der allerede næsten 5 år før vores afdelings officielle stiftelsesdato eksisterede en afdeling i Kastrup.

Til møde på Kastrup Kro

Den 17/6-1891 besluttede ledelsen af Kastrup Gødnings- og Syrefabrik at lockoute de 54 arbejdsmænd, der på det tidspunkt var ansat til en dagløn på omkring 2 kroner og 70 øre. Årsagen til lockouten fra arbejdet på fabrikken var, at arbejderne havde anmodet om en bedring af "arbejdsvilkårene". Den 23. Juni 1891 afholdt Arbejdsmændenes Forbund for København og Omegn, der på det

tidspunkt kun havde nogle få måneder på bagen, et offentligt møde på "Kastrup Kro", til støtte for de lockoutede, særligt indkaldt for arbejdere.

Talerne var M.C. Lyngsø og en Journalist, hr. W.G. Meyer. På mødet, hvor der viste sig stor opbakning til de lockoutede arbejdere, besluttede man at tage skridt til at organisere sig i en lokalafdeling af Arbejdsmændenes Forbund. Meyer, der tydeligvis var til stede som fagforeningsagitor, udtalte, at fabriksledelsen aldrig ville have turdet tage et sådant skridt overfor arbejderne, hvis disse havde haft alle Kastrups arbejdere bag sig i en organisation. Alle andre steder organiserede arbejderne sig i stor stil, med gode resultater til følge, turen måtte være kommet til Kastrup!

Lyngsø sluttede mødet af med at udbringe et trefoldigt leve for den kommende afdeling: "Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn". Forsamlingen afsang derefter "Socialisternes Marsch" og skiltes så.

Stiftende generalforsamling 27. Juni 1891

Som *Socialdemokraten* skrev i sin beretning fra mødet:

Hensigten med Lockouten var at sprænge Sammenholdet og svække Mødet hos Arbejderne, men dette Møde har vist, at Resultatet er blevet det stik modsatte, idet Arbejderne nu er bedre ved Mod og bedre organiserede end nogensinde før.

Lørdag den 27. Juni 1891 kl. 8.00 (aften) afholdtes stiftende generalforsamling i Kastrup Kro. Turen var kommet til Kastrup.

J.P.C. Jørgensen, den første formand, der nåede at få mange år på bagen. Sad som formand 1899-1919. Han var kendt som en dygtig mand. Chr. Jørgensen blev indvalgt i Tårnby Sogneråd i 1904, men sad kun til 1909.

Dette billede hang på væggen i fagforeningen i 1916 (det kan vi se på et billede derfra), og viser måske den første sluttede skare af arbejdere fra Syre- og Gødningfabriken (Kastrup Møghus), der jo udgjorde ryggraden i fagforeningen i de første årtier.

Meld dig ud af fagforeningen og få mere i løn

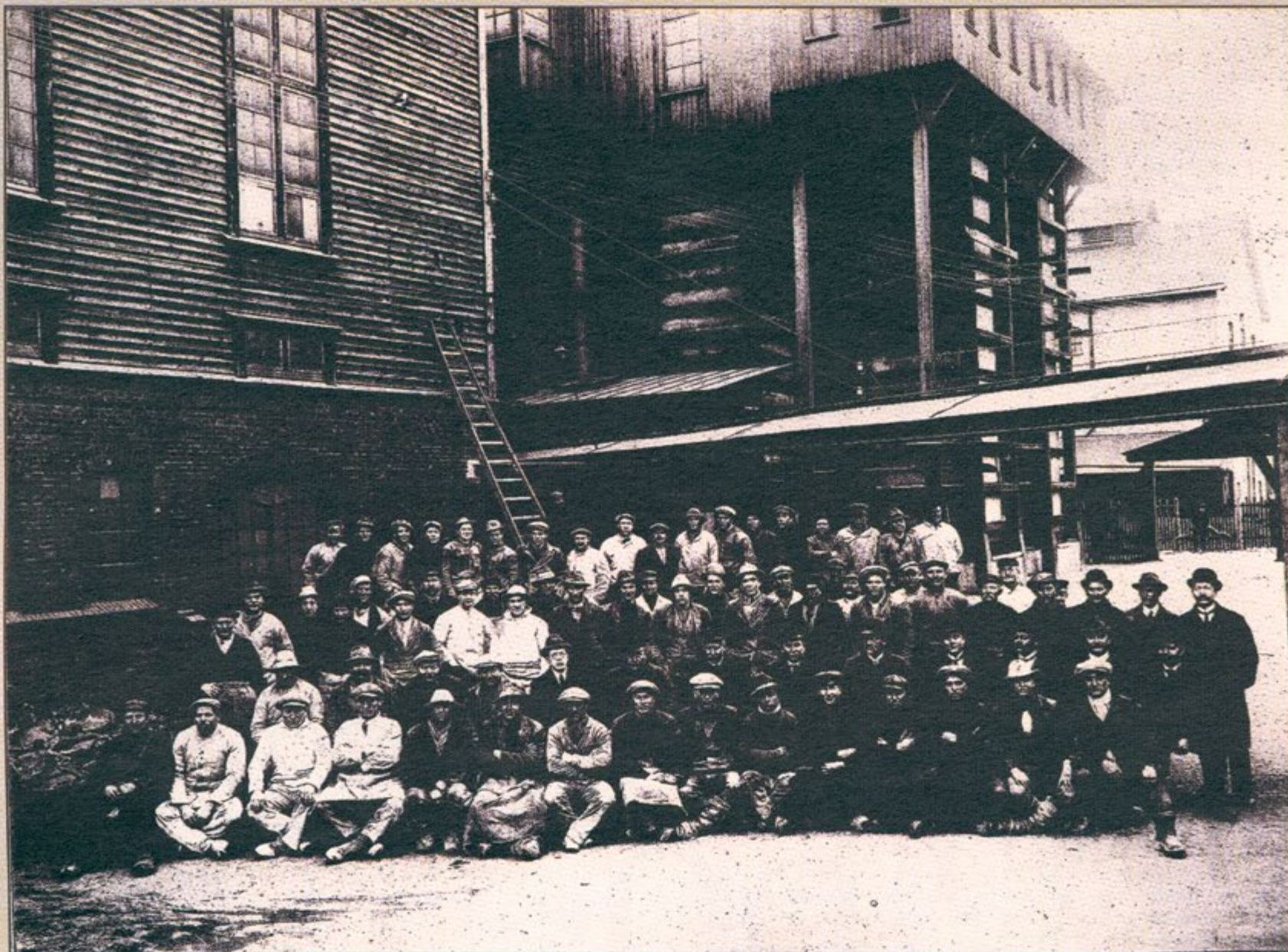
I Maj 1893 kom det til en ny konflikt på Gødningfabrikken, fordi arbejderne havde nægtet at underskrive en erklæring om, at de ikke måtte være medlem af nogen organisation, mod at de til gengæld de næste 3 måneder ville få 15 øre mere i løn om dagen. Arbejderne blev smidt ud af fabrikken, og da de samlede sig hos deres marketender i hans private hjem ved fabrikken, fik fabrikslederen, Dr. Werner, politiet til at opløse mødet og sende arbejderne bort.

De samledes så i "Kastruplund", et stort selskabsetablisement. Politiet forsøgte at ødelægge mødet ved forbyde ejeren af stedet at stille lokale til rådighed for arbejderne efter kl. 11.

Sognerådet indklager virksomheden

Tårnby Sogneråd havde nogle uger før klaget til regeringen over fabrikkens behandling af arbejderne; klaget over de fattigbyrder, fabrikken medførte for sognet, da arbejderne blev nedslidt og skadet i stort omfang på grund af de frygtelige forhold på fabrikken.

Det anførtes, at fabrikken med sine

Arbejdere og ledelse samlet i gården på svovlsyrefabrikken, "Kastrup Møghus", tidligt i dette århundrede. Bag de opstillede ses svovlsyretankene, der var lavet af bly, som var det eneste, man dengang havde, der ikke blev ætset væk af syren.

udslip af syredampe ovenikøbet gang på gang havde ødelagt bøndernes afgrøder på de omkringliggende marker, og nægtet at betale erstatning herfor.

Indsamling

Arbejdsmændenes Forbund startede en indsamling til de ramte arbejdere, og vi kan den 11. Juni 1893 se, at bestyrelsen for Kastrup Afdeling satte en annonce i *Socialdemokraten* med adresser på personer, hvortil indsamlede beløb kunne afleveres.

Politiaktion på væltepeter

Den 27. Juni 1893 meddelte *"Socialdemokraten"*, at konflikten var slut, og at fabriksledelsen havde overgivet sig.

Arbejderne fik den lovede lønforhøjelse, men uden at afgive deres organisationsret. Politiet var blevet sat ind såvel "gaaende, ridende som flyvende" (en betjent væltede under indsatsen på sin "væltepeter", til arbejderne store fryd). Fabrikken havde ellers i stor stil benyttet sig af "skruebrækkere", som dog dårligt kunne klare det farlige og

vanskelige arbejde. Og akkurat som i vore dage havde politiet med stor nidkærhed og brutalitet sørget for, at de kunne komme sikkert til og fra arbejde.

Lokale gårdejere, som jo var glødende højrefolk, skaffede skruebrækkerne til veje.

Stille død

Nu hører vi intet til afdelingen i adskillige år, den glider ligeså stille og roligt ud af afdelingsfortegnelsen i *Arbejdsmændenes Fagblad*. Vi forestiller os, at den er sygnet hen og til sidst døet helt ud. Det er tydeligt, at Gødningsfabrikken havde dannet kernen i fagforeningen. Her var beskæftigelsen meget svingende efter sæson og markedsforhold. Der var over 100 mand i gode tider, men langt færre i de dårlige, og årene 1893-95 var særligt dårlige for Gødningsbranchen. Arbejderne på de andre fabrikker markerede sig overhovedet ikke i disse år.

Boede hos Lyngsie

I *Arbejdsmændenes Fagblad* fortæller Lyngsie, at et agitationsmøde har været

afholdt i Kastrup i marts 1892, slår fast, at der er en "god Arbejdsmark" for en afdeling med alle de fabrikker i området. Men samtidig forklarer han, at "Arbejdskøberne" (den gamle og egentlig meget mere præcise betegnelse for arbejdsgiverne) i området er så bange for arbejderne forening, at de har forbudt deres arbejdere at indgå i en fagforeningsledelse.

I den tid, den første afdeling har været nævnt i afdelingsfortegnelsen i *Arbejdsmændenes Fagblad* (1891-92), har den været anført som hjemmehørende på Lyngsies privatadresse, som var på Tingvej i Sundby. Ingen har turdet stå frem som afdelingens formand. Sådanne betingelser er naturligvis ikke gode for en fagforenings levedygtighed.

Igen brug for en fagforening

Den 17. Februar 1896 brød en strejke ud på Gødningsfabrikken, fordi fabrikslederen ville have lønnen sat ned. Arbejdernes krav var bare at bevare 1895-lønnen. *Socialdemokraten* omtalte kun strejken een gang, nemlig den 18.

februar. Hvad der er sket, ved vi ikke. Men den 23. februar, 5 dage efter, blev Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn altså gendannet. Vi ved ikke hvordan, men godt hvorfor. Der har nemlig været brug for en fagforening i dette område, hvor der lå en række virksomheder med særdeles usle arbejdsforhold, og hvor arbejdsgiverne havde alt for frie hænder til at gøre ved arbejderne, hvad der passede dem.

Afdelingen fortætter sig

Og derefter nævnes Kastrup Afdeling ofte i beretningerne fra hovedbestyrelses- og forretningsudvalgsmøderne i Landsforbundet. Det er tydeligt, at man havde et særligt godt øje til Kastrup Afdeling. Efter alt at dømme var det fordi Lyngsie i en årrække boede i Sundby og dermed tæt på de mange virksomheder, der lå derude i Kastrup og trængte til en kærlig hånd. I starten var der stor udskiftning i ledelsen af afdelingen, men fra 1899 var J.P.C. Jørgensen formand, og han blev på posten lige til 1919. Han opnåede dog

aldrig at blive fastlønnet, men måtte ernære sig ved andre jobs.

Nye virksomheder

Afdelingen baserede sig i starten tydeligvis mest på syre- og gødningsfabrikken, men snart dukkede Københavns Margarinefabrik op (1898) i referaterne fra hovedbestyrelses- og forretningsudvalgs møderne fra Arbejdsmændenes Forbund. Først i 1901 blev det fortalt, at der var tegnet overenskomst for arbejdsmændene på Kastrup Glasværk. Vi hører i mange år intet til sager omkring de landarbejdere, der må have udgjort en stor del af afdelingens medlemmer.

I en nytårshilsen i *Arbejdsmændenes Fagblad*, Januar 1899 blev Kastrup Afdelings gode resultater nævnt:

Medlemstallet var forøget fra 100 til 170. Ugelønnen i området var blevet hævet fra 2,50 til 3,00-3,35 kr. Afdelingen havde skaffet sine medlemmer en samlet forøgelse af årslønnen på ialt kr. 38.000.

Indbyrdes strid

Alt var nu ikke idel lykke. Eksempelvis nævnes i 1902 en grænsestrid mellem Kastrup Afdeling og Murarbejdsmændene, København omkring et medlems tilhørsforhold. Kastrup afdeling klagede over Murarbejdsmændenes formands "ærekränkende beskyldninger".

Sagen bragtes helt op på forbundsplan, men bestyrelsen i Murarbejdsmændenes Fagforening ilede til med en undskyldning og beklagede deres formands opførsel.

Arbejdsmand i Sogneraadet

Afdelingen begyndte at blande sig i lokalområdets politiske forhold. I *Arbejdsmændenes Fagblad*, December 1904 under rubrikken: "Alle steder fra" nævntes:

Kastrup Vor Afdeling i Kastrup, der de sidste 7 å 8 Aar har skaffet vore Medlemmer en betydelig økonomisk forbedret Stilling, er nu i Magt og Indflydelse naaet saa langt frem, at den har faaet sin Formand Hr. J.P.C. Jørgensen sat ind i Sogneraadet. Jørgensen er en kendt og anset Mand på Amager; han vil være Forbundets Kongresdelegerede bekjendt for sin saglige og velovervejede Deltagelse i Debatten. I Sogneraadet er der tidligere ingen Socialdemokrat, der har haft Sæde.

Så til biddet

I samarbejde med Fabriksarbejdernes Fagforening i København får man gang på gang hævet lønnen for arbejdsmændene på Glasværkerne på Frederiksberg, i Hellerup og Kastrup, og senere på Kalkværkerne på Nordhavnen og i Kastrup.

Også Københavns Margarinefabrik og Valseværket nævnes med mellemrum, når afdelingen søgte Sanktion, dvs. ret til at varsle strejker overfor arbejdsgiverne. Afdelingen vokser støt efter århundredeskiftet, til 231 medlemmer i 1912, og 446 i 1920.

Kastrup Søarbejdere

I starten var der 2 arbejdsmandsafdelinger i Kastrup

Kastrup Søarbejdere opgives at vær oprettet 1899 med 16 medlemmer, og organiserede i starten blandt andet de havnearbejdere, der var beskæftiget på Kastrup Havn. Denne var en meget aktiv havn, der betjente fabrikkerne og bønderne i området. Næsten alt kom og gik pr. skib, for der fandtes ikke automobiler endnu, og hestevogn er ikke ret effektiv til langsdistansetransport. Jernbanen kom først til øen i 1907. Muligvis omfattede afdelingen også de folk, der sejlede med småskibene på Øresundshavnene med råmaterialer til Kalkværket og Gødningsfabrikken, men det er ikke sikkert. Senere omfattede afdelingen også de arbejdere, der lastede og lossede skibene, som lå på red uden for Syrefabrikken.

Overenskomst på "Femøren"

Faktisk var "Femøren", hvor der nu afholdes rockkoncerter, en gammelkendt naturhavn, med dybt vand tæt ind til bredden. Skibene blev lastet og lossede ved hjælp af lægtere (store pramme) der så blev flådet ind til "Syrebroen", en 700 alen (450 meter) lang bro, som syrefabrikken havde anlagt til formålet, og som først i 1956 blev taget ud af brug. Det nævnes i 1914, at Søarbejderne havde oprettet ny overenskomst med Svovlsyrefabrikken om lossearbejde, men dette arbejde indgik i 1890'erne som hørende under "den store afdelings" overenskomst.

Blev til undergruppe

I afdelingsprotokollen kan vi se, at Søarbejderne gik ind i Kastrup afdeling i årsskiftet 1915/16. Senere dannedes en klub, Løsarbejdernes Klub, der også omfattede søarbejderne. De havde en fast repræsentant i bestyrelsen. Men ved "hovedafdelingens" 50-års jubilæum i 1946 har Kastrup Søarbejdere givet en forsølvet flagstang i jubilæumsgave, så her eksisterede man altså endnu som en gruppe i afdelingen.

Kastrup Arbejdere organiserer sig. Den paa Blødet i „Kastrup Kro“ i Tirsdags dannede faglige Forening „Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn“, der staar som en Afdeling af Arbejdsmændenes Forbund i København, afholder sin konstituerende Generalforsamling i Morgen Aften Kl. 8 i Kastrup Kro. Stønt denne Organisation er den første faglige i Kastrup By, vandt den straks en forholdsvis stor Tilslutning, og flere er indmeldte siden. Der findes flere Fabrikker i Kastrup, hvor Løn og Behandlingsmaade just ikke er den bedste for Arbejdernes Bedkommende, saa det er at haabe, at Arbejderne alle som én vil slutte sig til den nye Organisation, for derigeennem at bevirke en Forbedring af deres Kaar og sætte en Stopper for Angreb paa deres Rettigheder.

Socialdemokraten omtaler tiltagende til dannelsen af fagforeningen i Kastrup. (26. Juni 1891)

Kastrup.
Arbejdsmændenes Forbund for
Kastrup og Omegn.
Køsttærrende Generalforsamling afholdes
Aftag den 27. d. Kl. 8, i Kastrup Kro.
Dagsorden:
1. Meddelelse af Rørene.
2. Valg af Bestyrelse.
3. Lock-out'en paa Gødningsfabrikken.
Enhver, som agter at indmelde sig i For-
bundet, har adgang.
Udvalget

Indkaldelsen til den stiftende generalforsamling, Socialdemokraten den 27. Juni 1891

Kastrup.
Arbejdsmændenes
Forbund for Kastrup
og Omegn
afholder offentlig Møde i „Kastrup Kro“ 27.
dag Aften den 11. d. Kl. 8.
Dagsorden: Kan Organisationen gavne
Kastrup Arbejdere?
Indledes af Hr. H. Hurup.
Kontingent og Indmeldelser medtages.
Udvalget.

Den nye fagforening indkalder stolt til sit første offentlige møde med emnet: "Kan Organisationen gavne Kastrup Arbejdere?" (Socialdemokraten, 11. Juli 1891)

**Offenligt Møde
i „Kastrup Kro“
om Lock-out'en paa
„Kastrup Gødningsfabrik“**
i Aften Kl. 8
Hr. Journalist H. C. Meyer
kommer til Orde.
Alle Arbejdere i Kastrup og Omegn
indbydes, særlig Arbejdere paa Kastrup Gødnings-
fabrik.
Bestyrelsen for Arbejdsmændenes
Forbund.

Strejker.
Til Arbejdsmændene. Enhver, som
søger eller anviler Arbejde paa „Danst
Svovlsyre & Fosforatfabrik“ i
Kastrup paa Amager bedes henvende
sig paa Kontoret, Lørdag den 1. Ju-
li, mellem Kl. 10 og 12, i
Kontoret, Kastrup.
Bestyrelsen
for „Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup
og Omegn“.

Det sidste, vi hører til den første fagforening i Kastrup, inden den stille sygner hen for så at genopstå 2 år senere. (Socialdemokraten den 11. Juni 1893)

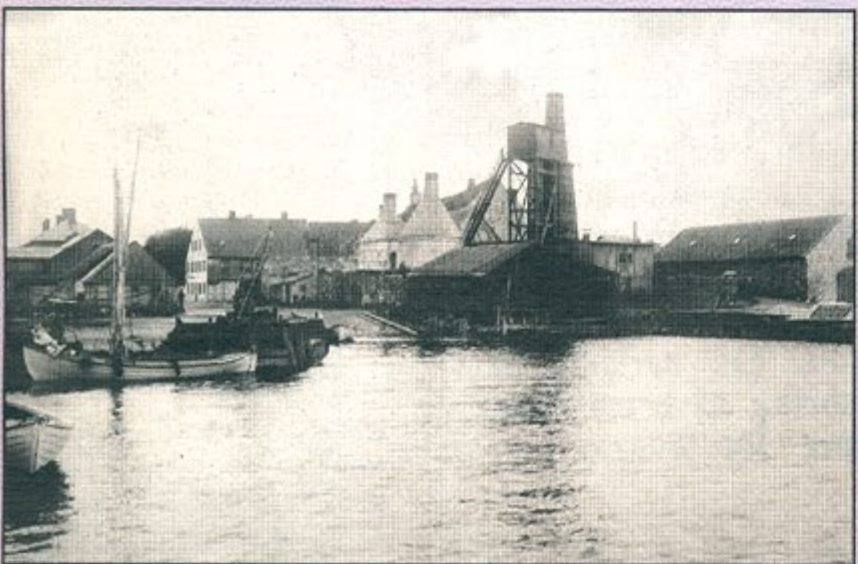
Det hele begyndte på Saltholm

Kalkbruddet, som det så ud i 1935, da det sang på sit absolut sidste vers. Fra bruddet førte en smalsporsbane med tipvogne over til Barakkebroen.

Udsigt over den vandfyldte kalkgrav. Maskindelene i forgrunden er de sidste rester af den kraftige pumpestation, der skulle holde trit med de indtrængende vandmasser.

Kastrups industrihavn med Kalkværket i det gamle Kastrup Værk omkring år 1900. De to runde ovne var kalkovnene, hvor kalken blev brændt. Til venstre ses den gamle finerfabrik.

Saltholm

Det allerførste grundlag for Kastrups industri lå forunderligt nok under Saltholms flade, barske strandenge.

I Kastrup, på Kastrup Knæ, oprettedes Kastrup Værk, en af de første industrivirksomheder i Danmark.

Allerede i 1230 kendes til kalkbrydning på Saltholm; i 1280 gjorde kongen kalken todfri for at fremme erhvervsudviklingen. Kalken blev brudt i åben mine, dvs. at man gravede et kæmpestort hul og huggede kalken ud herfra, til de forskellige formål.

Saltholms Marmor

De dybereliggende lag var så stenhårde, at de kunne poleres og anvendes direkte til bygnings- og udsmykningssten. Det blev kaldt Saltholms Marmor. De øvre lag var løsere, og brugtes til kalkbrænding, til mørtel og senere til kalksandsten.

Kalken blev sejlet til Kastrup i de første århundreder, og landet ved den første bro ved Skøjtevej, senere i Kastrup Havn på Kastrup Knæ. Den blev brændt og forarbejdet på Kastrup Værk, der blev oprettet i 1749, og som lå i det, der nu kaldes Bryggergården.

Det store Kalkbrænderi, der i nyere tid blev bygget ved Københavns Havn, aftog også Saltholmkalk.

Hundrede mand

I 1763 oplyses det, at der arbejdede nogle hundrede mennesker med at bryde kalken.

Saltholm sparer valuta

I 1880'erne blev brydningen standset, fordi man var nået så langt ned i lagene, at der sivede alt for meget vand ind fra det omliggende Øresund.

Det var også fordi man fandt det for besværligt at transportere kalken ind til Kalkværkerne gennem det store lavvandede område, der omgiver øen.

Før dette havde Saltholm leveret al den såkaldte Meelkalk til Kalkbrænderierne ved Københavns- og Kastrup Havne. En del bygninger, bla. flere store palæer i indre København var bygget af Saltholmsmarmor, som blev regnet for en meget fornem kalksten.

En stor del af genopbygningen af København efter englændernes bombardement i 1807 blev foretaget med brug af kalk fra Saltholm, så man sparede udenlandsk valuta i den svære situation.

Kamp om retten

Da A/S Ny Kalkbrænderi igen ville til at bruge kalk fra Saltholm, måtte de først i årene fra 1907 til 1912 føre en langvarig retssag om retten til udvinding af kalk på øen, mod Hartkornsejerne på Amager (Amagerbønderne, der ejer Saltholm). Kalkværket vandt sagen og bevarede retten. Alligevel brugte man ikke sin ret til at bryde kalk i denne omgang.

Modernisering af bruddet

I 1918 medførte mangelsituationen efter 1. verdenskrig, at kalkværket genåbnede kalkbruddet. Derfor etablerede man en havn ved Barakkebro (øens nordende) med 2½ meters dybde ved brohovedet, så større fartøjer kunne komme ind.

Man byggede folkebaracker og investerede i kraner og andre hjælpemidler. Brydningen fortsattes i 1919 og 1920, med store omkostninger.

Kroner på bordet

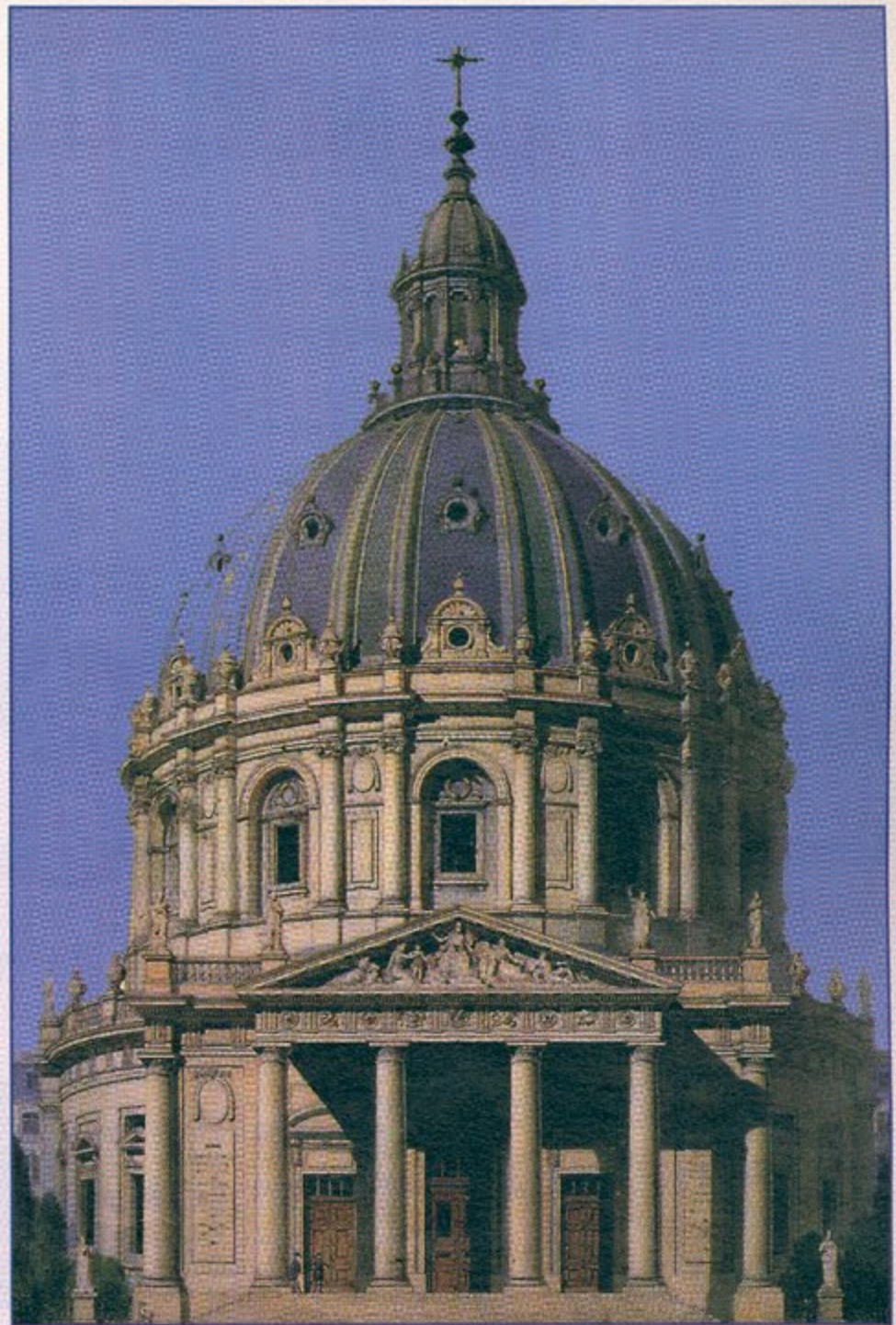
Af vore afdelingsprotokoller fra 1919 fremgår det, at arbejderne på Saltholm har forlangt lønforhøjelse. De fik i forvejen 100 kr. pr uge + "fri station" (betyder sandsynligvis fri bolig og mad), hvilket efter datidens målestok var en ret høj løn. Timelønnen lå i 1919 typisk på omkring 1,25 kr, hvilket med en daglig arbejdstid på typisk 9 timer gav en ugeløn på kr. 67,50, men det har ikke været med kost og logi indregnet. Arbejdsforholdene har været barske, med hårdt og slidsomt arbejde fjernt fra hjemmet, vådt og blæsende, og det har nok ikke været helt nemt for arbejdsgiverne at få god arbejdskraft til det uden at betale godt.

700 års æra slut

I 1921 indstillede man bruddet, og fik derefter al kalk fra Limhamn ved Malmø.

Alligevel forsøgte A/S Ny Kalkbrænderi endnu engang i 1934 at gå igang med brydningen af kalk på Saltholm, og byggede derfor en kraftig pumpestation til at fjerne vandet fra kalkminen. Man investerede i en stor gravemaskine, men da produktionen kom igang, viste kalken sig at være for blød til at brænde på de eksisterende ringovne. Den ville kunne brændes i de nys fremkomne moderne rotérovne, men man veg tilbage for den store kapitalinvestering og udskød

Frederikskirken, den såkaldte marmorkirke i København. Saltholm leverede såvel kalk til den, som til Vor Frelsers Kirke og flere palæer i København.

beslutningen for en tid. Siden da er der ikke brudt kalk på Saltholm, men det har der så været i mindst 700 år indtil da.

Dansk råstof med stor lokal indflydelse

Idag kan det gamle kalkbrud kun anes som en lang vandgrav tværs over nordenden af øen lige nordøst for Holmegård, øens hovedgård, hvor der indtil for få år siden blev drevet kro for besøgende på øen.

Her, dybt under vandoverfladen, ligger altså en af Danmarks råstofreserver gemt af det indsvende vand, og minder om det, der dannede grundlaget for den i forhold til det øvrige land meget tidlige industrielle udvikling i Kastrup.

Det nye kalkværk, som lå på den anden side af Glasværket. Det blev bygget i 1906.

FRA GARTNERI TIL INDUSTRI

Hele det sydlige Amager var bare marker og bede, da nogle velhavere pludselig fik øje på mulighederne for at bruge området til industri.

Fra 1870 til 1970 forandredes området dramatisk, der er ikke meget der ligner sig selv fra dengang

Amager har fra gammel tid været kaldt "Københavns Spisekammer". Amagerbønderne leverede grøntsager til Grønttorvet, og fiskerne i Dragør og Kastrup leverede fisk til Fisketorvet. Alt skulle køres gennem "Bomhuset" ved Christianshavns Vold, hvor man betalte afgifter til kongen og bystyret. Dette foregik helt op til 1915.

Lortøen

Til gengæld herfor fik man så størstedelen af københavnerens latrin (pis og lort), som de såkaldte natmænd afhentede i baggårdens udendørs lokummer og tømte ud på jorden ved Christianshavns Fælled, det hvoraf den sidste stump nu kaldes Kløvermarken. Senere smed man det i nogle kæmpestore såkaldte latrinkuler ved Markmandsgade.

Her kunne amagerbønderne så læsse det på vogne og sprede det ud på deres marker, så de bugnede af afgrøder. At denne praksis medførte frygtelige epidemier, det levede man i lykkelig uvidenhed om dengang. Amagerbønderne var rige og dygtige, og den høje grad af gartneribrug på gårdene krævede megen arbejdskraft.

Kastrup Værk

I 1749 lod Jacob Fortling opføre Kastrup Værk, hvis aktiviteter var en fajance- og stengodsfabrik, og først og fremmest et kalkværk. Kastrup Værk blev bygget ovenpå en sandgrund, Kastrup Knæ, der strakte sig ud i Sundet udfør Kastrup By (der, hvor Alleen idag går ud over Strandvejen).

Kalken til værket kom fra Saltholm Kalkbrud, og blev sejlet til en eksisterende udskibningsbro, hvor skøjterne (gammeldags transportskibe) i årevis havde transporteret produkter fra og til amagerbønderne. Vejen, der førte derfra ind i landet, hedder den dag idag Skøjtevej. Broen lå nogle hundrede meter syd for værket. Senere opførte man ved Kastrup Værk den meget større og dybere Kastrup Havn, som dannede basis for meget af den senere industrialisering i området.

Robåd blev til bugserdamper

Det var i Kastrup Havn, at Emil Zeuthen Switzer i 1833 startede sit bjærgningsselskab med to sejlskibe og en 12-årsers robåd. De mange lavvandede grunde udfør Kastrup skabte en god indtægt, når skibe, ofte med kostbare ladninger, skulle trækkes fri efter grundstødning, eller når de skulle hæves efter at være sunket.

Dengang var der ikke megen farvandsafmærkning, der kunne lede skibene uden om farerne. En kæmpekoncern, Switzers Rederi, havde altså sin vugge her.

Rederhavnen Dragør

Dragør og St. Magleby var ligesom Kastrup og Tårnby udprægede landbrugsområder, men Dragør Havn var allerede tidligt en stor og aktiv rederhavn, med oceangående skibe i oversøisk sejlads. Der var aktivt fiskeri og fiskeforarbejdningsvirksomhed ved havnen, og bjærgning og lodseri.

I 1872 var der 72 hjemmehørende skibe i Dragør, men det tog af, så der i 1893 kun var 49. I 1919 var der kun et skib tilbage. Havnen var nu kun fiskeri-, lods- og bjærgningshavn.

Alberti kommer til Kastrup

På en del af Kastrup Værk blev der i 1848 et indrettet bryggeri, deraf det nuværende navn Bryggergården, dog fortsatte kalkbrønderiet.

I 1847 blev Kastrup Glasværk bygget på noget af Kastrup Værks grund.

I 1873 satte C. Alberti, far til den senere så kendte mand af samme efternavn, gang i et Alunværk, en Syrefabrik og en Gødningsfabrik ved Amager Strandvej. Lige nord for disse startede i 1887 Københavns Margarinefabrik, der var een af landets største. I 1881 blev det gamle Saltværk fra 1860 overtaget af Flensborg og Sebbelov, der startede som et tæppevæveri. I 1898 kom C. Olesens Plyds- og Møbelstoffabrik til lige overfor. I 1889 startede Ny Kalk-

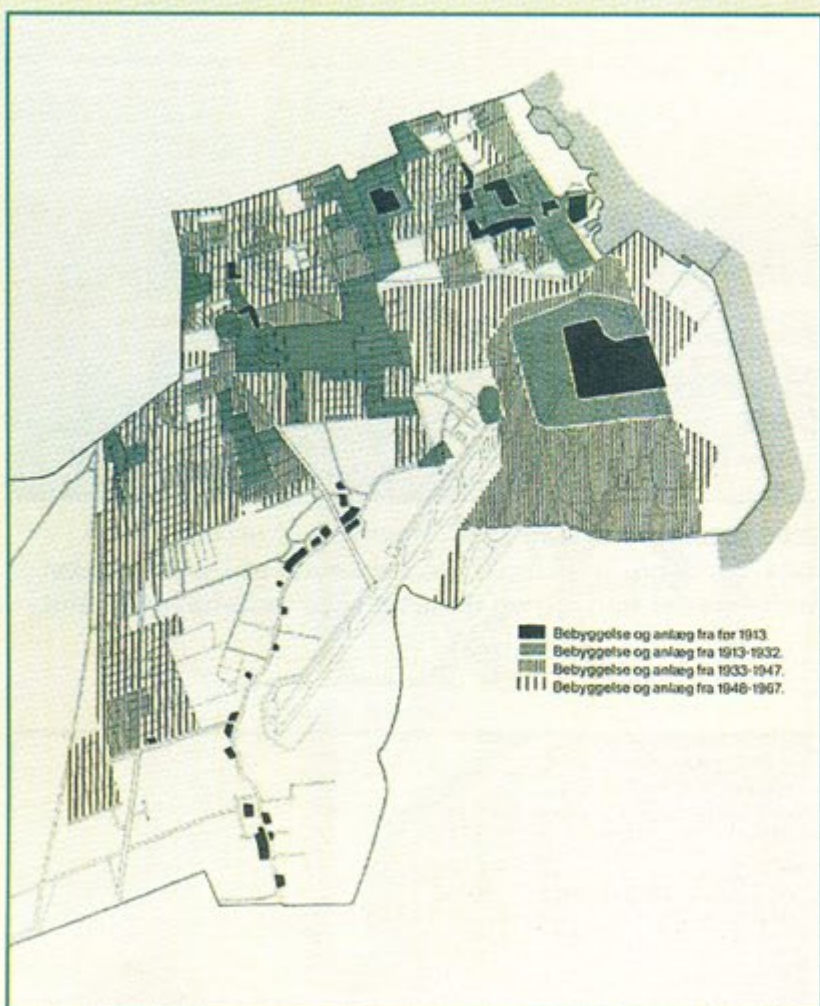
Flensborg og Sebbelovs Væveri omkring år 1900

Kastrup Bryggeri, der blev flyttet fra Kastrup Værk til Saltværksvej nr. 162 i 1885. Senere blev bygningerne brugt af Københavns Glasværk, og endnu senere af Bates, der lavede papirsække. Det hele blev revet ned i 1978. Foto fra ca. 1900

Noget af mandskabet på Kastrup Bryggeri, der lavede bajersk- og hvidtøl. Ca. år 1900

■ Bebyggelse og anlæg fra 1843
 ■ Bebyggelse og anlæg fra 1913-1932
 ■ Bebyggelse og anlæg fra 1933-1947
 ■ Bebyggelse og anlæg fra 1948-1967

Kort over bolig/industriudvikling 1880 til 1960

brænderi en ny fabrik syd for Glasværket, og man udvidede til en stor fabrik i 1906.

1907 startedes Kastrup Maskinfabrik, også kaldet Brokkassen, og omkring samme tid kom Valseværket til på den nuværende Engvej. På havnen anlagde Nordisk Benzin-Kompagni et lager- og aftapningsanlæg i 1911.

Tag over hovedet

På Amagerbro og Christianshavn skød boligbyggeri op. Meget af det var af ussel standard, og kun beregnet til at tjene nemme penge på de talløse indvandrere, der strømmede til fra provinserne.

Allerede fra sin start havde Glasværket ladet opføre arbejderboliger, og efterhånden voksede disse til en hel lille by, i folkemunde kaldt Glasmager-rækkerne.

Omkring 1914-16 lod sognekommunen opføre nogle for den tid udmærkede boligkomplekser i Kastrup, specielt til de mange arbejdere, der arbejdede på den øvrige voksende industri i Kastrup-området. Det var den såkaldte nye og gamle kommune med knap 100 boliger, der lå langs banelinien på Søvang Alle. Også Svovlsyrefabrikken og Kalkværket havde ladet opføre flere mindre boligkomplekser til deres arbejdere og funktionærer.

Befolknings eksplosion

I Tårnbyområdet groede virksomheder frem, f.eks. en farve- og lakfabrik på

Oliefabriksvej, og efter krigen Gads Metalstøberi på Englandsvej. Frederiksbergs Kemiske Fabrikker flyttede ind på Amager Landevej. Rundt om i Tårnbyområdet groede villakvarterer frem af vidt forskellig standard, mange af dem var beboet af folk med lavere indtægter. Amagers befolkningstal voksede kraftigt.

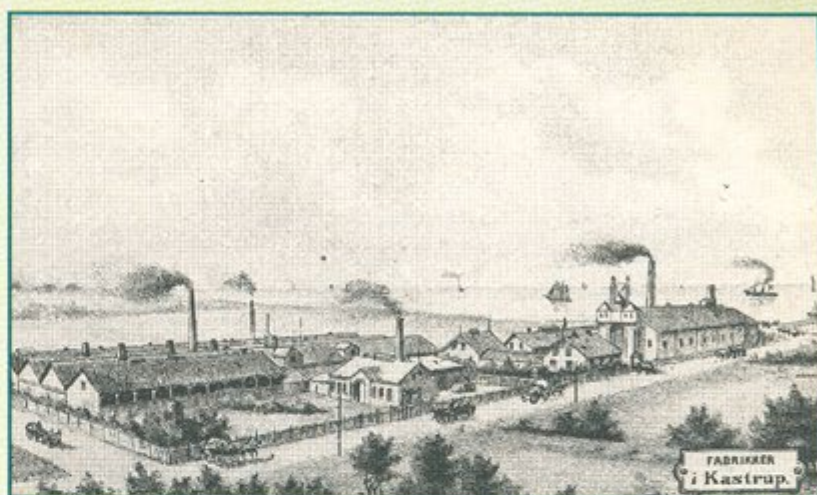
Industri ikke velkommen i Dragør

I Dragør etablerede Wieder i 1867 et væveri, og man opførte et klipfiske-tørreri. Desuden anlagde man et El- og Gasværk, samt Dragør Jernstøberi. Kommunen, der styredes af bønder, fiskere og redere, var ikke særlig venlig stemt overfor industrien. Derfor var udviklingen lang tid om at komme igang og fik aldrig det store omfang, trods de særdeles gode havne- og jernbanemuligheder, der fandtes i området.

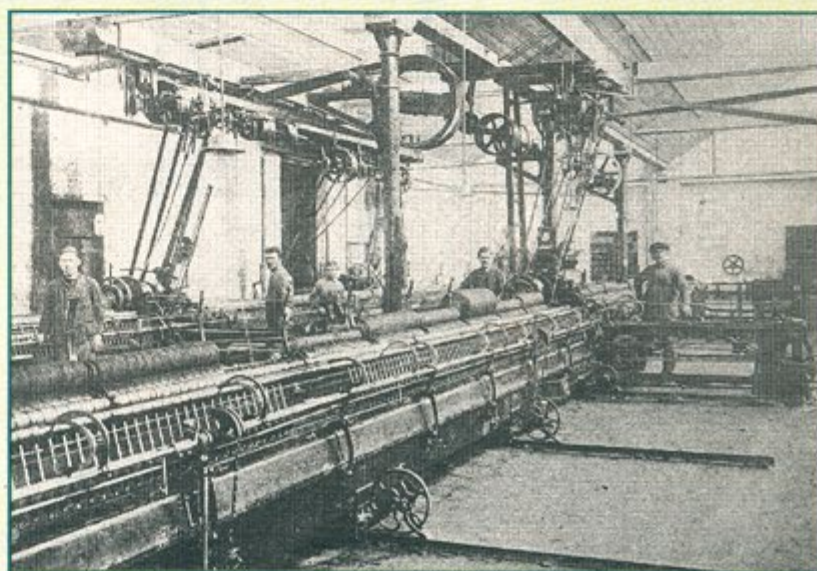
Amagergrisen

Amagerbanen blev anlagt i 1905-7 og førte fra Langebro gennem Sundby, Kastrup, Ullerup og Tømmerup til Dragør. Banen blev både anvendt til passager- og godstransport, og gav yderligere muligheder for industriudviklingen i Kastrup. I 1911 var der 25 afgang hver vej om dagen.

I 1912 etablerede man et eget spor til en tagpapfabrik ved Amager Landevej, Jens Villadsens Fabrikker, ved Tømmerup Station. Senere indførte

Syrefabrikken lukkede i 1963, da produktionen på den meget store og ret nye fabrik i Fredericia blev mere rentabel end den ældgamle virksomhed i Kastrup

Dragør Væveri, også kaldet Nordisk Klædefabrik og Wieders Væverier. Blev bygget 1867 og lukket 1982. Billedet er fra ca. 1920

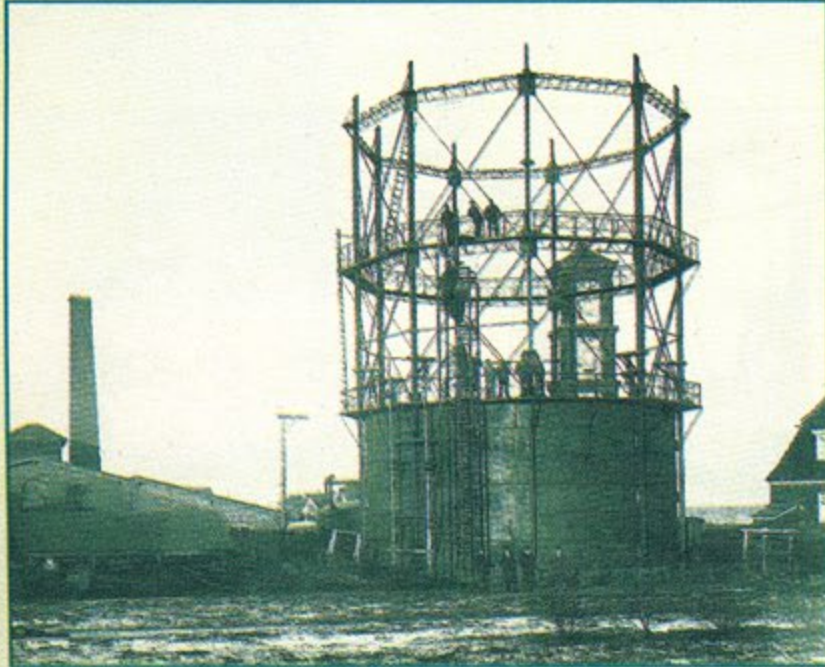
Der holdes fotopause i tærskearbejdet på en Amagergård i 1904. Lokomotivet, der leverede motorkraften, stod udenfor laden, og trak med en mægtig lang rem tærskværket derinde

Kastrup Havn ca. 1907, da den var en rigtig aktiv havn.

Dragør Havn omkring 1908. Havnen var nu kun fiskelods- og bjærgningshavn. De søgående skibe var trukket andre steder hen, og og dens tid som rederhavn var slut

Dragør Gasværk

Dragør Station ca. 1910 hvor der kom 25 tog om dagen

Amagerbanen også busdrift, og blev et stort transportselskab, der eksisterede selvstændigt til 1974. Her opslugte HT og DSB foretagendet, der hovedsageligt var kommunaltejet.

Amagerbanens jernbanelinie fortsatte med godstransport helt indtil 1991, men dog kun til Kastrup.

Socialt boligbyggeri

Overalt i kommunerne myldrede småindustri frem, ikke mindst efter krigen, hvor der samtidig blev opført en masse boliger, med økonomisk baggrund i den boliglov, som befrielsesregeringen vedtog i 1946.

Det var her, man igangsatte det, der nu kaldes socialt- og almennyttigt boligbyggeri, med statslige og kommunale boliglån med meget lav rente, hvilket jo gav billige huslejer.

Switzers bjærgningspontoner "Odin" og "Thor", samt bjærgningsdamperne "Skandinavien" og "Hertha"

Der strømmede altså både arbejdskraft og industri til området, som gennemgik en voldsom forandring i netop disse år. Et stykke bondeland udenfor København forandrede sig pludselig til et stærkt befolket område med mange industriarbejdspladser.

Noget helt andet

Men noget var jo kommet til, som hverken var industri eller gartneri. I 1920 havde staten eksproprieret nogle stykker land ved kysten syd for Kastrup og hertil flyttede man den civile del af den lille militære lufthavn, der var startet på Christianshavns Fæled i 1920, landets første lufthavn.

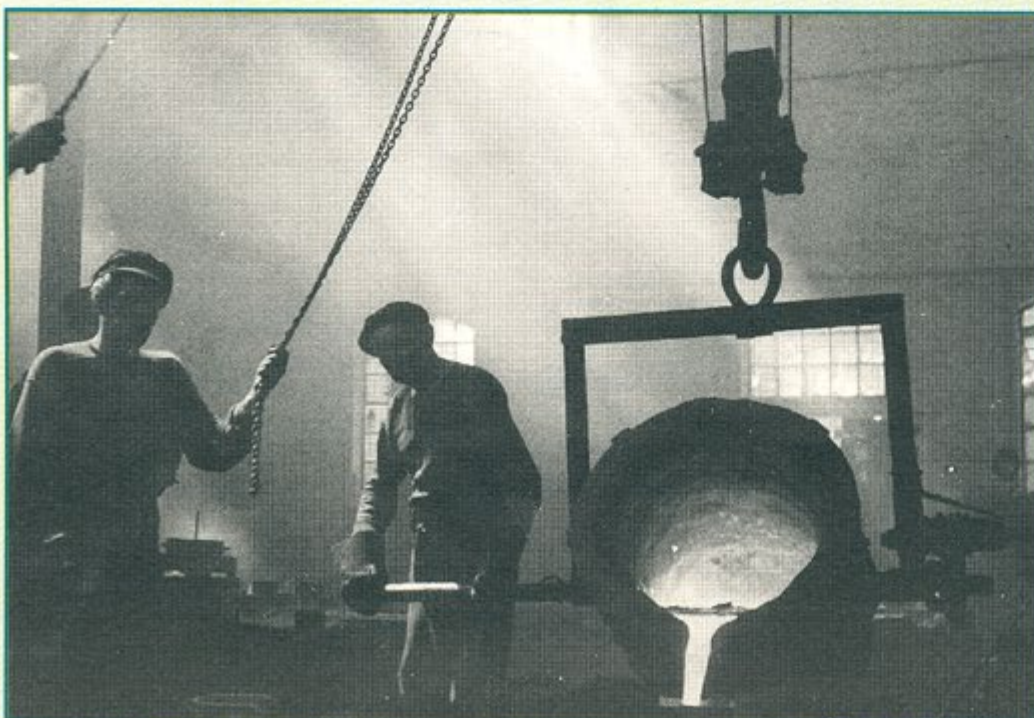
Kastrup Lufthavn blev indviet i 1925 og voksede hurtigt, men det er en helt anden historie, der har sin egen plads i denne fortælling. ♦

Superfos Glasuld, der blev etableret på AKI's grund i 1936, flyttede over på den anden side af jernbanelinien og blev udvidet gang på gang til en efterhånden meget stor virksomhed med 250 ansatte

Tårnby Kommune opførte knap 100 arbejderboliger langs jernbanelinien i på Søvang Alle i Kastrup omkring 1916-18. Billedet er fra ca. 1920.

Dragør Jernstøberi, omkring 1948

Fra det virkelige liv i 50'erne

På Jens Villadsens Fabriker på Amager Landevej fremstillede man blandt andet tagpap. En dag var tagpapbanen knækket, så maskineriet blev stoppet.

Mens en arbejder stod med fingrene inde ved valserne for at få det sidste ud, blev anlægget uforvarende sat i gang. Hele mandens arm kørte ind mellem de 170 grader varme valser, inden maskineriet blev stoppet.

Den bomstærke arbejdsformand greb et stort brækjern, klatrede op, og brækkede valserne fra hinanden, så manden kunne få trukket armen ud. Armen blev reddet, men svært skadet.

Formanden fik en alvorlig påtale af ledelsen, fordi han havde ødelagt valserne. Han kunne da bare have ventet til Falck kom frem!

Tårnby Villaby og N.P. Nielsen

En kreds af arbejdere fra Orlovsværftet dannede OAB, Orlovsværftets Arbejderes Byggeforening, og påbegyndte omkring århundredeskiftet byggeriet af "Tårnby Villaby", der ligger nord for Saltværksvej, mellem Skottegården og Korsvejen. Der blev bygget en hel del huse, som altså almindelige arbejdere kunne bo i.

N.P. Nielsen "Typografen", som i 1917 blev den første socialdemokratiske sognerådsformand i Tårnby, var med i dannelsen af villabyen og boede der. Han forblev som sognerådsformand i 18 år, og var kendt som en mild og dygtig mand.

Han blev indvalgt i Sognerådet i 1905, sammen med formanden for Kastrup afdeling, Chr. Jørgensen og Mikkel Nielsen, jordbruger, som de første socialdemokrater i Sognerådet. I årene 1916-43 sad han også i Folketinget.

14 børn i en toværelses

Et billede af Glasmagerrækkerne fra omkring 1900. I baggrunden ses indgangen til Glasmagersalen, hvor mangen en fest er blevet afholdt. Glasarbejderne havde endda fælles grise-stald. Det var næsten et helt selvvrkende samfund.

Lokalsamlingen i Tårnby Kommune har sammen med erindringsgruppen, en kreds af "indfødte" Kastrupere, bygget en model af en arbejderbolig i Glasmagerrækkerne omkring 1920.

Modellen forestiller glasmageren Niels Madsens lejlighed, på Alderdomsvej 3. Tidsbilledet er i 1920'erne.

Glasmagerboligerne, som Glasværket havde ladet opføre, lå ved Alleén ned mod Strandvejen, der hvor nu SDPS og SAS Cargo har sine afdelinger.

Der var ca. 75 lejligheder på 21-45 kvadratmeter. Husene var rækkehuse med små forhaver til, de ialt 8 længer gav stedet tilnavnet Glasmagerrækkerne

Familien

Her boede han med sin kone, Ane, og her voksede 12 børn op.

Ud af de 15 børn var der nemlig 3, der døde. Een døde af hjernebetændelse som 1½ årig, een døde få dage efter fødslen af vand i hovedet, og een døde som fjortenårig af en pludselig indtruffet hjertefejl.

Gule ærter til alle

Tove Ekblom, der er barnebarn af Niels Madsen, fortæller:

"Min far, Villy Madsen var barn nummer to i børneflokket og han fortalte, at han tit blev sat til at lave mad til hele familien. Hans mor lå jo hele tiden i barselsseng. Hun lå så inde i stuen og gav ham anvisninger til madlavningen. Nogle gange lavede han for eksempel gule ærter til en hel uge ad gangen."

Kælderkolde madvarer

Madlavningen foregik i det lille køkken på et brændekomfur, der samtidig sikrede en stor del af opvarmningen af lejligheden.

I gulvet var en lem ned til en lille kælder, der brugtes som svalerum til forskellige madvarer. Det var datidens svar på nutidens køleskab.

Man måtte spare på maden. En del blev skaffet fra den lille kolonihave bag bebyggelsen, her blev dyrket kartofler, kål og andre grøntsager. Niels Madsen havde endda kaniner til kødmaden.

Sandsynligvis havde familien også en gris i den fælles svinestald, der var i Glasmagerbyen, men det er kun et gæt.

Lokummer i gården

WC var der ikke noget af. Der var til gengæld en række skure ude bagved, hvor flere familier deltes om hvert lokum. Der besørgede man i en spand, der blev tømt med mellemrum af "natmændene", som kørte det bort på hestevogn. Når vognhjulene kørte henover rendestene vaklede vognen så kraftigt, at samlebeholdere skulpede over og afleverede nogle ulækre hilsner på vejen.

Først i 30'erne blev der kloakeret og lavet træk og slip – men stadig ude i gården.

Så fint, så fint

Ane havde arvet nogle fine møbler, der stod i stadsstuen.

De blev rengjort og nusset om, så de altid stod skinnende rene.

Forligningsiverkostede dyrt

(Fra Hovedbestyrelsesreferat 1914)
I denne Sag forekom der det beklagelige Tilfælde, at vore Kastrup Arbejdere paa egen Haand, og uden at indhente Organisationsledelsens Samtykke, havde sluttet Overenskomst med "Københavns Margarinefabrik" paa Grundlag af et Dyrtidstillæg paa 4 kr. ugl. Forbundet nægtede at godkende denne Ordning, og saa lykkedes det at faa Tillægget forhøjet til 5 Kr. Havde de gode Kastrup'ere haft mindre travlt, havde de naturligvis opnaaet 6 Kr., som deres Kammerater i det øvrige Land.

Sådan så lejligheden ud, hvor arbejdsmand Villy Madsen voksede op som een ud af 15 børn. De fleste af børnene sov dog på loftet i et lille kvistværelse. Dette værelse blev lejet ud som ungarleværelse, når der ikke var mange børn i familien.

Her måtte børnene overhovedet ikke komme ind. Det var kun et sted man brugte, når der var gæster.

På trods af de beskedne kår var børnene altid velklædte, rene og nykæmmede, så ingen kunne sætte en finger på Ane's moderskab.

Når hun gik hen ad gaden med børnene, snakkede andre om, hvor flot det var, at hun kunne klare at holde det hele så fint, under de forhold

Natlige trængsler

Da børneflokken blev meget stor, fik familien mulighed for at leje 2 små kvistrum ovenpå. Disse fungerede ellers som ungarleboliger.

Der var jammerlig koldt om vinteren. Villy Madsen fortalte, at der tit var rim på dynen, når man vågnede om morgenen. Børnene lå allevegne i lejligheden, men naturligvis ikke i stadsstuen, der kun var til fint brug. Der blev redt op til eet barn på køkkenbordet. I hver seng sov 2-3 unger. Flere af dem havde det med at tisse i sengen, så der kunne de ligge og sjappe i hinandens safter.

Alligevel blev børnene boende ret længe hjemme, så helt uudholdeligt har det altså ikke været.

Alles ist weg

Ane, der var en spinkel, lille kvinde, ikke meget over 155 cm høj, overlevede sin mand med mange år, på trods af de 15 fødsler og et slidsomt liv. Hun blev boende på Alderdomsvej til sin død.

Kort efter, i slutningen af 1950'erne og begyndelsen af 60'erne, rev man de gamle boliger ned. De første var blevet bygget i 1847, og Glasværket havde efterhånden bygget resten til langt ind i vort århundrede. ♦

Niels Madsen var søn af et postbud i Kastrup, og hans hustru Ane var datter af en svensk indvandret stenhugger, der boede i Dragør. Da de blev gift, måtte de bo i en lille kvistlejlighed på Strandvejen, indtil de fik en lejlighed i Glasmagerbyen. Een af deres sønner, Villy Madsen, startede som arbejdsdreng på Glasværket, men blev senere fisker. For at supplere indkomsten arbejdede han som havnearbejder på Kastrup Havn. Efter nogle mellemliggende år som arbejdsmand hos Gas- og Vandmester Ruus, var han ansat i en lang årrække i Tårnby Kommune, indtil han blev invalideret ved en trafikulykke. Hans datter, Tove Ekblom har fortalt om bedsteforældrenes hjem og liv i Glasmagerrækkerne.

Arbejdsløshedskasse

I 1907 vedtoges loven om anerkendte arbejdsløshedskasser, hvor staten skulle betale 1/3 og kommunen 1/6 af præmien. Dog var det frivilligt for kommunen, om den ville yde tilskud, det skulle den enkelte kommunalbestyrelse bestemme, hvilket gav afslag i 3/4 af kommunerne.

Samme år vedtoges det at oprette en arbejdsløshedskasse i Dansk Arbejdsmands Forbund.

Børshajer og Gullaschbaroner

Mens millionerne blev ofret i skyttegravene, levede børshajer og gullaschbaroner det søde liv

Den 28. juni 1914 skød en ung, serbisk student tronfølgeren i det Østrig-Ungarske rige, ærkehertugen Franz Ferdinand og hans gemalinde. En måned efter erklærede Østrig-Ungarn krig mod Serbien og i dagene derpå svirrede krigserklæringerne over grænserne mellem Tyskland, Rusland, Frankrig og England.

Stormagterne slås om verden

Nervositeten tiltog i Danmark. Ville hele verden da komme i krig? Regeringen var bekymret. Ville den danske neutralitet nu holde? Ingen var endnu klar over hvilket rædselsfuldt og sindssygt massemyrderi, verden skulle blive vidne til de næste fire år.

Forud for alt dette var selvfølgelig gået en strøm af taktiske spillægterier; stormagterne kunne ikke rigtigt blive enige om at dele verden op mellem sig. Nu måtte det afgøres, hvem der bestemte.

Fort Danmark

Lille Danmark var i denne situation kun en lille brik, men ikke uden betydning. Vores geografiske placering ved porten til Østersøen gjorde dengang landet militærstrategisk set særdeles vigtig. Det er jo bagdøren ad søvejen til såvel Tyskland som Rusland. Oprustningen i Europa havde også smittet af på Danmark.

Højrefolkene mente, at Danmark måtte ruste sig for at kunne holde sin neutrali-

Der skulle ikke meget til for at tjene en formue på at lave gullasch til de arme skyttegravssoldater.

Karikatur i Svikmøllen 1915

Alt kunne sælges, til overpris. Blæksprutten 1915 kalder tegningen: "Det betrængte Landbrug – Opkøberen ventes"

tet, ellers ville landet blive "nappet" af en af de store og brugt til militære formål. Der var bygget land- og søforter en masse steder, men især omkring København, og en forsvarslinie, Tunestillingen, var bygget tværs gennem Sjælland.

En masse politiske stridigheder om disse anlæg var gået forud. Men krigsangsten sejrede, og der var blevet bygget og bygget. Det havde sat masser af folk i arbejde, men det er tvivlsomt, om det havde været til nogen som helst nytte, hvis først en af gigantene var kommet.

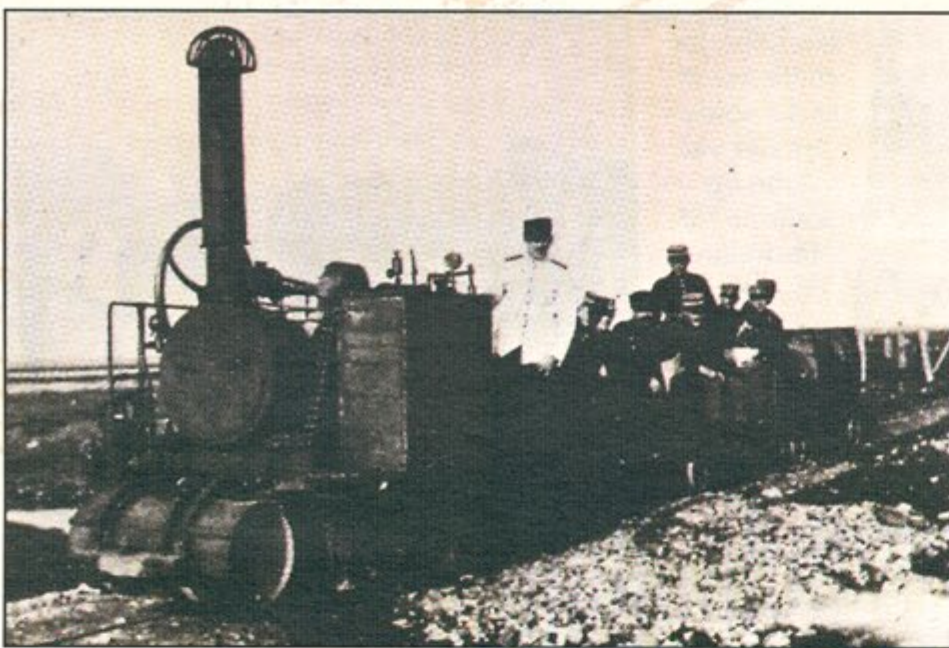
Amager var blevet særligt grundigt befæstet, hvilket nok har bragt brød på bordet hjemme hos adskillige medlemmer af Arbejdsmændenes Fagforening for Kastrup og Omegn.

Nej til oprustning

Generelt var fagbevægelsen nu modstandere af alle disse krigsforberedelser og mente at pengene kunne bruges til noget mere fornuftigt.

Oprustningen i verden havde sat gang i hjulene. Danmark var godt kørende. Fagbevægelsen havde haft held til at få forbedret arbejdsforholdene på arbejdspladserne, den danske arbejdsmand var ikke længere en forhutlet pjalteproletar, han og hans familie kunne leve anstændigt.

Arbejdsgiverne var faldet til ro med, at fagforeningerne fandtes, og at arbejder-

Ammunitionsbanen, der førte til Salt-holm Batteri

Soldater på stillepladsen foran Tårnby Kirke. Flere af soldaterne er i 50 år gamle uniformer, og nogle af dem er i træsko

ne også havde ret til en rimelig tilværelse, ja faktisk blev arbejdskraften jo egentlig bedre, når levedoden var god.

Møghuset har travlt

At der var efterspørgsel på produktionen, viser den konflikt der den 24. Juni 1912 startede på "Kastrup Møghus", som de lokale kaldte Svovlsyre- og Superfosfatfabrikken.

Ledelsen ville grundet efterspørgslen sætte den daglige arbejdstid op fra 8 til 12 timer, og timelønnen 20% ned, på trods af at arbejdsforholdene var så strenge, at 8 timer i forvejen var for meget. Der var klare beviser på, at arbejdsforholdene var sygdomsfremkaldende og endda invaliderende.

Pressen på nakken

Aviserne skrev om konflikten, og arbejderne vandt sympati i offentligheden.

Soldater på høloft i St. Magleby. Alle, der havde plads, skulle give soldater husly under mobiliseringen

fordi deres krav var rimelige, og arbejdsforholdene så forfærdelige. Dette sættes i skarpt relief af, at aktionærerne året før havde fået udbetalt et udbytte på 40%, og at aktiekursen var højere end bryggeriaktier. Den lokale

ledelse udtalte sig så stupidt, at eventuelle tvivlere blev overbevist om berettigelsen af arbejderne strejke. Fabrikslederen, Siegumfeldt, sagde under en forhandling, at hvis arbejderne skulle have spegepølse på brødet, så var

det da den rene luksus. Denne udtalelse røg lige til pressen. Selv *Berlingeren* hetzede mod virksomheden, og fremtrædende højrefolk støttede ligefrem de strejkende økonomisk i al offentlighed. Fra arbejdspladser strømmede støttebeløb til, og forskellige kunstnere optrådte gratis ved støttearrangementer, der blev afholdt på selskabsetablisementet *Kastruplund*, som ejerinden stillede gratis til rådighed. Efter tre måneders konflikt fremsatte forligsmanden en mæglingsskitse, som ledelsen for fabrikken afviste. Forligsmanden udtalte i den forbindelse til pressen, at om man så forgyldte ham fra top til tå, ville han aldrig være svovlsyrearbejder.

Sejr til arbejderne

Strejken gik videre, indtil ledelsen efter 4½ måneders konflikt endelig bøjede sig, og gik ind for mæglingsskitzen, der fastholdt de 8 timer, og endda gav en lønforhøjelse på 5%.

Jo, der var fremgang for arbejdsmændene i disse år, og den danske fagbevægelse var stolt af sine resultater, med rette. Skulle alt dette nu sættes til i en verdensomspændende krig?

Amager fremskudt forsvar

Så galt skulle det ikke gå, men alt kom nu til at se anderledes ud efter disse vanvittige år.

Dagliglivet i Kastrup blev straks forandret. Der blev mobiliseret i Danmark, så Kastrup og Dragør blev nærmest garnisonsbyer. Kastrupfortet, Kongelunds-batteriet og Dragørfortet fik fuldt mandskab, og hele kystlinien blev bevogtet af soldater. Strandene blev belagt med pigtråd, og man indkvarterede soldater hos civilbefolkningen.

Selv Saltholm var blevet befæstet, og fik i 1915 en lille togbane til transport af ammunition fra Barakkebroen til det lille fort, der 5 år før var blevet bygget nede midt på øen.

Rekordlav arbejdsløshed

Virksomhederne kørte på fuld damp, for befolkningen hamstrede som vilde

Sådan var skæbnen for millioner af raske soldater, der var ude og kæmpe for fædrelandet.

for at kunne imødegå krigen bedst muligt. Og eksporten eksploderede. Alt kunne sælges. Så bortset fra frygten for krigen gik alt godt. På et tidspunkt måtte regeringen sætte bremseklodserne i. Ellers risikerede man, at der blev solgt mere, end man kunne producere, så landet endte som et afpillet skrog. Der blev indført eksportforbud for en lang række produkter. I 1914 var arbejdsløsheden i hele landet på 9,9%, i 1915 var den faldet til 7,7% og i 1916 nåede den helt ned på 4,9%. Der var virkelig gang i hjulene.

Nedtur

Men i 1917 vendte billedet fuldstændigt, da tyskerne erklærede *Den uindskrænkede Ubådskrig*. Hidtil havde den danske handelsflåde kunnet sejle næsten uhindret rundt i verden og bringe produkter frem og tilbage, så Danmarks industri og landbrug kunne tjene tykt på krigen. Det var kun de skibe, der var så uheldige at sejle på løsgående miner, der gik til. Nu var det slut. Alt, der sejlede, ville blive sænket. Det var først brændselsmangelen, der satte ind. De store, energitunge virksomheder måtte straks indskrænke kraftigt eller lukke. Elektriciteten blev rasende dyr.

Råstoffer kunne ikke importeres, så vi måtte klare os med det vi selv havde. Kalkværket i Kastrup genåbnede Saltholm Kalkbrud, men kørte med nedsat drift på grund af brændselsmangelen. "Kastrup Møghus", Svovlsyre- og Gødningsfabrikken gik i stå i en periode. Alle arbejdere på margarinefabrikken på nær to blev fyret i 1918. Der var over 100 arbejdsløse i afdelingen.

Priserne tredoblet

Arbejdsløsheden på landsplan steg i 1917 til 9,7%, og i 1918 til 18,7%, næsten det dobbelte af, hvad den havde været før krigen. Lønningerne fulgte ikke med pristallet, der steg med rasende fart. I 1918 var priserne på en masse varer tre gange så høje som i 1914. De arbejdsløses understøttelse var heller ikke fulgt med priserne, så de led virkelig nød.

Zoo's vandbøfler på dåse

Det gik nu ikke så dårligt for alle mennesker i Danmark. Spekulanterne på Børsen tjente enorme summer på den ustabile verdensøkonomi. Og der var

masser af kapital fra det store opsving til at spekulere for. En anden gruppe nyrige var de såkaldte gullaschbaroner. Kødgrosserere og slagtermestre, der før bare havde haft en beskednen forretning på gadehjørnet, svang sig op til at blive de rene matadorer. Et nyt marked var opstået. De millioner af soldater, der var sendt ud på slagmarken, måtte jo have mad ned i skyttegravene for at kunne holde sig i live længe nok til, at de kunne blive slået ihjel. Der blev produceret enorme mængder af dåsemad; alle kender idag det berygtede dåsegullasch, som blev sendt til fronten. Alt kunne sælges, der var ikke de store krav til kvaliteten. Bryggerheste, malkekøer, avlsorner, alt røg i kødmaskinerne. Selv bøflerne i Zoologisk Have blev slagtet og fyldt på dåse. Der blev jo betalt god pris på råvaren. Rygterne gik om rotter og selvdøde dyr i dåsemaden, og der har nok været noget om snakken. Tiden var samvittighedsløs og krigen var frygtelig.

Revolutionen

Rapporterne fra slagmarkerne var så gruopvækkende, at folk slet ikke kunne fatte det. Når daglige tab af menneske-

liv opgøres i titusinder, breder kynismen sig.

De grupper, der havde tjent tykt på krigen viste det stolt frem for en befolkning, der efterhånden var hårdt trængt økonomisk. Utilfredsheden bredte sig og blev til strejker og protestdemonstrationer. I oktober 1917 blev zarstyret væltet i Rusland, og bolsjevikkerne indførte arbejder- og bondestaten, Sovjetunionen. Man indgik straks en fredsaftale med Tyskland. Dette gav arbejdere i alle lande nyt håb om at kunne få gjort op med de herskende forhold, og borgerskabet blev igen rædselsslagent. Demonstrationer blev slået ned med politiknipler, og fagforeningerne stod igen for skud.

I Tyskland væltede Kejserdømmet, og en regering med socialdemokraterne som hovedkraft tog magten.

Krigen var slut.

I januar 1919 forsøgte de tyske *Spartakister* at gennemføre en egentlig socialistisk revolution i stil med Sovjet's, men den blev slået ned efter et fem dage langt blodbad.

Turen kommet til Danmark

I påsken 1920, i forbindelse med forhandlingerne omkring genforeningen af Sønderjylland, forløb Kong Christian sig i den grad, at han afskedigede den radikale regering med Zahle som statsminister. Han gik helt udover sine beføjelser, og det udløste en nærmest revolutionær situation i Danmark.

Kongen begaar Statskup!

Det stod der på forsiden af *"Socialdemokraten"*, og De Samvirkende Fagforbund varslede generalstrejke. Men man fik forhandlet sig til rette, så gassen gik af ballonen.

Oprør i fagbevægelsen

Fagoppositionens Sammenslutning, der stod i modsætning til den førte linie i fagbevægelsen, havde vind i sejlene i

30 millioner ofre

Da 1. verdenskrig sluttede den 13. oktober 1918, var over 10 millioner menneskeliv blevet udraderet, og over 20 millioner unge mænd havde fået deres liv ødelagt med frygtelige følger af skudsårene og gasforgiftningerne fra skyttegravene. Tyskland blev dybt ydmyget i fredsslutningen; der var allerede lagt i ovnen til en ny og værre krig med endnu mere uhyrlige konsekvenser.

Danmark:

Tusinder døde af den spanske syge

Den spanske syge var en voldsom og ondartet influenza-epidemi, der ramte Danmark i efteråret 1918 og varede til 1922. På verdensplan kostede den flere millioner døde.

Det var de socialt dårligst stillede, de gamle og de i forvejen syge, der døde af den. De dårlige økonomiske forhold var livsfarlige.

Sygdommen kostede 12.000 dødsopfre i Danmark.

Fabrikker og institutioner blev i perioder helt lukkede, da der næsten ikke var nogle raske tilbage, og smittefaren ved at samles var for stor.

Så sent som i 1920 oplyses det i protokollen fra et bestyrelsesmøde i Arbejdsmændenes Forbund for Kastrup og Omegn, at 7 medlemmer var døde af den spanske syge.

Brændselsprisernes udvikling i årene 1914-22:

År	Petro- leum øre pr.l	Nedde- kul øre pr.hl	Koks
1914	16	192	144
1915	19	320	201
1916	19	451	299
1918	64	1201	885
1919	48	1100	7-800
1922	34	473	391

Gennemsnitlig lønudvikling i kroner og øre for arbejdsmænd i hovedstadsområdet:

År	Ugeløn i kr.
1914	28,20
1917	37,79
1920	96,96
1924	73,44

Reallønsudvikling i årene 1914-21, indekstal:

År	Arbejdsmænd	Kvinder
1914	100	100
1917	81	94
1919	130	130
1921	137	153

denne tid. Meningerne i fagbevægelsen havde længe været så delte, at store grupper markerede sig åbent og klart som opposition.

Det var forløberne for det senere kommunistiske parti, syndikalisterne og venstresocialisterne, der udgjorde massen i Fagoppositionens Sammenslutning. Så vidt vi kan se, fik disse ikke nogen markant tilslutning i Arbejdsmændenes Fagforening for Kastrup og Omegn, det fremgår ihvertfald ikke af protokollerne, at der har været de store politiske uenigheder i afdelingen. Dog omtaler formanden, Chr. Jørgensen, en opposition, der åbenbart vil ham til livs, i 1919.

Smid d'Herrer i Papirkurven

I afdelingens protokol ligger der advarsel fra landsforbundet, underskrevet af Lyngsø i 1921. De "saakaldte Syndikalister og Kommuniste" fiskede i rørt vande under den alvorlige arbejdsløshedssituation, og havde udsendt nogle publikationer omkring regeringens nødhjælpsarbejder. Lyngsø henstillede til afdelingerne om "ganske roligt at lade d'Herrer Syndikalisters og Kommunistes Henvendelser gaa i Papirkurven." De kommende års økonomiske kriser skulle komme til at give Fagoppositionens Sammenslutning masser af rørt vande at fiske i. ♦

Telegram-Adr. Daell

Telef. 5571 og 9071

DAELLS VAREHUS KØBENHAVN

Studie
stræde
21

LAGER og FORSENDELSE af
SPECIALITETER i MANUFAKTUR
KØB af FABRIKATIONER

50 Special Tilbud

Også Daells Varehus havde kronede dage i "de gode år"

En lufthavn bliver til

I 1920 eksproprierede staten et stykke land syd for Kastrup By til en flyveplads på 500 × 500 meter.

I løbet af 50 år svulmede arealet op fra ¼ kvadratkilometer til 11.

På en del af Christianshavns Fæled, Kløvermarken, anlagde militæret i 1918 en flyveplads med værksteder og flyveledelse. Kun 12 år efter, at den første dansker, Ellehammer, havde været i luften, var man allerede i fuld gang med at forsøge at udnytte flyvningen til militære formål.

Det blev dog også til eksperimenter med passagertransport og postflyvning, og disse aktiviteter blev hurtigt så omfattende, at de ikke kunne være på Kløvermarken sammen med militærflyvningen. Det fortælles i KLV's 50-års Jubilæumsskrift, at passagerflyene ikke kunne starte fuldtastede fra den korte bane på Kløvermarken. De måtte tanke og blive servicerede dér, og så flyve til Kastrup og få passagerer og bagage ombord. Dette skete allerede fra 1923, to år før lufthavnen officielt blev indviet.

KASTRUP AFDELING MED FRA STARTEN

Allerede i 1921 fremgår det af afdelingsprotokolten, at det er blevet aftalt, at det fortrinsvis er medlemmer af Arbejdsmændenes Fagforening for Kastrup og Omegn, der må beskæftiges ved arbejdsmandsarbejde i lufthavnen.

20. APRIL 1925

KASTRUP LUFTHAVN INDVIES

Diverse honoratiore og pressefolk besøgte den nye, imponerende administrationsbygning og den første hangar (A).

Et gammelt krudthus var blevet indrettet til hotel og restaurant for passagerer og piloter, Hammers Restaurant. Lidt nord for denne havde man bygget en lille bro ud i Sundet. Det var til vandflyverne, der efter landing blev trukket ind til broen af en Kastrup-fisker, Martin Jansen i hans fiskerbåd. På indvielsesdagen lagde man hårdt ud og befordrede 19 passagerer.

I 1926 befordredes 7.792 passagerer, og der blev foretaget 2.654 starter og landinger.

DDL'S STOLTE LUFFLÅDE OG FÅREFLOK

Det år kunne De Danske Luftfartsselskaber (DDL) præsentere deres samlede flyflåde ved en overflyvning for de måbende københavnere. 11 flyvemaskiner droned ind over byen med over 100 km i timen. De var istand til at tage tilsammen 36 passagerer!

Landingsbanerne var græsklædte, og blev holdt vedlige af en stor flok får, der kunne gnave græsset ned til passende højde. Hver gang et fly skulle lande, gennede hyrderne fårene af vejen.

FOR TYKKE INGEN AFGANG

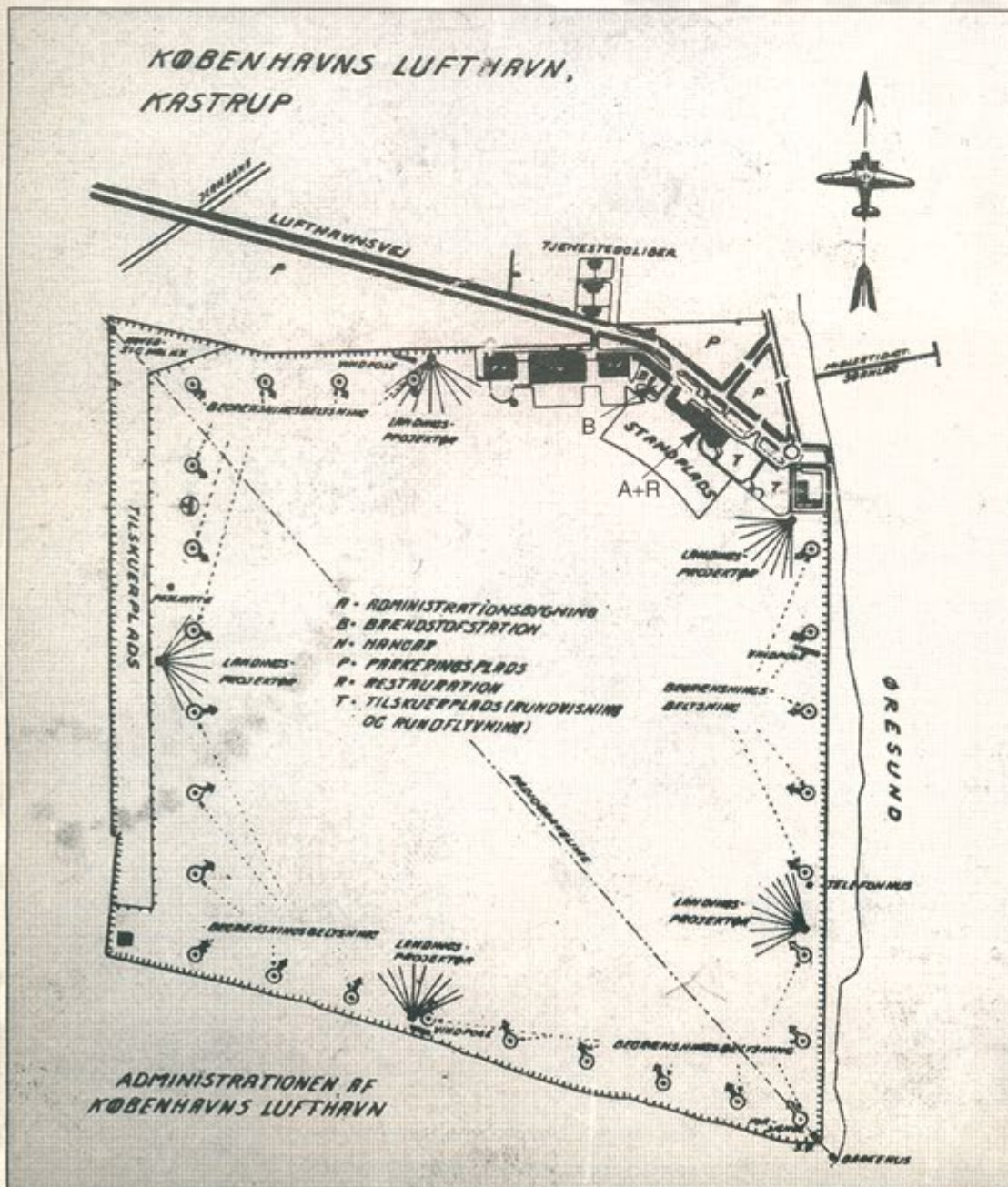
I de første 10 år havde man fly, der kun kunne tage op til otte passagerer ad gangen.

De tyske rutemaskiner var til at begynde med store flyvebåde, Dornier Wal, der vejede over 10 tons, men alligevel kun lige kunne tage de otte passagerer med bagage. Hvis det ikke blæste, var de nogle gange svære at få på vingerne.

En sjov historie fra KLV's personaleblad i 1975 fortæller om en sådan begivenhed:

En dag var det vindstille, og en tysk Dornier forsøgte forgæves at komme på vingerne med otte passagerer ombord. Efter flere forsøg lod piloten flyet bugser ind til anlægsbroen igen. Her beordrede han den tykkeste af passagererne ud af maskinen. Efter at denne var gået fra borde, prøvede man igen og kom så afsted!

Sådan var den første lufthavns udformning. Den store, internationale lufthavn, som Amagerbladet kaldte den, var på 500 × 500 meter.

SÆSONARBEJDE BÅDE FOR PILOT OG LUFTHAVNSARBEJDER

Der blev kun fløjet på lufthavnen om sommeren, det var sandelig for koldt om vinteren. Lufthavnen var stort set lukket om vinteren, og først i 1934 begyndte man at gennemføre vinterflyvning med passagerer. Arbejdsmændene i lufthavnen var enten arbejdsløse om vinteren, eller beskæftiget ved de forskellige virksomheders andre afdelinger udenfor lufthavnen. Det var hårde tider i de år. Den økonomiske verdenskrise kørte på de højeste nagler, og der var massearbejdsløshed, især om vinteren.

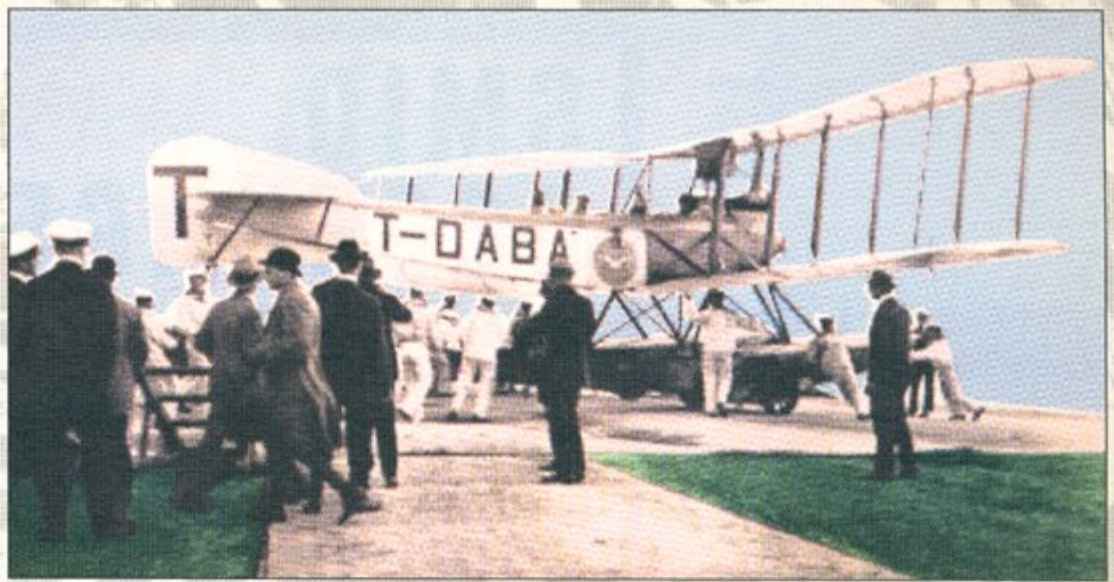
Efter 1935 kom større flyvemaskiner i brug, og passager- og godstransport fik væsentligt større omfang.

KAPITALEN PÅ VINGERNE

Indtil 1938 havde alle investeringer været baseret på bevillinger fra Staten og Københavns Kommune. Det betød, at det gik langsomt, for riget fattedes penge. Nu gik en kreds af investorer ind i foretagendet med en masse kapital. Det var de økonomiske mastodonter ØK, F.L. Schmidt og Kampsax, der kom med pengene, og de gav mulighed for at indkøbe nye fly og udvide lufthavnens aktiviteter voldsomt.

Der blev bygget to nye hangarer, B og C, i 1938, og en ny administrationsbygning i 1939.

Lufthavnsområdet blev udvidet til 1200 x 1200 meter. Banerne var stadig græsklædte, kun foran den nye administrationsbygning var der lagt et stykke med beton, det såkaldte forklæde. Dog var færene afskaffet. Hvert forår, og i særligt regnfulde efterår, drev banerne af vand. De blev til eet opkørt søle, og i mange

DDL's første fly, Friedrichshafen, der bliver sø- og luftsat fra Refshaleøen af marinere.

Bornholm var helt afhængige af flyforbindelsen på grund af minefaren i Østersøen.

DANSK ARBEJDE....

Tyskerne påbegyndte en storstilet udvidelse og omdannelse til militærlufthavn, og krævede straks sat gang i etableringen af betonbaner. Den første var klar i 1941. Inden befrielsen kom, var der anlagt 3 baner

yderligere, så der altså nu var 4 betonbaner. Det skabte masser af arbejde til danske arbejdere, og masser af indtægter for de danske entreprenørfirmaer, der udførte projekterne. At det var det rene værnemagteri, gjorde ingen hverken før eller senere de store ophævelser over. Den danske regering ivrede jo også for at den menige dansker skulle bakke op om "beskytterne".

Tyskerne kunne under hele besættelsen operere uhindret fra Kastrup Lufthavn, og der er vel ingen tvivl om, at dette har haft stor militær betydning.

En større flok af danske arbejdere var ansat til specielt at tage sig af de tyske flyvemaskiner.

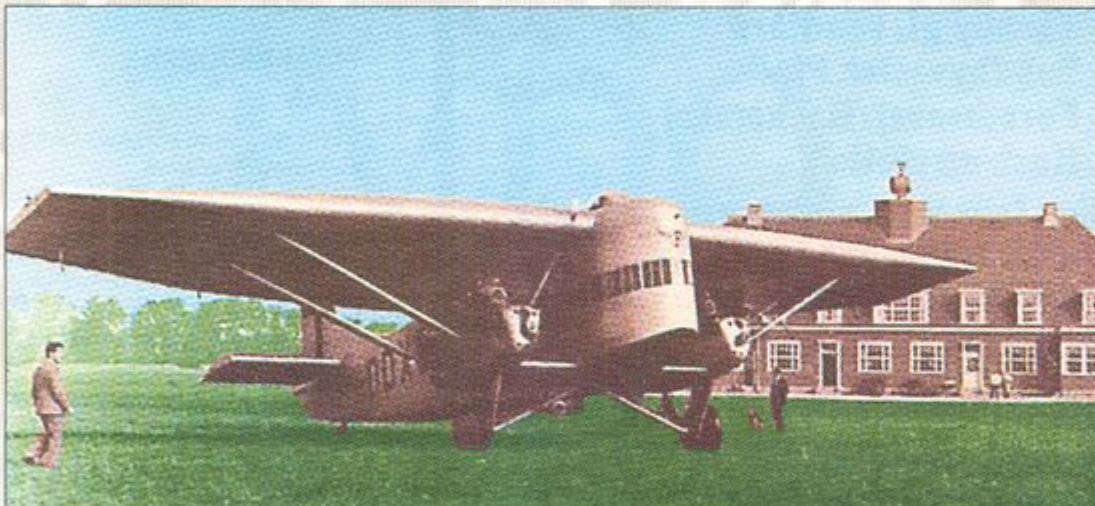
Efter en sabotageaktion, hvor der var kommet sukker i flybenzinen, så nogle troppetransportfly til Norge styrtede ned, var det kun særligt udvalgte folk, der måtte færdes om militærmaskinerne. De var godt lønnede på grund af at de skulle være til rådighed hele døgnet, men de var ikke velsete blandt de øvrige lufthavnsansatte.

MULIGHEDERNE ÅBNE

Ved krigsslutningen stod en stor, uskadt og velfungerende lufthavn klar til trafikflyvning, så snart englænderne havde forladt den. Dette var DDL ikke sen til at udnytte. Allerede under besættelsen havde man indkøbt fly for spotpriser fra de amerikanske militære overskudslagre, så nu var det bare med at gå igang.

SAS SØSAT

I 1946 fordoblede man næsten lufthavnsarealet og påbegyndte bygningen af yderligere tre hangarer (1, 2 og 3). De tyske hangarer i syd blev taget i brug af

Farman Jabiru foran administrationsbygningen i 1926. Flyet kunne tage 8 passagerer, der sad i kurvestole foran i kabinen. Ovenpå, i fri luft, sad piloten. Flyet klarede en topfart på 175 km/t med sine 4 stks. 180 HK motorer.

tilfælde måtte fly omdirigeres til Malmø, hvor man havde en betonbane.

BESAT, MEN ALLIGEVEL FRI

Ved besættelsen den 9. april 1940 indtog tyskerne naturligvis Kastrup Lufthavn (helt korrekt ventede de en dag med at tage lufthavnen). Al flyvning blev indstillet, og alt personalet sagt op.

Det varede dog ikke så længe, så kom man igang igen. Resten af krigen opretholdt man flyveruter til Sverige og Norge, og naturligvis Tyskland.

Lige nord for Hammers Restaurant lå broen, hvor vandflyverne blev trukket ind til af den lokale fisker Martin Jansen. Bemærk benzintromlerne, der blev rullet derud, og pumpet op med en vrikpumpe.

forskellige selskaber, og det var her, char-terselskaberne senere groede frem. Samme år gik de skandinaviske luftfartsselskaber sammen og dannede SAS, Scandinavian Airlines System. Grunden var lagt til et luftfartsselskab i lille verdensklasse, og for Københavns Lufthavns vedkommende til opbygningen af en mægtig stor arbejdsplads, der skulle komme til at præge lokalområdet og den stedlige arbejdsmandsfagforening kolossalt. For at vise den enorme udvikling kan nævnes, at der i 1936 var 51 ansatte i DDL, i 1939 var der 172. Dette var blevet til ca. 3000 ansatte i SAS-København i 1959. Omkring lufthavnen er et utal af lufthavnsrelaterede virksomheder skudt op, med et helt uoverskueligt antal ansatte. ♦

Fartplan fra september 1930

08,45 Ank. fra Malmø	D.L.H. *)
08,45 Ank. fra Malmø	Farman *)
09,00 Afg. til Travemünde	D.L.H. *)
09,00 Afg. Hamburg	Farman *)
09,00 Afg. Hamburg	D.D.L./
	D.L.H.
09,00 Ank. fra Malmø	K.L.M.
09,00 Ank. fra Malmø	A.B.A.
09,15 Afg. fra Hamburg	K.L.M.
09,15 Afg. fra Hamburg	A.B.A.
16,10 Ank. fra Hamburg	D.D.L./
	D.L.H.
16,10 Ank. fra Hamburg	Farman *)
16,15 Ank. fra Travemünde	D.L.H. *)
16,30 Afg. til Malmø	D.L.H. *)
16,30 Afg. til Malmø	Farman *)
17,20 Ank. fra Hamburg	K.L.M.
17,20 Ank. fra Hamburg	A.B.A.
17,40 Afgang til Malmø	K.L.M.
17,40 Afgang til Malmø	A.B.A.

*) Ikke søndage.

ANTAL ANSATTE I KBH. LUFTHAVN

År	DDL/SAS	KLV/CPH
1936	51	24
1938	172	53
1947	1.940	
1953	1.533	
1959	3.350	

I 1995 er der ialt ansat 12.000 mennesker i Københavns Lufthavn. Og det skønnes, at der udenfor lufthavnen er beskæftiget 10.000 personer i virksomheder, der har med luftfart at gøre.

UDVIKLINGEN I OPERATIONER, PASSAGERTAL OG LUFTGODS GENNEM ÅRENE:

År	Operationer	Passagerer	Luftgods
1925	2.298	5.082	-
1926	2.654	7.792	10
1930	4.020	8.569	141
1933	6.127	20.759	121
1936	10.902	42.880	284
1939	49.458	71.750	1.066
1941	4.558	35.727	892
1944	934	30.139	614
1945	5.957	52.924	388
1946	41.560	233.254	2.043
1950	46.173	378.145	6.498
1955	56.216	837.883	12.470
1960	74.512	1.883.617	42.073
1965	106.742	3.489.064	65.759
1970	156.809	6.790.569	126.456
1974	167.022	8.448.599	159.383

SMID GØGEUNGEN AD SALTHOLM TIL

Giv lufthavnen besked 6. marts
HELE AMAGER AF HUS 6. MARTS
for at spadsere mod lufthavnen,
hvor vi sammen med Amagers
borgmestre VIL KRÆVE:

1. STOP for nye investeringer i Kastrup
2. STOP for nye ekspropriationer af mange hjem
3. **OMGÆNDE** start på Saltholm

Vi mødes til fredelig familie-demonstration Kl. 13

1. Løjtegårdsvej ved travbanen
2. Tårnby gl. vandtårn
3. Sundbyvester Plads
4. Formosavej/Backersvej
5. Kastrup station

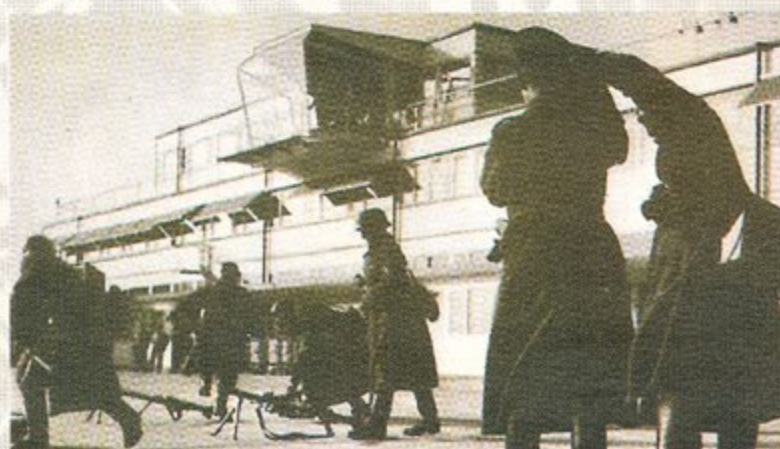
Eller følg med undervejs, så vi når til lufthavnen lidt før kl. 14.

**ALLE SKAL MED
AMAGER skal leve
ikke sønderlemmes**

Amager Kommunernes Lufthavnsudvalg/Koordinationsudvalget.

Det var ikke alle, der var glade for den store arbejdsplads i Kastrup. Beboerne omkring demonstrerede for dens bortflytning i marts 1973.

Tyskerne besatte lufthavnen den 10. april 1940 og stoppede al civil flyvning for en tid.

LUFTGODS

DC-4'erne, der blev brugt i 40'erne kunne medbringe omkring 2 tons luftgods pr. flyvning, men efterhånden indførte man egentlige fragtfly. I 1950 overtog SAS Luftgods en del af hangar B og indrettede den til luftgodsstation. Man var nået op på at ekspedere 7.500 tons luftgods årligt. I de følgende år vokser fragtmængden hurtigt og i 1964 var man oppe på 64.000 tons årligt. Efterhånden havde luftgodsstationen overtaget hele hangar B, og måtte nu endda udvide den. I 1995 blev der ekspederet 175.000 tons fragt og 25.000 tons post.

AVANCERET TEKNOLOGI

Omkring 1960 havde man indført hukortsystem til dokumentbehandling, og i midten af 60'erne blev EDB taget i brug. I 1967 indførtes mekaniseret godsbehandling, efter SAS's egen mening det mest avancerede i verden. I 1991 udgjorde fragtoperationer 5% af samtlige operationer i lufthavnen. Det svarer til 10.200 starter og landinger på et år. Der er 610 ansatte i SAS Cargo, heraf er 280 medlem af SiD Kastrup.

FLYARBEJDERNE I SAS

I 1935 startede en arbejdspladsklub i Københavns Lufthavn. Den kom til at hedde "Klubben for DDL's Arbejdsmand". Der var 6 medlemmer. Klubben voksede støt, og oprettede en fællesklub med mekanikerne i 1939. Medlemstallet i Flyarbejdernes Klub voksede fra 300 i 1970 til 700 i 1989. I 1995 er der 568 SiD-medlemmer i Flyarbejdernes Klub.

EKSPEDITIONS- ARBEJDERNE

I 1946 dannede 50 ekspeditionsarbejdere/"kuffertslæbere" deres egen klub. Også Ekspeditionsarbejdernes Klub voksede kolossalt i de kommende år. I en periode skabtes en besynderlig konstruktion - Dragerforeningen. Her ansatte man en del af de folk, man havde i platformtjenesten, men som en slags selvstændigt erhvervsdrivende. "Lønnen" var drikkepenge. Dette tiltag forsvandt dog igen. Idag har Ekspeditionsarbejdernes Klub 848 SiD-medlemmer.

KONGELIG START FOR FLYCATERING

I 1937 skulle kronprinsparret til London. På denne tur blev den første flyvende servering i dansk ruteflyvning foretaget. Hammers Restaurant stod for Cateringen. Dermed havde man taget hul på udviklingen af en kommende storindustri.

Virksomhederne i Lufthavnen

SAS CATERING

SAS Catering blev oprettet i 1961 som et datterselskab under SAS. Man opnåede allerede i opstartsåret at have 350 ansatte. I 1980 havde selskabet over 10.000 ansatte i 12 lande.

SAS SERVICE PARTNER

I 1984 skiftede firmaet navn til SAS Service Partner. Virksomheden havde sin hovedproduktion på Engvej ved Hedegårdsvej, så der var en vis transportvej ud til lufthavnen. Det fortælles, at maden i starten blev kørt ud til flyene på budcykel. Man rykkede ud i lufthavnsområdet i en bygning, der var ejet af Københavns Lufthavnsvesen. Efter en meget længere periode her end oprindeligt planlagt, med pladsproblemer, der gjorde arbejdsforholdene ret problematiske, kunne SAS Service Partner endelig flytte ud "på sandet" ved den nye Kystvej.

GATE GOURMET

I 1994 blev virksomheden overtaget af Gate Gourmet, et datterselskab af Swissair. Konkurrenten i Københavns Lufthavn, Aero Chef, var allerede i 1992 blevet overtaget af Gate Gourmet. Gate Gourmet er således eneste leverandør af flymad i Kastrup. I 1995 sendte Gate Gourmet mellem 100.000-120.000 måltider i luften om ugen. Der er idag ca. 1350 ansatte i Gate Gourmet i Kastrup, heraf er 500 medlemmer af SiD Kastrup.

AERO CHEF

Sterling Airways startede i 1965 deres eget flykøkken i Kastrup. Navnet blev Aero Chef. Senere oprettedes afdelinger i Arlanda i Sverige og på Gardermoen i Norge. Der var 140 ansatte i Kastrup i 1987, og man leverede mad til en række fremmede selskaber ud over hovedkunden, Sterling Airways. I 1995 sendte Aero Chef i gennemsnit 43.000 måltider i luften om ugen.

CAS - COPENHAGEN AIR SERVICES.

CAS's historie er forunderlig, og præget af en mængde udskiftninger af ejerkredsen. Selskabet stiftedes i 1961, navnet var da Copenhagen Airport Charter Handling - CACH. Oprindeligt var der tre ejere: Flying Enterprises, Nord Air og initiativtageren Ebbe Ohlsson. Flying Enterprises, blev senere købt af Spies Holding. Ebbe Ohlsson, solgte i 1972 sin trediedel til Maersk Air. Nordair, blev senere opkøbt af SAS.

INDVIKLEDE EJERFORHOLD FORENKLES

Da Sterling Airways i 1989 købte SAS' del af firmaet, var der ro om ejerkredsen indtil både Conair og Sterling Airways ophørte. CAS har i 1995 overtaget Cargo Center Copenhagen, der håndterer luftgods. CAS ejes nu kun af Maersk Air og Luft-hansa, men sidstnævnte er efter sigende på vej ud, så CAS bliver altså et Maersk-ejet firma. Idag har CAS, 750 ansatte, heraf er 210 medlemmer af SiD Kastrup.

CHARTERSELSKABERNE

I takt med velstandsstigningen i befolkningen, især op gennem 1960'erne, voksede turistbranchen kolossalt. Det blev muligt for almindelige lønmodtagere at tage sydpå på ferie. Derfor voksede en helt ny industri op: Rejseselskaberne. De etablerede sig ret hurtigt med egne flyselskaber, da det viste sig for

dyrt at transportere passagererne med de ordinære rutefly. Tjæreborg startede Sterling Airways i 1962 og Spies overtog Flying Enterprise i 1965 og brugte navnet "Conair", som stammede fra et Flying Enterprise leasingselskab. Sammen kom de hurtigt til at dominere markedet i charterbranchen. I 1991, da charterflyvningen var tæt på sit maksimum, havde charterflyvningen 9% af passagertallet i Københavns Lufthavn.

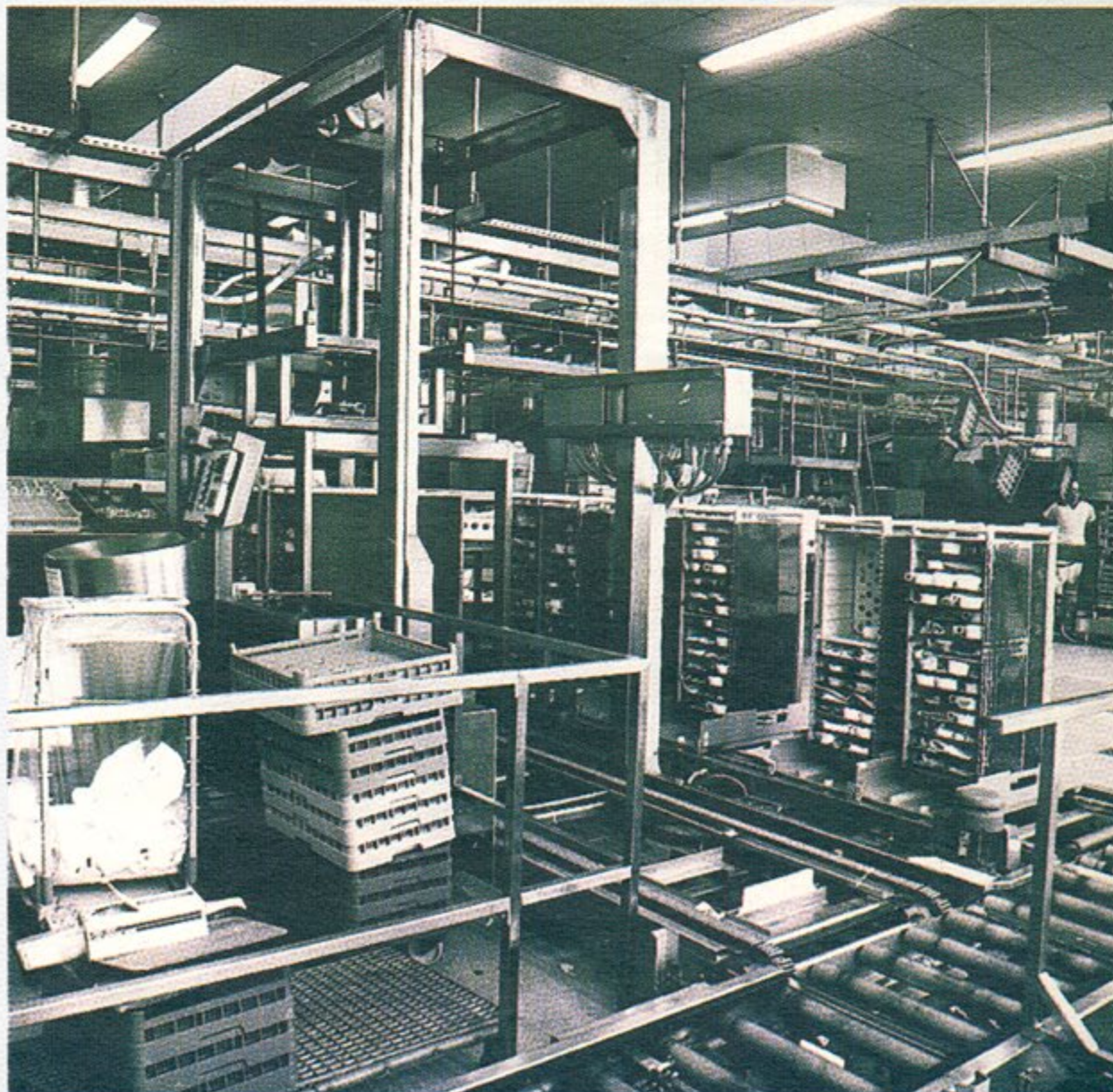
STYRTDYK I BRANCHEN

De økonomiske konjunkturer og omlægninger i den internationale luftfart kostede dog på utrolig kort tid de to rejsegiganter livet i starten af 1990'erne. Chartermarkedet idag præges af helt andre foretagender. Sterling Airways havde hurtigt udviklet sig til et stort flyselskab, der også fløj for andre rejseselskaber end Tjæreborg. I 1965 sendte Sterling 346.486 passagerer rundt i den vide verden om året, og i

1986 var tallet oppe på 1.759.765. Den 1. august 1993 gik selskabet konkurs. På dette tidspunkt var der over 800 ansatte, heraf var ca. 70 specialarbejdere. I dag hedder flyselskabet Sterling European Airways. Hangar, værksteder og de tekniske afdelinger er solgt til den amerikanske kæmpekoncern Pemco. Hos Pemco er der 10 SiD-medlemmer.

MAERSK AIR

Maersk Air startede beskedent i 1970 med 3 turbufler. Allerede året efter etablerede SAS, Cimber Air og Maersk Air paraply-organisationen DANAIR. Det blev grundlaget for Maersk Airs vækst. Efter en nedgangsperiode i begyndelsen af 1980'erne havde Maersk Air atter fremgang. I dag er den totale flåde på 40 fly. I 1994 transporterede Maersk Air 1,7 mio. passagerer. Der er 2.300 medarbejdere, heraf er 26 medlemmer i SiD Kastrup. ♦

High tech i det nye Gate Gourmet, og ikke mange mennesker.....

400 BØRN TIL JULETRÆSFESTEN

Juletræsfesterne

I 1915 var der ikke mindre end 400 børn med til juletræsfesten i afdelingen. Festen blev holdt på forlystelsesetablissementet Kastruplund.

På dette tidspunkt havde afdelingen 435 medlemmer. Folk fik mange børn dengang.

Denne årlige begivenhed har virkelig været noget, børnene så frem til. De fik godter og julegaver, og der var levende musik og julemand.

Det var frygteligt dyrt for afdelingen, og man diskuterede gang på gang at holde op med at afholde den, men fortsatte alligevel langt om på den anden side af sidste verdenskrig. Der

var et særligt punkt herom på generalforsamlingen hvert år. Adskillige, vi har talt med, husker disse fester med barnlig glæde og varme.

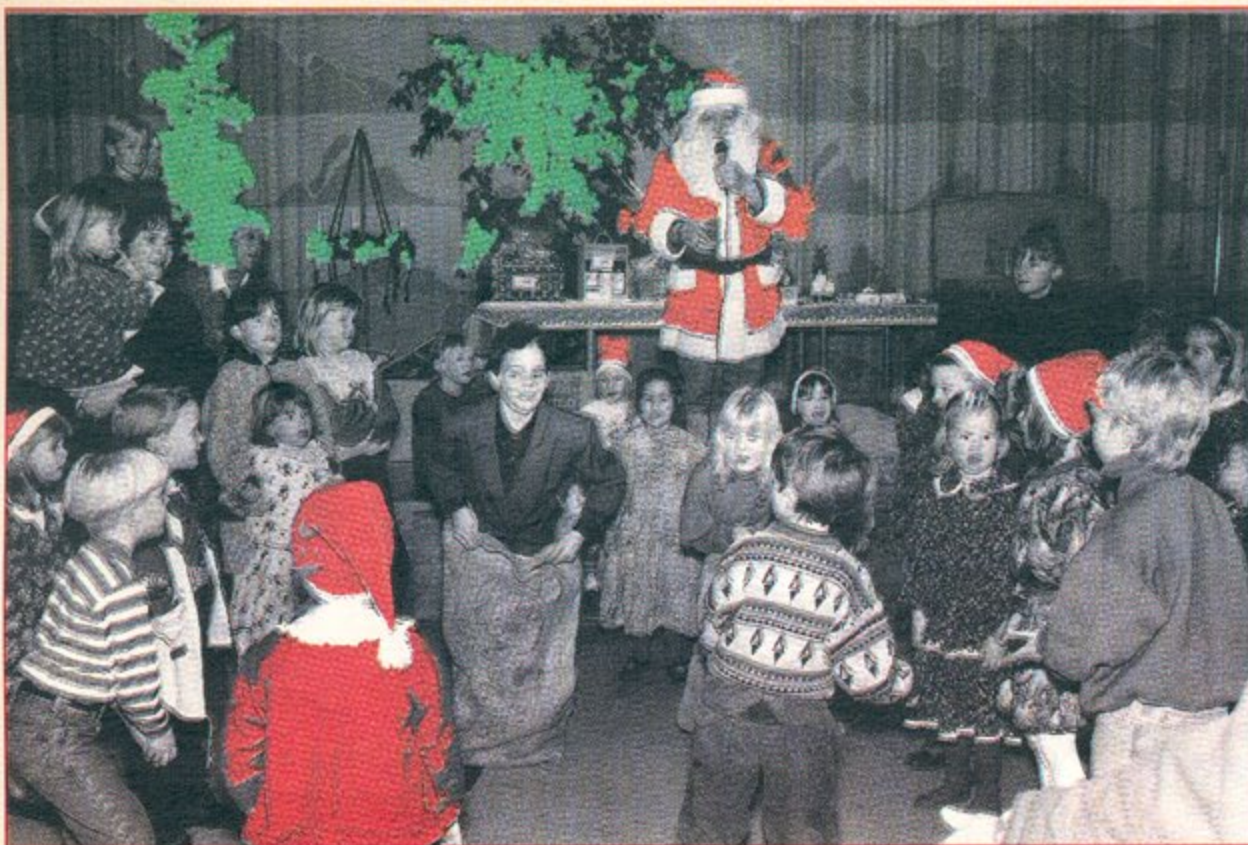
I 1965 blev traditionen med juletræsfester for alle medlemmer nedlagt. Generalforsamlingen fandt udgiften for stor i forhold til antallet af medlems-børn.

Dundrende underskud

Juletræsregnskabet i 1915 viste en indtægt på 354 kr 95 øre og en udgift på 712 kr 88 øre, altså belastede det afdelingsregnskabet med 357 kr 93 øre, svarende til godt 33% af afdelingens samlede månedlige kontingentindtægt. ♦

Forbyd det moderne skidt

I november 1915 afholdt man ekstraordinær generalforsamling. Forsamlingen vedtog her et forbud mod, at der blev danset tango og foxtrot til julefestens aftenarrangement for de voksne.

Igen juletræsfest

I 1993 blev Juletræsfest-traditionen for alle medlemmer genoptaget i SiD Kastrup. Julen 1995 bragte 149 velsignede børn til julefesten i Skottegårdsskolens Aula sammen med 153 voksne.

Juletræsregnskabet i 1995 viste også "et dundrende underskud", nemlig 15.766 kr! Det svarer dog kun til 0,5% af afdelingens samlede månedlige kontingentindtægt.

1. MAJ

Den blev straks en tradition, hvor det internationalt vedtagne krav om 8 timers arbejdsdag blev fremført. I København er de store fællesmøder i mange år blevet holdt i Fælledparken.

1. Maj i Kastrup

De gamle medlemmer fortæller om 1.maj-arrangementer i Kastruplund, med talere og optræden af sangkor, ihvertfald op i 30'erne.

Bestyrelsen diskuterede i 1916, om afdelingen skulle deltage i majarrangementet. Men bestyrelsesmedlem H.K. Jensen udtalte, at der ikke var nogen mening i at demonstrere for 8 timers

Medlemstal

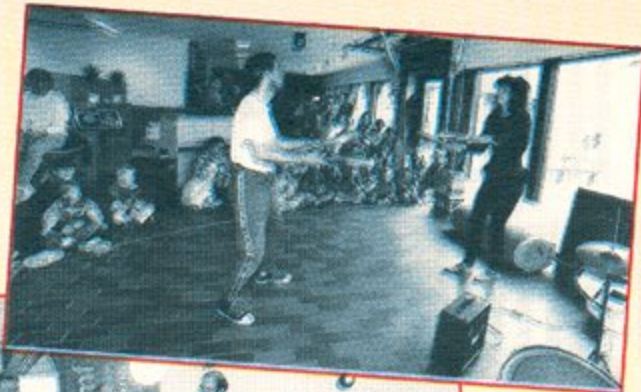
1896	100
1899	170
1915	435
1919	500
1939	1042
1947	1475
1952	2013
1964	2911
1976	3671
1979	4134
1981	3731
1986	3848
1994	4452
1995	4705

Kontingentet

Afdelingskontingentet i 1915 var 60 øre om ugen. Den typiske ugeløn var omkring 28 kr. Kontingentet udgjorde altså 2,1% af en ugeløn

I 1995 var det 171 kr. pr. uge, og en gennemsnitlig ugeløn på 4900 kr. Nu udgør kontingentet altså 3,5% af en ugeløn.

**I 1890 blev 1. maj
erklæret for
arbejdernes
internationale
kampdag**

Fotos: Anne Bang/Pressehuset

SÅ ER DER MORGENMØDE

arbejdsdag, når der dagen efter arbejdes 36 timer.

I nyere tid er selvstændige afdelingsarrangementer blevet afholdt som morgenmøder. Det første var i 1987, og så har det fortsat hvert år siden.

Mange kommer og hygger sig sammen,

med fællessang og bægerklang.

Arrangementet er blevet et samlingssted for lokale faglige og politiske organisationer.

Her er åben talerstol, der bliver flittigt benyttet, cirkus for børnene og levende musik. ♦

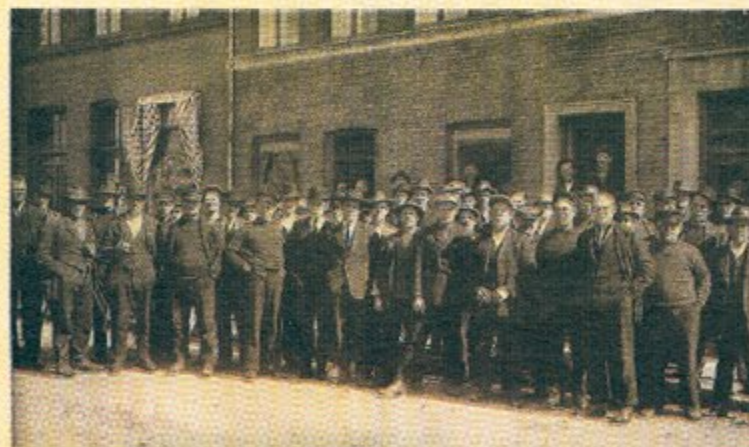
Nyt afdelingsblad

Afdelingen besluttede i 1965 at udgive et blad, Arbejdsmanden. Bladet levede i 8-9 år.

I 1984 påbegyndte afdelingen igen udgivelsen af det blad, SiD-Avisen, som udkommer 4-6 gange om året.

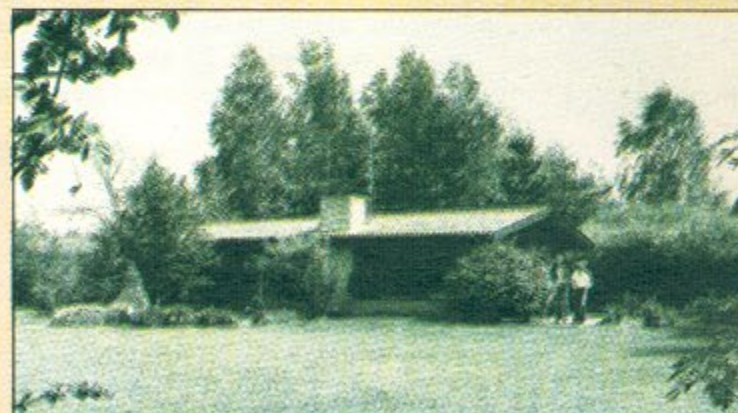
Sådan så
afdelingens
brevpapir ud i
1920'erne

Strejken 1929

Aktionerende medlemmer af afdelingen på pladsen foran fagforeningskontoret i Kastruplundgade. Strejken i 29, står der bag på billedet. Det må formodes, at der er tale om en proteststrejke mod den såkaldte "Tugthuslov", som regeringen Madsen-Mygdal gennemførte.

Loven sigtede mod at gøre strejker og støtte til dem strafbare. Fagforeningsvirksomhed skulle nu igen kunne koste bøder og fængsel, ligesom i 1880'erne.

Sommerhusene

I 1969 købte afdelingen efter længere tids grundig diskussion og undersøgelser tre grunde i St. Havelse, lidt syd for Frederiksværk. Prisen for de tre grunde tilsammen var 79.700 kr., og det samlede budget var på 20.000. Her lod man opføre tre små beskedne huse, som siden er blevet flittigt benyttet af mange mange medlemmer. I 1982 købte man et noget større og mere moderne sommerhus tæt ved de andre, således at afdelingen nu har fire sommerhuse, der udlejes til medlemmerne.

VILDT SKYDERI I KASTRUPS ARBEJDERKVARTERER

Tyskernes besættelse af Danmark prægede Kastrup-området kraftigt

Da vanviddet i Europa begyndte at tage fart i 30'erne, var Danmark kommet godt igennem den verdensomspændende krise og i færd med at få gang i opsvinget.

Oprustningen i Europa medførte en stejl kurve i vores økonomiske udvikling, og nu gik det opad.

Mange rystede dog for uhyrerne syd for grænsen, og rustede sig til modstand mod det, der uvægerligt ville komme. Krigen.

Tyskerne tager lufthavnen

I det fredelige Kastrup kom man til at se soldater i gaderne straks ved besættelsens start. Tyskerne var naturligvis interesserede i lufthavnen, og satte straks gang i udvidelsen af den. Masser af lokale arbejdere tjente gode lønninger på de omfattende byggerier og anlæg af hangarer, rullebaner og startbaner, og var vel dermed medvirkende til dels at give tyskerne større militær styrke, dels at forøge faren for allierede luftangreb med den lokale befolkning som mulige ofre.

Bliv stikker!

Men det gjorde ingen de store ophævelser overfor, arbejde var vel arbejde. Det altovervejende flertal af politikere på Christiansborg var da heller ikke i tvivl om, at det danske folk skulle samarbejde med tyskerne, til fælles gavn. I hvert fald de første 3 år af besættelsen.

I 1942 appellerede statsminister Vilhelm Buhl til alle danskere om at samarbejde med tyskerne og bekæmpe sabotagevirksomhed, og om straks at rette henvendelse til myndighederne, hvis de fik nys om, hvem der udførte disse sabotager. De fandt jo sted "imod fædrelandets interesser".

Ingen virksomhedssabotager

Det blev i det store og hele fulgt i Kastrup, Tårnby og Dragør-området. Der kendes ikke til nogle væsentlige virksomhedssabotager i området, på trods af, at der jo nok var en del at tage fat på. Mærkeligt nok blev lufthavnsområdet overhovedet ikke bombet af englænderne under hele krigen, kun sporadisk beskudt fra luften under et enkelt flyangreb.

Helge Persson fortæller, at der ret tidligt var nogle tilfælde af sabotager mod tyske militærfly, hvor ukendte personer havde kommet sukker i benzinen. Det medførte, at nogle fly, tætpakket med soldater, styrtede ned over havet.

Der fandtes aktive modstandsfolk og sabotører i området, men de må hovedsageligt have forlagt deres aktiviteter til selve Københavnsområdet. Den lokale modstandsgruppe, "AMPA", amagerpartisanerne, organiserede våbensmugling, uddannelse i våbenbrug og udgav illegale blade. Dele af gruppen indgik senere i "BOPA", der på et meget organiseret plan gennemførte meget store og dristige sabotageaktioner rundt om i København. Af en eller anden grund kom turen aldrig til Kastrup Lufthavn.

Der var kontrol på havnene, også af dansk politi. Men der blev set gennem fingrene med meget af den illegale virksomhed.

Svovlsyrefabrikken. I underste del af siloen til venstre lå nogle, muligvis danske, torpedoer oplagret. Mellem disse gemte man de mennesker, der skulle til Sverige. Arne Johansen fortæller, at signalet til folkene der skulle afsted, var når radio BBC sagde "mødes hos Vera". Så skulle de komme til Syrefabrikken samme nat. Og blev så hentet af fiskerbåde, der gik helt ind under kysten ved Kastrup Losseplads. Derfra til Salholm, og så til Sverige.

Der var gang i den i København under folkestrejken. Pæne, almindelige mennesker byggede barrikader i gaderne.

Futtog torpederede jagerfly

En sjov lille historie, vi har fundet i KLV's 50 års Jubilæumsskrift, viser dog, at der var modstandsvilje. Et tog fra Amagerbanen var på vej forbi lufthavnsområdet mod Dragør, da togføreren bemærkede, at tyskerne et godt stykke forude var igang med at bugsere et tysk jagerfly over sporene. Han satte fuld damp på og smadrede flyet fuldstændigt. Ved det følgende forhør påstod han, at han ikke havde kunnet se noget på grund af en granplantage. Dagen efter fældede tyskerne hvert et træ.

Direktøren flygtede

Den største fare for lufthavnen udgjordes af tyskerne selv. De havde boret huller alle vegne i startbanerne og bygningsfundamenterne, og lagt tonsvis af sprængstof ned med samlet detonation. Dette skulle selvfølgelig bruges til at byde englænderne velkommen med, hvis de kom. I krigens sidste måneder forsøgte DDL's ledelse at bestikke den tyske

kommandant til at fjerne tændsatserne fra sprængstoffet, så lufthavnen ikke ville blive meningsløst ødelagt. Kommandanten blev rasende, og DDL's direktør, Knud Lybye, måtte gå under jorden og flygte til Sverige.

Dræbt og torteret af Gestapo

Adskillige af de lokale modstandsfolk blev arresteret, og enkelte dræbt i ildkamp med Gestapo, men den store, brede modstandskamp kan der ikke siges at have været herude. På den første generalforsamling efter befrielsen mindedes dog 2 medlemmer, Ernst Andersen og Kaj Nielsen, som "faldne som Ofre for vort Lands Frihed". Et medlem takkede desuden for den tilid og hjælp, afdelingens funktionærer havde vist ham under hans illegalitet under besættelsen. Fra afdelingsprotokollerne efter krigen ses det, at fagforeningsfunktionærerne havde sørget for at give arbejdsløshedsunderstøttelse til medlemmer, der var "gået under jorden", uden at de skulle

møde til kontrol, og dermed udsætte sig for faren for at blive arresteret af tyskerne.

Et andet medlem, Johannes Petersen, fortalte om de pinsler, han var blevet udsat for i Vestre Fængsel og senere under internering i Frøslevlejren.

Menneskesmugling

Den væsentligste indsats gjordes nok af fiskerne i Kastrup og Dragør, der hele besættelsen igennem skaffede mange mennesker til Sverige, både jøder og frihedskæmpere. Desuden smuglede de mange våben til Danmark. En del af disse transporter gik over Saltholm, der ellers var besat af tyskerne. Ifølge Johan Zimling, som er opvokset på Saltholm, lukkede tyskerne derovre simpelthen øjnene for såvel de illegale mennesketransporter som våbensmuglingen. Der foregik også en aktiv kurérvirksomhed, hvor meddelelser om tyske forhold gik til de allierede over Sverige. Ved den store redningsaktion for jøderne sejlede man mange i småbåde

Store mængder våben blev smuglet over fra Sverige. Tilsyneladende friske fisk til fisketorvet, men i virkeligheden stenguns og maskinpistoler til modstandsfolkene.

til Saltholm, hvor så Georg Zimling, Johans bror, og andre i deres store både sejlede dem det sidste stykke til Sverige. Der er desværre ingen tal på, hvormange mennesker, Kastrup-fiskerne skaffede over til Sverige. Dragør-fiskerne har heller ikke præcise tal på de mennesker, de har sejlet over, men forsigtige skøn siger 1000-1200.

Kakkelovn på bagsmækken

Arne Johansen arbejdede på Syrefabrikken under besættelsen, og fortæller, at arbejderne dér fyldte de store syretromler op med benzin, og sørgede for at få dem bragt til modstandsfolkene, så de havde brændstof til deres køretøjer. Der var jo så stor knaphed på benzin, at biler måtte køre på generatorgas. Man spændte en slags kakkelovn bag på bilen, og brugte gassen fra afbrændingen til at drive motoren med. Det var ikke særlig effektivt. Kun tyskerne og enkelte offentlige tjenester, som for eksempel politiet og ambulancerne kunne få benzin, og de sidste kun i meget begrænsede mængder.

Togstandsning

Det var en forudsætning for at kunne slippe fra tyskerne, at man havde benzin. Omkring det sidste har Arne Johansen en sjov historie:

Lufthavnen vandt i krigen

Tyskerbeton

Tyskerne blev trætte af, at lufthavnens græsbaner blev ubrugelige efter længere tids regnvej og i forårenes tøperioder. Derfor krævede de gang i etableringen af betonstartbaner i 1941. Ved krigens slutning var der anlagt 4 betonstartbaner.

Desuden fik de opført en masse hangarer godt spredt, så de var dårligere bombemål. En del af disse findes endnu, og ligger endda langt udenfor den nuværende lufthavns område.

Men skatteyderne betalte

Kastrup Lufthavn kunne efter befrielsen starte op som en stor, veludbygget og fuldt fungerende lufthavn på grund af tyskernes store byggeiver, og fordi de allierede aldrig bombede den. Det konkurrenceforspring, man herved vandt, betød at København blev trafikknudepunkt for hele den nordeuropæiske luftfart.

Ingen tak

Tyskerne betalte iøvrigt aldrig den danske stat de midler, de havde brugt til alle de anlægsarbejder, de fik udført, så vi er dem ingen tak skyldig!

“Werft Magleby” Danske entreprenører opførte i 1944 en stor reparationshangar for Luftwaffe. Idag er hangaren sportshal og hedder mærkværdigvis Hollænderhallen.

“Jeg var lokomotivfører på det lille tipvognstog, der kørte mellem Syrefabrikken og Syrebroen, der jo rakte ud i Sundet. Sporene krydsede Strandvejen, og en dag jeg kørte frem mod denne, så jeg en bil, der kørte med stor fart indad mod København. Et stykke bagude nærmede en tysk militærbus sig, også i stor fart. Jeg kørte ud mellem bilerne så tyskerne måtte stoppe. Da jeg var nået over Strandvejen med lokomotivet, og alle vognene spærrede vejen for tyskerne, trak jeg chokeren helt ud, så motoren gik i stå. Når moto-

ren kørte på generatorgas, skulle man regulere blandingsforholdet ved hjælp af chokeren. Den skulle stå helt nøjagtigt for at motoren overhovedet kunne trække.

Over alle bjerge

Tyskerne sprang skældende og smældende ud af bilen og beordrede mig til at fjerne toget fra vejen straks. Jeg trak på skuldrene og viste dem, at jeg ikke kunne få motoren til at holde sig igang. Det var jo kun mig, der vidste, hvor chokeren skulle stå. Efter et stykke tid

koblede de bandende vognene fra hinanden og skubbede dem med stort besvær væk, og susede så videre med stor fart.

Men da var de andre, som jeg regner med var frihedskæmpere, jo over alle bjerge.”

Folkestrejken 1944

Da Tyskerne som svar på en stor sabotageaktion den 25. Juni 1944 indførte spærretid mellem kl. 20.00 og 05.00, og Schalburgkorpset bombede Tivoli, gik Københavns befolkning i strejke.

Tyskerne blev rasende og truede med repressalier. En del sabotører blev henrettet for at vise alvoren i truslerne. Det forøgede bare befolkningens raseri. Vand, gas og elektricitet blev afbrudt for at knække modstanden. Den tyske rigsbefuldmægtigede, Werner Best udtalte: "Det københavnske pak skal smage pilsken. Vi har før vist, at vi kan ordne en by som København, og vi skal vise det igen. Fra nu af kun blind lydighed og underkastelse."

Tysk eftergivenhed

Men strejken fortsatte og blev udvidet. I København kørte tyskere og Schalburgfolk rundt og skød i gaderne. Også i Kastrup kørte tyske soldater rundt og skød vildt om sig. Et øjeblik fortæller om, hvordan disse pludselig kom kørende ind i gården i kommunens boliger i Søvang Allé og skød mod folks vinduer. Ingen kom noget til, selv om gården havde været fuld af unger. Først da tyskerne gik ind på frihedsrådets krav om afløsning af spærretiden, afblæste man strejken i dagene op til den 9. Juli.

Strejken havde kostet 96 døde og 667 sårede danskere.

Skjult støtte

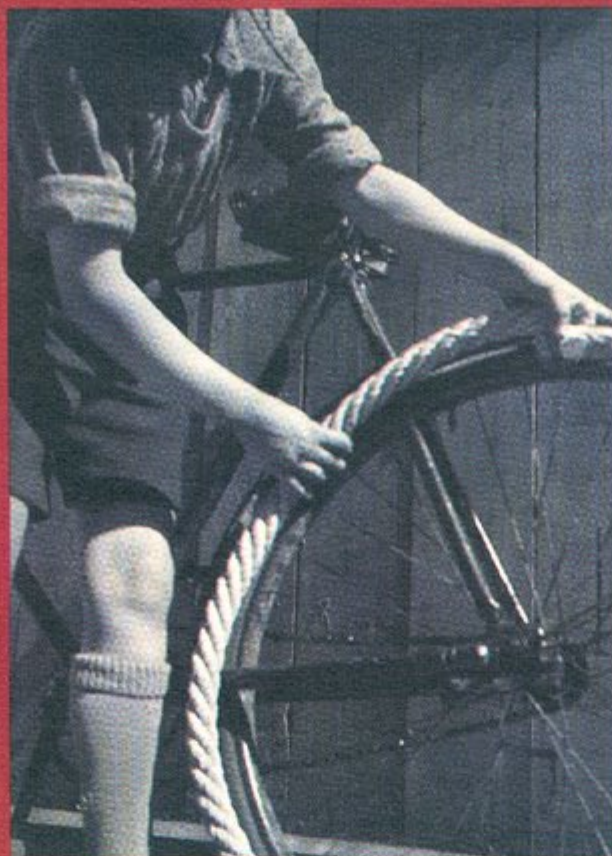
Afdelingsprotokollen giver ingen oplysninger om, hvor der blev strejket i Kastrup, kun at der var strejker flere steder. Arne Johansen husker, at samtlige virksomheder var omfattet af strejken. Man mødtes i barakkerne, der lå bag fagforeningen, og modtog vistnok dér noget strejkeunderstøttelse. Det sidste er han dog bestemt ikke sikker på. I afdelingsprotokollen den 8. Juli 1944 kan vi se, at der til arbejderne på en række virksomheder er blev ydet et lån på kr. 50, som skulle afdrages med 1-2 kr. om ugen. Sandsynligvis er der tale om en kreativ metode til udbetaling af strejkeunderstøttelse.

Arbejdere til Tyskland

Vi ved ud fra protokollerne, at der var en del medlemmer fra Kastrup afdeling, der rejste til Tyskland for at arbejde. Men vi ved ikke, om de blev tvunget til det af Arbejdsløshedskassen under trussel om fratagelse af understøttelsen. Sandsynligheden er stor, da De samvirkende Fagforbund (LO) gik varmt ind for denne praksis.

Richardt Poulsen var i Tyskland og arbejde. Han fortæller: "Når jeg kom ned til kontrol, og det var jo hver dag, så sagde de: "Hvorfor er du arbejdsløs, der er jo arbejde at få i Tyskland?" Så - jo, man blev egentlig tvunget." Richardt tog ind til kontoret i Trommesalen og fik arbejde hos en dansk entreprenør i Berlin. Da han kom derned, var der ingen dansk entreprenør, og han kom ud til nogle brunkulslejer og arbejde sammen med russiske og polske krigsfanger.

"Tyskerne var egentlig meget flinke, og vi sled os ikke ligefrem ihjel. Men sulten var det værste. Vi skulle leve af den dér kålrabisuppe, dag ud og dag ind."

Kastrup Afdeling uddeler koks og cykeldæk

I afdelingens protokoller kan vi se, at der bakses meget med at skaffe hjælp til medlemmerne. Gennem Fællesorganisationen i København var der skabt mulighed for at få cykeldæk og koks "til værdigt trængende". Men der var alt for lidt at få, så kreativiteten kendte ingen grænser.

Øverst: Tovdæk. Kilde: Frihedsmuseet
Nederst: Halmdæk. Kilde: Frihedsmuseet og Lolland-Falsters Stiftsmuseum

Grundlovsbruddet

De danske kommunister arresteret og partiet forbudt

Den 22. Juni 1941 arresterede det danske politi på tysk ordre, og helt i strid med den danske grundlov, en lang række fremtrædende danske kommunister. I deres tjenstiver arresterede politiet 3-4 gange så mange, som tyskerne bad om. De havde jo selv i årevis ført grundige kartoteker over dem.

En måned efter fulgte folketinget trop og forbød Danmarks Kommunistiske Parti.

De samvirkende Fagforbund opfordrede derpå alle kommunistiske tillidsmænd til at forlade deres poster. Adskillige af de arresterede endte i tyske KZ-lejre. Såvidt vides havde disse tiltag ikke nogle konsekvenser blandt medlemmerne i Kastrup Afdeling.

Emsigt skattevæsen

- eller kommunal stikkervirksomhed

En større antal dragørfiskere blev pludseligt arresteret af Gestapo i august 1944. Flere kom i fængsel efter tortur og enkelte endte i KZ-lejre, hvorfra de aldrig kom hjem. Undersøgelser efter krigen antydede, at det var skattevæsenet i Dragør Kommune, der på baggrund af de lokale rytter havde sat de pågældende i skat efter deres formodede indtægter på overførsler af flygtninge til Sverige. Gestapo-folkene kunne så bare gå op og se i skattelisterne, hvilke fiskere, der havde haft ekstraordinært store indtægter i 1943.

militære Undtagelsestilstand

I Danmark

Med øjeblikkelig Varsel anordnes jeg følgende:

1. Embedsmænd og Funktionærer ved de offentlige Myndigheder og Institutioner skal loyalt forholde sig til at opfylde deres Embedsforpligtelser. De skal efterkomme de Anvisninger, som bliver givet af de ledende tyske Offitsmænd.
2. Sammenkomlinger og Aarsamlinger af flere end 5 Personer paa Gaden og paa offentlige Steder er forbudt, ligesom er alle Forsamlinger, ogsaa de slette offentlige, forbudt.
3. Løkketiden fastsættes til Næstets Frembrud. Fra dette Tidspunkt er ogsaa enhver Travik paa Gaden forbudt.
4. Enhver Albenyttelse af Post, Telegraf og Telefon er indtil videre forbudt.
5. Enhver Strejke er forbudt. Oplørding til Strejke vil Skade for den tyske Værnemagt fremme Fjenden og straffes i Regler med Døden.

Overtrædelser af foretættende Bestemmelser vil blive straffet ved de tyske Styrkretter.

Mod Voldsbrudninger, Sammenkomlinger o. s. v. vil der hensynløst blive gjort Brug af Volden.

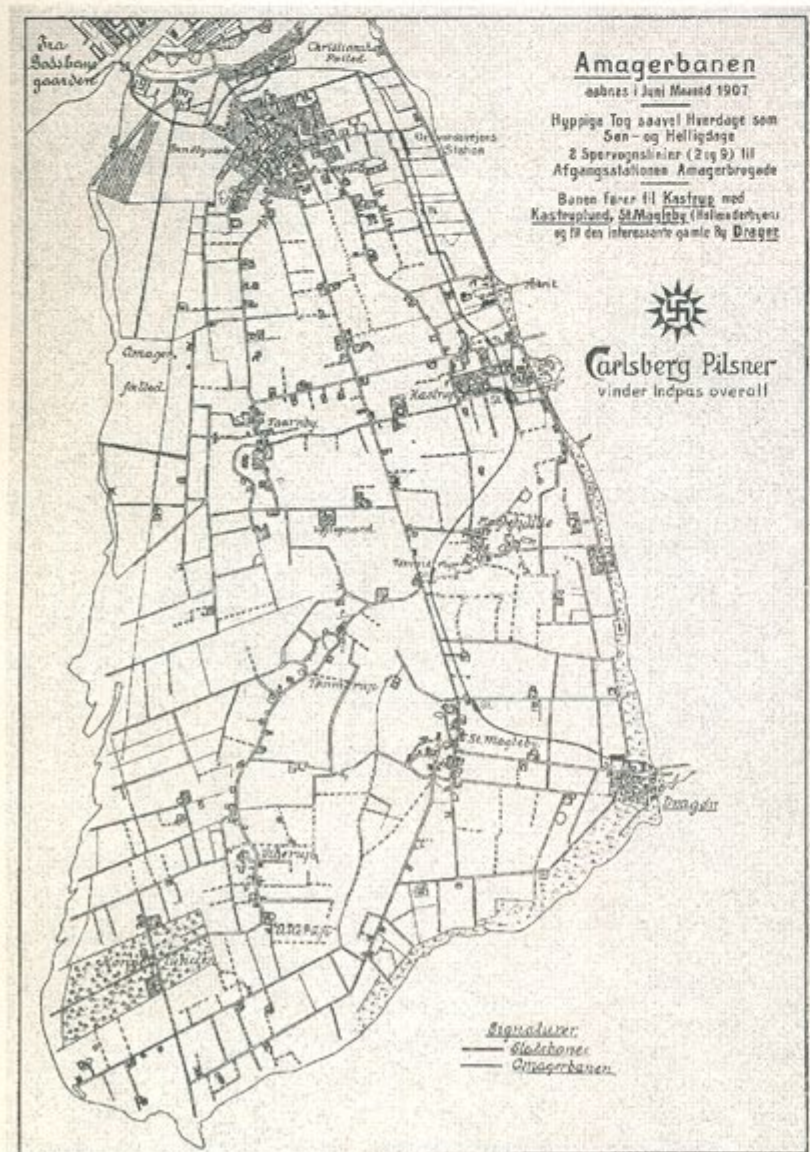
Enhver Borger i Danmark, som efterkommer denne paa fuldstændigt Grundlag hvilende Krigslov, tilskrives Personens og Ejendommens Unerlighed i Henhold til Lovens.

Den Overstbefalende for de tyske
Tropper i Danmark

Den danske regering trådte langt om længe tilbage, efter at tyskerne havde erklæret militær undtagelsestilstand den 29. august 1943. Over tre års samarbejde med tyskerne var slut. I provinsbyerne reagerede folk med større strejker og uroligheder, men i København slog man først virkelig til i juli 1944.

For at fremme beskæftigelsen satte regeringen nødhjælpsarbejder igang. En stor del af omskabelsen af fladvandet vest for Amager til det, der nu kaldes Amager Fælled, fandt sted i denne tid. Her ses nogle af folkene på arbejde i 1943.

Skjult massearbejdsløshed

Havde det ikke været for statens iværksættelse af omfattende nødhjælpsarbejder, ville arbejdsløsheden have nået uanede højder.

Arbejdsløsheden under besættelsen var højt svingende

Både Jens Villadsens, AKI, Amagerbanen, cykelfabrikken Hamlet, Glasværket og Dragør Jernstøberi indførte arbejdsfordeling, hvilket vil sige, at arbejderne skiftevis havde en periode arbejde og en periode arbejdsløshed. Dette kunne være en uge ad gangen. Andre virksomheder indskrænkede bare styrken ved afskedigelser. Byggeriet gik i stå.

Vinterarbejdsløshed

Staten indførte nu tilskud til såkaldte nødhjælpsarbejder for at afhjælpe på den store arbejdsløshed, der især kom på grund af dårlig adgang til råstoffer og energi. Størstedelen af disse nødhjælpsarbejder var anlægsarbejder af forskellig art, såsom kloakering, dræning, inddæmning og vejtablering. I vintermånederne kunne man ikke arbejde, især ikke i de særligt hårde vintre, Danmark var udsat for under besættelsen. Derfor gik folkene fra nødhjælpsarbejderne ud på understøttelse. I februar 1946 var 46% af afdelingens medlemmer arbejdsløse. Men om sommeren samme år, i juli var der kun 5%.

Arbejdsløshedstal for Kastrup Afdeling:

Måned	år	antal ledige
januar	1940	316
februar	1941	473
august	1941	53
januar	1943	420
juli	1943	65
januar	1945	316
januar	1946	223
juni	1946	11

Kommunal udvikling på tilskud

Såvel i Tårnby som Dragør Kommuner benyttede man sig grundigt af statstilskuddene, så man fik gjort en masse ved vej- og kloakforholdene i området. En del af stormflødsdæmningerne i Dragør er bygget på disse tilskud. Så kommunerne stod ligesom lufthavnen godt rustede til den enorme udvikling, der skulle ske her efter befrielsen.

Billige Skjorter

svære slidstærke, alle Stør.

Kr. 1.80

Vi garanterer Tilfredshed eller Tilbagebetaling.
 Katalog sendes paa Forlangende.
Sækkelagerets Varehus
 St. Annæplads 10, København K.

FAGFORENINGEN & FOLKESKOLEN

Der er sket meget siden daværende kasserer-assistent Ebbe Poulsen i 1976 udfærdigede den første henvendelse til kommuneskolerne. Skolekontaktarbejdet i området fejrer altså også et jubilæum i 1996 – 20 år.

LO besluttede i 1976 at sætte gang i kontakten til skolerne. Det var vigtigt at lære eleverne noget om deres rettigheder og pligter på arbejdsmarkedet. Og ikke mindst at forberede dem på et kommende medlemskab af en fagforening.

Næstformanden i SiD Kastrup, Sven Jensen havde været til møder i det nyoprettede Fagbevægelsens Skolekontaktudvalg, og dér fået pålagt at gå i gang med arbejdet. Han fik Ebbe Poulsen til at skrive henvendelsen til skolerne, og efter kort tid kom der faktisk gang i de første gæstelærerbesøg i skoleklasser.

God opbakning i kommunen

Tårnby Kommune var hurtigt klar med et program til at få arbejdet til at køre, med aflønning af gæstelærere over en fast budgetteret konto.

Ikke mindst skolekonsulent Gunnar Thorgrimsens ivrige indsats for en forbedring af elevernes viden om fagbevægelsen var afgørende.

Den nye næstformand i afdelingen, Jørn Sørensen, tog arbejdet op med stor

energi, og fik opbygget en fast stab af tillidsmænd, der kunne undervise.

Nye kræfter

I 1989 gik Leif Sørensen fra Maersk Air ind i skolekontaktarbejdet, og i en lang periode var han nærmest Mr. Skolekontakt. Han var afdelingens eneste gæstelærer, og det var hårdt, for hårdt. Derfor igangsatte afdelingen uddannelse af nye gæstelærere, og i dag står igen en hel stab til rådighed.

Leif koordinerer nu gæstelærervirksomheden, men holder fast i også at undervise selv.

“Det ville jeg nødigt undvære,” siger Leif. “Når jeg har haft en klasse, og de klapper eller kommer op og giver mig hånden, når vi er færdige, så kører jeg glad hjem til Køge.”

Køber ikke eleverne

“Jeg tror at een af grundene til vores succes er, at vi ikke ligner sælgere med flip og slips, når vi kommer ud. Vi ligner heller ikke fagforeningsmændene fra fjernsynet, de der gamle mænd i gråt jakkesæt. Og så forsøger vi heller ikke

FOTO: SONIA ISKOV/2 MAJ

En tillidsmand fra Hydrantanlægget i Københavns Lufthavn, Hans Jørgen Pedersen tilførte undervisningen helt nye midler og metoder.

at købe skoleeleverne. Jeg har været ude for, at en skoleklasse spurgte mig, om jeg ikke havde gaver med til dem. Der havde lige været een fra Dansk Arbejdsgiverforening, og han havde uddelt lommeregner, DA-kuglepenne og sweatshirts til eleverne.” “Gaven, det er mig,” svarede jeg. “Fagforeningen kunne da nok også afsætte penge til at gå ud og købe eleverne med gaver, men det er jo slet ikke det, det handler om.

Vi skal berede dem til voksenlivet. Og fortælle dem, at det er i orden med os, at de har fritidsjob, men det skal foregå på ordentlige betingelser. Vi har verdens bedste arbejdsmiljølov, den bliver bare ikke fulgt. Man har glemt også at bevillige penge til at den kan blev kendt.”

3-trins raketten

Et typisk forløb for en skoleklasse resulterer som regel i omkring 15 undervisningstimer, fordelt over tre skoleår.

1 18. klasse kommer vi først ud på skolen i to timer og snakker arbejdsmiljø.

Derefter kommer eleverne ned i fagforeningen i to timer. Her snakker vi fritidsjob, sygedagpenge, feriepenge og andre rettigheder.

2 19. klasse har vi et møde på to timer, hvor vi laver spillet “Focus på Praktik”.

Vi snakker jobønsker. Selv om man bor i Kastrup eller Dragør, kan man godt blive andet end pilot eller stewardesse.

Leif Sørensen folder sig ud ved Tårnby Kommunes Erhvervsdag

3 I 10. klasse laver vi det vi kalder “Ungdomsbyens Fagforening”. Her har vi først to timer på skolen, hvor vi laver en opstart af projektet.

Derefter et midtvejsmøde på en time. Og endelig seks timer i fagforeningen, hvor eleverne viser resultaterne af deres arbejde gennem 10 uger med spørgsmål som ungdomskriminalitet, skoleelevernes arbejdsmiljø, aktivisering af unge arbejdsløse, fritidstilbud til kommunens unge.

Eleverne udfører nærmest et teaterstykke, hvor de som en slags fagforeningsbestyrelse behandler forslagene fra grupperne. Eleverne har forberedt arbejdsplaner og økonomiske konsekvensberegninger, så det hele behandles meget kvalificeret.

Eleverne får chancen for at arbejde meget anderledes end ellers. Her er det ikke færdig skema, men aktiv vidensopsøgen. De skal selv undersøge sagerne hos forskellige institutioner og myndigheder.

Godt rustede

Når vi slipper skoleeleverne efter 10. klasse, synes vi, at vi har rustet dem godt til deres erhvervsmæssige fremtid. Og vi har også givet dem en klar forståelse af, hvad de kan bruge en fagforening til.

Forældre og lærere

“Forældrene har ikke meget kendskab til, hvad deres børn laver, så vi tilbyder at deltage i forældre- og skolebestyrelsesmøder for at orientere om børn og unges arbejde.

Vi har et fantastisk godt samarbejde med skolevejlederne og lærerne på skolerne i Tårnby og Dragør Kommuner. Uden det gik det ikke så godt,” slutter Leif Sørensen. ♦

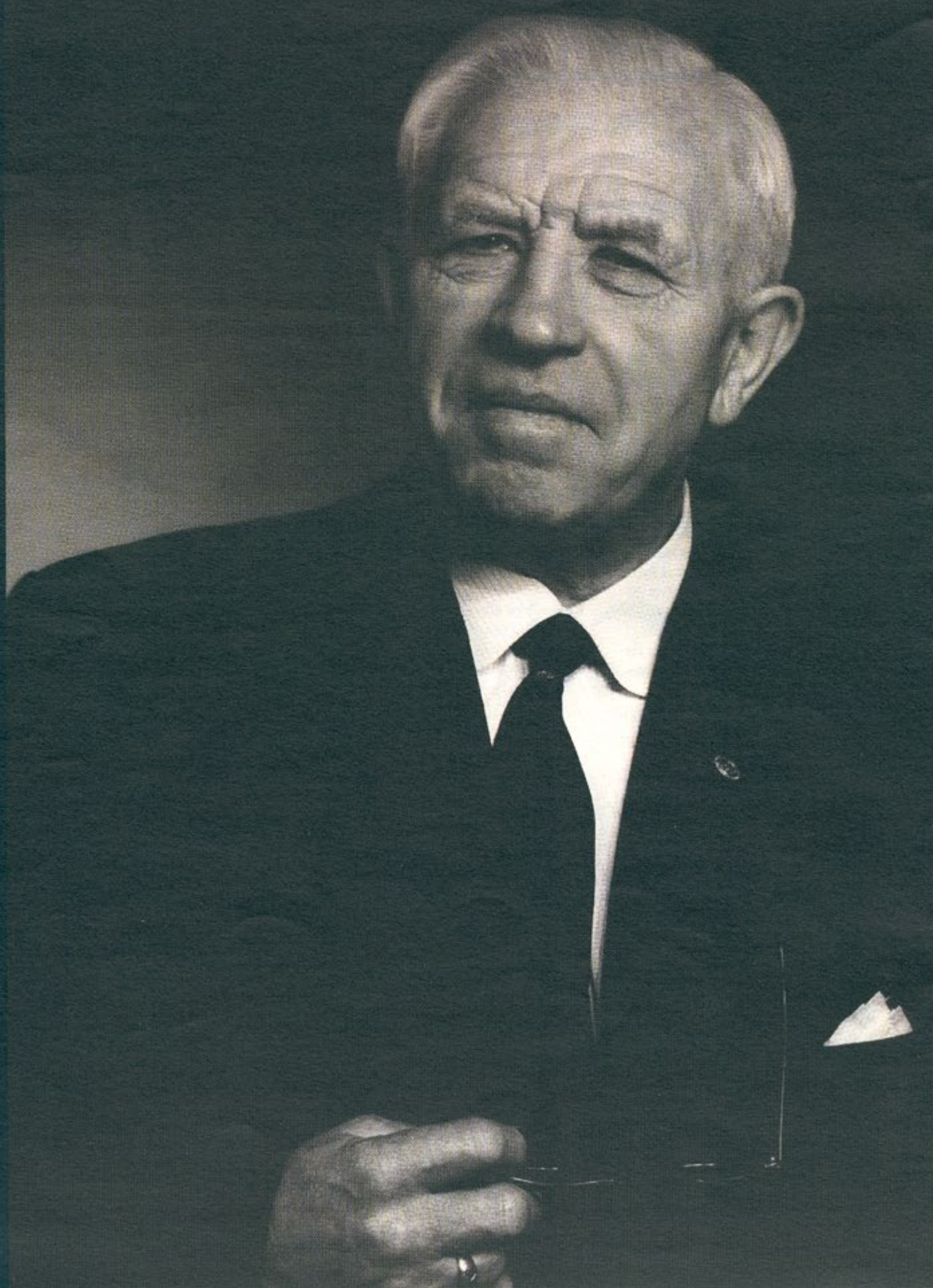

FOTO: ANNE BANG/PRESSEHUSET

KONGEN A

Der var engang, der var rigtige fagforeningsmænd til. Den gamle fagforeningsejer Martin Johansen er ikke til at komme udenom i afdelingshistorien. Spørger man idag een af de gamle Kastrupere om de kender Martin Johansen, svarer de alle som een nej. Men spørger man efter Martin Kolort, får man næsten altid en historie.

Martin Johansen i al sin magt og vælde

F KASTRUP

Afholdt og frygtet, skulle der nok have stået på den gamle kæmpers gravsten. De, som har kendt den store gamle fagforeningsmand udtrykker aldrig, at han ikke passede sine ting, ikke sagde sin mening eller at han var en drukkenbolt. Tværtimod.

Han var dygtig, nøjeregnende, hæderlig og pligtopfyldende.

Men elsket af medlemmerne, det var han ikke.

Han havde så skarp en tunge, og så voldsomt et temperament, at alle, der kom ham på tværs, krympede sig bagefter.

Og en glødende socialdemokrat, der ikke brød sig om anderledes tænkende, det var han også.

Kort sagt, en rigtig gammeldags fagforeningsmand af den slags, vi nu kun kender fra bøgerne.

TINGENE PÅ PLADS

Han boede i fagforeningshuset med sin familie, sad i sognerådet, og kom på arbejdspladserne, når der var kommet nye ansatte og fik dem meldt ind i fagforeningen med stor autoritet.

Var der uro på en arbejdsplads, ringede

arbejdsgiveren efter ham, og han fik ordnet sagerne.

FREM I LYSET

Martin Johansen blev født den 16. april 1895. Knap et år før den nuværende afdelings oprettelse.

Afdelingsprotokollerne for årene 1922-39 mangler, så vi ved ikke, hvornår han begyndte at gøre sig gældende i fagforeningen. Men i 1930 var hans navn med på overtagelsespapirerne på det nye hus. Der sad han altså i afdelingsbestyrelsen.

Hans forgænger, Richardt Ludwig blev pludselig syg, måtte afgå i 1938, og døde kort efter. Martin Johansen trådte til. Han var da 43 år, og havde prøvet en del.

Han havde været på Gødningsfabrikken, været havnearbejder og kommunalarbejder. Havde gode talegaver og sans for det organisatoriske.

OGENAVNET KOLORT

Hvordan han havde fået sit tilnavn, Kolort, står ikke helt klart idag. Der er flere anekdoter om det.

Een historie fortæller, at han under en udflugt

til Saltholm med havnearbejderne faldt så lang han var i en kokasse – og var døbt. En anden, at han fik navnet, mens han arbejdede ved den såkaldte lorterende, der var en overløbsrende, som førte ud ved "syrebreen". Ved kraftige regnskyl gik der kloakslam med ud.

EN ANEKDOTE

Richardt Poulsen fortæller en historie fra afdelingens 50-års jubilæum i 1946. Martin Johansen læste lykønskningstelegrammer op. Da han nåede til et af de sidste, som var fra havnearbejderne på Kastrup Havn, kunne han ikke rigtig læse det og sagde noget med satans. En gammel havnearbejder, der gik under navnet "General Satan", sprang op og råbte: "Du skal ikke kalde mig General Satan, din Kolort!"

Forsamlingen brød ud i jubel.

DIT RØDE SV..

Martin Johansen var selv en hidsig krabat. Kurt Esmann fortæller, at der omkring 1950 var en arbejdsnedlæggelse op til juleaften på Glasværket, Martin kom til stede og pålagde folkene i skarpe vendinger at genoptage

For en gangs skyld et smil, men han har også fat i noget godt.

arbejdet. Kurt tog ordet og sagde: "Gå hjem, Martin, vi har ikke bedt dig om at komme."

Han blev edderspændt rasende og spruttede: "Du, du er simpelthen det rødeste røde...."

Men han gik med uforrettet sag.

LOYAL OPADTIL

Martin Johansen var ikke nogen politisk rebel. Han var som regel loyal overfor den førte linie i fagbevægelsen. Ved de mange overenskomstsituationer, han var igennem i de 26 år, han var formand, anbefalede han stort set altid mæglingforslagene. Der var dog undtagelser, hvor han nøjedes med at opfordre medlemmerne til at stemme efter egen overbevisning.

Således i 1945, da De samvirkende Fagforbund (LO) og Dansk Arbejdsmand og Specialarbejder Forbund havde jabbet en højst besynderlig overenskomstforhandling igennem, med et elendigt resultat. Og i 1956, hvor han på repræsentantskabsmødet havde stemt for forliget, men efter H.C. Hansens tilsvining af forbundsformanden Chr. Larsen, som protest herimod ikke ville anbefale mæglingforslaget.

I MODVIND

En bulderbasse var han. Og han stod ved sin politiske overbevisning. I 1946 blev han for første og eneste gang udsat for en modkandidat.

Det tog han særdeles fortrydeligt op. Han hånede den forsamling, der først godkendte hans beretning eenstemmigt og uden kritik, og derefter stillede en modkandidat op mod ham.

"Det skulle vel aldrig være fordi jeg er socialdemokrat?", spurgte han. Det skal her bemærkes, at kommunisterne havde megen medvind efter befrielsen, også i Kastrup Afdeling, så hans frækhed var stor.

Men ved urafstemningen, der fulgte, blev modkandidaten fejlet af banen, Martin Johansen fik 3 gange så mange stemmer som ham.

GOD NOK ALLIGEVEL

Trods det, at så mange husker ham som en hidsig bulderbasse, husker de ham også som et ordholdene og socialt menneske.

Ove Larsen husker, at Martin Johansen fik sendt ham afsted på Jord- og Betonkursus ved Audebo lige efter krigen. Oves kone skulle så hente lommepegetilskud hver 14. dag i fagforeningen, og hun fik altid et venligt ord med på vejen af formanden, og vistnok flere penge, end de havde krav på.

Når man ikke sagde ham imod, så var han meget flink, siger Ove.

Richard Poulsen husker, at han en dag under krigen ikke kunne nå frem til kontrol i afdelingen. Dengang skulle man møde til kontrol hver dag. Han rin-

Formanden i bestyrelsens midte ved afdelingens 50-års jubilæum i 1946.

Martin Johansen i Sognerådet.

gede til Martin Johansen og sagde det. Da han næste dag mødte til kontrol, ville de ikke give ham et stempel for dagen i forvejen
"Jamen, jeg har ringet", sagde Richardt.
"Giv ham stemplet", lød det ovre fra døren. Dér stod formanden.

I SOGNERÅDET

Som enhver rigtig gammeldags lokal matador sad Martin Johansen naturligvis også i sognerådet. Vi ved meget lidt fra hans virke dér, kun at han var ligeså skarp overfor højrefolkene i sognerådet, som han var overfor de venstreorienterede i fagforeningen. Han blev valgt ind i 1950, og sad der til 1966.

VIG BORT, SATAN

Ebbe Poulsen fortæller om en episode fra længe før, han selv fik noget at gøre med fagforeningen. Kommunisterne på Amagerland ville for at komme lidt ind på livet af fagforeningen prøve at låne deres lokale engang omkring 1960. Det skulle være til afholdelse af et såkaldt Amagergilde, hvis overskud skulle gå til kommunisternes dagblad, Land og Folk.

Man sendte en husmor, Åse, derned for at snakke med formanden. Hun tog sine børn med ned til fagforeningen, og gik op på 1. salen, hvor Martin boede. Denne blev fly forbandet over hendes forespørgsel, og udtalte ret højt, at det absolut ikke kunne lade sig gøre. "Og

hvis sådan en kommunistkælling kommer her igen en anden gang, skal hun og hendes unger blive smidt på røven ned ad trapperne...." Rædselsslagen kom hun tilbage til partiledelsen, og aflagde rapport, så dér forsøgte man sig ikke igen i denne konges tid.

ET LIVSVÆRK

Afdelingen voksede sig stor i Martin Johansens 26-årige formandsperiode. I 1939 var der 1042 medlemmer, og i 1964 var der 2911. Næsten en tredobling af medlemstallet. Kastrup Afdeling var blevet en stor fagforening. Og det til trods for, at man havde måttet aflevere en del medlemmer til andre fagforbund gennem årene. Det foregik aldrig uden sværdslag. Martin kæmpede for afdelingens rettigheder. For eksempel blev Amagerbanens mange ansatte afleveret til Kommunalarbejderbundet.

KÆMPEN MÅ VIGE

I sommeren 1964 havde Martin Johansen næsten 3 måneders sygefravær. Da han dukkede op igen, var det med en lægeerklæring om, at han skulle trække sig tilbage som fagforeningsformand.

Så i en alder af 69 år trak han sig fra posten. Han ville ikke anbefale sin næstformand til at afløse sig. Det gjorde bestyrelsesflertallet imidlertid. Knud Tønnesen blev valgt uden modkandidat på generalforsamlingen i

november 1964. En æra i afdelingens historie var slut.

DÅRLIGERE TIDER

Men ikke helt. Martin og hans kone blev boende ovenpå fagforeningen for en husleje på 275 kr. om måneden. Han skulle så fungere som ejendomsinspektør og tage sig af udlejningen af salen med videre. Dette fik han 60 kr. om måneden for.

Så han har på tæt hold kunnet følge sin afløseres menneskelige forfald, og de dårligere og dårligere forhold der herskede i fagforeningen. Det har nok smertet ham at se sit værk truet af den nye formands fordrunkenhed. Han havde altså haft ret i sin afvisning af ham som sin efterfølger.

FARVEL TIL EN EPOKE

Martin Johansen nåede at se forholdene i afdelingen blive genoprettet. Finn Thorgrimson fejede i 1967 Knud Tønnesen ud, og etablerede sig med Louis Bønke som næstformand. Men i sommeren 1969 afgik Martin Johansen ved døden og blev æret og mindet som det sig hør og bør. Ved årsskiftet blev hans enke sagt op, og lejligheden ovenpå blev indrettet til kontorer.

De nye formænd havde åbenbart ikke brug for at leve hele deres liv i og med fagforeningen.

En ny tid var begyndt. ♦

Der arbejdes på kontoret engang i 50'erne. Fra venstre kassereren Aksel Christensen, formanden og Oluf Jørgensen, der på det tidspunkt har været enten næstformand eller kontorbestyrer for A-Kassen.

Kastrup Havn. Alles ist Weg, weg weg. Glasværket forrest til venstre er lukket og ligger hen som ruin. Kalkværket til højre er lukket og nedrevet, og BP-Kemi yderst forsvandt i 90'erne.

Fra industri til transport

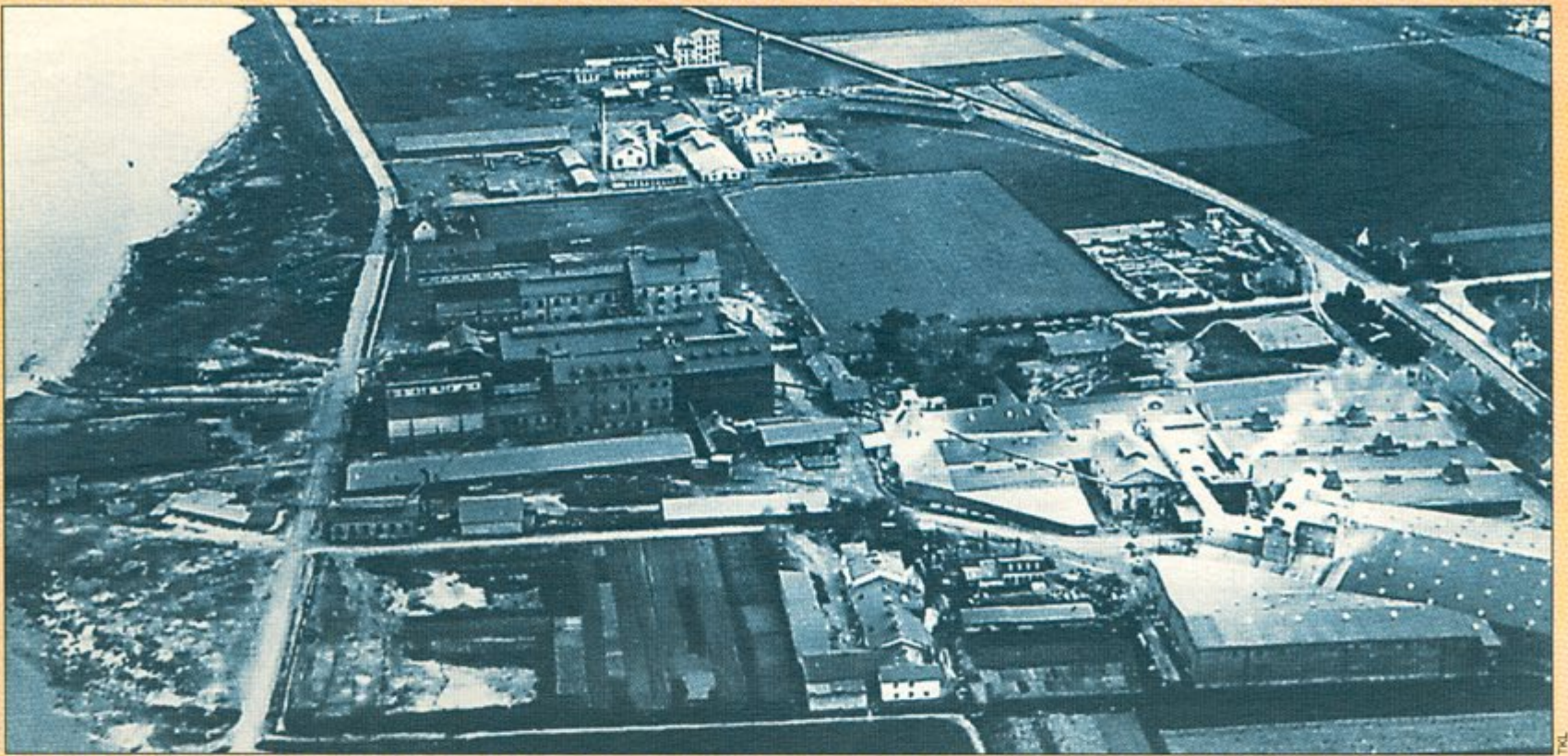

Jens Villadsens Fabriker var virkelig en blandet landhandel for 22 år siden. Lastvognene kunne være en halv dag om at blive læsset, fordi de skulle køre rundt til afdelingerne på fabrikken for at få lidt af dit og lidt af dat.

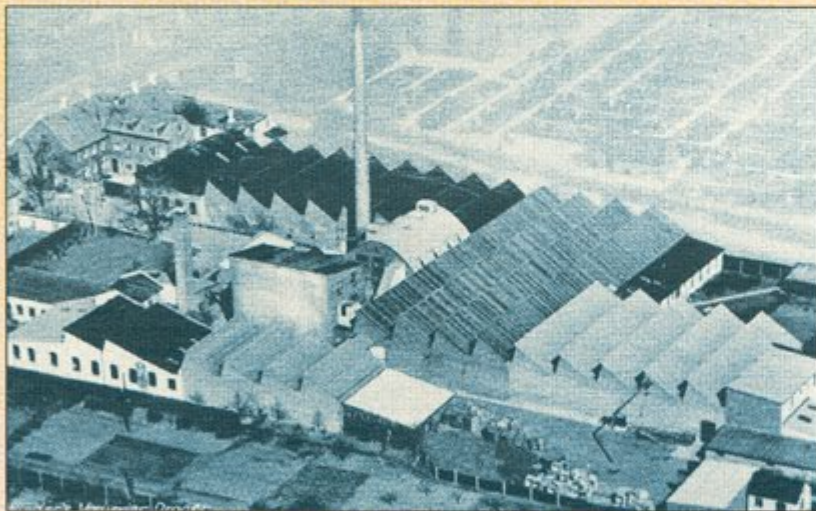
I massevis af industriarbejdspladser forsvandt i forbindelse med de utallige virksomhedslukninger, der skete i afdelingens område

Fra at være en afdeling hovedsagelig præget af industriel virksomhed, er SiD Kastrup i dag hovedsagelig en transportafdeling. Lufthavnen er vokset i den samme tid, og en række virksomheder, der hovedsageligt beskæftiger sig med luffragt eller anden lufthavnsrelateret virksomhed er kommet til.

Så i modsætning til så mange andre SiD-afdelinger er Kastrup afdeling vokset på trods af virksomhedslukninger, der tog særlig fart i 1960'erne og 70'erne. ♦

Alle fabrikkerne på billedet er væk. Det var blandt andet Syrefabrikken, forrest til højre og Kemisk Industri bagved

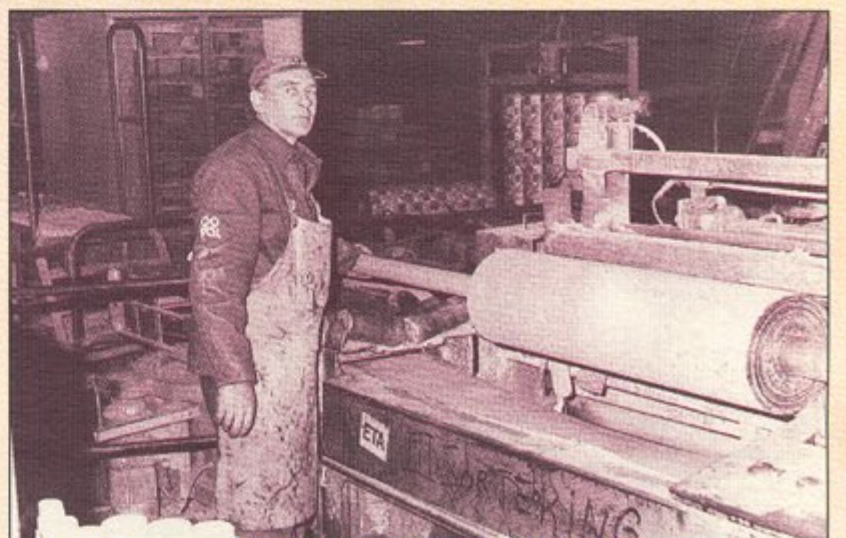
Wieders Væverier

Kemo Scandia, ejet af blandt andet Sadolin og Holmblad

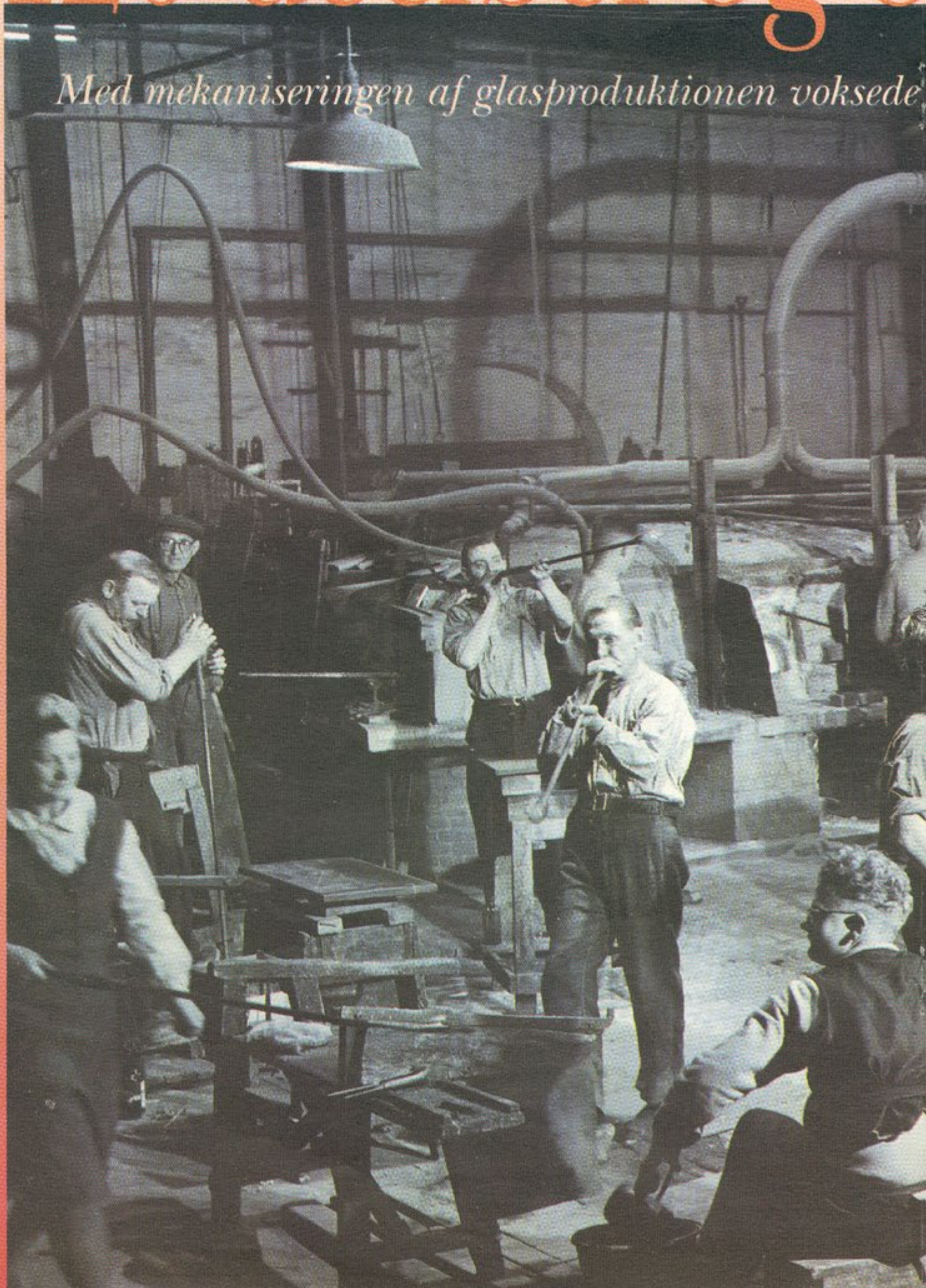
Sebbelov

Jens Villadsens Fabriker på Amager Landevej. Knud Pedersen står ved oprulleren i 1981. Her blev tagpappet rullet op og omvundet med papir. Fra 1.1.96 stoppede virksomheden tagpappproduktionen, og fungerer nu mest som lager

120 decibel og 8

Med mekaniseringen af glasproduktionen voksede

Næsten hele glasfremstillingsprocessen beskrevet på eet billede. Smelteren, der står for pasningen af ovnen. Anfangeren, der henter glasklumpen ud af ovnen. Glasmageren, der blæser boblen op og retter den i værktøjerne.

0 graders varme

Kastrup Glasværk op til en kæmpestor virksomhed

Gang på gang skulle glasklumpen holdes ind i ovnen igen for at blive varm nok til at kunne viderebearbejdes. Det var akkordarbejde, og indtjeningen var helt afhængig af et godt samarbejde

Hytte 1 & 5 på Kastrup Glasværk tidligt i dette århundrede

I 1847 købte ejeren af Holmegård Glasværk, greve Chr. Dannekiold-Samsøe to grunde i Kastrup af ejeren af Kastrup Værk, Martin Petersen. På den ene lod han straks opføre et glasværk, og på den anden lod han opføre nogle arbejderboliger.

Det var dengang helt nødvendigt at have arbejderne boende ganske tæt ved glasværket, da man aldrig kunne vide, hvornår glasset var klar til at bearbejde, så man skulle kunne få fat i glasmagerne på alle tider af døgnet.

Glasværksbyen

Der opstod en hel lille by med egen skole, festsal, og egne regler, en lille enklave i Kastrup. Til at fremstille glasset måtte man importere arbejdskraft, mest tyskere, svenskere og nordmænd, man startede med 39 ansatte.

Sen overenskomst

Glasværket voksede, og arbejderne fandt ud af at organisere sig for at for-

bedre deres forhold. I 1883 oprettede de faglærte glasmagere på de københavnske glasværker deres egen fagforening, men Kastrup-folkene blev få år efter truet af ledelsen til at melde sig ud igen.

Frem til 1890 lykkedes det arbejdsgiverne at presse glasmagerens løn ned med mere end en fjerdedel, hvilket efterhånden bragte glasmagerne ud i strejker efter at de havde meldt sig ind i fagforeningen igen. Først 1900 fik glasmagerne en egentlig overenskomst, og i 1901 fik arbejdsmændene deres rettigheder på plads.

Hyttespurvene

Arbejdsforholdene var barske, og i starten benyttede man i stor stil børn i produktionen, de såkaldte hyttespurve. Derfor havde man en egen skole i glasværksbyen, så drengenes skolegang kunne indrettes efter Glasværkets behov for deres arbejde.

I 1873 blev det forbudt at bruge børn under 10 år i produktionen, og samtidig stoppedes anvendelsen af børn under 14

år til natarbejde. Det blev derfor mindre interessant at bruge børn i glasfremstillingen.

Også kvinder blev i stor stil brugt til forefaldende arbejde, så tit var hele familien ansat på glasværket.

I 1891 udtalte glasmagerne i *Socialdemokraten*, at de hellere var fri for skolen, der kun var oprettet af Glasværket for at muliggøre den mest intensive udbytning af børnene. De arbejdede nemlig i toholdsdrift, og det kunne jo kun lade sig gøre på fabriksskolen, hvor de så gik skiftevis morgen og eftermiddag.

Iøvrigt sagde glasmagerne, at undervisningen var langt ringere end kommuneskolernes.

Børnearbejde blev helt forbudt i 1913 og skolen lukkede i 1916.

Tabte pusten

Efterhånden blev produktionen, især af flasker, automatiseret, så arbejdet ændrede karakter. Mundblæsningen af flasker stoppede i 1927, men kunstglas-

blæsningen blev først stoppet i Kastrup i 1965.

Produktionen blev mere og mere udført af ufaglærte mænd og kvinder, og antallet af producerede flasker og glas steg til svimlende tal. I 1949 var der over 1000 ansatte på Kastrup Glasværk. Glasarbejderforbundet gik i 1971 ind i SiD på forbundsplan, men på dette tidspunkt var der hverken glasmagere eller slibere på Kastrup Glasværk.

Barsk arbejdsmiljø

Med automatiseringen kom store, larmende maskiner ind på fabrikken. Ovnene blev kæmpestore, og der var i de store produktionshaller en så øredøvende støj, at det var umuligt at høre hinanden uden at lægge munden helt til den andens øre og råbe ind i det. Luftværktøjer, flaskeklirren og blæsers-tøj skabte et støjkaos, der medførte klager fra boligkomplekser adskillige hundrede meter væk. Kurt Esmann Nielsen mener, at disse klager var hovedårsagen til de støjbegrænsende foranstaltninger,

To arbejdsmænd udfør Hytte 2, ca. år 1900.

der langsomt blev indført. Det var ikke arbejderne, man tog hensyn til.

Støbeværktøjerne og glasrenderne var smurt med grafitstøv, så der var sort støvet overalt.

Ved arbejde med udskiftning af maskindele blev maskinpasserne udsat for lufttemperaturer op til 300 grader, men ellers var der omkring 80 graders varme rundt om maskinerne.

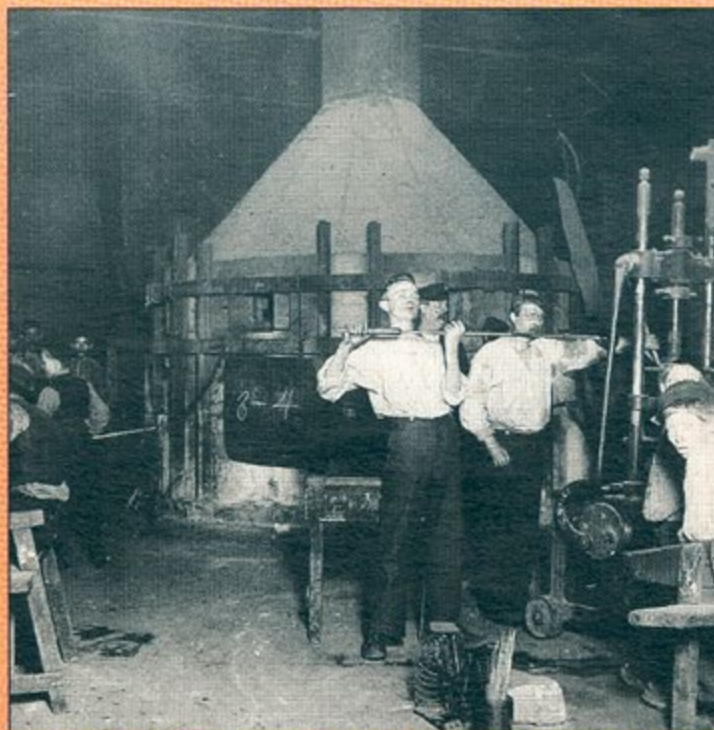
Ovnpasserne, eller smelterne, som de blev kaldt, og ikke mindst ovnmurerne arbejdede i op til 800 graders varme.

Der blev brugt masser af asbest til både beskyttelsesdragter og isolering, så Glasværket har nok en hel del ødelagte menneskeskæbner på sin samvittighed.

Spøgelsesfabrik

I 1979 blev Kastруп Glasværk nedlagt, og produktionen flyttet til Holmegårds Glasværk ved Næstved. Bygningerne står tomme dernede ved havnen endnu, som minder om en svunden tid, men hærgede af hærværk og brande.

Over 500 industriarbejdspladser forsvandt ved den lejlighed, og lukningen bidrog dermed til den udvikling, der prægede Kastруп-området så voldsomt i netop disse år. ♦

Glasmagerne Peter Jensen, Gustav Haack og Leck i fuld gang. Drengene til højre er hyttespurvene, der kunne arbejde fra de var fyldt 10 år, indtil 1916. Foto fra ca. 1900.

Den ugentlige arbejdstid

Først i 1920 kom generelle regler om arbejdstid

År	Timer
1920	48
1959	45
1966	44
1968	42 ½
1970	41 ¾
1974	40
1986	39
1990	37

Den årlige ferie

Der var ingen lovbestemt ferie før 1938.

År	Uger
1938	2
1952	3
1972	4
1979	5

I 60'erne steg real-lønnen for en arbejdsmand gennemsnitligt 51%. Fra 1970 til 1990 steg den 30%.

Fra 1890 til 1990 steg lønnen 516 gange, fra gennemsnitligt 21 øre til 108,40 kr. Forbrugerpriserne steg 46 gange. Så faktisk er lønnen steget 11 gange. Men vi betaler i dag meget mere i skat og husleje.

Glasværksstrejken 1976

I MAJ 1976 STARTEDE EN 3½ UGE LANG STREJKE PÅ KASTRUP GLASVÆRK

Løniveauet for de ufaglærte på Glasværket lå noget tilbage at ønske, især for de grupper, der ikke var på skiftehold. Arbejdsgiverne kunne ikke få arbejdskraft nok, og denne situation var folkene ikke sene til at udnytte.

Det blev nu sværere end ventet. Industrifagenes Arbejdsgiverforening havde dekretet lønstop, og det ville glasværksledelsen ikke bryde, koste hvad det koste ville.

FAGFORENING OG FORBUND UDEN JORDFORBINDELSE

Med stort flertal besluttede folkene at gå i strejke. En strejkekomité blev nedsat, men SiD Kastrup nægtede dem adgang til fagforeningen, fordi det var en overenskomststridig strejke. Det var i Louis Bønkes formandstid, og han blev ikke just populær blandt glasværksarbejderne for dette. Også hovedforbundet var nidkære i deres stræben efter at få de strejkende til at falde til føje, men forretningsfører K.B. Larsens formaninger på strejke-møderne havde den stik modsatte virkning.

SOLIDARITET OG MANGEL PÅ SAMME

Kommunisterne på Amagerland tilbød strejkekomiteen ophold i deres partilokaler i den gamle Kastrup Station med telefon og alt helt gratis. Der "boede" strejkekomiteen så under hele strejken. Der blev samlet ind på en mængde store arbejdspladser, og strejkekomiteen organiserede blokader både på bryggerierne og på Holmegårds Glasværk i Fensmark. Der var nu ikke de store resultater heraf. Især på Holmegård gik det helt galt. Der var tilfælde af, at arbejdere kørte lige igennem blokaderne med stor fart for at komme på arbejde, og det endte nærmest i et hundeslagsmål mellem blokadevagter og arbejdere.

BOD OG BEDRING

De strejkende blev selvfølgelig slået i Arbejdsretten og idømt bod og skærpet bod, men det blev der rigelig dækning til at betale gennem de indsamlede midler.

Det var kun de ufaglærte, der strejkede, smedene og funktionærene arbejdede, men de viste deres sympati ved at bevillige store beløb til strejkekomiteen.

Efter 3½ uges strejke besluttede de strejkende at genoptage arbejdet. Man kom ikke videre, og ledelsen havde givet signaler om mulighed for forhandlinger, hvis arbejdet blev genoptaget.

LANGSIGTET INVESTERING

Det var ikke sådan lige til at vise et resultat efter strejken, men det er det sjældent. I første omgang fik man ingen lønforhøjelser, men hen ad vejen blev arbejdsgiverne meget

mere til at snakke med, hvilket betød en hel del for arbejdsforholdene.

FREMMEARBEJDERNE OG BØNDERNE VILLE GERNE STREJKE

En af virkningerne af strejken var, at den gavnede sammenholdet. Gamle skroner blev gjort til skamme. De mange udlændinge på fabrikken var helt med på at strejke. Og det samme var "bønderne fra Møn", en gruppe arbejdere, som glasværket ansatte, da de ikke kunne få arbejdskraft nok i Københavnsområdet. Tre gange i døgnet sendte glasværket busser til Møn for at hente og bringe dem. Mange var nervøse for, om de udgjorde en "sort" gruppe på arbejdspladsen, men sådan var det altså ikke.

NYE TÅNDER TIL NYT ARBEJDE

I 1977 lukkede Kastrup Glasværk en af afdelingerne, og varslede samtidig en total lukning af fabrikken.

Flaskesorteringen. Der var en del udlændinge på værket, og de var helt med på at slås for at få mere i løn.

Det var altså ikke længe, man fik glæde af resultaterne af kampen. Der blev aftalt store aftrædelsesgodtgørelser efter anciennitet, og der blev nedsat et rådgivningsudvalg, der skulle hjælpe de ansatte videre. Store annonsekampagner, kurser og flyttetilskud blev betalt af glasværksledelsen.

En fond blev startet til dækning af udgifter ved jobskifte. Der var eksempler på betaling af nye tænder, så de pågældende kunne præsentere sig pænt, og tilskud til køb af bil, så man kunne komme på arbejde langt fra hjemmet.

VEMODIGT FARVEL

3½ år efter strejken havde sidste mand lukket og slukket for fabrikken. En spændende arbejdsplads med en næsten 150 år lang historie var ophørt. Tilbage står nu kun ruinerne.

Kurt, Arvid og Leif føler nok et stik i hjertet, når de passerer stedet. Her er mange gamle minder gemt. Her har originaler, dygtige arbejdere, mærkelige skæbner myldret ud og ind ad porten gennem årene. Larmen fra maskinerne ringer sikkert lidt i ørerne på dem endnu, men vi andre hører kun støjen fra flyvemaskinerne lidt længere ude ad Strandvejen. ♦

Der er lavet en film over glasværksstrejken. Den kan lånes i SiD Kastrup som video.

Under konflikten blokerede glasværksfolkene Flaskelageret på Ny Carlsberg

De tre gamle kæmper fra Glasværket fortæller om de 3½ uges strejke i 1976. Fra venstre Arvid Breuer, Kurt Esmann Nielsen og Leif Olsen

Kurt Esmann Nielsen

Afdelingsformand i SiD Kastrup fra 1977 til slutningen af 1994.

Kom til Kastrup Glasværk i 1949, var med til at sætte nye automatiske maskiner op, blev indkaldt til militæret, kom tilbage i 1951 og blev kort efter flaskemaskinpasser.

Var som næstformand i klubben med under den kendte Glasværksstrejke i 1976.

Arvid Breuer

Kom til Glasværket i 1959. Han var kasserer i klubben.

I 1978, blev han ansat på Kassererkontoret og senere i A-Kassen i SiD Kastrup. Her blev han indtil han gik på efterløn i 1994.

Har før alt dette blandt andet arbejdet på Plyssen som væver i syv år. Fik, da han arbejdede på AKI tilnavnet "arme og ben". Efter hans eget udsagn måtte man også dér ansætte to mand, da han holdt op.

Leif Olsen

Startede på Glasværket som arbejdsmand i 1967 efter at være udlært som smed. Men han gad kun det beskidte arbejde i tre måneder, og kom så til SAS Luftgods i syv år. Så vendte han tilbage til Glasværket, hvor han nærmest er født, idet han voksede op i funktionærboligerne på fabrikken. Blev under strejken i 1976 valgt til at sidde i strejkekomitéen. Blev på værket, til det lukkede helt ved årsskiftet 1979-80.

Efter en tid som kommunalarbejder i Tårnby blev han ansat i SiD Kastrup som vicevært og altnuligmand. Mest det sidste.

Nogle unge gutter fra Glasværket. Fra venstre Leif Olsen og Kurt Esmann Nielsen. Manden til højre hedder H. Simonsen

En indvandrers historie

Helge Persson, der i dag er 87 år gammel, kom til Danmark som 8-årig, da hans forældre forlod det fattige Skåne under 1. verdenskrig.

Med sit 64-årige medlemskab af afdelingen, sit alsidige liv og sin fortælleevne kunne han sagtens fylde en hel bog med sine oplevelser – uden at få halvdelen med. Her er bare lidt af det.

Helge Persson blev født i Furelund i det fattige Skåne, ca. 30 km. nord for Malmö.

Under 1. verdenskrig blev nøden for småmand særlig stor. Efterspørgslen på fødevarer til krigsmagterne fik priserne til at stige, og det var svært overhovedet at få fat i mad.

Måtte tigge

Helge husker, hvordan han og hans søster måtte gå rundt på bøndergårdene og tigge brød, da han var 6-7 år gammel. Engang rygtedes det, at der var kommet gryn til en købmand, der lå 10

km borte. Helge blev sammen med søsteren og hendes veninde sendt afsted til fods for at købe så meget, de kunne. Han husker, hvordan han ventede uden for købmanden og kiggede på køen af mennesker, der var kommet for at købe gryn. Man sagde, at det var den svenske dronning, der havde solgt alt til tyskerne, så svenskerne ikke selv kunne få mad på bordet.

I et kvistværelse på Skole Allé

I 1917 så hans far, der var uddannet væver, en annonce fra C.Olesens Plys- og Møbelstoffabrik, der søgte vævere.

Han fik arbejde dér, og hele familien flyttede til Kastrup. De boede nu to voksne og tre børn i et lejet kvistværelse i en villa på Skole Allé 1 (nu Pyrus Alle), ved Saltværksvej. Moderen, der var en driftig dame, havde fundet ud af, at sognerådsformand Nielsen hver dag gik forbi villaen på vej til rådhuset. Hun gik ned og plagede ham så grundigt og ofte om at få en lejlighed, at familien i 1918 fik en 2 værelses lejlighed i en af de nye ejendomme i Søvang Alle. De var opført af sognekommunen for at huse de mange arbejdere, der kom til for at arbejde i den stærkt voksende industri i området. Lejligheden havde "fransk køkken", altså ikke noget, kun nogle skabe i stuen med et lille komfur i.

Is i glasset

Der var iskoldt, ikke mindst fordi brændslet i tiden omkring krigen var rasende dyrt. Helge husker, hvordan et glas vand, man satte i vindueskarmen om aftenen, havde is på om morgenen. Toilet var der selvfølgelig ikke, det var i gården. Senere fik familien en 2-værelses med køkken, og da Helge var 12 år, en 3-værelses med køkken. Men da var der også kommet 2 børn til, så der nu var 5 børn. Moderen arbejdede som vaskekone for de bedrestillede folk, hun arbejdede også ind imellem på Glasværket og på Væveriet. Helge siger: "Det passer ikke, når folk idag siger, at kvinderne før i tiden var hjemme og passe deres børn. Det gjaldt ihvertfald ikke for folk i små kår, vi måtte passe os selv og hinanden."

Helge hjalp til med økonomien ved at arbejde som løs stikirendreng for købmanden, og om sommeren i gartnerierne, blandt andet som jordbærplukker.

Du store kineser

Der var nu også tid til at være barn. Helge fortæller, at han tit gik ned til Syrebøen, hvor der kørte små motordrevne tog med tipvogne. Skipperen på slæbebåden, Hansen, lod ham nogle

gange komme med, når der skulle sejles lægtene ud til de store skibe, der lå på red udenfor med gods til Syrefabrikken. Engang lå et mægtigt amerikansk skib derude, og han så både negre og kinesere ombord!

Fagforeningen i 1918

Helge Persson husker, at han som dreng var sammen med en kammerat henne i fagforeningen i Kastruplundgade. Kontoret var et lille værelse i stueetagen, kun lige med plads til et bord, og han husker, at han kiggede på gasrørene til gasbelysningen under loftet.

Hyttespurv

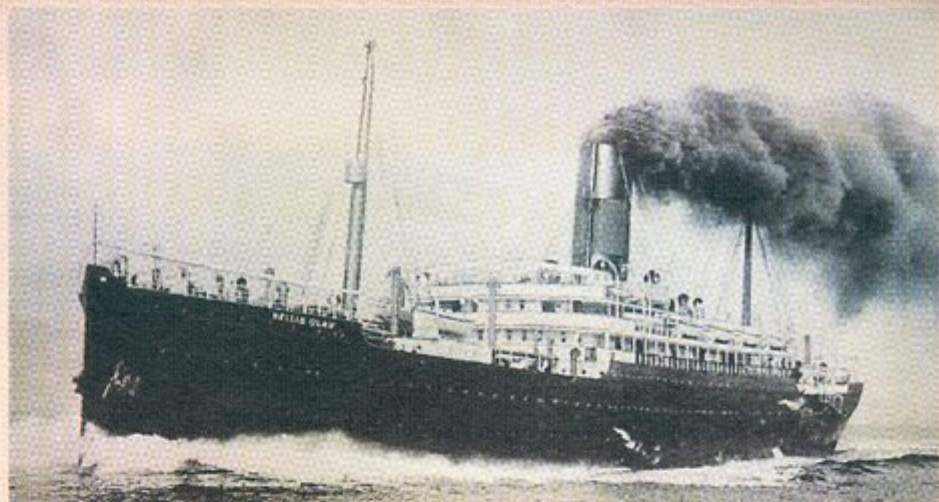
Da Helge blev 14 år den 9. december 1922, sluttede han i skolen, og kom på Kastrup Glasværk som "hyttespurv". Han fortæller, at han den første dag blev sat til at være indbærer. Han skulle i en såkaldt skuffe bære de færdige små mundblæste medicinflasker ind til en slags reol. Der var en anden indbærer i glashytten, han blev kaldt "Svenske William", og var noget af en røver. Da en glasmager skulle gøre dagens akkord op, og han trak skufferne ud, opdagede han bunker af gule glasskår nedeunder dem. Helge fik en ordentlig een på kassen, men en anden glasmager sagde "nok" og "det er den satans svensker". Svenske William havde for morskabs skyld stået med en lang pind og væltet medicinflaskerne ned bagi, og det gik jo ud over glasmagerens indtjening.

Hul igennem

Drengene fik tit nogle på tæven af de voksne. Engang blev det Helge for meget. Han var blevet anfanger, hvilket vil sige, at han skulle hente klumper af smeltet glas ud af ovnen med den lange jernpibe, som glasmageren så blæste flasken op på. En morgen havde glasmagerne fået sig en lille een, og så skulle der knokles resten af dagen for at redde akkorden. Glasmageren arbejdede så hårdt, at Helge ikke kunne følge med. Pludselig slog han i raseri ud med klubben, en kort jernstang, der ellers brugtes til at slå glasstilken over med, og ramte Helge på overlæben. Helge sprang på ham og gav ham et knytnæveslag, så han ramlede om i glasmagerstolen. Da Helge i sin vrede ville give ham nogle flere, kom arbejdskammeraterne

Helge med een af de dunke, som han kørte ud til flyene på en trækvogn, når der skulle tankes op.

til og holdt ham tilbage, men der blev ikke gjort mere i sagen. Bortset fra, at Helge måtte på hospitalet og få syet munden. Der var hul helt ind til tænderne, som dog ikke havde lidt skade. Arret er der endnu.

Læreplads, nej tak

Det første halve år fik han fri om eftermiddagen to gange om ugen, så han kunne gå "til præst" til konfirmationsforberedelse.

Da Helge fyldte 18 år, holdt han op på Glasværket under en strejke. En mester, svenske Al, havde ellers tilbudt ham en læreplads som glasmager, men Helge afslog.

"Jeg var vanskelig, som min far sagde. Jeg ville ikke være noget", fortæller Helge.

Hans far havde ellers været rundt for at

skaffe ham en læreplads, og skaffet adskillige, selv om det var meget svært dengang. Men Helge sagde nej hver gang, og det har han egentlig aldrig fortrudt.

Ud og se verden

En tid kørte han med på en mælkevogn, så tog han ud at sejle et års tid. Først med kultramperen *Knud* rundt i Middelhavet, til Afrika og England. Senere sejlede han med de danske amerikabåde *Hellig Olav* og *Frederik d. 8.*, der gik fra København over Oslo og Kristiansand til Canada og New York. Turen tog mellem 9 og 11 dage, og så lå man 2-3 dage i New York, så der var også tid til at se byen som besætningsmedlem. Helge sejlede som messedreng og kokkedreng, han blev aldrig "rigtig sømand". Men han fik meget at se, og kom hjem

som en berejst mand. Han boede til leje på et kvistværrelse i Glasværksboligerne, og fortæller, at folk dengang bestemt ikke var berejste. Glasværksfolkene stod tit nede på hjørnet og snaktede, og dér lyttede man virkelig efter, når een fortalte om sin rejse over Sundet til den fjerne by Lund. Det var langt væk dengang. Mange havde ikke været på den anden side af Roskilde.

Støvet og farligt løsarbejde

Han kunne ikke få noget fast arbejde, men havde en masse småjobs. Hvis man mødte op inde på Amagerbrogade ved Sct. Elisabeth Hospital tidligt om morgenen, kunne man i udhængsskabe læse *Berlingerens* og se efter arbejde. Hjemme holdt de *Socialdemokraten*, der var der ingen arbejdsgivere der satte stillingsannoncer i. Han stillede gang på

gang på Jens Villadsens Fabrikker på Amager Landevej sammen med en masse andre, men fik nu aldrig noget der. Det fik han til gengæld nogle få dage ad gangen som koksudbærer, og på B&W's Skibsværft. Også på Soyakagefabrikken på Islands Brygge kunne man få nogle jobs i en eller to dage ad gangen som havnearbejder, når der var skib med kobra. Det var meget hårdt og ubehageligt arbejde, for kobra er kokosnødder, der er knust i store stykker, tørret og puttet i sække, der vejede 60-70 kg. I skibet fik man den meget støvende sæk på nakken, løb op ad gangbrædder og ind på kajen, hen over gaden, ind i pakhuset og dér smed man sækken. Først smed man den på gulvet, men efterhånden som stablen blev højere, måtte man løbe op ad sækkene højt, højt oppe og kaste den af. Kokosnødde-

En af de første tankvogne i luft-havnen. Den rummede knap 2 tons fly-verbensin.

Det var et spændende arbejde at fylde olie på motoren på en Junkers. Den havde nok ikke gået idag.

Helge Persson leger pilot i en to-sædes maskine, ca. 1934. Hans arbejdskammerat fotograferede ham, og så byttede de plads. Så havde de begge et billede af prale med.

skallerne rev og stak i ryggen, og det var svært at undgå at træde i hullerne mellem sækkene.

Lufthavsarbejder

I 1928 fik han arbejde i lufthavnen som anlægsarbejder. Der skulle laves noget gravearbejde ved det gamle krudthus, som Hammer havde indrettet som restaurant især for flypassagerer og besætninger. Den første dag kom Hammer forbi og sagde "De gør et fint arbejde" til Helge, men den næste dag sagde han "Sikke noget lort, De laver." Helge svarede, at han da bare kunne glide, hvis Hammer var utilfreds.

Så startede han i et benzinfirma i lufthavnen. Dengang fyldte man benzin på de små fly med dunke, man kørte ud på en trækvogn. De større fly blev tanket fra en tønde, ved hjælp af en håndpumpe med slange.

Der var kun arbejde om sommeren, for der var næsten ingen flyvning om vinteren.

På arbejderhøjskole

Helge blev i vinteren 1929-30 sendt på arbejderhøjskole i Esbjerg. Det var noget, man fik tilbudt som ung arbejdsløs. Esbjerg var en dejlig by, fortæller han. Det var godt at gå i byen der. Han havde fra kommunens hjælpekasse fået rejsepenge og støtte til opholdet. Fra fagforeningen fik han lomme penge og penge til bøger. Da opholdet var slut, tog kursisterne sammen i byen for at sige hinanden ordentligt farvel. Resultatet af den herlige afslutning var, at Helge og hans kammerat Kaj måtte vinke farvel til deres kammerater på stationen næste dag. Selv havde de brugt alle deres rejsepenge, så de måtte spadsere hjem til København.

Landevejsridder

Afsted gik det nu i småregn og kulde. De blev godt trætte og det blev mørkt, og en gårdskarl afviste deres forespørgsel om at måtte sove i laden. Han henviste dem til sognefogden, som han påstod skulle give dem natlogi og endda morgenmad. Denne viste sig at være en kæmpe stor bondemand, der brysk viste dem ud i halmen, hvor han fratog dem tobak og tændstikker, så de ikke skulle komme til at sætte ild på laden. Næste morgen tidlig blev de jaget på porten efter kun at have fået tændstikkerne tilbage, og uden den forventede morgenmad.

De kom forbi et mejeri og fik dér al den mælk, de kunne drikke. Gik videre, men var efterhånden godt sultne. Helge ville gå ind på en ensomt beliggende gård og bede om noget at spise, men det ville kammeraten ikke nedlade sig til. Konen på gården tog imod Helge med stor venlighed, men da han ville hente Kaj, var denne væk. Han var, fandt han senere ud af, kommet op med en lastbil, der skulle til København med noget jern. Helge gik videre, mæt og tilfreds. Om eftermiddagen snakkede han med en fiskehandler og kørte med ham til Fredericia, efter at have fået dejlige rødspætter til aftensmad. En af kursuskammeraterne boede i Fredericia, og

dér overnattede Helge, lånte penge af faderen til en billet til færgen direkte til København. Det var Helges korte karriere som landevejsridder, men han mener selv, at det ville han nok heller ikke have egnet sig til.

Tankvognschauffør og altmuligmand

Igen fik han arbejde i lufthavnen om sommeren, og kunne så arbejde i Det Danske Petroleums Aktieselskabs depot i Vanløse om vinteren.

I 1932 fik selskabet i lufthavnen den første tankvogn, der rummede 1400 liter flyverbenzin. Og noget senere en ny, der rummede 2000 liter. Helge fik et kørekort og blev tankvognschauffør. Man pumpede benzinen op i flyvemaskinen med en motorpumpe, der stod på jorden. Det var af hensyn til brandfaren forbudt at anvende elektrisk pumpe, så derfor stod den benzinmotordrevne pumpe ulogisk nok lige under flyet og larmede og spruttede, og frembragte en stor brandrisiko. Der skete dog ikke nogle alvorlige uheld for Helge, det var bare tæt på engang imellem.

I 1934-36 blev benziningården bygget. Den rummede nu både lufthavnens eget benzinselskab og konkurrenterne.

2-sædes postflyver

I de tidlige år var luftfarten ret primitiv. Helge fortæller, at postflyveren fra Hamburg til Oslo var et lille 2-sædes åbent biplan, en dobbeltvinget Moth-maskine. Piloten sad i det bageste hul, og i det andet smed man de 2-3 post-sække ned i. Og så afsted over Göteborg til Oslo.

De tyske passagermaskiner, der fløj ruten Hamburg-København-Göteborg-Oslo var som regel Dornier vandflyvere med plads til 8 passagerer. De landede ude i Sundet, hvor fisker Martin Jansen fra Kastrup Havn så sejlede ud med sin fiskerbåd og trak dem ind til anløbsbroen ved Hammers restaurant. Når flyet skulle tankes, rullede man en tromle med benzin ud ad broen og pumpede det op i tanken med en vrikpumpe. Som benzinmand fik Helge tit en snak med piloterne, og kom med op og flyve en gang imellem. Han var tæt på flere af de kendte "flyverhelte" fra dengang, og lavede alt muligt for dem.

Lufthavnen på tyske hænder

Under besættelsen var forholdene ubehagelige i lufthavnen. Den danske trafikflyvning gik i stå, men kom lidt efter lidt igang igen. Helge ville holde op, for han ville ikke være med til at betjene tyskernes militærmaskiner. Selskabet lovede ham, at han kun skulle betjene civilflyene, så han blev. På et tidspunkt blev alle ansatte i benziningården kaldt sammen og stillet op på en lang række. En rasende tysk officer fór råbende rundt og truede dem med dødsstraf. Nogen havde kommet sukker i benzinen på nogle tyske troppetransportmaskiner, så de var styrtet ned på vej til Norge, og alle var dræbt. Helge fortæller, at sådanne maskiner var så tæt pakket med soldater, at disse stod op under hele flyveturen. Der var ikke plads til at sætte sig ned.

En vandflyver med passagerer er trukket ind. Fisker Martin Jansen står på pontonen til højre

Efter denne begivenhed blev der ansat specielle folk til at betjene de tyske militærmaskiner. De fik en høj løn, og skulle stå til rådighed hele døgnet. Men de var ikke vellidte blandt de andre danskere.

Luftangreb

En dag lød luftalarmen, men han og hans kammerat, der ville forlade det rum, de var i, gennem et vindue, nåede kun at kravle op i det, før det hele var forbi. Nogle jagerbombere havde beskudt lufthavnen fra stor højde og på lang afstand.

Ikke desto mindre kunne de se, hvordan et enkelt projektil havde boret sig tværs gennem adskillige store bærebjælker. Det var mærkeligt nok det eneste luftangreb, der var på lufthavnen.

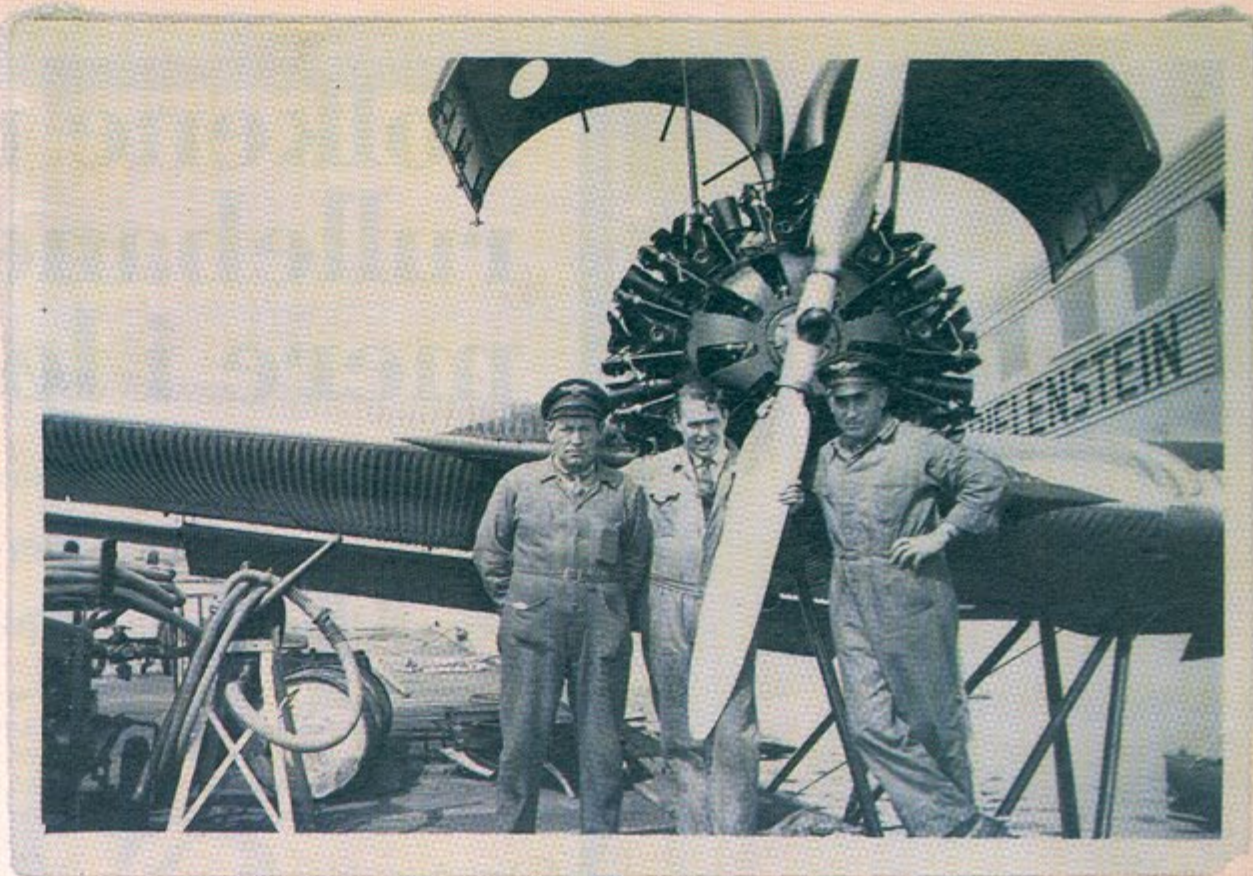
Krigens gru

Han så til gengæld mange fly, der nødlandede med svære skader efter luftkampe. Flere smadredes i landingen. Fly, der var styrtet ned andre steder, blev bragt til Kastrup Lufthavn på lastvogn.

Helge fortæller, at han adskillige gange havde ubehagelige oplevelser når det skete. Tyskerne omgik ikke de døde særlig respektfuldt, især ikke, når de var englændere.

Bare et stykke papir

I 1942 var Helge blevet gift, lidt mod sin vilje. Han havde levet sammen "på polsk" i et års tid med en dame, der havde en datter på 6 år. Hans holdning til ægteskab var allerede dengang, at det bare var et unødvendigt stykke papir. Hun stillede ham imidlertid stolen for

døren, og så måtte han krybe til korset. Helge lever sammen med sin kone Andrea endnu, på 54'tyvende år.

På pension i 1975

I 1948 skiftede Helge over til Platformtjenesten i SAS. Hans arbejde bestod nu i lastning og losning af flyene, samt i håndtering af bagage og gods i hallen. I 1954 blev han drager i Dragerforeningen, hvor man nærmest var selvstændig, men delvist ansat af SAS. Det kostede ham 6 års anciennitet i SAS, hvortil han kom tilbage i 1960 i Platformtjenesten og forblev, til han gik af på pension i 1975.

Idag kommer Helge Persson tit i Efterløns- og Pensionistklubben i SiD Kastrup. Han er en af de mange, der i al stilfærdighed har givet sit vigtige bidrag til såvel samfundets som fagforeningens opbygning. En ganske almindelig mand, synes han selv. ♦

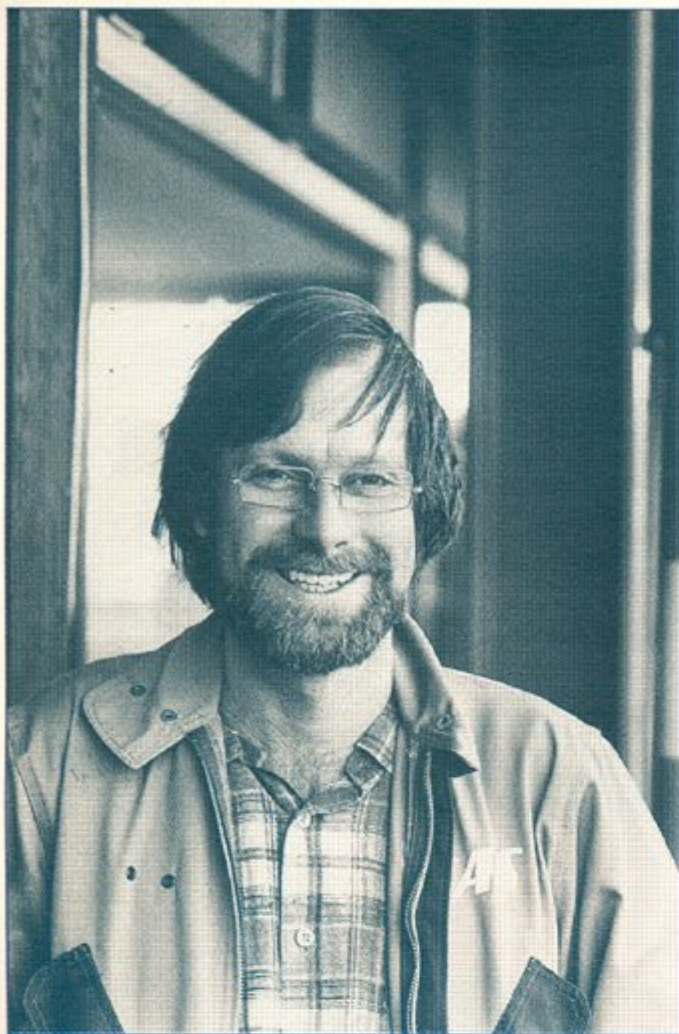

Helge Persson – en ganske almindelig mand

På toppen og ved en italiensk maskine ca. 1929

Claus Lindegaard, der i 1970 som 26 årig blev ansat som traktorfører i SAS-Teknisk Service, blev valgt som tillidsmand for flyarbejderne i 1975, fællestillidsmand for de SAS-ansatte i 1987.

Da han startede, var der 300 flyarbejdere, og da han sluttede i SAS i 1989 for at indtræde som næstformand i SiD Kastrup, var der 700.

1. Januar 1995 afløste han Kurt Esmann Nielsen som formand for afdelingen. Sidder som SiD's repræsentant i EU's udvalg under kommissionen, angående Europæisk luftfartspolitik.

Er SiD's repræsentant i ITF (International Transportworker Federation), civilfly-sektionen, hvor han sidder i forretningsudvalget, og er desuden formand for Jordpersonel-Sektionen.

Fungerer også som SiD's repræsentant i Nordisk Transportarbejder Federations Brancheråd.

Repræsenterer SiD's Transportgruppe i det centrale holddriftsudvalg.

Folkene ud på rullebanerne og mere i løn

SAS-arbejderne kom ikke sovende til de arbejdsforhold, de har i dag. Grovfilen måtte frem, men gav til gengæld også resultater på langt sigt

Det er ikke til at komme uden om, at de SAS-ansatte i dag har udmærkede løn- og arbejdsforhold, men det er ikke noget, der er dalet ned fra himlen.

Underbetalt slid og slæb

Lufthavnen var i 60'erne ikke ligefrem det sted, alle søgte mod. Der var godt nok noget med, at man fik nogle gratisrejser, men det var jo skiftehold og ikke for godt lønnet.

Arbejdet var slid og slæb, dårlige arbejdsstillinger og stress. Der var andre og bedre skorstene, der røg.

Men i løbet af 70'erne, hvor alle andre blev trynet, da skete der noget i lufthavnen, især i SAS.

Ny tillidsmand

SAS Flyarbejderne var den dårligst lønnede gruppe i lufthavnen i 1975, da Claus Lindegaard, som var startet i 1970 som traktorfører, blev valgt som tillidsmand. I de kommende 2-3 år stod der ret ofte SAS på overskrifterne i aviserne.

Punktstrejker, faglige møder, halmøder, idelige forsinkelser i lufttrafikken. Dengang var der lønforhandling hvert kvartal med anvendelse af den såkaldte løfteparagraf.

SAS-ledelsen var rasende.

Man truede folkene med at flytte den tekniske vedligeholdelse til Stockholm, og at fjerne en stor del af trafikken fra Kastrup. Alligevel blev det ved. Flere grupper pressede ledelsen. Flymekanikerne holdt faglige møder.

Nøgleord: Sammenhold

Der var også nok at tage fat på. I årevis havde man fundet sig i de ubekvemme arbejdstider, i meningsløst arbejde på søndage, dårlig løn og dårligt arbejdsmiljø.

I de år, hvor størsteparten af arbejderne i Danmark måtte affinde sig med løntilbageholdenhed, og måtte kæmpe for bare at bevare reallønnen, begyndte SAS-arbejderne at løfte deres lønniveau og forbedre deres arbejdsforhold drastisk.

Et af nøgleordene i denne proces hed sammenhold mellem grupperne. Der blev vedtaget et helt fast princip om lige løn for lige arbejde. Og alt arbejde var vel nødvendigt og dermed lige, så de lønforskelle, der før havde splittet arbejdsmandsgruppen, blev udjævnet, meget imod SAS-ledelsens vilje.

SAS brød forlig

På et såkaldt 10-mandsmøde havde SiD-forhandlerne fra hovedforbundet hen over hovedet på flyarbejderne godkendt en skævdeling af lønforhøjelserne mellem grupperne. Men stillet over for trusler om lukning af lufthavnen måtte SAS gå ind på ens lønforbedring grupperne imellem. Det er en helt usædvanlig situation, at en virksomhed lokalt bryder et forhandlingsresultat fra et fagretligt møde, men ledelsen var klar over alvoren i truslen.

Fælles kr/øre-krav

Også faggrupperne imellem fik man en solidarisk lønlinie igennem. Før havde alle grupper forhandlet hver for sig, men efter 1980 førte man fælles forhandlinger. De faglærte var helt med på princippet om ens lønfremgang for alle, altså fælles kr/ørekrav – ikke procentforhøjelser.

Nye toner fra ledelsen

Og langsomt blev skuden vendt. SAS ansatte en ny personaleledelse, Bevort, som ikke led af de gammeldags stive holdninger til virksomhedspolitikken. Han stod for en helt ny og kreativ linie.

For at undgå den tilbagevendende uro hvert kvartal, aftalte man en automatisk lønregulering på basis af den landsdækkende lønstatistik.

Solidarisk faglært

Fællesklubben i SAS, der rummede LO-grupperne, blev en stærkt sammenhængt gruppe. Det var selvfølgelig ikke uden problemer at lære at holde sammen, men det lykkedes. Flymekanikerens tillidsmand, Bjarne Larsen, var en central figur i denne proces. Dette sammenhold tilskriver Claus Lindegaard hovedæren for, at det lykkedes at forbedre forholdene så meget, som de blev.

Disciplinerede nålestik

Også den disciplin, som folkene udviste i kampen for forbedringerne, var afgørende. I stedet for lange, udmattende og kostbare strejker, lavede man præcise nålestiksaktioner, der var til utålelig gene for lufttrafikken i hele Europa. En halv times fagligt møde ødelagde trafikplanen for hele det efterfølgende døgn. Dog måtte man også tage de tungere midler i brug. Flere gange kørte traktorførerne væk med traktorerne for at undgå, at funktionær-

I 1959 tog Dansk Arbejdsmands Forbund (DAF) navneforandring til Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund (DASF), for at vise, at der var så mange medlemmer, hvis arbejde var blevet så specialiseret, at de næsten ikke kunne kaldes ufraglærte mere. I 1975 var Arbejdsmandsforbundet åbenbart blevet helt fri for arbejdsmænd, så da omdøbte man sig til SiD, Specialarbejderforbundet i Danmark

terne kørte ud og lavede deres arbejde under de faglige møder. På et tidspunkt gik de aktionerende arbejdere simpelthen ud på rullebanerne og stoppede alle SAS-maskiner. Kun fremmede luftfartselskaber og charterfly kunne passere.

Blindt raseri

Claus Lindegaard fortæller om en sådan begivenhed, hvor en SAS-luftkaptajn blev så edderspændt rasende, at han med vild fart kørte hen for at parkere ved et andet fly, mistede herredømmet, og påkørte flyet, med store skader til følge. Det var ikke alle faggrupper, der havde forståelse for arbejdsmændenes aktioner.

Lovlige aktioner

På et tidspunkt indklagede SAS arbejderne for Arbejdsretten for systematisk aktion. Arbejderne havde holdt syv faglige møder på ganske få dage i en periode med lønforhandlinger. Da arbejdernes argumenterede for nødvendigheden af at afholde mange faglige møder for at kunne orientere de mange skiftehold rimeligt, og der jo endda havde været bevægelse i lønforhandlingerne undervejs, frikendte dommeren arbejderne for systematisk aktion. Møderne blev jo netop afholdt "for at undgå uro....."

Arbejdende funktionærer

I årene 1978-79 arbejdedes der meget med indførelse af funktionærlignende ansættelse. SAS-ledelsen ville så gerne ansætte visse højtcertificerede flymekanikere på funktionærlignende vilkår. Også her stod flymekanikerne med tillidsmanden, Bjarne Larsen, fast. Ingen på funktionærlignende ansættelse, eller alle – også de ufaglærte. Og efter årelange forhandlinger fik samtlige grupper i SAS funktionærlignende ansættelse, med fuld løn under ferie og sygdom. Også muligheden for kapitalpension kom med. Men det var valgfrit.

Fantasien får vinger

Derfor opstod et af de mere spidsfindige begreber i det danske aftalesystem, nemlig kapitalpensionsafsvinstillæg. Dette blev så udbetalt som et løntillæg på 50% af kapitalpensionsopsparingen. I det hele taget måtte der tages kreative midler i brug for at gemme lønforbedringerne for Arbejdsgiverforeningen. SAS blev 1984 idømt en bod på kr. 800.000 for at bryde DA's dekret om stop for enhver lønforbedring udover det, der var aftalt i landsoverenskomsten. Forhøjede ferieprocenter, fejlberregnede månedstimenormer, hemmelige protokoller, der kun måtte ligge i pengeskabet, specielle skifteholdstillæg. Altsammen for at undgå, at det indgik i lønstatistikken, så Arbejdsgiverforeningens lønstoplinie blev brudt.

Galopperende storhedsvanvid

Godt nok har SAS-arbejderne i disse år ad tornebestrøede veje forbedret deres løn- og arbejdsforhold markant, mens de fleste andre ligefrem er gået tilbage. Det hele er til gengæld foregået i en periode, hvor SAS i modsætning til næsten alle andre luftfartselskaber har

Folkene måtte ud på rullebanerne og stoppe flyene, når andre grupper prøvede at overtage deres arbejde

haft et udmærket overskud på driften. Det, der har bragt SAS i krise, har ikke på noget tidspunkt været deres luftfartsafdeling, men de besynderlige økonomiske eventyr, man har kastet sig ud i. Hoteleventyret, man har måtte trække sig slagent ud af. Det fejlslagne EDB-projekt, Amadeus. Partnerskabet med det amerikanske flyselskab Eastern. LanChile.

Claus Lindegaard kalder disse tiltag for udslag af galopperende storhedsvanvid i en uansvarlig koncernbestyrelse, og slår fast, at det da vel ikke skal være medarbejderne i selskabet, der skal undgælde for ledelsens fejltagelser.

Smalle tider

Alligevel må det siges, at situationen i Kastrup Lufthavn er sådan, at arbejderne i dag må kæmpe for lige akkurat at bevare deres realløn. Det er længe siden, man har kunnet notere sig en egentlig fremgang. ♦

Fire stolte tillidsmænd, der efter seje kampe kunne opvise ret gode resultater i lufthavnen. Fra venstre Ib Jensen, SAS Ekspeditionsarbejderne (KR), Claus Lindegaard, SAS Flyarbejderne, Julian Joensen, SAS Service Partner (nu Gate Gourmet), og endelig Ejkind Steen, SAS Cargo

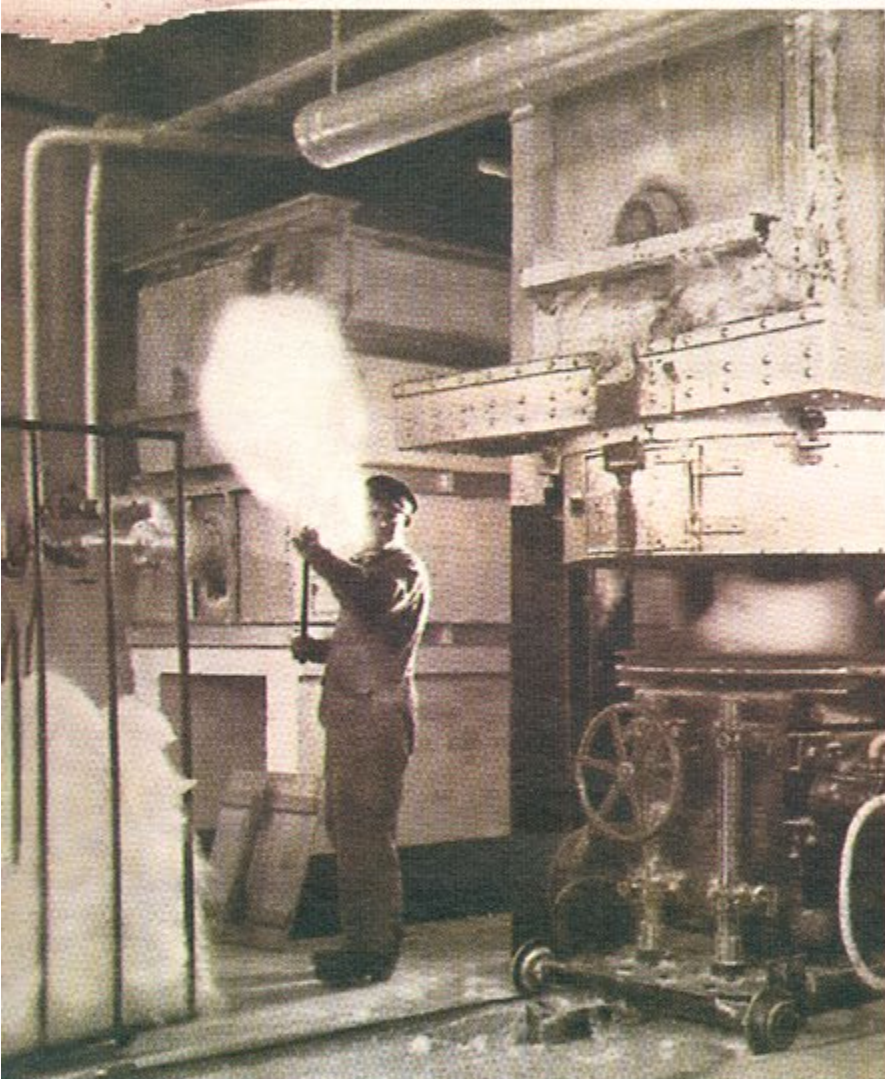

Arbejderne. Til
dog ophæve
og da Gods-
af Brækkkerne,
i Arbejdernes

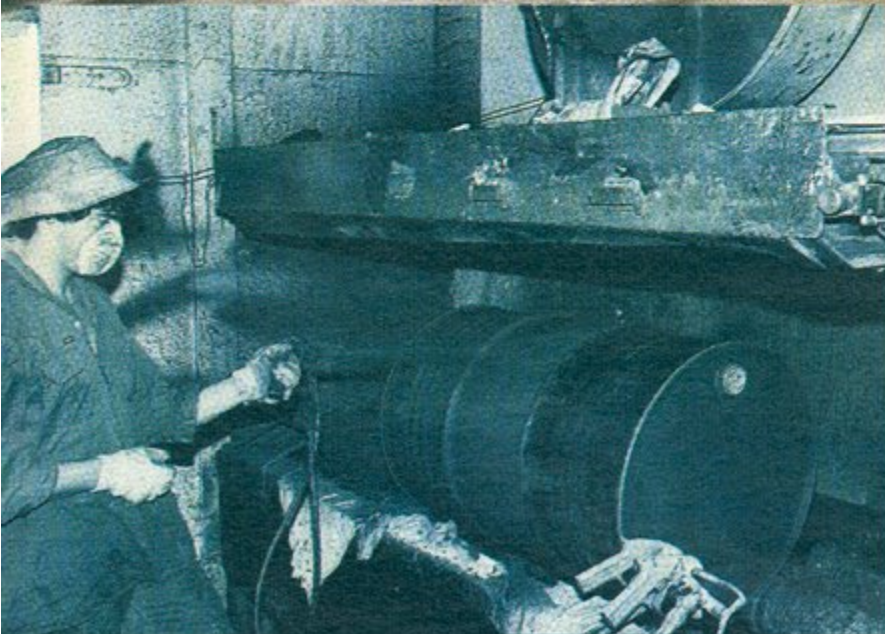
Strejken i Svovl- helvedet i Kastrup.

Som vore Medlemmer alt af

Der ligger i
et Vidnesbyrd
skers daglige
ker gribende.
Da Strejken

Det stak helt ude på Syrefabriksvej, når man arbejdede med glasuldsproduktionen. I den første tid blev det lavet næsten ligesom Candyfloss, men senere blev det helt maskinelt på roterende værktøjer. Damerne syede det ind i lærred, eller pressede det til rørsåle. Glasset var fuld af splinter, og rædselsfuldt at have med at gøre. Billedet er fra 1942.

På Dansk Tromlecentral ved Syrefabriksvej blev gamle tromler rensede og malede. Arbejdsmiljøet var skrækkeligt og fabrikken lukkede (heldigvis) i 1987. Bemærk støvmasken, der skulle værne mod de organiske opløsningsmidler!

**Livet på fabrikkerne
var som regel farligt
og helbreds-
nedbrydende i
starten af dette
århundrede**

Rygraden i Kastrup Afdelings medlemsmasse, arbejderne på "Kastrup Møghus", Svovlsyrefabrikken, arbejdede under horrible forhold i 1912. Mennesker kunne på få uger eller måneder blive invaliderede af arbejdet.

Sognerådet i Tårnby klagede til regeringen over de fattigbyrder, som fabrikken lagde på sognet med de mange ødelagte arbejdere.

Omkring år 1900 var der 3,25 gange så stort sygefravær på Svovl- og Gødningfabrikker som det gennemsnitlige på landsplan.

For ikke at tale om de skader, der skete på de omkringboende bønder marker, når der slap dampe ud af fabrikken.

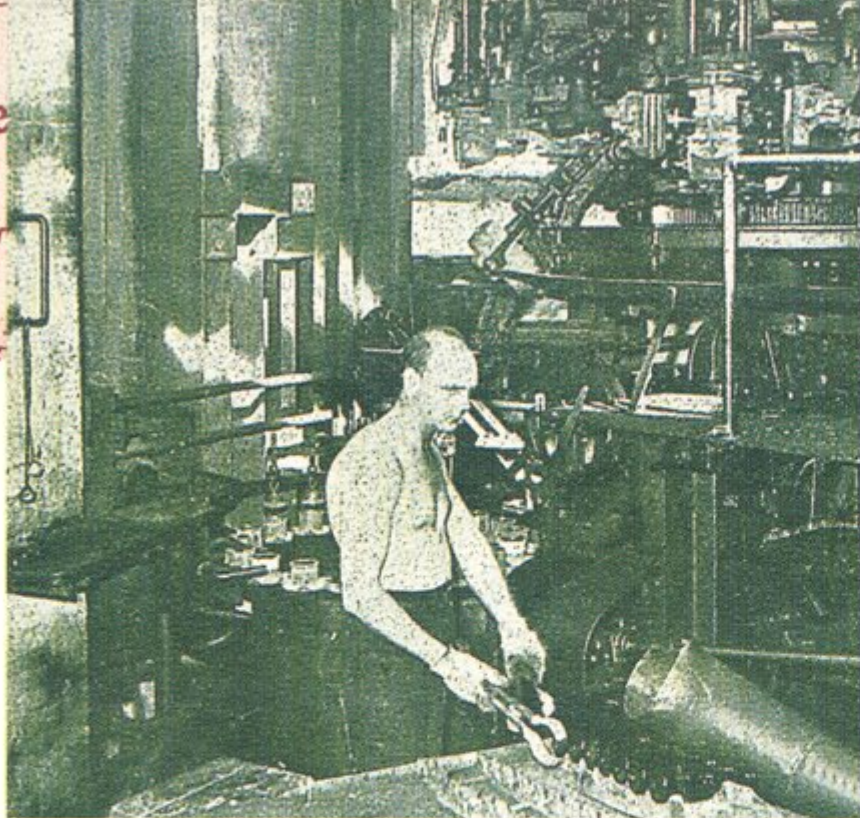
Det stak helt ude på Syrefabriksvej

Da Glasuldsfabrikken kom i 1932, sagde folk, at det stak helt ude på Syrefabriksvej, bare man gik forbi. Indenfor arbejdede nogle mennesker i en vanvittig hede og støj. Andre følte sig som levende nålepuder, når arbejdsdagen var forbi, for glasulden var af højst svingende fibertykkelse og med splinter i.

Støg og møg

Kastrup Glasværk støjede øresønderrivende, når man gik forbi ude på gaden. Men indenfor arbejdede mennesker år ud og år ind i en meget værre støj. Og

lette
tom
rivsv

I stegende hede og øresønderrivende støj var maskinpasseren den allestedsnærværende oppasser til den mægtige flaskemaskine, der kunne lave flere hundrede glaspusteres arbejde på een gang

så var der ovenikøbet stegende hed, og man blev helt sort af grafitstøvet fra flaskeformene.

Det var dengang

På fabrikkerne isolerede man med asbest, arbejderne bar ofte asbesthandsker eller forklæder. Og man sjaskede og pjaskede med det ene livsfarlige opløsningsmiddel efter det andet. Man kan idag spørge sig selv, hvordan i alverden folk overhovedet overlevede alt det.

Alt sådan noget kunne gå dengang, det kan det naturligvis ikke i dag, eller hvad?

Den nye tid

Tager man lidt længere ud af Strandvejen end dér, hvor disse forlængst lukkede fabrikker lå, møder man en kæmpe stor arbejdsplads. Her arbejder folk i en øresønderrivende støj. I lummer petroleums- og indeholdende farlige binstoffer. Der kan være bidende koldt, stegende hed. Alt for meget fart på.

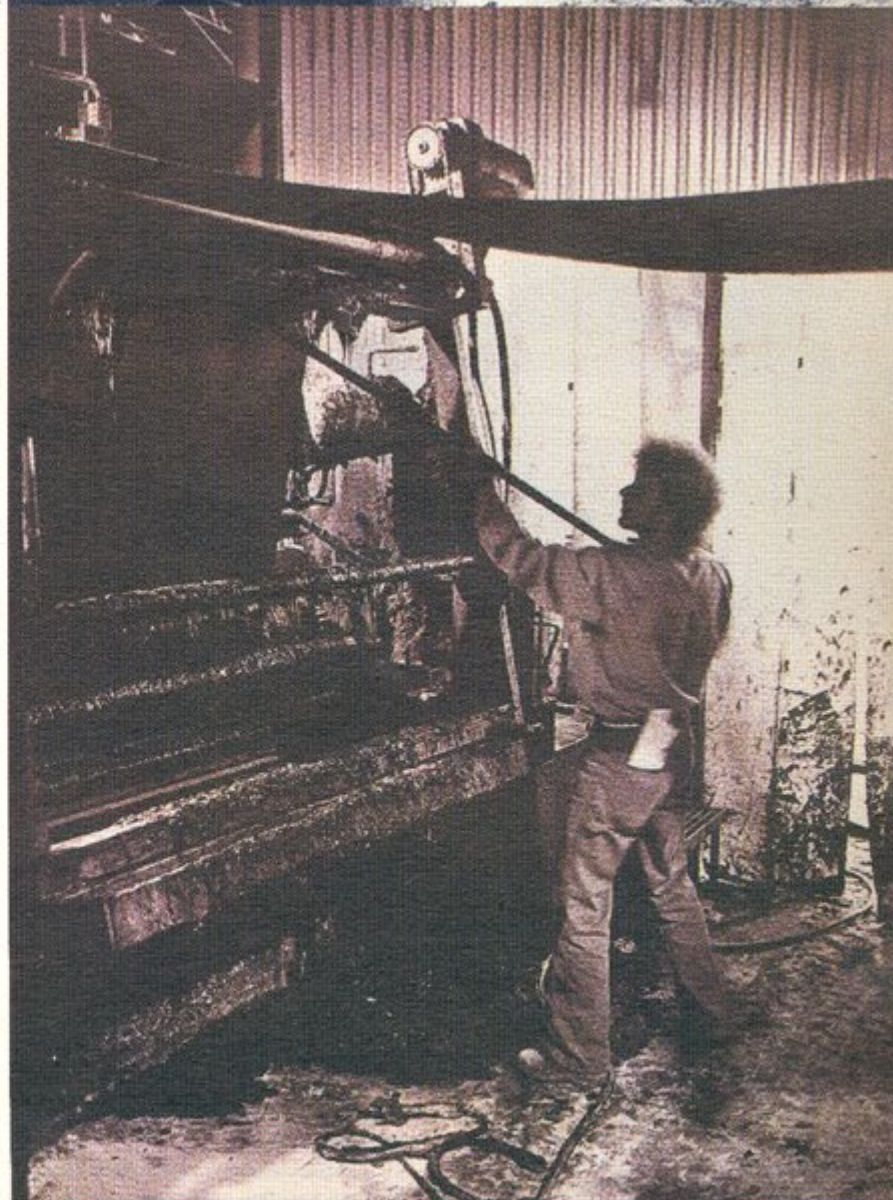
Folk ligger krumbojede en stor del af deres arbejdsdag, flyttende tonsvis af gods, ligesom de engelske minearbejdere gjorde det for hundrede år siden.

I 1996!

Andre steder i området blæser man på de faste arbejdstider, har næsten aldrig fri til familien, knokler som vilde, bliver syge af stress.

Vi må nogle gange spørge os selv: Hvor langt er vi egentligt kommet? ♦

Der sjaskes og pudres med produkter til medicinalindustrien på Heede og Co., der lå på Amager Landevej. Manden på billedet har garanteret struttet af sundhed.

Jens Villadsens Fabriker på Amager Landevej havde også noget at prale af helt op til moderne tid.

Her fra tagpapproduktionen, hvor pappet imprægneres med rygende varm asfalt, og derefter bestrøes med sand eller skifer. Virksomhedens sidste produktion indstillede i 1995, hvorefter man kun fungerer som lager.

Carlo Nielsen fra SAS KR i lastrummet på et fly. Her læsses bagagen fra hundredevis af passagerer ind og ud med hånd-, knæ- og rygmacht. Enhver kan se katastrofen, undtagen arbejdsgiverne. Carlo er selv blevet arbejdsskadet og overført til andet arbejde

Niels Erik Danielsen

FOTO ANNE BANG/PRESSEHUSET

Arbejdsmiljøet **NU**

Vist er arbejdsmiljøet blevet bedre, men der er lang vej endnu

Desværre er arbejdsmiljøforbedringerne som regel ikke gennemført for arbejdernes velfærds skyld, men for de økonomiske fordele, der kan være ved dem.

I de 10 år Schlüterregeringen var ved magten, blev der fjernet ca. 150 stillinger i Arbejdstilsynet.

Arbejdstilsynet bliver sat yderligere af som kontrolinstans over for arbejdspladserne. Det skal lægges mere over til de lokale grupper på virksomhederne.

I Arbejdsmiljøloven af 1977 fik man en samling af det, der førhen var arbejderbeskyttelse. Men arbejdsgiverne fik nemmere ved at forhale løsningerne, og dermed at udskyde udgifterne. Et skridt

mod at gøre arbejdsmiljøet til forhandlingsstof var gjort. Nu bliver det næste åbenbart taget.

Sikkerhedsrepræsentanter og sikkerhedsudvalg skal til at overtage næsten al kontrol af arbejdsmiljøet.

Pengepungen vigtigere end mennesket

"Det er farligt," siger Niels Erik Danielsen, "så gøres arbejdsmiljøet endnu mere til forhandlingsstof på den enkelte arbejdsplads, og det er det slet ikke egnet til.

LO har desværre sadlet om efter at den nye regering er kommet til. Før

pressede de på for flere ressourcer til Arbejdstilsynet – nu går de ind for en "økonomisk arbejdsmiljøpolitik", hvilket vil sige, at alle eventuelle arbejdsmiljøforbedringer skal udsættes for en økonomisk forsvarlighedsberegning. Men det er mennesker, dette handler om – ikke penge."

Fortidens lovgivning

I de ældgamle arbejderbeskyttelseslove vidste man ikke så meget om, hvad der på længere sigt ødelagde folk. Man greb ind overfor farlige arbejdsprocesser, hvor folk fik hugget hænder af, eller faldt om med forgiftning. Og slog

hårdt ned med retssager, bøder og forbud.

"De gamle fabrikslove af 1901 og 1913 kunne nærmere kaldes arbejderbeskyttelseslove end arbejderbeskyttelseslove," siger Niels Erik. "Arbejdsgiverne manglede arbejdskraft, så derfor ville de ikke have, at børnene blev ødelagt, så der ikke kom god, voksen arbejdskraft til. Og folk skulle ikke blive lemlæstet på arbejdspladsen, så de gled for tidligt ud af arbejdsmarkedet. Fabriksinspektørerne var frygtede på virksomhederne. Deres ord var lov. Sådan er det ikke mere med Arbejdstilsynet. Arbejdsgiveren kan bare anke deres afgørelse, og anke direktoratets,

og dermed videresende sagen i årevis uden at skulle forbedre noget."

Ude af øje – ude af sind

"Et andet problem er, at de arbejdsskadede jo ryger ud af arbejdspladsen," fortsætter Niels Erik. "Dermed bliver de usynlige for arbejdskammeraterne. Ude af øje – ude af sind, som man siger. Det er een af grundene til, at det er så farligt at gøre arbejdsmiljøet til et rent forhandlingsspørgsmål. Der er brug for en effektiv central kontrolinstans til behandling af arbejdsmiljøproblemerne.

Lufthavnsskaderne

"Vi har reduceret mange af de gammelkendte skader som støj, forgiftninger og allergiske eksemmer. Der er kommet meget bedre personlige værnemidler, og mange stoffer er blevet forbudt eller stærkt begrænsede i anvendelse."

"Men ryg- og knæskader, og i det hele taget ergonomiske skader, rammer stadig alt for mange.

Og dertil kommer, at de er meget vanskelige at få anerkendt som arbejdsskader, der giver erstatning.

Rygskaderne, der er opstået i flyenes lastrum anerkendes nu, fordi de sammenlignes med arbejde i tanke. Ellers står rygskader ikke på Arbejdsskadestyrelsens liste over erhvervsygdomme. Her i afdelingen er vi nu nået op på at få anerkendt 4-5 rygskader som arbejdsskader.

Det er kun en nål i en høstak, problemet er meget, meget større."

Stress

Et stort problem i nutiden er stress på arbejdspladsen. Det psykiske arbejdsmiljø bliver mere og mere undersøgt, og virkningerne af dårlige forhold er skræmmende. Der er for tiden en voldsom vækst i anmeldte helbredsskader på grund af såkaldte psykosociale risikofaktorer.

Sammenhængen mellem stress og kræft bliver mere og mere klarlagt.

De brancher, der er i focus nu, er Transport-, Rengørings-, Nærings- og Nydelsesmiddelbranchen.

"Det ligger uhyggeligt meget indenfor vore medlemmers beskæftigelse," siger Niels Erik. "Det vil vi komme til at arbejde meget mere med i fremtiden."

Sikkerhedsrepræsentanterne

De vigtigste personer i forbedringen af arbejdsmiljøet er nu og fremover sikkerhedsrepræsentanterne. Der er rigtig mange af dem, som deltager i kurser for at dygtiggøre sig, og mange har deres gang i afdelingen.

SiD Kastrup indførte i 1990 kvartalsmøder for sikkerhedsrepræsentanter i lufthavnen.

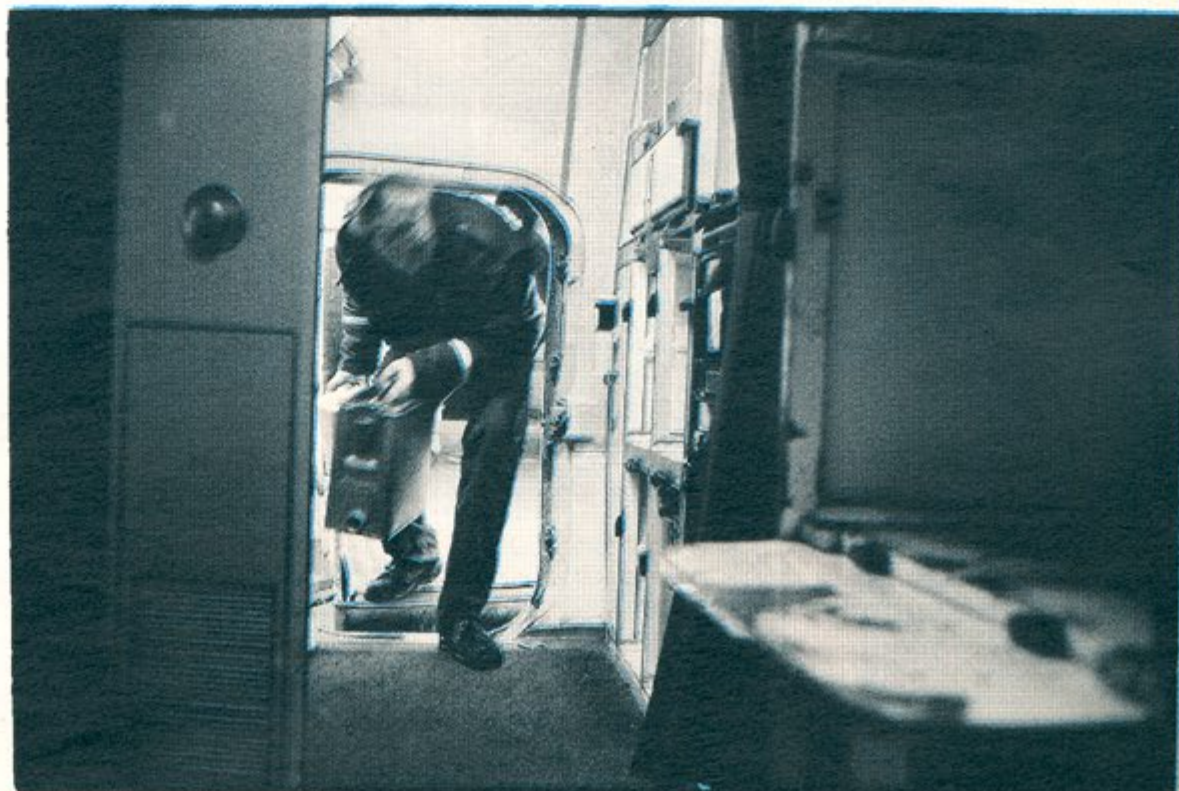
Her diskuteres fælles problemer, nye bestemmelser, principielle problemer, og høres oplæg fra forskellige centralt placerede arbejdsmiljøfolk.

(Læs videre næste side)

Sjask, sagde det, da flyarbejderen tog slangen af "lortestudsens" på flyet. Baktusserne fra fjerne himmelstrøg slipper ud i friheden, og kan få en ny tilværelse hos danskerne

Her er drømesituationen for enhver ergoterapeut. Vil du i verden frem, så buk, siger chaufførerne i Gate Gourmet

FOTOS MICHAEL DAUGAARD/2 MAJ

Oktober 1990
Portererne i Copenhagen Air Services (CAS), som handler Conair's fly, finder ud af, at selskabet har købt nye fly uden læsteystemer. Dette skriver de i et brev til deres direktør.

18. september 1991
Arbejdstilsynet Københavns Amt (At) besigtiger Conair's nye fly, som SiD'erne skal handle.

16. oktober 1991
CAS får tilsynsrapport fra At med påbud om, at arbejdet skal udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. AT's vurdering af arbejdet er meget omfattende og grundig.

29. november 1991
CAS direktør Klaus Glendorf skriver omfattende brev til At med spørgsmål ang. påbuddet.

7. februar 1992
At besvarer direktørens brev og fastholder påbuddet af 16. oktober 1991. Men giver samtidig en ny ankefrist på 4 uger.

4. marts 1992
Advokatfirmaet Koch-Nielsen og Grønborg anker påbuddet til Direktoratet for Arbejdstilsynet.

18. juli 1992
Direktoratet for Arbejdstilsynet fastholder påbuddet af 16. oktober 1991.

11. august 1992
Advokatfirmaet Koch-Nielsen og Grønborg anker Direktoratet for Arbejdstilsynets afgørelse til Arbejdsministeren.

November 1993
Sagen behandles i Arbejds miljørådet efter at Branchesikkerhedsråd 4 (BSR 4) har lavet en rapport, som er et kompromis i forhold til det oprindelige påbud fra At.

1. marts 1994
Arbejdsministeren "fastholder" påbuddet i form af en BSR 4 rapport. Rapporten bygger stort set på to vigtige grundpiller: et flex-bånd (et transportbånd der kan bøjes ind i lastrummet) og jobrotation.

Februar 1996
CAS, sikkerhedsrepræsentanter i CAS, SiD-Kastrup, konsulenterne i BSR 4 og Arbejdstilsynet Københavns Amt sidder nu og diskuterer opfølgning på Arbejdsministerens afgørelse:
Om indførelse af flex-bånd som endnu ikke er færdigudviklet og om jobrotation, som er rotation mellem belastede jobs.

Et eksempel på den alt for nemme adgang til at udskyde de nødvendige udgifter i årevis.

EN VIRKSOMHED FÅR BESØG AF ARBEJDSSTILSYNET OG DE UDSLEDER PÅBUD.

PÅBUDET KAN OG BLIVER ANKET INDEN 4 UGER TIL DIREKTORATET FOR ARBEJDSSTILSYNET

DIREKTORATET BEHANDLER SAGEN OG SENDER DEN RETUR TIL HØRING I KREDSEN

KREDSEN SVARER HURTIGT OG SENDER SAGEN RETUR TIL DIREKTORATET SOM BEHANDLER SAGEN. DET ER IKKE UALMINDELIGT MED EN SAGSBEHANDLINGSTID PÅ 3 MÅNEDER. DIREKTORATET FASTHOLDER PÅBUDET OG SKRIVER DETTE TIL VIRKSOMHEDEN

AFGØRELSEN KAN OG BLIVER ANKET INDEN 4 UGER TIL ARBEJDSMINISTEREN

ARBEJDSMINISTEREN SENDER SAGEN TIL HØRING I ARBEJDSMILJØRÅDET OG DE SENDER SOM REGEL SAGEN VIDERE TIL BRANCHESIKKERHEDSRÅDET OG DER ER SÅLEDES MULIGHED FOR AT SAGEN TRÆKKER UD I OP TIL FLERE ÅR

SAS Cargo-folk træner ryggene dagligt med sække af højst forskellig vægt.

Der er altid overraskelser i hverdagen – men ikke lige behagelige

"Moderne har helt sikkert forbedret arbejdsmiljøarbejdet kolossalt," siger Niels Erik. "Samtidig er afdelingen blevet meget nærmere forbundet med medlemmerne gennem sikkerhedsrepræsentanterne.

Når vi for eksempel kører en arbejdsskadesag for et medlem, kan vi blandt andet ad denne vej skabe forbindelse mellem medlemmet og arbejdspladsen, så han eller hun ikke bliver glemt.

Desuden har vi arbejdet på at skabe et godt samarbejde mellem tillids- og sikkerhedsrepræsentanterne."

Nyt arbejdsmiljøudvalg

På SiD Kastrups generalforsamling i 1995 var der kampvalg om pladserne i afdelingens nye arbejdsmiljøudvalg. Det viser den interesse, der er blandt sikkerhedsrepræsentanterne for at være med til at påvirke udviklingen.

"Så der er alligevel gode grunde til at have håb om store fremskridt på arbejdsmiljøområdet i de kommende år – i hvert fald på arbejdspladserne i SiD Kastrups område," afslutter Niels Erik Danielsen. ♦

FOTO MICHAEL DAUGARD:2 MAJ

Veteranernes dag

FOTOS: ANNE BANG/PRESSEHUSET

Uden de mange trofaste medlemmer var der ingen SiD afdeling idag.

Een gang om året i starten af December mødes de passive medlemmer af afdelingen til en hyggelig sludder, en gratis cigar og en bajer. Her oser af gamle minder og cigartobak, og deltagerne kan gå herfra lidt rigere end de kom.

Alle har chancen for her at møde en stor del af afdelingens historie, fortalt af levende og spændende mennesker. En dag, de ansatte i huset altid ser frem til.

Hardys fremtidsønsker

Hardy Hansen er her i sit sidste regeringsår som formand for SiD

blevet spurgt om hans bud på problemer og visioner

i fremtidens fagbevægelse

Kvalificering

– *Hvad synes du om de mange uddannelsesbestræbelser, vi ser i tiden?*

Der er ingen tvivl om, at vi er inde i en meget teknologisk udvikling, uanset hvilken branche, man er beskæftiget indenfor. Erhvervslivet kræver i dag, at man kan indgå i mere og mere udviklede processer, og det behøves der mere og mere uddannelse for at kunne leve op til.

Vi har ikke så mange ressourcer her i landet. Derfor må vores vigtigste, nemlig arbejdskraften, plejes og dyrkes. Jo mere velkvalificerede folk er, jo mere input kan de også komme med, både på arbejdspladsen og i samfundsbilledet som sådan. Vi får mere aktive mennesker.

Vi har haft held med udviklingen af Specialarbejderskolerne, dem der nu kaldes AMU-skolerne. Og udviklingen vil gøre, at alle vil få mulighed for at videreuddanne sig gennem hele livet.

De store karteller

– *Hvordan ser du på karteldannelserne?*

I princippet har vi verdens bedste struktur i SiD med 310 lokale afdelinger helt ude i hver kommune. Det sikrer nærkontakten til medlemmerne. Dermed kan vi få lavet overenskomster ude i alle krogene, så arbejdsgiverne ikke så let kan snyde medlemmerne. Og vore tillidsmænd kan få den beskyttelse, de skal have.

– *Kan vi bevare den lokalstruktur i karteludviklingen?*

Ja, det håber jeg meget, vi kan, og det mener jeg vi skal sætte alle de nødvendige kræfter ind på at sikre. Kartellerne er jo ikke noget, SiD har opfundet, og reelt kan vi jo sige, at kartellerne er en blindtarm. Dem der har været med til at føde karteltanken, har jo født dem med baggrund i at det var dem, der skulle overtage de nuværende afdelinger, og at kartellerne skulle overtage forbundene.

Omsvøbsdepartementer

Men vi har sagt fra vores kongres, at vi accepterer kartellerne som en samarbejdsorganisation, og kun som en sådan. Vi vil gerne samarbejde med andre forbund. Men kompetancen skal ligge i vores græsrodsystem, i afdelin-

gerne, og forbundene skal være beslutende, også overfor overenskomster, og skal selvstændigt tage stilling til overenskomstresultater.

Men kartellerne er her, og vi er da indstillede på at bruge dem som koordinatore, men ikke som overtagere af det eksisterende faglige system. Det vil nu nok gå op for flere sidenhen, at kartellerne blot er at betragte som omsvøbsdepartementer, og at de kun er en fordyrende omkostning.

I CO-Industri er det lige børn, der leger, men i for eksempel Statskartellet og Det kommunale Kartel er det guld- og sølvsnore, vi sidder sammen med, så dér er det svært at se interessefælleskabet.

Utålelige arbejdsretlige regler

– *Vi fejrer snart 100 års jubilæum for Septemberforliget fra 1899.*

Du udtalte i forbindelse med Ri-Bus-konflikten noget om fredspligten i det ældgamle forlig, som jo nu hedder Hovedaftalen

Ja, vi har jo haft den oppe flere gange til behandling, men ikke fået ændret på de væsentlige problemer. Arbejdsgiverne har i forvejen meget magt, da det jo er deres virksomhed, og lønmodtageren har meget svært ved at øve indflydelse på deres dagligdag. Det strider imod den opfattelse, vi har af at leve i et demokratisk samfund, som vi ellers brøster os af. Men det må vi jo konstatere, at sådan er det ikke i hverdagen. I hverdagen står vi op om morgenen – fri-ske og veludhvilede og dermed bruger vi den bedste tid og de fleste kræfter på arbejdspladsen.

Hovedaftalen bør i hvert fald laves om, og ligeledes det arbejdsretlige system. Det var jo det vi konstaterede blandt andet i Ri-Bus konflikten. Der står i hovedaftalen, at vi med alle til rådighed stående midler skal bekæmpe enhver strejke og blokade. Dermed har vi givet os selv mundkurv på, og kan ikke tillade os at gå ind i en faglig kamp, hverken som afdeling og slet ikke som forbund, uden risiko for at få en 20 millioner kroners bøde.

Derfor kan vi ikke være vore medlemmers værnere i en sådan sag. Det er uholdbart og utåleligt, at vi er bastet og bundet, som tilfældet er. Det

er også utåleligt med de store bodspålæg, og skærpede bodspålæg, som jo betyder at lønmodtagernes muligheder for at kæmpe for deres liv, ære og velfærd bliver meget vanskelige. Der må sættes bedre formuleringer på hovedaftalens punkt om liv, ære og velfærd, så det bliver noget vi kan bruge og forstå. I Ri-Bus-konflikten stod arbejdernes ære og velfærd på spil. Man knægtede lønmodtagerne på det groveste, og vi blev syltet ind i det fagretlige system.

Ejendomsforholdene må ændres

Hvis jeg må bruge lidt ord på det, vil jeg gerne sige, at jeg synes, vi skal gøre noget ved de ejendomsforhold, der er i samfundet.

Vi snakkede engang meget om økonomisk demokrati, men det blev kritiseret stærkt og lagt i mølposen. Men der er brug for det, når vi lever i dette kapitalistiske samfund, hvor det er markedskræfterne der bestemmer. Lønmodtagerne bør sikre sig indflydelse på udviklingen ad denne vej.

Når lønmodtagerne får at vide, at de lige så godt kan hænges hjernen det samme sted, hvor de hænger deres pæne tøj, kan de jo ikke have interesse i at medvirke konstruktivt i virksomhedens udvikling.

Derfor er der mange ting at hente på et økonomisk demokrati.

Teknologisk Institut har lavet en undersøgelse, der viser at kun 20% af lønmodtagerne har en bare nogenlunde indflydelse på deres hverdagssituation på arbejdspladsen. Virksomheder, der forstår at inddrage de ansatte, står sig ellers meget bedre økonomisk, men det er ikke i tidens ånd, åbenbart.

EU tager magten fra befolkningen

– *Hvordan ser du på EU og fagbevægelsen. Frygter du EU og dets tiltagende magt?*

På den ene side synes jeg, at et fornuftigt samarbejde i Europa er en god ting. Et fornuftigt og reelt samarbejde mellem suveræne nationalstater på nogle overordnede områder, som kan være freden i verden, miljøpolitik. På de

områder, hvor der naturligt er tværnationale problemer, er det godt med et samarbejde i Europa, og det kunne EU være god til.

Men EU skal ikke overtage de nationale opgaver. Derfor synes jeg det er et problem, at EU rager flere og flere opgaver til sig. De vil på udemokratisk vis beslutte på en række områder, hvor det burde være sådan, at man i de nationale lande selv skulle bestemme, hvad EU skal beskæftige sig med. Men i dag er det sådan at ministerrådet og kommissionen selv sidder og finder ud af, hvad de vil påtage sig, hvorefter de udsteder direktiver og regler, uden at i hvert fald befolkningerne i de nationale lande har bedt dem om det.

EU bliver farlig, når de tror at de skal gå og beskæftige sig med alt muligt, hen over hovederne på folk. For det er nu engang sådan, at danskere er danskere, og tyskere er tyskere.

Vi kan jo også læse i diverse meningsmålinger, at det er ganske afgrænsede ting, befolkningerne vil have, EU skal beskæftige sig med.

EU og overenskomsterne

På overenskomstrådet skal det heller ikke være EU, der skal lave spillereglerne på arbejdsmarkedet. Her må vi løse vore egne forhold. Med det indre marked har EU fået mulighed for at liberalisere kapitalen, erhvervslivet. Der må ikke være konkurrenceforvridende foranstaltninger i Europa. Det er klart, at det giver os nogle kæmpe problemer i Danmark, også som danske lønmodtagere. Det er blevet sådan at arbejdsgiverne og kapitalen ser på, hvor de får produceret deres produkter bedst og billigst. Så flytter de fra Danmark, hvor vi har nogle af de bedste løn- og arbejdsforhold i Europa. Der kunne indføres nogle internationale menneskerettigheder og standarder, som sagde noget om arbejdsmiljø og lønforhold. Dér skulle de enkelte landes fagbevægelser naturligvis være med til at formulere og forhandle dem, og også være med til at tage stilling til dem.

– *Altså minimumskrav?*

Netop. Men det skal være minimumskrav, ikke maksimumsgrænser. Men når vi så ser for eksempel sagen omkring miljøgarantien, hvor vi troede, at der var aftalt en række minimumskrav, der

FOTO MICHAEL DAUGAARD/2 MAJ

Hardy Hansen

viste det sig jo, at vi ikke måtte lave bedre regler end dem, EU havde fastsat. Det blev så en begrænsning af vores selvbestemmelsesret. Vi fik i stedet lagt maksimumsbegrænsninger på os.

EU skal have eventuelle forbedringer til godkendelse. Altså er det ikke de nationale regeringer, der bestemmer, om tingene skal være bedre. Det er ikke den vej, vi skal.

Mennesket fremfor pengene

– Dine ønsker for de næste 100 år, for jagbevægelsen

Uha. Joh, i hvert fald at den bliver styrket og får større indflydelse. Og at vi får en mere socialistisk udvikling, så vi får bremset den nyliberalistiske tænkning, der ligger overalt, og hvor det er markedet, der er sat over mennesket. Hensynet til mennesket skal betydeligt mere frem i forgrunden, fremfor økonomien og de internationale hensyn. Mennesket er trods alt vigtigere end pengene.

Mere kamp nødvendig

– Hvilke farer, synes du, der lurar forude?

Mange. Borgerliggørelsen. Pacifice-

ring af lønmodtagerne. Jeg frygter, at de bliver snydt af medierne, forvirrede. At de bliver for økonomisk engagerede, hængt for meget op i deres egen privatøkonomi, fremfor bevidste om, at de også må sikre deres omgivers velfærd.

Det bliver nødvendigt med faglige kampe, næsten mere end tidligere på baggrund af den måde, det internationale samfund udvikler sig.

Klasseskellene blevet værre

– Så er du altså ikke enig med Jens Otto Krag, som sagde i 1970, at klassekampen var død?

Nej, tværtimod da, den kører stadigvæk. Og når vi ser på verdenssamfundets fordelingspolitik, så går udviklingen jo den forkerte vej.

Man tager fra de fattige og giver til de rige.

En nylig gennemført undersøgelse viser, at 20% af den danske befolkning tjener 45% af samtlige indkomster, mens andre 20% af befolkningen tjener 4%.

Derfor kan vi sige, at den fordelingspolitiske kamp langt fra er forbi. Tværtimod trækker det den forkerte vej.

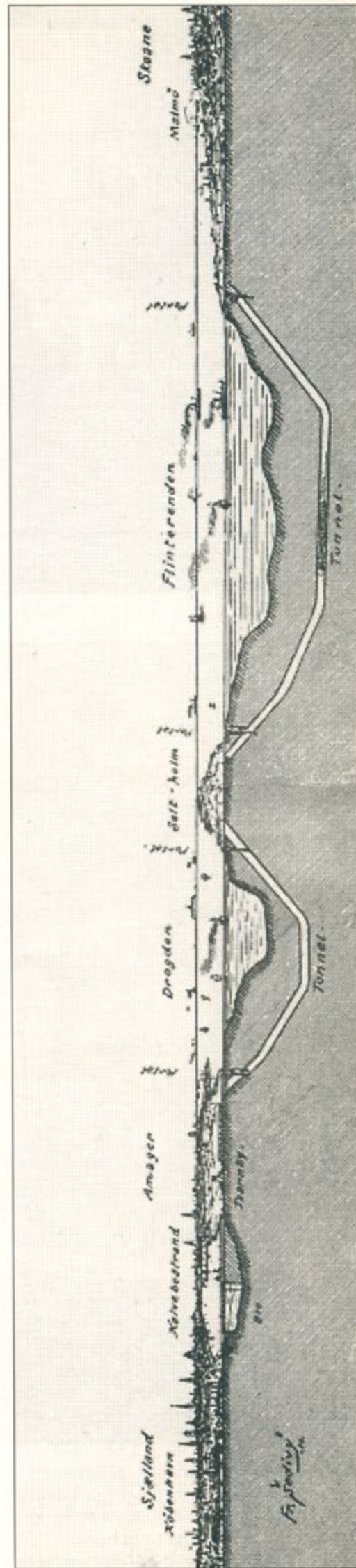
Så når nogen påstår, at klasseskellene er væk, så er det løgn og latin. ♦

mellem ruterne Gedser-Warnemünde og Trelleborg-Sassnitz vil dog inden længe fremtvinge disse anlæg. Vor tegner har ved en let fattelig tegning fremstillet tunnelanlægget og dets omgivelser, som de utvivlsomt en gang vil fremtræde i virkeligheden. De opgående tider og nogle smarte handlingens mænd kan utvivlsomt nu bringe planen hurtigt nærmere virkeligheden.

Men se alligevel her, hvor tæt de var på at kunne i **Maanedsmagasinet fra 1910.**

Under tegningen kunne man bl.a. læse: . . . om vi tog os sammen og fremskaffede store anlæg af nævnte art, såsom broen over Storstrømmen samt over Lillebælt, som også tunnelanlæg i stor stil, f.eks. en tunnel under Øresund mellem København og Malmø. Konkurrencen

JA, FREMTIDEN ER JO SOM BEKENDT SVÆR AT SPÅ OM

I nr. 25, i Kastrupgade, der senere fik navnet Kastruplundgade, lå det første fagforeningskontor, lige overfor det gamle rådhus. Huset findes endnu i Kastruplundgade 11. Fagforeningens telefonnummer var: Kastrup 18.

Fra en to-værelses i Kastrupgade til en

Det var en lille 2-værelses lejlighed i stueetagen, og rummet, hvor medlemmerne kom, var kun et lille værelse, kun godt og vel med plads til et bord. Billedet viser utvivlsomt et bestyrelses-

møde. Ud fra protokollen på bordet gætter vi på årstallet 1916. Yderst til venstre ses formanden, Chr. Jørgensen. Vi har ingen navne på resten af d'herrer. I 1918 drøftede bestyrelsen med nogen

bekymring den sidste husleje-forhøjelse til 121 kr. pr. halvår. Samme år blev der indført elektrisk lys til afløsning af gaslyset på kontoret.

I 1912 flyttede afdelingskontoret for en tid hen til ejendommen "Tilfredshed" på Ndr. Bygade, der senere kom til at hedde Nordmarksvej. Efter nogle år kom det tilbage til Kastrupgade. Men der var alt for lidt plads. Bestyrelsen overvejede i 1914 at købe en grund ved Amagerbanken for at bygge et hus dér, men man red ikke den dag, man sadlede.

14 millioners bygning på Saltværksvej

I eget hus. Den 31. januar 1930 overtog Arbejdsmandsforbundet i Kastrup deres nye hus på Saltværksvej.

Her ses den stolte formand Richardt Ludwig uden for nyerhvervelsen. Formanden flyttede ind og boede i huset.

Det var slut med at bo til leje, nu ville man have sit eget. Ejendommen hed "Carls Minde", og blev solgt af væveriarbejder Harald O. Olsen. Huset havde en ejendomsværdi på 20.600 kr.

På overtagelsespapirerne ses hele bestyrelsen som underskrivere. Ud over formanden Richardt Ludwig, møder vi her for første gang den senere formand, Martin Johansen.

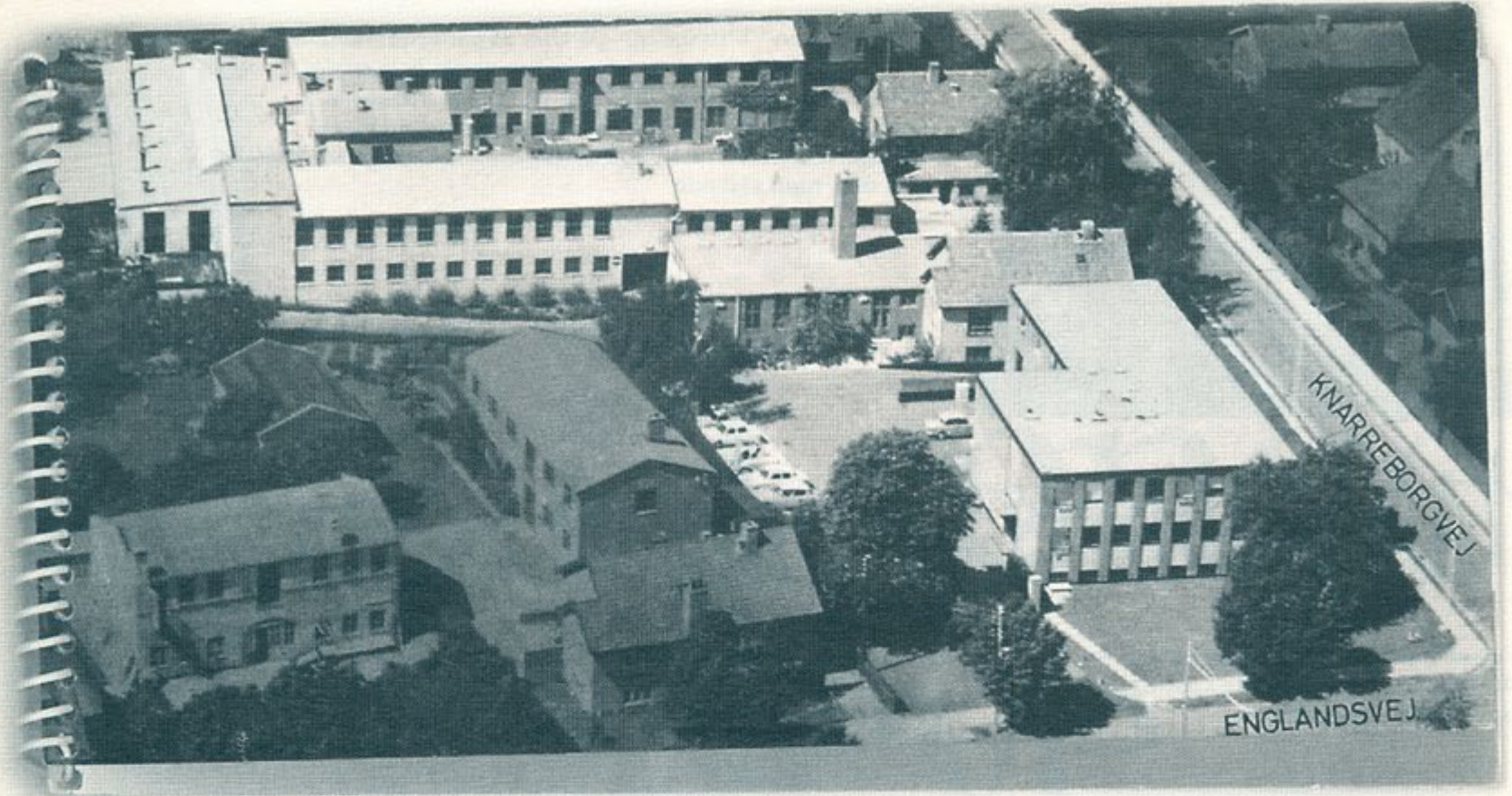
Da Richardt Ludwig døde, blev hans enke boende i huset i nogen tid. Herefter flyttede Martin Johansen ind med familien. De kan lige skimtes i vinduet til venstre.

I 1949 blev huset udvidet med en meget større overetage (det er svært at tro, at det er det samme hus – men det gamle udgør faktisk kernen i det nye).

Nu kunne hele underetagen bruges til kontorer og modtagelsesrum. Formanden boede med sin familie ovenpå.

Da Martin Johansen døde i 1969, blev overetagen ombygget til kontorer, og huset blev udelukkende brugt til fagforeningsaktiviteterne. Der var bygget til omme bagved med en stor fest- og mødesal.

I 1980 kiggede ledelsen i afdelingen sig grundigt omkring for at finde et nyt hus. Det gamle var blevet alt for lille og upraktisk til en aktiv fagforening med over 3.800 medlemmer. Der blev kigget på det nedlagte Gads Metalstøberi ved Engelslandsvej. Men det løb De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger med for en slik.

Afdelingen havde ingen penge. Derfor måtte man spare op. En mindre kontingentforhøjelse og en kraftig opgang i medlemstallet gav mulighed for det. Og tiden var herlig til at skabe kapital ved passiv investering. I årene 1981-86 investerede man i forskellige værdipapirer, især obligationer. Visse af disse gav en effektiv rente på 23%. Lige inden byggeriets start var man så heldige, at flere af obligationerne blev udtrukket til udbetaling på fuldt pålydende, en gevinst på knap 50%. Så efter 5 år var man i besiddelse af en formue på 11 mio. kr., hvoraf medlemmerne havde ydet ca. 6½ mio., og det kapitalistiske system de resterende 4½ mio. Det var fede tider for spekulanter i disse år.

På dette område boltrede kasserer Ebbe Poulsen sig tydeligvis hjemmevant.

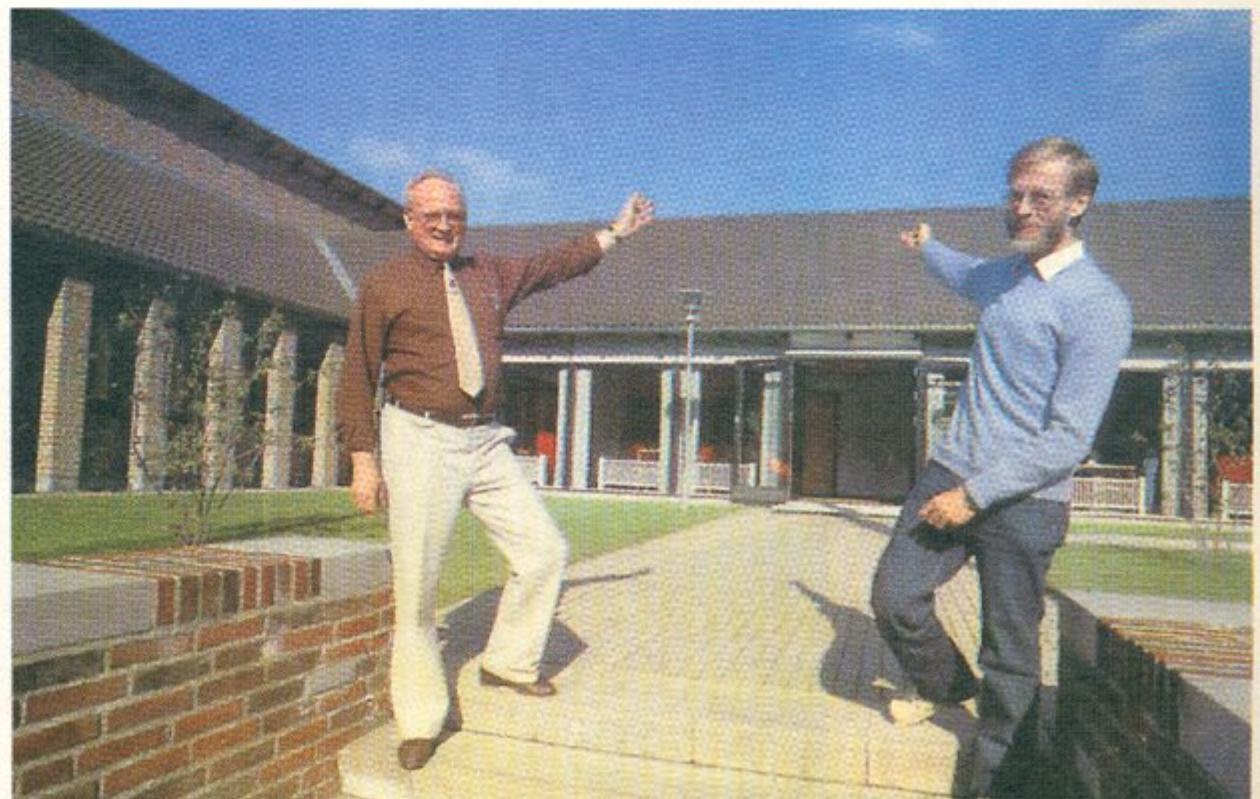
Efter at have tjent fagforeningen i 56 år, blev huset revet ned for at give plads til en parkeringsplads for afdelingsmedlemmernes biler. Forinden havde man dog nået at bygge et nyt hus, som ses ved siden af.

Der viste sig en mulighed for at købe nabogrunden af vognmand Georg Hansen A/S for 750.000 kr. Huset på grunden blev nedrevet. Som en ubehagelig overraskelse viste det sig, at jorden nedenunder var forurenet med olie fra utætte jordtanke. Det måtte sendes til Kommunekemi i Nyborg. I august 1985 blev fundamentet lagt.

De glade og arbejdssomme håndværkere gik virkelig til den. Der var kun een stopdag under hele byggeriet, men der blæste det også en halv pelikan. Her ses opmuringen af vindeltrappeskakten til kælderne, et sportsligt stykke arbejde. Huset er naturligvis helmuret, hvilket er en bekostelig affære i vore dage.

Endelig klar til indflytning august 1986. Byggeomkostninger ca. 11 millioner. Med inventar og diverse indretning ialt 14 millioner kr. Håndværkerne udtalte, at afdelingen kunne være tjent med en bygning af en kvalitet som denne. De ville ønske, de selv kunne få sådan en fagforening. På billedet ses formanden Kurt Esmann Nielsen og næstformand Tage Johansen, der stolt viser huset frem til pressen. I dette 100 års Jubilæumsår fylder huset altså 10 år.

Paladsrevolution i SiD Kastrup

Tillidsmænd i Kastrup afdeling afsætter den daglige ledelse og fører en ny linie igennem

I 1970 var en ny ledelse kommet til, efter at Finn Thorgrimson var sluttet som formand i SiD Kastrup og gået til en sekretærpost i LO.

Den tidligere næstformand, Louis Bønke, der oprindeligt var kommet fra SAS, var indtrådt som formand. Fra Villadsens Fabriker kom Sven Jensen og blev ny næstformand.

Men efter en årrække fandt en række af tillidsmændene i afdelingen, at forholdene i fagforeningen var blevet særdeles utilfredsstillende.

PASSEDE IKKE SINE SAGER

Claus Lindegaard fremhæver, at hovedproblemet for ham var, at afdelingen ikke løste sine opgaver. Som et eksempel herpå fortæller han, at en faglig sag i SAS Flyarbejderne skulle videreføres til fagretslig behandling. Der var skre-

vet referat på arbejdspladsen, men det endte bare i en skrivebordsskuffe, til det blev forelådet. Det var hans første sag som nyvalgt tillidsmand i 1975, og det gav ham ikke just et godt indtryk af afdelingen.

DRAGEN OG DRIKKERIET

Kurt Esmann Nielsen fortæller, at det ene af hovedproblemerne i afdelingsledelsen var for meget druk. Nogle gange lignede afdelingen et værtshus. Når man kom derned, hang der en fast garde af "venner" sammen med formanden og drak på medlemmernes regning.

Det andet var, at man havde givet sekretæren, Gurli, alt for meget magt, så hun blandede sig i alt. Hun blev efterhånden forhadet af tillidsfolk og medlemmer, fordi hun afkrævede forklaringer om, hvad man ville snakke med formand og næstformand om, før man fik lov til at slippe igennem til dem. Og det gjorde man kun, hvis hun syntes, det var nødvendigt. Mange blev afvist uden overhovedet at have snakket med den faglige afdeling.

KAOTISKE

BESTYRELSESMØDER

Bestyrelsesmøderne, der dengang blev holdt om eftermiddagen efter arbejdstid,

udviklede sig efterhånden til de rene farcer. Bølgerne gik højt, og ofte også alkoholpromillen.

Man var delt i to lejre.

Selv om problemerne slet ikke var af politisk art, var der en vis tendens til en stillingtagen mere efter politiske hensyn end til afdelingens funktion.

Sådan gik det i nogle år, indtil luft-havnudvalget, der bestod af tillidsmænd fra selskaberne i lufthavnen, gik sammen med tillidsfolkene på Glasværket for at få gjort op med problemet.

GIFTIGT KLIMA

Ebbe Poulsen fortæller, at han i 1976 var blevet ansat som assistent for kassereren, Aksel Christensen. Klimaet i afdelingen var særdeles giftigt. Da sekretæren, Gurli, en dag stod og truede kassereren med at anmelde ham for skattesvindler, drejede Ebbe rundt på hælen og gik udenfor. Han fik lov til at holde op med kort varsel, og fik arbejde hos Bygningssnedkernes Fagforening. Walther Nielsen fra SAS Luftgods krævede det frem i bestyrelsen, hvorfor Ebbe var holdt op, men kunne ikke få svar af den daglige ledelse. Derfor blev Ebbe indkaldt til et møde på Glasværket, hvor afdelingens skæbne skulle behandles.

Bestyrelsesbillede fra 1971, hvor afdelingen fejrede sin 75 års fødselsdag, og alt endnu åndede fred og fordragelighed. I forreste række sidder fra venstre kontorbestyreren John Nyegård, formand Louis Bønke, kasserer Aksel Christensen og næstformand Sven Jensen.

Side 6

KT-POSTEN/Amager Nyt

Torsdag den 8. september 1977

Ekstremistisk gruppe prøver at skaffe sig
indflydelse i SiD. Kastrup afdeling

En lille gruppe prøver i denne tid at få større indflydelse i Kastrup afdeling af SiD. Om det vil betyde, at den nye ledelse...

næstformand, om man ønsker de en ny formand og måske også en ny næstformand...

HVAD MED DIG, KURT

På mødet fik man Ebbes forklaring som punkt 1, og han fik lov til at blive til resten. Walther Nielsen spurgte på luft-havnsudvalgets vegne Kurt Esmann Nielsen, om han ville gå ind og overtage en post sammen med Jørn Sørensen fra Marktjenesten under Københavns Lufthavnsvæsen. Med nogen betænkelighed gik han ind på det. De to kandidater snakkede sammen og enedes om, at Kurt Esmann Nielsen skulle tage formandsposten.

AFBRØD SIN FERIE

Det lykkedes imidlertid i sommerferietiden 1977 for Louis Bønke at dæmpe nogle af gemytterne ned, så faren syntes at være drevet over. Claus Lindegaard blev rasende, da han kom hjem fra ferie og hørte det, og krævede straks luft-havnsudvalget sammenkaldt. Kurt Esmann Nielsen blev ringet op på hotellet på Ibiza, hvor han var på ferie. Han fik besked om straks at rejse hjem på luft-havnsudvalgets regning og stille til møde med disse.

Nu skred man til værket. På det førstkommande bestyrelsesmøde gav bestyrelsen et mistillidsvotum til forretningsudvalget.

NEJ TIL OPBAKNING

Der skulle være kongres i det store SiD i dette år. På formøderne, der traditionen tro afholdes inden kongressen for at afdelingerne kan snakke om valg og forslag, skabte afdelingens kongresdelegerede panik ved at meddele, at de ikke agtede at stemme på deres egen formand, Louis Bønke til det kommende hovedbestyrelsesvalg. Denne havde ellers i en årrække siddet i fabriksgruppen i hovedbestyrelsen. Nu stod han over for muligheden for at blive valgt som forretningsfører i forbundet. Uenigheden i afdelingen sivede ud til pressen, så man i BT, midt under kongressen kunne læse denne overskrift:

KINESERE KUPPER SID-AFDELING

Det var i denne tid meget moderne at kalde folk, der stod for en anden linie end fagvægelsestoppens, for kinesere, underforstået maoister. Så de ellers meget moderate Kurt Esmann Nielsen og Jørn Sørensen blev altså kendt blandt afdelingens medlemmer som fanatiske ekstremister, inden nogen for alvor var gået i gang med at få ryddet op i afdelingen. Det var Louis Bønke, der havde betegnet "kupmagerne" så smagfuldt, og det kom ham ikke ligefrem til gavn på den kommende generalforsamling, der med et kæmpe opmøde vedtog et mistillidsvotum til den daglige ledelse. Dermed skulle der indkaldes til en ny generalforsamling med opstilling af kandidater. Og da der jo var flere til hver post, gik valgene til urafstemning. Ikke uden humor udsendte Bønke selv en propagandaskrivelse til arbejdspladserne med overskriften:

BØNKE ELLER KAOS

Ingen havde egentlig ønsket at lange ud efter kassereren, Axel Christensen, men

han blev af den daglige ledelse tvunget til at stille sit mandat på valg sammen med de andre.

Da medlemmerne havde stemt ved urafstemningen, viste det sig, at Kurt Esmann Nielsen og Jørn Sørensen var blevet valgt med stort flertal. Louis Bønke forlod fagforeningen samme dag, som tallene var gjort op, og sekretæren var opsagt og frigiort straks. Kassereren Axel Christensen fortsatte i sit hverv, men hans helbred skrantede svært.

NYE KOSTE

Den nye daglige ledelse stod nu på helt bar bund. Ingen af dem havde noget overblik over afdelingens aktiviteter og faglige sager, havde ingen erfaring som fagforeningsledere. Derfor blev bestyrelsen enige om at ansætte den tidligere næstformand, Sven Jensen, som faglig konsulent.

Bestyrelsen havde på baggrund af de dårlige erfaringer svoret, at der aldrig mere skulle være kvinder (udtrykket var, hvis vi skal være helt ærlige: "kællinger") ansat i afdelingen. Alligevel ansatte man en dygtig, yngre sekretær fra Glasværket som sekretær i afdelingen, Lilian Heneberg.

NY KASSERER

Ebbe Poulsen, der jo var gået til Bygningsnedkerne, blev bedt om at komme tilbage, da halvdagsdamen i kassen, Kirsten Nielsen, sagde sit job op. Igen holdt han op med kort varsel, og begyndte atter som kassererassistente i Kastrup afdeling.

Da Aksel Christensen blev mere og mere syg og ønskede at holde op ved årsskiftet 1977-78, udpegede bestyrelsen Ebbe som ny kasserer, hvilket skulle godkendes på den førstkommande generalforsamling.

KONTRAREVOLUTION

Ved denne lejlighed forsøgte Bønke og hans gamle tilhængere at sætte brand i mødet for at få ham "tilbage ved magten", men det mislykkedes.

Ebbe fortæller, at Bønke og hans søn (!) ville have valget af Ebbe som kasserer erklæret ulovligt, hvilket skabte vældig uro i forsamlingen, så dirigenten truede med at suspendere generalforsamlingen.

Det faldt nu i hak alligevel. Generalforsamlingen godkendte valget, og den nye ledelse for afdelingen kunne videreføre deres faglige arbejde.

NEJ TIL ENSPORETHED

En ny æra for afdelingen var gået ind. Kastrup Afdeling havde i årevis været kort snævert partipolitisk i sin virksomhed. Nu slog man ind på en meget mere åben linie, hvor det kom mere an på personernes vilje til at arbejde med gode, fremadrettede ting, end på deres partitilhørsforhold.

I modsætning til så mange andre fagforeninger førte "systemsiftet" ikke til udmarvende gniderier og partipolitiske stridigheder, men istedet til en lang årrække med samarbejde og fremgang for afdelingen. ♦

"Kineserne", der pæredanske blev valgt ind som ny afdelingsledelse i 1977 med overvældende flertal:

Kurt Esmann Nielsen, der kom ind som formand fra en fortid på Glasværket.

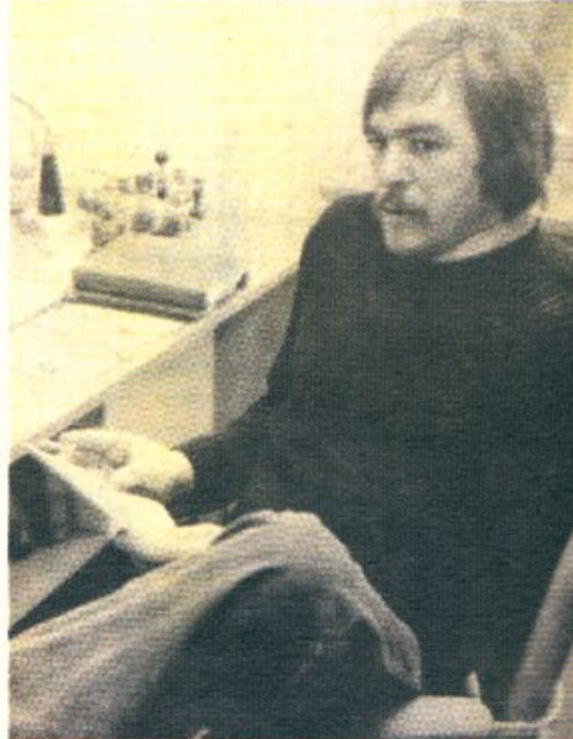
På trods af, at bestyrelsen havde svoret, at der aldrig mere skulle være "kællinger" i afdelingen, ansatte man efter ledelseskiftet en ung dygtig sekretær fra Glasværket, Lilian Heneberg.

Den nye næstformand, Jørn Sørensen, havde en god fornemmelse for arbejdet med lokalpressen, og et særligt øje for arbejdet med ungdommen i området.

Ebbe Poulsen, der trådte til som kasserer, da Aksel Christensen måtte vige på grund af sygdom.

Genvandt hovedbestyrelsespost

SiD Kastrup mistede med afsættelsen af Louis Bønke sin plads i hovedbestyrelsen i SiD, og genvandt den først ved kongressen i 1986.

Afdelingsformændene gennem tiderne, kort beskrevet med lidt af det, vi véd om

Kongerækken

1897, feb. til nov.

J.C. Thomsen

(fås ikke på billede)

1897-98

N.S. Knudsen

(fås ikke på billede)

1898-99

Fr. Petersen

(fås ikke på billede)

1919-21

Søren Nielsen

(fås ikke på billede)

Muligvis kaldet "Rotte-Søren". Blev den første fastansatte afdelingsformand, og samtidig kontrolkassebestyrer (A-Kassebestyrer).

Hans årsløn blev fastsat til 4000 kr. Blev afsat, da han havde fingrene for dybt i kontrolkassen til eget brug. Han havde stjålet ca. 1000 kr. Sad i Sognerådet 1913-17.

1899-1919

J.P.C. Jørgensen

Afdelingens første kendte "skikkelse". En efter Lyngsies udtalelser dygtig, veltalende mand. Afdelingen voksede da også fra et medlemstal på 170 til 500 i hans formandstid. Sad i Tårnby Sogneråd 1905-09. Der findes endnu en del gamle overenskomster med hans underskrift. Den store strejke på Gødningsfabrikken er nok Chr. Jørgensens fineste minde. Han skrev en række meget hårdtslående artikler til *Socialdemokraten*, og viste stor fantasi i

1921-38

Richardt Ludwig

En meget velanskrevet mand, der har under-

tegnet manganen en overenskomst og skaffet mangt et medlem. Han var efter sigende en bøs mand, men venlig og socialt forstående. Blev pludselig syg og trak sig tilbage, og døde kort efter. Mange fremtrædende fagforeningsfolk og politikere var sammen med et stort opbud af fagforeningsmedlemmer tilstede ved hans begravelse.

Afdelingens medlemstal var fordoblet til 1016 ved hans død.

1938-64

Martin Johansen

Afdelingens ubestridte "grand old mand". Var i sine utroligt mange år som formand såvel afholdt som frygtet. Det sidste nok mest på grund af hans meget hårdtslående talegaver.

Sad i Sognerådet

1950-66.

Afgik på grund af sygdom, og døde i 1969. Afdelingens medlems-

tal blev næsten tredoblet i hans formandsperiode.

1964-67

Knud Tønnesen

Kom fra SAS til afdelingen. Først som næstformand, og ved Martin Johansens afgang indtrådte han mod sidstnævntes vilje som formand. Efter kort tid udviklede han en kraftig hang til alkohol, og "plagede folkene i huset med sin fuldemandssnak og en tiltagende forfølgelsesdille", som kassereren udtrykte det.

Der var klager over, at han ikke gjorde noget ved sagerne. Næstformanden, Egon Christensen nægtede at genopstille, hvis Tønnesen skulle fortsætte uden at gennemgå en afvænningskur. Han ville ikke indgå i en sådan og blev afsat efter endda at have fået et par chancer for at rette sig.

1967-1970

Finn Thorgrimson

Kom fra Tårnby Kommune og var dér kendt for sin ædruelighed og ihærdighed. Blev valgt uden modkandidat efter nærmest at have været den, der førte leen mod Knud Tønnesen. Fik rettet noget op på afdelingens arbejde, men nåede ikke at markere sig meget, før han i 1970 fik tilbudt en stilling som sekretær i LO og afgik fra afdelingen. Sad i kommunalbestyrelsen i Tårnby 1970-74. Overtog senere formandsposten i LO, hvilken han stadig bestrider.

1970-77
Louis Bønke
 Fra SAS kom han til afdelingen som næstformand under Finn Thorgrimson. Da denne afgik, overtog Louis Bønke posten som formand. Sven Aage Jensen kom fra Jens Villadsens og blev næstformand. Efter et par år udviklede samme problem som under Knud Tønnesen sig. Forholdene i afdelingen blev igen højst utilfredsstillende med druk og manglende varetægelse af sagerne. En ansat sekretærs opførsel og tilknytning til formanden gjorde problemerne endnu værre. I sommeren 1977 fik Bønke et mistillidsvotum af bestyrelsen umiddelbart før han kunne være blevet valgt som forretningsfører i hovedforbundet. Han blev væltet på den efterfølgende generalforsamling.

Med sig i faldet rev han Sven Jensen, der ellers havde undsagt ham overfor bestyrelsen. Sven Jensen blev for en kort årrække senere ansat som faglig konsulent i afdelingen for at hjælpe de nye folk igang.

1977-94
Kurt Esmann Nielsen
 Efter en lang årrække som maskinpasser på Glasværket blev Kurt valgt som formand for afdelingen. Som næstformand fik han Jørn Sørensen, der kom fra Københavns Lufthavnsvæsen. Efter nogle år gik denne til Dragør Kommune som gartnerformand, og han blev afløst af Tage Johansen, der kom fra Sterling Airways. Kurt Esmann fik plads i SiDs hovedbestyrel-

se, Fabrikgruppen, og besad en lang række centrale og lokale tillidsposter. Han afgik i udgangen af 1994, da han fyldte 67 år.

- og

1995-
Claus Lindegaard
 Fra posten som tillidsmand for SAS Flyarbejderne og fællestillidsmand i SAS kom han i 1989 til afdelingen som næstformand, da Tage Johansen blev valgt som forretningsfører i SiD centralt. Da Claus Lindegaard overtog formandsposten, blev afdelingens hidtidige faglige sekretær Henrik Bay-Clausen valgt som næstformand. For første gang blev der valgt en næstformand udefra.

Kassererrække

Kassererrækken i afdelingen er kort, men med nogle virkelige år-slugere på listen. I de sidste 80 år har der således kun været tre kasserere

1897-98
Rasmus Jacobsen
 (fås ikke på billede)

mildt sind. Ud af protokollerne kan vi se, at han virkelig var en retskaffenhedens vogter. Sad i Sognerådet 1921-24.

1898-99
J.C. Thomsen
 (fås ikke på billede)

1899-1907
J. Hansen
 (fås ikke på billede)

1950-1977
Axel Christensen
 En beskeden mand, der med orden og punktlig-hed varetog sit hverv henover adskillige ledelsesskifter. Sygdom drev ham til hans afsked efter 27 år på posten.

1907-?
Chr. Westergaard
 En af medstifterne af afdelingen i 1896. Var ihvertfald kasserer til 1910. Sad i Sognerådet 1909-13.

?-1914
Hans Larsen
 (fås ikke på billede)

1914-16
Henry Jensen
 (fås ikke på billede)

1916-1950
Johannes P. Schack
 En virkelig skikkelse i Kastrup Afdeling med sine 34 år som kasserer. Han var særdeles agtet, og havde et

1977-
Ebbe Poulsen
 Den tredje af "svær-vægterne" på afdelingens pengekasse. Blev tilkaldt fra Bygningsnedkernes Fagforening af den nye ledelse, der i 1977 blev indvalgt i Kastrup Afdeling. Har som en af sine store bedrifter bestyret og bestyret afdelingsøkonomien op til og gennem byggeriet af afdelingens nye hus.

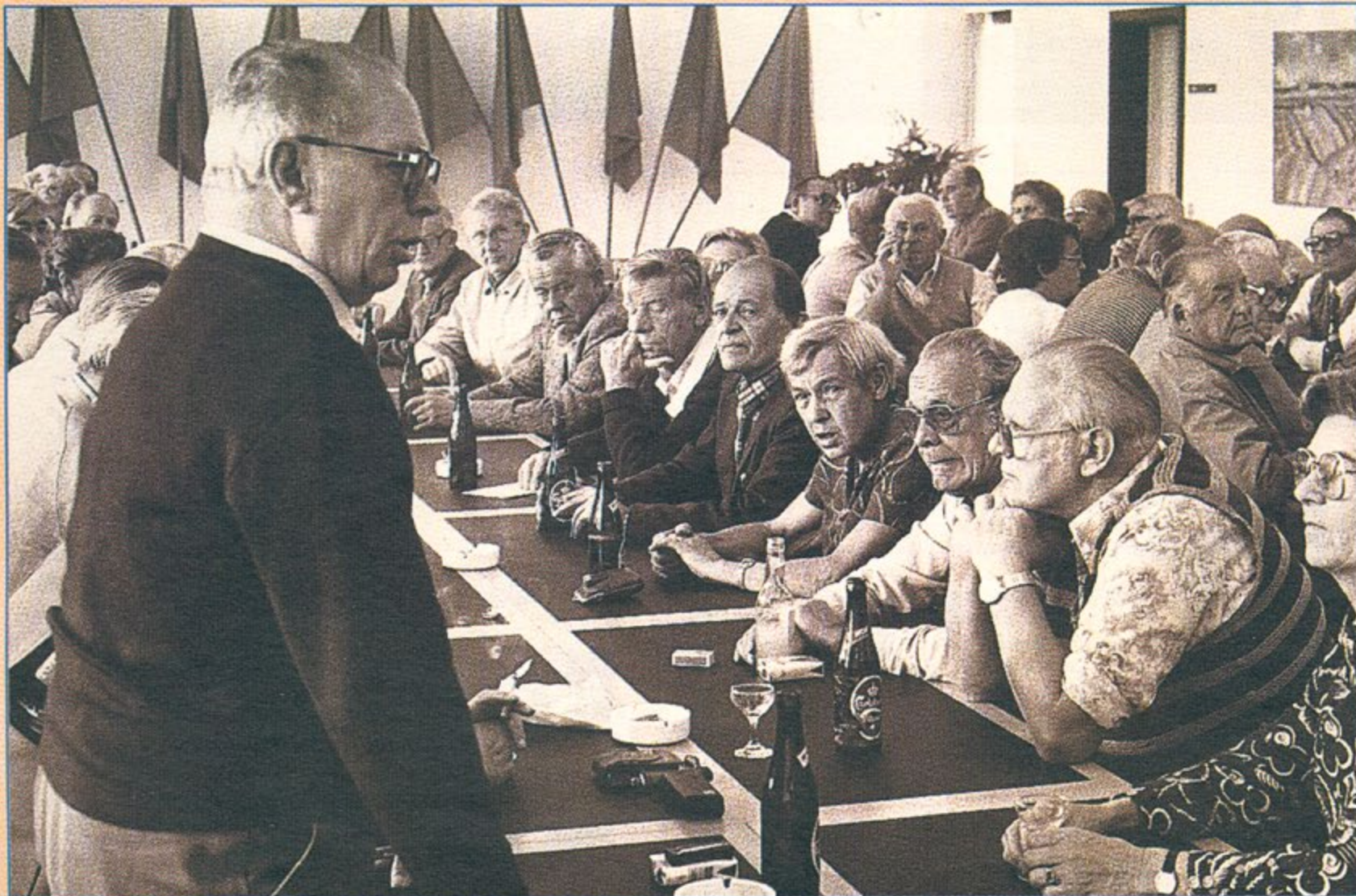

Foto: Lars Bahl(2/mj)

Der bliver også diskuteret, når efterlønerne og pensionisterne kommer sammen.

Gamle nisser & Skønne skuder

Der er gang i den, når den nu 17 år gamle Efterløns- og Pensionistklub kalder til komsammen

Den 1. januar 1979 indførte den socialdemokratiske regering et nyt begreb: Efterlønnen. Hermed kunne de, der havde tjent samfundet så længe, at de var blevet 60 år og godt slidte, med ære trække sig fra deres poster og lade unge friske kræfter komme til.

Plads til nye eller tom pynt
Hvor mange unge, der kom ind i de jobs, de gamle forlod, er nu noget tvivlsomt. Og mange steder havde det mere karakter af frivillig tvang, når man gik på efterløn, end noget, man gjorde af egen fri vilje. Det er svært at lukke øjnene for, at en

medvirkende årsag til efterlønnens indførelse kunne være, at den pyntede så svært på arbejdsløshedsstatistikken.

En gave med muligheder i
Alligevel er der ingen tvivl om, at efterlønnen har været en gave for mange af dem, der har benyttet sig af den.

De mange efterløns- og pensionistklubber, der opstod i fagforeningerne, har garanteret været med til at gøre gaven endnu større.

Her er chancen for at fortsætte de venskaber og kammeratlige sammenkomster, som tilknytningen til arbejdspladsen ellers gav dem. Og ydermere er her mulighed for at gøre sin indflydelse på samfundsudviklingen gældende. At deltage i de vigtige diskussioner, der hele tiden må føres om ældrepolitik – og ungdomspolitik.

Onsdagsklubben

I SiD Kastrup dannedes den første efterlønsklub allerede i 1979, og der var fuld gang i den fra starten. Dens navn var "Onsdagsklubben", og dens første formand var Niels Peter Knudsen. Opbakningen fra såvel fagforeningens bestyrelse som fra de store arbejdspladsklubber var der straks. Det skulle ikke være pengemangel, der hæmmede klubbens udvikling.

Foto: Steen Winkler/Pressfoto

Formanden for klubben, Anton Jensen, er født i Ærøskøbing i 1918. Er udlært gartner, og har arbejdet på en række gartnerier med alt fra blomster over tomater til nelliker. I 1950 kom han til København og blev arbejdsformand på Tårnbygård. Startede i SAS KR (Ekspeditionsarbejderne) i 1966, og blev her til han gik på pension i 1985

Også pensionister med

Efter nogle års stigende og faldende aktivitet, fandt klubben ud af, at det ikke var rimeligt, at man røg ud, når man fyldte 67 år, efter et langt liv som medlem af afdelingen. Klubben blev nu omdøbt til "Efterløns- og Pensionistklubben SiD Kastrup." Gennem årene har formændene heddet: Niels Peter Knudsen, Carl Bruun og Børge Jensen. Idag hedder formanden Anton Jensen, og klubben holder stadig dampen oppe. Der er ca. 175 medlemmer. Anton klager dog over, at der ikke kommer lige så mange til de "seriøse" møder som til bankospillene. Til banko kommer som regel små hundrede deltagere. Klubben holder møder, hvor fremtrædende politikere eller fagbevægelsesfolk fortæller om deres virke, og hvor medlemmerne kan stille spørgsmål til dem. Her kommer tit kun 40-50 deltagere, og det tal kunne Anton Jensen godt ønske sig større. ♦

Månedens aktiviteter

Her et eksempel på en måneds aktiviteter i oktober 1995:

Onsdag den 4. Kammeratlig sammenkomst og banko. 85 deltagere.

Onsdag den 11. Møde med socialrådgiveren Jonna Andersen. ca. 40 deltagere.

Onsdag den 18. Møde med den tidligere sømandsboss, Preben Møller Hansen. Over 100 deltagere – og der var virkelig gang i debatten.

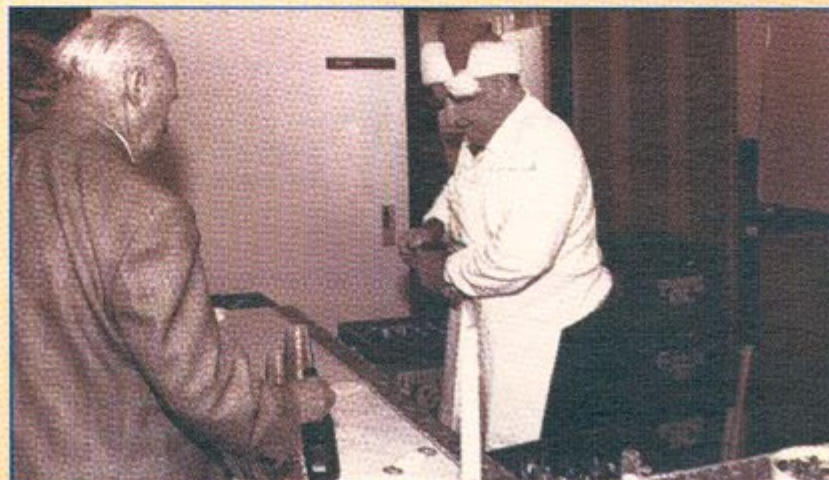
Onsdag den 25. Bestyrelsesmøde. Bestyrelsen og suppleanterne kommer til mødet. Desuden er der hver mandag billardspil i fagforeningens billardkælder.

Kastrup. Socialdemokratisk Arbejderforening

Stort offentligt Møde i Kastruplund
Torsdagen den 23de Januar, Aften Kl. 7
Som Taler kommer til Club Journalist **F. B. Sundbo.**
Ligeledes er følgende indbydte **Journalist, Dr. Werner** og
B. Nielsen og Jensen.
Såvel Nord og Sydsø indbydes uden Geeld til gratis forfatter. Hellig
indbydes Kultur og Arbejde
Foreningens udgifter for Gaard Stillestedet med Arbejdets Venner den 18e
Juni 1900

Kend Dig selv!

Søndagen den **19. Januar Kl. 4** afholdes et stort offentligt Møde i „Søfryd“, Fredensgade 1. Hr. cand. mag. Vilh. Rasmussen vil holde Foredrag om Menneskelegemets Indre, illustreret ved en Række fint kolorerede **Lysbilleder.** Desuden bliver der Oplæsning af Hr. V. Jeppesen, Foredrag af Hr. Sagfører Schoubye og Koncert af Afholdssamfundets Sangforening „Høimad“.
Alle er velkomne. Entré 10 Øre.
Afholds-Forbundet,
6611 eller de samvirk. Afholdsselsk. i København.

Til de festlige sammenkomster, såsom fastelavnsfest, høstfest og julefester er der altid masser af mennesker og højt humør

Kvinderne i SiD Kastrup

For 100 år siden var kvinder absolut ikke velsete på arbejdspladserne – af de mandlige arbejdere. Kvinderne var løntrykkere og tog mændenes arbejde.

Børn og kvinder udgjorde en fare for mændenes muligheder for at få forbedret de elendige arbejdsforhold. Arbejdsgiverne udnyttede dem allerede dengang som arbejdskraftreserve til at udføre det dårligst kvalificerede og mest ensformige arbejde. I mændenes øjne var det heller ikke "ordentlige" kvinder, der tog arbejde. En mand, der ikke kunne forsørge sin kone, var da et sølle skrog.

NEJ TIL KVINDER

Men efterhånden som masseindvandringen fra land til by tog fart, og udbuddet af arbejdskraft altså oversteg efterspørgslen, så prisen faldt, blev det simpelthen umuligt for mange arbejderfamilier at forsørge familien med een mands løn. Flere og flere kvinder kom ud på virksomhederne. Altid til det dårligste arbejde, og altid til den dårligste løn. Mændene var så fjendtligt stemt over for kvinderne, at de ikke ville have dem som medlemmer af deres fagforening.

RENGØRINGSMADAMMERNE

I 1885 dannede nogle "rengøringsmadammer" i deres fortvivlede situation en fagforening for kvinderne i København, Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 1. Den levede, men dårligt. Det var uhyre vanskeligt at få kvinderne organiseret, og endnu mere vanskeligt at få dem til at strejke. Det var dengang typisk, at konerne derhjemme blev rasende, når mændene gik ud i strejke, og altså ikke kom hjem med nogen løn.

FORBUNDSFORMAND LYNGSIE SOM BØRNEPASSER

Arbejdsmandsforbundets formand, M.C. Lyngsie klagede over de gentagne tilfælde, hvor konerne ligefrem opsøgte ham og skældte ham bælgen fuld over, at han lokkede deres mænd ud i strejke. En enkelt gang kom en hel gruppe hustruer og afleverede deres børn på forbundskontoret. De kunne ikke skaffe børnene mad, når

deres mænd var i strejke, så nu måtte han tage over, værsgo. Da Olivia Nielsen i 1899 blev valgt som formand for det skrantende Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark, fik hun alligevel en ihærdig støtte og hjælp fra samme Lyngsie. Ved mange lejligheder siden udtrykte kvinderne deres taknemmelighed over for Lyngsies velvilje. Olivia Nielsen deltog altid på Arbejdsmandsforbundets hovedbestyrelsesmøder og kongresser. Nu kom der meget mere styrke i arbejdet.

NEJ TIL FÆLLESSKAB

Denne historiske baggrund skal vi huske, når vi jo desværre må sige, at vi i nyere tid har set adskillige tilfælde af sammenstød mellem Arbejdsmandsforbundet og Kvindeligt Arbejderforbund omkring organiseringen af medlemmer. Og når vi i dag finder det mærkværdigt, når ufaglærte på samme arbejdsplads skal stå i hver sin fagforening.

Uligelønnen har holdt sig helt op til vores tid mange steder.

Mange gange har kvinderne på en arbejdsplads ønsket at blive flyttet over i Arbejdsmandsforbundet, men er blevet forhindret i det af Kvindeligt Arbejderforbund. Det er dog sket alligevel et par gange i Kastrup.

GÅ SELV UD PÅ GLASVÆRKET OG SIG DET TIL DEM

Sidst i 60'erne steg bryggeriernes krav til flaskekvaliteten kraftigt, da man automatiserede tapperierne. Tappemaskinerne blev slået skæve, hvis flaskerne ikke passede nøjagtigt. På Kastrup Glasværk ansatte man en hel del kvinder til at sortere flaskerne, man kom hurtigt op på ca. 60 kvinder. Mændenes tillidsfolk forhandlede ligeløn igennem til kvinderne, og de blev stille og roligt optaget i Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund, uden at nogen snakkede for højt om det. De få kvinder, der havde været før, havde været medlem af Kvindeligt Arbejderforbund og fået en lavere løn.

Selvfølgelig fik man vrøvl med Kvindeligt Arbejderforbund, da de opdagede det. Peter Schmidt, den daværende fællestillidsmand på Glasværket, og Kurt Esmann Nielsen, der da var tillidsmand for maskinpasserne, gik til møde med Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 1, der krævede,

De kvindelige flyrengøringsfolk kom til SiD Kastrup og til langt bedre løn- og arbejdsforhold.

På det nyoprettede Arbejdsmandsforbunds hovedbestyrelsesmøder var Olivia Nielsen fast gæst. Hun var forkvinde for Det Kvindelige Arbejderforbund, og fik megen hjælp af Lyngsie, hvilket hun og forbundet meget ofte udtrykte deres taknemmelighed over. Foto 1897.

at kvinderne blev overflyttet straks. Peter Schmidt og Kurt Esmann Nielsen sagde så, at de naturligvis ikke ville kunne forhindre dette, men så måtte forkvinden, Grethe Schön, selv gå ud på Glasværket og fortælle damerne der, at de skulle overflyttes – også til Kvindeligt Arbejderforbunds overenskomst – og hvorfor. Det gjorde hun aldrig, og glasværkskvinderne blev dermed den første større gruppe kvinder i Kastrup Afdeling.

PAKKEDAMERNE PÅ KEMIEN VILLE OGSÅ

På Superfos Kemi forsøgte kvinderne i årene efter 1985 at komme over i SiD Kastrup, men der blev sagt blankt nej fra Kvindeligt Arbejderforbunds side trods fuldstændig enighed blandt kvinderne på virksomheden. Så kvinderne blev i Kvindeligt Arbejderforbund indtil virksomheden lukkede i 1990.

OMVENDT "PRIVATISERING"

I 1983 blev det klart for SAS, at sværmen af personale og køretøjer, der svirrede omkring flyene under flyvendingerne, det vil sige klagningen af flyene mellem hver flyvetur, var blevet alt for stor. En analyse viste, at der var adskillige operationer, der kunne forenkles, og at der var en del overlap mellem grupperne. SAS fandt frem til, at der kunne spares, hvis de selv overtog rengøringen af flyene og lod den udføre sammen med noget af det arbejde, der ellers blev udført af SAS-ansatte. Altså op-sagde SAS kontrakten med ISS, og oprettede et nyt selskab, ServiceSAS, der var en sammenlægning mellem tidligere SAS-aktiviteter og rengøringen. Sammenlægningen indebar, at der ville blive færre ansatte ialt.

IND I FLYARBEJDERNES KLUB

Alle hidtidige SAS-ansatte, ca. 70, blev garanteret videre ansættelse, og ISS-folkene kunne søge på det reste-

rende. Der var i ISS både mandlige arbejdere, ca. 50, der stod som medlem af Sanitørernes Fagforening under Dansk Funktionærforbund, og kvindelige, ca. 100, der stod i Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 1. Tillidsmand i SAS Flyarbejderne, Claus Lindegaard krævede, at alle blev medlem af Flyarbejdernes Klub, og dermed af SiD Kastrup. De skulle, uanset køn, arbejde under den gældende overenskomst, og der skulle altså være ligeløn, noget der ikke havde eksisteret i ISS. SAS-ledelsen, med den nyudnævnte direktør, Finn Ølund, gik ind på dette.

SURE MÆND

Det gjorde mændene i ISS bare ikke. De havde været vant til at få mere i løn end kvinderne og nu skulle de have det samme. Det var de sure over – selv om de selv steg væsentligt i løn ved sammenlægningen. Det var så også denne gruppe, der var størst vanskelighed med at få overført til SiD. Efter lange og besværlige forhandlinger måtte Flyarbejderne gå ind på, at det skulle være frivilligt for mændene at melde sig over i SiD. Der er faktisk endnu idag en enkelt tidligere ISS'er, der står som medlem af Dansk Funktionærforbund.

FORSTÅENDE FORKVINDE

Kvindeligt Arbejderforbund var straks mere lydhør. Den daværende formand for Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 1, Lillian Knudsen, der senere er blevet forkvinde for landsforbundet, havde selv været ansat i ISS i lufthavnen. Det var "hendes piger", der nu skulle over i SAS og have meget bedre løn- og arbejdsforhold, og hun var ikke sen til at lade dem slippe afsted med det, trods det, at Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 1 dermed mistede ca. 100 medlemmer. Da Flyarbejdernes Klub senere fik åbnet for muligheden for at få kvindelige traktorførere, var det en naturlig

ting, at de blev medlem af SiD Kastrup.

BRAVALLASLAGET

Da 250 kvinder, ansat i SAS Service Partner (nu Gate Gourmet) i 1989 meldte sig ud af Kvindeligt Arbejderforbund fordi de ønskede at komme over i SiD Kastrup, udløste det en alvorlig krise både lokalt og mellem forbundene. Der findes en gammel grænseaftale mellem Kvindeligt Arbejderforbund og SiD, som fastslår KAD's organisationsret ved større grupper af kvinder, og denne beholdt man sig urokeligt til, uanset kvindernes eget ønske.

CENTRALT NEJ TAK

Stillet overfor trusler om indklagning for LO og arbejdsretten pålagde SiD's hovedforbund Kastrup Afdeling at afvise kvinderne. Sagen endte med, at kvinderne i SAS Service Partner blev flyttet over i Kvindeligt Arbejderforbund, afd. 5. Her ville de så også hel-

lere være, ikke mindst fordi overenskomsten passede bedre til afdelingen, der har metaloverenskomstområdet i København.

SDPS

En af de nyeste arbejdspladser, med mange kvinder, er postbehandlingsfirmaet SDPS – Royal Viking Post. Her er ca. en fjerdedel af de 150 SiD'ere kvinder.

Det faglige arbejde blev grundlagt af tre tillidskvinder (med en enkelt mandlig svipser imellem !!). Men nu er tillidsmanden en Brian ! ♦

SiD Kastrup har idag 472 kvindelige medlemmer ud af 4.705. I 1980 var der 116 kvinder, og i 1986 var der 329.

Kvinderne i SAS Service Partner (nu Gate Gourmet) ville også være medlem af SiD Kastrup. Det fik de ikke lov til af landsforbundene, der har aftaler om dens slags.

FOTO ANNE BANG/PRESSEHUSET

FOTO SUSAN NIELSEN/PRESSEHUSET

Arne Johansen

Arne Johansen er født i 1914 i Sundby, og har gået i skole der. Hans mor var ansat på Reberbanen og senere vaskede hun for folk. Hans far var gravemaskinefører.

Som 14-årig kom han på Reberbanen, og derefter ud som bud. Så blev han arbejdsløs, fik 18 kr. om ugen i understøttelse som ungarbejder.

Hans mor skaffede ham et arbejde gennem en vekselrer, hun vaskede for.

LILLEPUT-LOKOFØRER OG SVOVLSYREARBEJDER

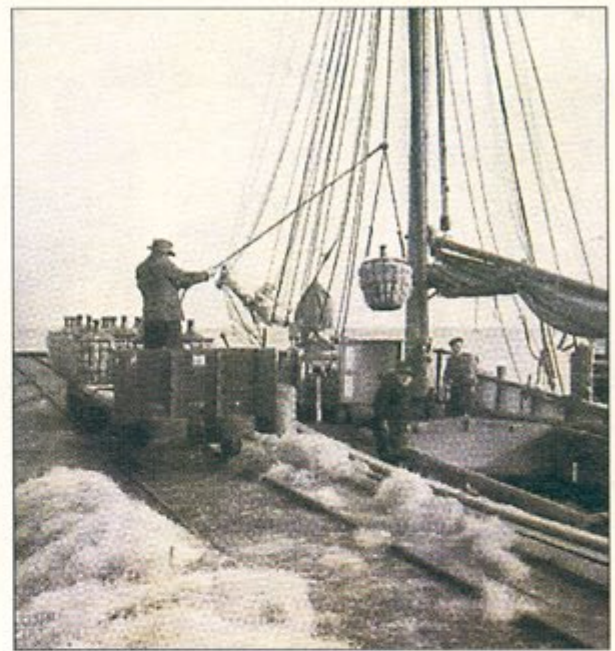
Arne startede som 25-årig på Syrefabrikken lige før krigen, og fik senere lejlighed i Syrefabrikkens boliger. Det kostede een ugeløn om måneden, 50 kr. Der var meget hårdt arbejde. 100 kilos sække skulle bæres på ryggen op i 21 sækkes højde med sækkene som trappe-trin. Senere vejede sækkene kun 50 kg, og skulle så stables i 33 sækkes højde. Tre mand skulle med skovl fylde 310 sække om dagen.

Egentlig var arbejdet med svovlsyren ikke så slemt, det var ret automatiseret, og i lukkede systemer.

Arne kørte ofte det lille lokomotiv, der trak tipvogne og fladvogne rundt på fabriksområdet og ned til Syrebroen ved Sundet.

FRA GLASULD TIL BILRAT

I 1963 flyttede Arne over til Superfos Glasuld. Her var han ovnpasser i 7 år, derefter lagerarbejder. De sidste 9 år var Arne chauffør i "kontorvognen", kørte ordresedler mellem fabrikkerne og hovedkontoret. Det var jo før fax og EDB. I 1980 gik Arne Johansen på efterløn, og er nu aktiv i Efterløn- og Pensionistklubben.

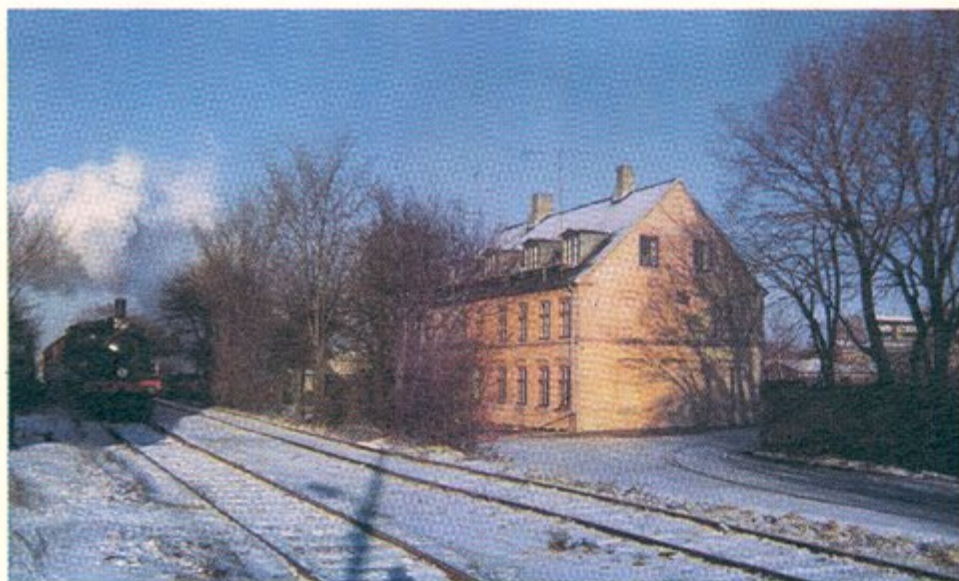
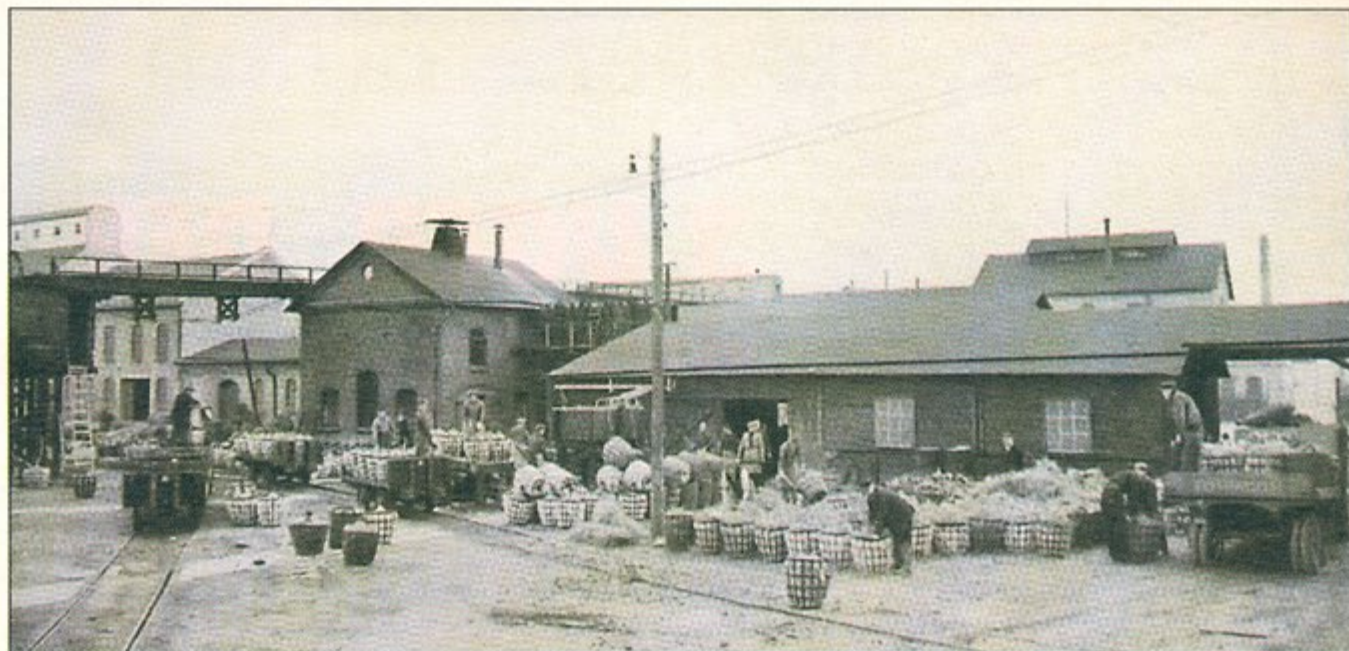
Syrebroen. Lægterne med gods fra opankrede skibe ude i Sundet blev slæbt ind til syrebroen af slæbebåden. Med håndkraft hejsede man spandene op af lasten og tømte dem ud i tipvognen. Der var 2×2 mand på håndspillet, og 2-3 mand i lasten til at fylde spandene med skovl. En skovlfuld vejede 16-17 kg.

TKL

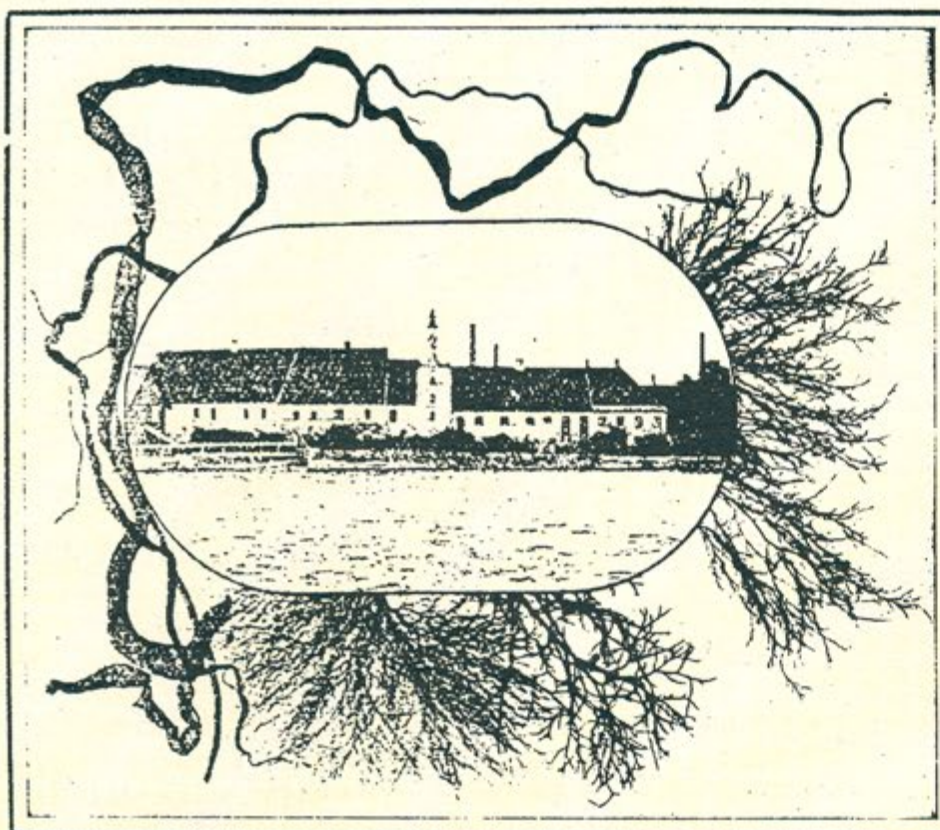
Det lille futtog, der trak smalsporsvognene rundt på Syrefabrikken område og ned til Syrebroen, blev kaldt "Muggebikken". Togføreren på billedet hedder Cornelius Madsen, og året er 1929.

Syrefabrikken.
 Pakning af
 syreballoner med
 halm. De blev
 kørt væk med det
 lille tog.
 Arne er faktisk
 den lille mand på
 toget. Han fik
 straks tilnavnet
 "Putten", da han
 kom til at køre
 toget.

Syrefabriksboligerne. Fabrikken byggede
 tidligt dette hus, hvor funktionærer og
 arbejdere kunne leje sig ind.

Arne som kontorchauffør

Kemisk teknisk Industri
 cand. pharm. **Harrsen & Schlier.**
 Kastrup Værk, Kastrup (Amager).

Telefon: Kastrup 95. Telegr.-Adr.: Olskind, Kastrup.

OLSKIND

Olietøj med Patentknaphuller.
 Fair Front Farver (Compositionsfarver).

Guldmedaille paa den skandinaviske Fiskeriudstilling
 i København 1912.

Diplom af 2den Klasse Aarhus 1909.

Broncemedaille Tronhjem 1908.

Situationens Generalstab

10 tillidsmænd blev
i 1956 noget nær et
revolutionsråd i

3 UGER, DER RYSTEDE DANMARK

Arbejdsgiverne havde som sædvanlig lagt stort op til overenskomstsituationen i 1956. De krævede stop for dyrtidsreguleringen, og endda lønnedgang for visse grupper.

Dette hang nok lidt sammen med, at arbejdsløsheden var steget kraftigt op til denne tid, til ca. 100.000 arbejdsløse. Men samtidig var en aktiv protestbevægelse blandt de arbejdsløse groet frem, og den indgik i høj grad i de begivenheder, der skulle følge.

Lukket for olien

De første forhandlinger brød sammen på olie og transportområdet, anleg & byg og indenfor jernet. Det sædvanlige forløb med strejkevarsler og udsættelser gik sin gang, men konflikten brød ud den 17. marts. Alle, også Arbejdsmandsforbundet, blev forundrede over, hvilke voldsomme følger især oliestopet fik.

På Kastrup Glasværk fyrede man 80-90 mand i marts 1956 på grund af oliemangel.

Første regeringsindgreb

Den socialdemokratiske statsminister H.C. Hansen foranledigede, at der blev fremsat et mæglingsforslag. Regeringen anmodede Arbejdsmandsforbundet om straks at standse oliestrejken, men fik nej. Arbejderne forkastede mæglingsforslaget med overvældende flertal, og arbejdsgiverne vedtog det, men natten til den 5. april fik regeringen igennem i Folketinget, at ophæve mæglingsforslaget til lov. Oliearbejderne blev pålagt at genoptage arbejdet den næste morgen, den 6. april.

Et raseri uden lige bredte sig både på arbejdspladserne og i fagforeningerne.

Nyt mæglingsforslag

Imens fik man flikket et nyt mæglingsforslag for de øvrige grupper sammen på topplan.

Arbejdsmandsforbundet sagde nej til at anbefale mæglingsforslaget, og urafstemningen gik sin gang. Efterhånden blev det klart, at forslaget ville blive forkastet, og dette medførte en hektisk aktivitet i Folketinget.

200.000 mennesker demonstrerede foran Christiansborg, da "Situationens Generalstab" indkaldte

Altovervældende nej i Kastrup

Ved urafstemningen om det samlede mæglingforslag stemte 1187 medlemmer nej, og 197 stemte ja. Stemmeprocenten var på 72,4%. Havde det landsdækkende resultat været lige så klart, ville regeringen aldrig have turdet gribe ind.

Holdningsændring i Kastrup

I Kastrup afdeling diskuterede man situationen. Formanden, Martin Johansen, havde på repræsentantskabsmødet stemt for anbefaling af mæglingforslaget.

MEN som protest mod regeringens indgreb i overenskomstforhandlingerne, og den tilsvinning, som Arbejdsmandsforbundets formand Christian Larsen var blevet udsat for, ville han ikke anbefale forslaget mere.

Andet regeringsindgreb

Forslaget blev forkastet af arbejdernes, med 221.507 nej-stemmer mod 194.470 ja-stemmer og en usædvanlig

høj stemmeprocent. På grund af det snævre flertal kunne man frygte, at regeringen ville turde gribe ind. Arbejdsgiverne vedtog det - selvfølgelig.

Da resultatet var kommet den 12. april, gik regeringen igang.

Imidlertid var et 10-mands udvalg, der var blevet valgt på et stort tillidsmandsmøde i København, gået igang med at samle en protestdemonstration for at imødegå regeringens planer.

Over 150.000 på slotspladsen

Demonstrationen blev indkaldt til at finde sted på Christiansborg Slotsplads fredag den 13 april, kl. 11.00. Folketinget havde vedtaget indgrebet om natten.

Aksel Larsen, formanden for Danmarks Kommunistiske Parti, kunne ikke holde sig inde på Christiansborg, mens de 200.000 stod udenfor. På "utallige opfordringer" sprang han på talerstolen og døbte initiativtagerne til demonstrationen til "Situationens Generalstab"

Alle andre aviser end det kommunistiske *Land og Folk* og *Socialdemokraten* havde i et stykke tid været stoppet af strejke, og sidstnævnte var yderst valen med hensyn til protester.

Alligevel var opfordringen åbenbart kommet vidt omkring, for arbejdsplads efter arbejdsplads nedlagde arbejdet og gik afsted i samlet demonstration.

Langt over 150.000 mennesker samledes foran Christiansborg, og over hele landet var der arbejdsnedlæggelser og demonstrationer.

I alt var det den største protestaktion, landet havde set indtil nu. Få dage forinden havde 15.000 arbejdsløse demonstreret foran Københavns Rådhus. Mange af disse mødte også frem og protesterede.

På slotspladsen havde nogen opdaget kommunisternes formand, Aksel Larsen, blandt de demonstrerende, og begyndte at råbe ham frem på talerstolen. Han besteg den og holdt en flammende tale, hvor han udråbte indkalderne, de 10 tillidsmænd, til "Situationens Generalstab" og gav dem sin opbakning til at tage de videre skridt.

Vaklen i geledderne

Samme aften afholdt man et stort tillidsmandsmøde i Grundtvigshus, indkaldt af "Situationens Generalstab".

Stemningen var kogende. Taler på taler proklamerede generalstrejke og det, der var værre. Al den virak medførte, at de socialdemokratiske medlemmer af generalstaben trak sig ud og ikke ville deltage i det videre forløb.

Et nyt udvalg på 30 tillidsmænd blev valgt, men enheden var tabt, kampviljen allerede svækket.

Om lørdagen fortsatte arbejdsnedlæggelserne (man havde 6-dages uge dengang), men mandag morgen, den 16. april, blev arbejdet genoptaget stort set overalt.

Revolutionen kom heller ikke til Danmark dennegang.

Udholdenhed gav resultater

Kun søfolkene fortsatte i et godt stykke tid, og fik en del forbedringer igennem udover det samlede resultat.

En vild krabat

Efter al balladen gik forbundsformanden, Christian Larsen af på kongressen i 1956 og afløstes af Alfred Petersen.

Hvis den socialdemokratiske regering havde haft noget at klage over ved Christian Larsen, så fik de da nu virkelig kam til deres hår. Alfred Petersen var kommet til Arbejdsmandsforbundet som formand for Landarbejderforbundet, da disse sluttede sig sammen. Han var virkelig en vild krabat i forhold til den øvrige fagbevægelse, nok den mest markante forbundsformand efter Lyngsie. Til eftertanke kan det nævnes, at han var medlem af det kommunistiske parti først i sine yngre dage, og så igen på sine ældre dage, efter at han var afgået som forbundsformand.

Hans erindringsbog, "Trommehvirvler og kanonslag", er fuld af historier om de brydninger, der er og har været i arbejderbevægelsen i hele dens historie.

FOTO SUSAN NELSEN-PRESSEHUSET

Richardt Poulsen

Er født i 1913 i Sundby, men opvokset på Bornholm. Han flyttede til Kastrup som 23-årig, og arbejdede på en række gartnerier og gårde. Det var slidsomt arbejde. Arbejdet var fra 05 morgen til 6-7 aften, dog med en del pauser i løbet af dagen.

Man havde kun fri hveranden søndag, og først fra søndag morgen! Lønnen var 30 kroner om måneden plus kost og logi.

ARBEJD GRATIS ELLER GÅ

Om vinteren var der ikke meget at lave. Man "bladede" hvidkål af og sendte til eksport, eller tog på torvet med varer. En vinter spurgte gartneren, om han ikke ville gå ned til kun at få kost og logi. Men Richardt var jo organiseret, så han sagde nej. Men det ville gårdens 2. karl gerne, så derfor måtte Richardt gå. Richardt husker nu ellers amagerbønderne som flinke folk

UD PÅ "RIGTIGE" ARBEJDSPLADSER

Efter "sidste krig", som Richardt siger, fik han arbejde på Amager Travbane,

der lå ved Løjtegårdsvej. Her slog han græs, ryddede op efter travløb, var kontrollør.

Det var helt anderledes forhold. Otte timers arbejdsdag, weekendfri, meget bedre lønnet, så man kunne spise på pensionat. Nu var man under organiserede forhold.

Da travbanen lukkede, kom Richardt først ud på det inddæmmede areal og grave grøfter, derefter 16 år på Jens Villadsens Fabriker, og var lige på Glåsværket i 6 måneder, inden det lukkede. Så gik Richardt Poulsen på efterløn som 66-årig. Og det er nu 16 år siden. ♦

Der arbejdes på gartneriet "Ny Kastrupgaard" i 1910.

Gårdens folk i gang med at tærskle på "Aldershvile" på Kirkevej omkring 1913.

Dengang i 30'erne foregik alt jordarbejde på nødhjælpsarbejderne med greb, skovl og trillebør. Der skulle mange mand til at gøre det, en gravemaskine i dag ordner i et ruf. Men det skabte beskæftigelse....

Nogle af de emalieskilte der fra begyndelsen af århundredet og helt frem i halvfjerdsene (længe efter, at selve varen var forsvundet) prægede bybilledet.

Under strejken på Superfos Kemi i 1984 var de udenlandske arbejdere med fremme i forreste række

Efter 17 fede kommer 17 magre år

Arbejdsgiverne har udnyttet de økonomiske kriser grundigt til at tage en stor del af de goder tilbage, som arbejderne erobrede i 60'erne og starten af 70'erne

Efter de mange års fremgang for arbejderne i såvel lønforhold som arbejdsforhold viste der sig ved oliekrisens udbrud i 1973 mulighed for arbejdsgiverne for at "rulle" fagbevægelsen tilbage. Og den blev brugt fuldt ud. Hartling-regeringen, der trådte til i 1974, indførte straks et byggestop, der trak en mængde virksomhedslukninger med sig, ud over at det selvfølgelig gjorde en masse bygge/anlægsarbejdere arbejdsløse.

De usle forlig

Så var karrusellen startet. Arbejdsløsheden steg til 5,2% i 1974 og til 11,1% i 1975.

Overenskomstforhandlingen i 1973 blev den sidste, hvor der var væsentlige fremgange at spore i forholdene, derefter blev udbyttet meget magert på landsoverenskomsterne. Når et overenskomstresultat forelå til afstemning, mødtes tillidsfolk rundt omkring i landet til store møder, hvor man vedtog at kæmpe for et nej-flertal.

Tillidsmandsringen, der var et landsdækkende forum, bestående af tillidsmænd fra virksomheder og fagforeninger, spillede i disse år en stærk rolle i organiseringen af modstanden mod "de usle forlig".

Men ak, 35%-reglen og sammenkædningsreglen medførte alligevel, at toppen af fagbevægelsens svage modstand mod arbejdsgivernes blodrus blev godkendt ved afstemningerne. For de svage

grupper, de dårligt organiserede eller fagligt svagt stillede, startede nu et decideret reallønsfald.

De stærkes ret

De arbejdspladser, der havde noget at true med, var dog stadig i stand til at sikre sig lønforbedringer ved lokalforhandlinger. De store landsdækkende overenskomstmæssige strejker, som vi havde set i 1973, 1971 og 1969 blev nu afløst af lokale, tit overenskomststridige strejker og aktioner. Arbejdsretten fik travlt. Antallet af strejkedage i årene 1975-1978 steg med 129%. Arbejdsgiverne på de store virksomheder gav efter for presset fra arbejderne. Lønnen steg alligevel. Prisindekset steg til gengæld også en hel del i samme periode.

Strejker i Kastrup

I vor afdelings område var der særlig megen strejkeaktivitet i SAS i årene 1978-84, på Glasværket i 1976 i 3½ uge, og på Villadsens Fabrikker i 1977-79. I 1980 kom Superfos Glasuld til med en 2 uger lang konflikt, der gav en pæn lønforhøjelse. På en række virksomheder behøvede arbejderne ikke at gå ud i konflikter for at sikre sig at bevare reallønnen eller forbedre den, arbejdsgiverne var indstillede på at give rimelige forhøjelser. På alle de større virksomheder i området fulgte man udmærket med. Men den

socialdemokratiske regerings stop af dyrtidsreguleringen, og de smalle overenskomstresultater på landsplan gik hårdt ud over de svage arbejdspladser, også i SiD Kastrups område. Afdelingen deltog i Tillidsmandsringens ledelse, og afstemningsresultaterne her i område har gang på gang været overvældende flertal mod de magre forlig.

DA's lønstop

Arbejdsgiverforeningen udsendte det ene løndekret efter det andet. Der uddeltes mægtige bøder til de arbejdsgivere, der betalte højere løn til deres ansatte end det, der lå i overenskomstresultaterne. For eksempel fik SAS i 1984 en bod på kr. 800.000. Der var ingen grænser for kreativiteten i bestræbelserne for at gemme lønforbedringerne på de stærke arbejdspladser. Der blev lavet spidsfindige tillæg med navne som bonusafsnit, genetillæg, reguleringsordninger og så videre.

Superfos Kemi

Arbejdsmændene, chaufførerne og kvinderne på Superfos Kemi gik i 1984 ud i en 14 dage lang konflikt for lønforbedringer. I årene både før og efter var der spredte konflikter, uden de store fremgange til følge. Dog med den virkning, at man i det mindste, og i modsætning til så mange andre grupper bevarede reallønnen. ♦

Det blev en nem tid for den nye borgerlige regering, for oppositionen var ganske spag. Fagbevægelsen, med LO i spidsen, snakkede om trepartsforhandlinger med selveste fjenden. Ved overenskomstforhandlingerne i 1983 sendte forbundene nogle meget beskedne mæglingsforslag ud til afstemning, og fik dem vedtaget. Den mere progressive del af fagbevægelsen rasede. Hvor blev reaktionerne på den borgerlige politik af?

Kastrup Afdelings formand markerer sig

Kurt Esmann Nielsen gik på talerstolen på SiD's Kongres i september 1983, og rasede over den passive socialdemokratiske folketingsgruppe.

Han udtalelser gik direkte i TV og landets aviser med hans legendariske vending:

"Når vi betaler orkestret, vil vi også have lov at bestemme melodierne ..."

Han henviste her til de store økonomiske bidrag, som fagbevægelsen ydede og yder til socialdemokratiet, men uden at få en tilstrækkelig opbakning af lønarbejdernes interesser for det.

En gruppe af unge arbejdsløse, der havde mødested i Arbejdsløshedshuset på Vesterbro, lavede denne plakat.

Havnearbejderkonflikten

I 1984 gik havnearbejdere i hele landet ud i en langvarig og behård konflikt mod de nye dagpengeregler, der særligt ramte løsansatte.

Også her i området var der udbredte sympatikonflikter med havnearbejdere, ikke mindst på grund af den utroligt voldelige og nidkære fremfærd politiet førte sig frem med.

Overenskomstindgreb

Igen i 1986 førte nye lovforslag til en landsomfattende proteststrejke mod den såkaldte "Påskepakke". Pakken indeholdt nye sociale nedskæringer, samt en lovfæstet forlængelse af overenskomsterne i en hel periode, kun med én en-times arbejdstidsforkortelse som ændring.

Når vi betaler orkestret, vil vi også bestemme melodierne

Socialdemokratiet overlod regeringsmagten til de borgerlige i 1982. De kom til at sidde i 10 år.

Masser af mennesker landet over demonstrerede, men regeringen var urokkelig, og oppositionen from som et lam. Der var på et tidspunkt oplæg til generalstrejke, men det viste sig som i så mange tidligere tilfælde, umuligt at holde nok sammen på tropperne.

Åbnet for pengekassen

Ved denne lejlighed åbnede Specialarbejderforbundet for første gang sin pengekasse. Dette foregik ved, at forbundet efter konflikten ydede afdelingerne

såkaldte aktivitetstilskud. Det var nu højest forskelligt, hvordan disse midler blev anvendt, idet de enkelte afdelinger suverænt kunne bestemme over anvendelsen.

Så det fik ikke den store virkning på landsplan.

Siden da har regeringerne kunnet virke uden de store armbevægelser fra fagbevægelsens side.

I Kastrup afdeling blev pengene formidlet videre til de arbejdspladser, der havde en faglig klub, hvilket bevirkede,

at flere arbejdspladser organiserede sig med en faglig klub.

Ny regering – og hvad så?

Da den nye regering kom til i 1992, håbede mange på bedringer i politikken omkring de arbejdsløse og de unges forhold.

Men desværre har den socialdemokratiske ledede regering gennemført den ene forringelse efter den anden for netop disse grupper.

Forhåbningerne om tiltrængte forbed-

ringer for de svageste grupper i samfundet har dermed fået endnu et skud for boven.

Brug for en indsats

Der er brug for en aktiv fagbevægelse til at vende strømmen.

Her er SiD Kastrup klar til at tage fat. Men ligesom de første 100 års resultater ikke er kommet uden slid, slæb og hårde kampe, så vil de kommende år kræve mindst ligeså meget af både fagforeningen og dens medlemmer. ♦

Amager-arbejdspladserne mødtes til demonstration på Christianshavns Torv under påskepakkekonflikten i 1986. Derfra gik man til Christiansborg.

Herover ses Kurt Esmann Nielsen fra talerstolen på SiD's kongres 1983.

Under havnearbejderkonflikten anholdt politiet tillidsmand Karl Jørgensen fra Esbjerg på en falsk anklage om brandstiftelse. Han blev pure frikendt, men efter lang tids isolationsfængsel og nervepres, der næsten ødelagde ham som menneske.

DEMONSTRATION

SKAL KARL JØRGENSEN DØMMES?

NEJ!

Deltag i demonstrationen:

ONSDAG DEN 7. SEPTEMBER KL. 13.00

FRA: MØNSTRINGSHUSET, CORT ADLERSGADE, ESBJERG

Derefter offentligt møde i **STADIONHALLEN KL. 16.00**

Underholdning ved Carl Schamberg og Peter Abrahamsen

Havnearbejdernes I Esbjerg

Ud med tillidsmændene

Trods krise lykkedes det mange steder at bevare og forbedre arbejderne løn- og arbejdsforhold. Det var en torn i øjet på Arbejdsgiverforeningen. På et tidspunkt satte de en energisk modoffensiv ind.

En bølge af tillidsmandsafskedigelse skyllede ud over landet. Ideen var naturligvis at skræmme de aktive arbejdere fra at stille krav, at presse dem til at "indordne" sig.

Her i området blev det kun til nogle få, men de var alvorlige nok.

Carl Jacobsen, bedre kendt som Carl sodavand, blev fyret efter 32 år på Villadsens, heraf 16 som tillidsmand

Gestapometoder

På Jens Villadsens Fabrikker på Amager Landevej lavede man i august 1980 et raffineret komplot for at få fyret tillidsmanden, der efter virksomhedsledelsens mening havde fået for meget at skulle have sagt.

Den nyudnævnte fabrikschef udtalte desuden, at han var ansat for at gøre op med "gammel slendrian" på virksomheden.

Carl Jacobsen, bedre kendt som Carl Sodavand, havde på dette tidspunkt været på virksomheden i 32 år, heraf 16 år som tillidsmand.

Kollaboratøren

En entreprenør fra Vejle, der var i gang med at lægge tag på et lager på fabrikken, fedtede sig ind på Carl Sodavand. Han fik ham til at blande sig noget plastmaling i en ønsket kulør til privat brug. Det skal siges, at dette var almindelig praksis på fabrikken, og accepteret af ledelsen, når det bare var til eget forbrug. Da entreprenøren gik med malingen, smed han 100 kr. på bordet. Tillidsmanden og en kollega stod endnu måbende

med sedlen i hånden, da telefonen ringede.

Det var fabrikschefen, der oplyste, at man havde stoppet entreprenøren i porten, og at han havde oplyst at have købt malingen for 100 kr. Der var ellers ingen praksis med at stoppe folk i porten dengang.

Politiet blev tilkaldt, og tillidsmanden bortvist. Kollegaen gjorde de ikke noget, de var kun ude efter Carl Sodavands skalp.

Iøvrigt lod politiet hurtigt sagen falde.

Virksomheden underkendt

Tre mand, heriblandt en sikkerhedsrepræsentant, blev fyret, da de under sygdom mødte op til det faglige møde, som arbejdskammeraterne straks havde indkaldt.

Det måtte siges at være en god høst. Her fik man nemlig ram på nogle af de mest aktive arbejdere. Det faglige arbejde på virksomheden var da også adskillige år om at komme sig ovenpå denne affære.

Til gengæld fik SiD Kastrup senere stor glæde af det, idet den ene af de fyrede, Stig Ekblom blev ansat som faglig sekretær.

Tillidsmanden ville ikke have nogen sag kørt, men virksomheden fik senere i voldgiftsretten underkendt afskedigelserne af de tre mand, der var mødt frem til fagligt møde.

Forretningsføreren i det centrale SiD, Kaj Buch, kaldte under voldgiftssagen virksomhedens handlinger for "de rene Gestapometoder"

Bevis din uskyld eller skrub af

Også på Superfos Glasud, hvor man netop havde gennemgået den første større lønstrejke, fik man held til at skaffe sig af med Karl Johan Tornvig. Han var tillidsmand for den største gruppe på fabrikken, skifteholdsfolkene i produktionen.

En morgen, da han mødte, stod en kollega og jamrede sig over at være blevet kaldt på arbejde på en af sine fridage, og han havde det endda ikke godt. Tillidsmanden sagde til ham, at han roligt kunne gå hjem igen og melde sig syg.

Julian Joensen, der blev fyret for "forventet fremtidig faglig aktivitet"

Næste dag pressede hans arbejdsleder ham med trussel om afskedigelse til at skrive under på en erklæring om, at Karl Johan havde truet ham til at gå hjem.

Bortvist

Tillidsmanden blev straks bortvist, og ledelsen rejste en voldgiftssag for at få ham fyret. Sagen gik sin gang, og da tillidsfolkene havde blind tillid til, at ledelsen ville blive underkendt på så tynd og fjollet en påstand, valgte man at undlade at strejke mod virksomheden. Superfos var ellers meget sårbar overfor konflikter, for det kostede enorme summer at ligge stille i en så energitung virksomhed. Kollegaen kaldte sin oprindelige erklæring tilbage med begrundelsen, at han var blevet presset til at skrive den under. Da dommen faldt, blev alle fuldstændig paf.

Gakket dom

Opmanden fandt det ikke tilstrækkeligt bevist, at Karl Johan Tornvig var uskyldig i arbejdsgivernes påstand, altså var han afskediget med voldgiftsrettens vel-signelse. Det er ellers retspraksis, at man skal bevise den anklagedes skyld

for at dømme ham, ikke omvendt. Dommen er siden af andre dommere blevet kaldt fuldkommen retsstridig. Men løbet var kørt. Der findes ingen appelmulighed.

Alle følte sig røvrejnt, men ingen kunne stille noget op overfor det.

Fyret for fremtidig, faglig aktivitet

I SAS Service Partner, der nu hedder Gate Gourmet, prøvede man i 1982 at forhindre, at et tiltrængt tillidsmandsskifte skulle finde sted. Man afskedigede to chauffører, der knap havde været ansat i et år, kort før den generalforsamling, hvor det ville være muligt at få valgt en ny tillidsmand.

De blev fyret med begrundelsen "forventet fremtidig faglig aktivitet."

Dette udløste straks en strejke blandt arbejdskammeraterne, men virksomheden holdt på sit.

To kendte ukendte

Nogen har selvfølgelig fortalt ledelsen, hvem de to var. Den ene var nemlig en ud af den kreds af tillidsfolk, der et par år før var blevet ekskluderet af SiD, og fyret fra deres arbejdsplads. De havde lavet "forbundsskadelig virksomhed", da de med udgangspunkt i Branche 7 i Chaufførernes Fagforening forsøgte at skabe et selvstændigt forbund for Brand-, Rednings- og Overvågningsfolkernes Fagforening, BROF. Den anden var tidligere buschauffør, og var blevet ansat som forretningsfører i BROF.

Årsagen til forsøget på at danne BROF var en voldsom utilfredshed med SiD's forretningsfører John Hansen's forvaltning af sin post og hans forbindelse med Brødene Falck.

Julian Joensen blev først genoptaget i SiD, da han startede i SAS Service Partner.

Julian Joensen og Paul Boll var altså ikke to helt ukendte chauffører, hverken i faglige eller i arbejdsgiverkredse.

Lokal voldgift straks, ellers...

Afskedigelserne var naturligvis udtryk for rendyrket organisationsforfølgelse. De øvrige arbejdspladsklubber stillede SAS-ledelsen et ultimatum. Enten indgik de omgående i en lokal voldgiftsbehandling af sagen, eller hele lufthavnen ville blive lagt stille inden 24 timer. SAS bøjede sig. Og genantog Julian Joensen midlertidigt frem til voldgiftssagen.

Voldgiftsretten blev sat i SiD Kastrup, meget usædvanligt, skal det siges. Julian Joensens afskedigelse blev underkendt. Men Paul Boll havde i dagene inden i den grad ladet sit temperament løbe af med sig, at han ikke stod til at redde.

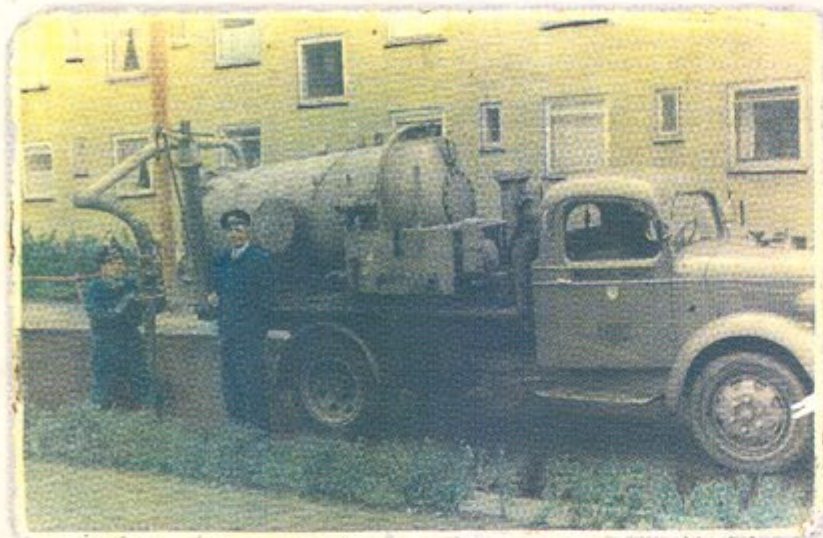
En tak til ledelsen

Få uger efter blev Julian Joensen valgt som tillidsmand for arbejdsmændene i SAS Service Partner. Han havde ellers været en anonym chauffør i mængden. Men virksomhedsledelsen havde ved deres indsats gjort Julie kendt blandt alle på arbejdspladsen.

Så der var ingen tvivl. Han skulle være deres nye tillidsmand. ♦

De offentligt ansatte ned med nakken

En af de grupper, der nok er blevet hårdest ramt gennem de magre år, er de offentligt ansatte

Tårnby Kommunes første slamsuger fotograferet engang i 1950'erne. På billedet ses Svend Sivertsen og Helmuth Petersen ("Smutten")

Kommunalarbejderne i Tårnby og Dragør Kommuner, samt arbejderne i Københavns Lufthavnsvæsen, KLV, oplevede i årene 1975-85 et hårrejsende reallønsfald, sammen med alle de øvrige offentligt ansatte i landet. Glistrup og hans kumpaner, og senere Venstrefolkenes hetz mod de offentligt ansatte gjorde sin virkning. Det voldsomste indgreb kom, da man fjernede det automatiske lønforbedringssystem: Taktreguleringen. Fagbevægelsen var mærkværdig lam overfor dette felttog. De sørgelige overenskomstresultater

Sneplow igang i Københavns Lufthavn – sådan så de ud engang

Marktjenesten fjerner sne

blev mødt med rasende nej-kampagner og strejker, og store flertal i SiD stemte imod disse.

100% nej

SiD Kastrup var og er med i spidsen for nej-kampagnerne, og stemmetallene i vort område har stort set været 100% imod overenskomstforslagene. Men hvad hjalp det, når sammenkædningsreglerne medførte, at de store svage grupper, der var pressede og bange, med deres overvejende ja-stemmer majoriserede de stakkels Kastrup-folk i det offentlige.

Der var megen utilfredshed med spredte arbejdsnedlæggelser, og desuden så man også her en vældig kreativitet i forsøgene på at rette op på reallønnen gennem udnyttelse af de mange komplicerede tillæg, der lå i overenskomsterne.

Kommunerne frække

Et væld af fortolkningssager nåede frem til forhandling i de højere organer, for kommunerne holdt sig heller ikke tilbage med at søge at spare yderligere på lønudgifterne ved at fratage arbejdsmændene hidtidige goder og positive fortolkninger af overenskomsterne. Det har været sure år for de offentligt ansatte, og de ser foreløbig ikke ud til at være forbi.

For at føje spot til skade, har den borgerlige regering som bekendt ført et privatiseringsfelttog frem mod det offentlige område.

I kommunerne er adskillige af tidligere kommunalarbejderjobs blevet lagt ud til

private virksomheder. Om det er til skatteydernes glæde, er i mange tilfælde højest tvivlsomt, men det er jo heller ikke det, det kommer an på.

Det private erhvervsliv skal fremmes, koste, hvad det koste vil. Det er tidens løsen.

I 1967 havde Tårnby Kommune fire vejsjak, men i 1995 nedlagde man det sidste.

Alt er nu på private hænder.

I Dragør Kommune er flere gartner- og kørselsopgaver blevet lagt ud til private entreprenører.

I 1990 vedtog den borgerlige regering at omdanne Københavns Lufthavns-

væsen til et aktieselskab. Det skulle nu være et selvstændigt profitcenter.

Det er endnu for tidligt at udtale sig om, om det er et tilbageskridt for de ansatte eller ej. Meningen fra regeringens side har nok været at "stramme" forholdene gevaldigt op.

Men virksomheden har nærmest udvidet sine aktiviteter efter omdannelsen, idet det er blevet muligt for den at lave selvstændig låntagning udenom finansministeriet.

Idag hedder firmaet Københavns Lufthavne A/S og har stort set samme antal ansatte og overenskomstforhold som før. ♦

Lappesjakket i fuld gang i sommeren 1979. Otto Henriksen, Bent Sivertsen og Bo Moser

Kommunalarbejdere fra Dragør i 1986

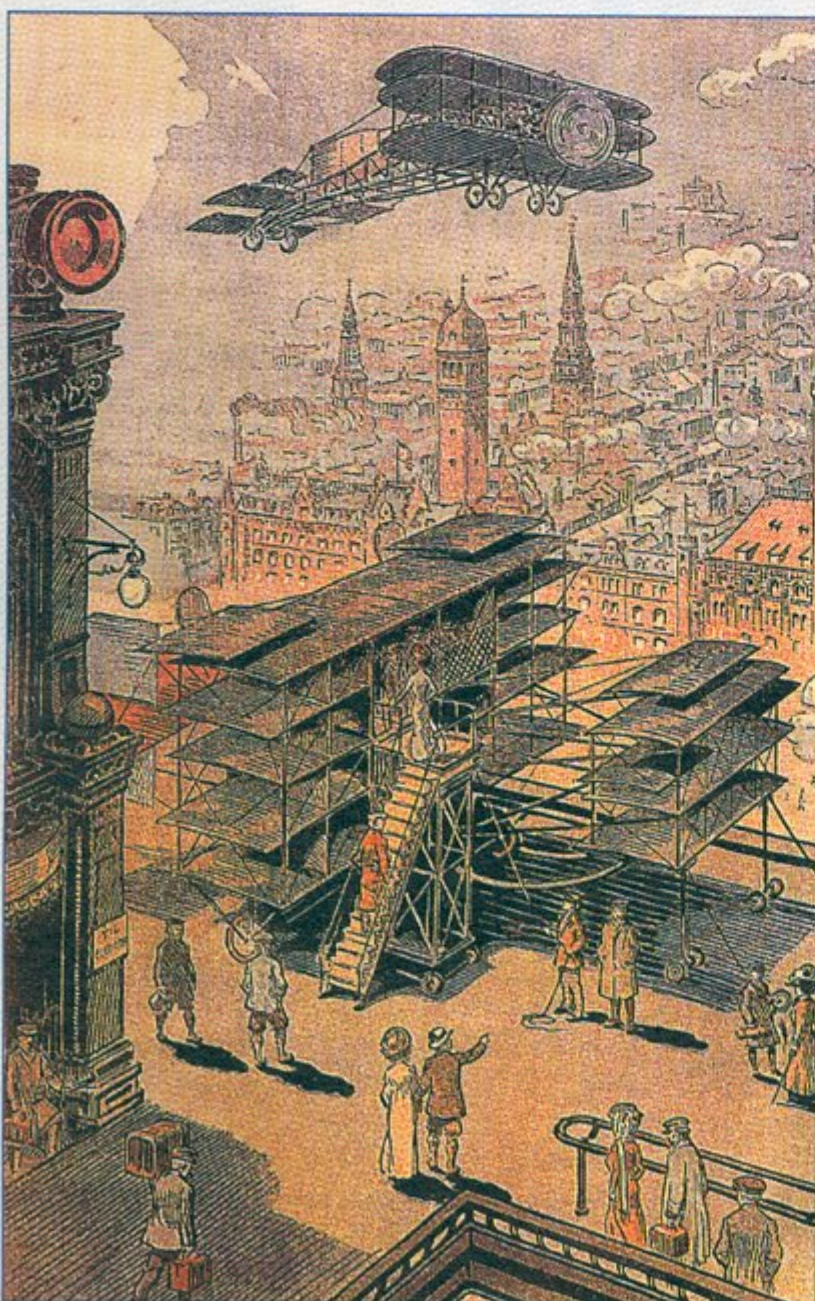
Et kig ind i

FREM TIDEN

Claus Lindegaard og Henrik Bay-Clausen

Kastrup Afdeling har i dag 4.700 medlemmer, hovedsagelig beskæftiget i lufthavnen eller i lufthavnsrelaterede virksomheder i området. For 20 år siden var der en langt større andel medlemmer indenfor industrien

Det er svært at spå – især om fremtiden. Flypionéren Alfred Nervø forudså i 1910, at Københavns Lufthavn ville se sådan ud i 1960

Kartellerne

“Hvis karteludviklingen fortsætter, vil Kastrup Afdelings naturlige tilhørsforhold være i Transportkartellet,” siger Claus Lindegaard, “uanset at en stor del af virksomhederne på grund af gamle traditioner er indenfor Industrioverenskomsten, og dermed skulle høre til Industrikartellet. Vi er blevet en transportafdeling, for alt hvad der vedrører lufthavnen, er jo transport. Derfor hører vi sammen med de øvrige transportarbejdere i landet.”

Magtsyge mastodonter

“Hvis det går som nogle topfolk i fagbevægelsen vil det,” siger Henrik Bay-Clausen, “bliver medlemmerne frataget deres lokale indflydelse på deres egne forhold. Når det bliver gigantoverenskomster for en meget blandet gruppe, bliver det svært at engagere sig lokalt. Se bare den sidste kommunale overenskomst, der blev vedtaget af sygehjælpere, pædagogmedhjælpere og KAD’ere. Altså af grupper med helt andre arbejdsforhold end vore medlemmers. Vore medlemmers nej forsvandt fuldstændigt i mængden.

I modsætning hertil er der i CO-Industri meget mere ensartede forhold, hvor vi har noget at gøre med de andre grupper.”

Claus: “Det kunne være så godt med kartellerne som samarbejdsorganisationer. Men magtsygen løber af med topfolkene. Der er så mange mellemlid fra medlemmerne til toppen, at der ikke bliver nogen forbindelse. De bygger kæmpestore organisationer op, og forsøger at fratage forbund og fagforeninger enhver indflydelse – og dermed medlemmernes indflydelse.

Men det gælder om at fastholde SiD’s ryggrad, den lokale, blandede afdeling i hver en afkrog af Danmark. Det er medlemmernes mulighed for indflydelse på egne ansættelsesforhold.”

Afdelingens medlemssammensætning og størrelse

Claus: “De nærmest kommende år vil afdelingen utvivlsomt få tilført en hel del anlægs- og bygningsmedlemmer, men det vil nok kun være for en kortere årrække, mens bygningen af Øresundsforbindelsen er i gang.”

Der er nu godt 250 medlemmer fra byggeriet.

“For lufthavnen vil Øresundsforbindelsen betyde en jævn og vedvarende udbygning,” mener Claus endvidere.” Det vil nok komme til at smitte af på afdelingens medlemstal.

Især vil der ske en udvikling på luftfragtområdet, fordi Københavns Lufthavn ligger så godt for flyvning på Østen og USA.”

“Københavns Lufthavn A/S (KLH) har besluttet en investeringsplan på 6 milliarder kr. i de kommende 10 år”, siger Henrik, “det tyder på store forventninger til fremtiden.”

Uddannelserne

Afdelingen gør en stor indsats for at skaffe uddannelse til medlemmerne, både dem, der er i arbejde, og dem der er arbejdsløse. Vil det ikke i det lange løb fjerne medlemsgrundlaget i SiD?

“Hvis det gjorde, måtte det så være sådan” siger Henrik, “for det vigtige er, og vore medlemmers interesse er, at de skal være rustede til at følge udviklingen, ikke blive tabt bag den. Det er så dejligt at se, at når medlemmerne kommer tilbage fra kurser, er de gladere, mere selvsikre. Også arbejdsgiverne kan se dette. De har også fået en meget større forståelse for nødvendigheden af de almene fag i uddannelsen. Det hele skal ikke bare dreje sig om rent arbejdsmæssige kundskaber.”

“Hvis nogen bliver truet af udviklingen,” siger Claus, “er det de faglærtes organisationer. Vore medlemmer rykker

Udviklingen i transportmønstrer vil blive ved med at give arbejdspladser i Kastrup

ind over deres arbejdsområder i takt med udviklingen. Det har vi set indtil nu, og det kommer til at fortsætte."

Henrik: "Det vigtigste er, at vore medlemmer bliver gladere i dagligdagen, får det sjovere, et mere spændende arbejdsindhold. Og at de forstår mere af teknikken. Det er først i de senere år, at voksne, ufaglærte arbejdere har fået en chance for at få uddannelse i arbejdslivet – og der kommer mere af det."

Claus: "Uddannelsessystemet vil ændre sig mod en lidt kortere grunduddannelse, og så med efteruddannelse i en jævn strøm resten af livet."

Den Europæiske Union

Claus: "EU er jo min kæphest, eller mit smertensbarn i afdelingen. Det er tyde-

ligt, at EU vil prøve mere og mere at overtage beslutningerne fra de nationale parlamenter. De vil tiltage sig mandat til at bestemme, vil tvinge landene til at afgive mandat til EU-Kommissionen.

Det er på tide at gøre noget ved det. Jeg vil citere Mogens Hansen fra SiD's Transportgruppe: "Stormen på Bastillen var vand ved siden af den storm, der burde løbes på EU's parlamentbygning..."

Det kan være svært at se resultaterne i internationalt arbejde. Det er langsomt og vanskeligt måleligt.

Alligevel er jeg glad for at have været med i spillet om lufthavnens såkaldte Ground Handling. Havde vi ikke haft en finger med i spillet, er jeg

ikke sikker på, hvordan EU-Kommissionen havde behandlet det spørgsmål. Og hvordan vore medlemmers fremtid i Københavns Lufthavn så var blevet..."

De sidste nye regeringsindgreb i dagpengereglene

Claus: "Af indgrebene er særlig dem mod de unge helt uforståelige. Der er jo ingen økonomi i det, det drejer sig åbenbart bare om at lange ud efter de unge – ren politisk forfølgelse.

Vi må konstatere, at regeringen undergraver fagbevægelsens fremtid. Det er svært nok i forvejen at få de unge til at organisere sig, nu er det meningsløst for unge under 25 år at

melde sig ind. Vi kan intet gøre for dem, rent understøttelsesmæssigt. Her i afdelingen har vi de store arbejdspladser med 100% organisering, der sørger for, at de alligevel melder sig ind. Dem er vi afhængige af, men hvad gør andre?"

Afdelingen lige nu

Henrik: "Jeg glæder mig til at se virkningerne af de nye udvalg i afdelingen. At flere medlemmer gør deres indflydelse gældende, og kan være med til at udvikle afdelingens aktiviteter. Det vil gøre vores fagforeningshus endnu mere levende."

Claus: "Jeg vil bare sige, at vi er glade for alle vore 4.700 arbejdsgivere..."

De graver og graver.
A/S Øresundsforbindelsen bruger denne gigantiske gravemaskine til material-eflytningen i Sundet. Hver grabfuld er på 21 kubikmeter, svarende til 4 lastvognslæs.

Den må iøvrigt højst spilde 5% af hver skovfuld, da den ellers forurener vandet for meget, ifølge bestemmelserne

SID KASTRUP I DAG

Først i 1919 fik afdelingen een fastansat, nemlig formanden. Afdelingen havde da 500 medlemmer, og havde til huse i en toværelses lejlighed. Idag, 77 år efter og 4.200 medlemmer rigere, er der 15 ansatte. Og huset er på 848 kvadratmeter i 2 plan.

Her er hele den blandede flok, der arbejder dagligt i huset. Opgaverne, de varetager er vidt forskellige. Venstre til højre:

Dorte Jensen

Medhjælper i kassererkontoret
Kontingent, ind- og udmeldelser,
samt regnskab.

Lillian Heneberg

Administrativ Sekretær i Faglig
afdeling.

Åse Thrane Nielsen

Assistent i Arbejdsløshedskassen

Claus Lindegaard

Formand
Fagligt ansvarsområde:
Industrioverenskomsten

Jan Adelørn

Assistent i Arbejdsløshedskassen

Niels Erik Danielsen

Faglig sekretær
Ansvarsområde:
Arbejds miljøarbejde. Arbejdsska-
der og sociale sager.

Lisa Larsen

Medhjælper i kassererkontoret
Kontingent, ind- og udmeldelser,
samt regnskab

Henrik Bay-Clausen

Næstformand
Faglige ansvarsområder:
Offentligt ansatte.
Industri og transport.

Ebbe Poulsen

Kasserer
Regnskabsførelse, kontingenter,
medlemskab.

Ole Donbæk Jensen

Faglig Sekretær
Fagligt ansvarsområde:
Industri, lager og spedition.
Opsøgende arbejde.

Mogens Nielsen Pedersen

Kontorbestyrer i Arbejdsløsheds-
kassen

Vita Jensen

Rengøringsassistent.
Ansvarsområde:
1696 kvadratmeter.

Stine Dahl

Telefonpasser og receptionist.
Udfører desuden forskellige admi-
nistrative opgaver.

Leif Olsen

Husinspektør, sørger for
vedligeholdelsen af ejendommen.
Står for udlejning af sal og som-
merhuse.

Alf Jakobsen

Faglig sekretær
Fagligt ansvarsområde: Anlæg- og
byggebranchen. Varetager særligt
opgaverne omkring byggeriet af
Øresundsforbindelsen.

Selvstændigt foto:

Ove Larsen

Helt uundværlig og allestedsnær-
værende "hjælpende ånd" i huset.
Tidligere tillidsmand på Gads
Metalstøberi.

FAGFORENINGENS BESTYRELSE 30.1.1996

Bestyrelsen består af 10 valgte tillidsmænd, formand, næstformand og kasserer. Den mødes fast een gang om måneden.

1.1.96

4705 medlemmer, heraf 472 kvinder.

359 medlemmer under 25 år.

233 medlemmer over 60 år.

Vi har 179 medlemmer, der har været medlem i over 25 år, og 7 medlemmer, der har været medlem i over 40 år.

Afdelingen har 530 passive medlemmer. Ved jubilæarfesten i 1995 var der bl.a. to med 60 års medlemskab af afdelingen.

Henning Jørgensen (1)
Tillidsmand, SAS
Ekspeditionsarbejderne

Michael Visby (2)
Tillidsmand, SAS Cargo

Mogens Pedersen (3)
Tillidsmand, SAS
Flyarbejderne

Brian Franklin Nielsen (4)
Tillidsmand SDPS

Kim Devald (5)
Klubben for Ledige
Deltager fast i bestyrelsens møder.

Poul B. Mikkelsen (6)
Tillidsmand, Københavns
Lufthavne A/S, Teknisk
Tjeneste

Ebbe Poulsen (7)
Kasserer

Mogens Nielsen Pedersen (8)
Kontorbestyrer.
Deltager fast i bestyrelsens møder.

Julian Joensen (9)
Tillidsmand Gate Gourmet

Palle Jacobsen (10)
Tillidsmand, Wilson Freight

Henrik Bay-Clausen (11)
Næstformand

Jørn Nicolaisen (12)
Tillidsmand, Tårnby
Kommune

Jens-A.B. Jensen (13)
Tillidsmand, Maersk Air

Jan Lek Larsen (14)
CAS

Claus Lindegaard (15)
Formand

Opraab til Arbejdsmændene.

Fattige, som vi er fødte, har det hidtil været vor Lod at maatte leve under særlige slette Forhold: vi har maattet trække haardt for en daarlig Betaling, mangen Gang udsatte for Arbejdsløshed med al den Nød, den fører med sig, ringeagtede og med Hospitalet eller Ladegaarden i Udsigt. Tidt har vi da spurgt os selv, om der intet Haab om Bedring var, og i Reglen lod Svaret benægtende. Men saa holdt Socialismen sit Indtog her i Landet; den raabte til os: Slut eder sammen, da bliver I en Magt, som Kapitalen maa respektere, da kan I gøre Fordring paa at leve som Mennesker. Det saa en Tid ud, som om Raadet vilde blive fulgt, men det blev ved Tilløbet. Derfor, Kammerater og Lidelsesfæller, lad os forsøge en Gang endnu at sætte Liv i de gamle Rester, lad os endnu en Gang prøve at ibærskifte en alvorlig Sammenslutning til Kamp mod Kapitalen for at opnaa en menneskelig Tilværelse. Vi se, hvad Haandværkerne har vundet ved at slutte sig sammen, lad os følge deres Eksempel.

Hvad vi vil kæmpe for, er en Nedsættelse af Arbejdstiden til 10 Timer daglig med 2 Timers Spisetid; vi fordrer fremdeles, at Gasværkerne skal arbejde med 3 Hold Folk i Stedet for som nu med 2 Hold; vi fordrer en fast Løn af 4 Kr. daglig, og vi fordrer endelig, at Kommunens og Regeringens Arbejder ikke bortliciteres til Entreprenører, eftersom det er en almindelig bekendt Sag, at disse gøre alt for at undertrykke Arbejderne.

Vi rette derfor dette Opraab til vore Kammerater om at slutte sig til os og støtte os i vore Bestræbelser for at gennemføre de her nævnte Fordringer.

Opmærksomheden henledes tillige paa omstaaende Avertissement.

N. Hermansen.	N. Jensen.
E. Christensen.	C. J. Jacobsen.
M. Seiersen.	P. Madsen.
S. B. Jensen.	A. Nielsen.
H. V. Hansen.	J. Olsen.
H. Mortensen.	N. Christensen.
J. A. Nymark.	J. Hansen.
P. Petersen.	

Opraab til Arbejdsmændene.

Fattige, som vi er fødte, har det hidtil været vor Lod at maatte leve under slette Forhold; vi har maattet trække haardt for en daarlig Betaling, mangen Gang udsatte for Arbejdsløshed med al den Nød, den fører med sig, ringeagtede og med Hospitalet eller Ladegaarden i Udsigt. Tidt har vi da spurgt os selv, om der intet Haab om Bedring var, og i Reglen lod Svaret benægtende. Men saa holdt Socialismen sit Indtog her i Landet; den raabte til os: Slut eder sammen, da bliver I en Magt, som Kapitalen maa respektere, da kan I gøre Fordring paa at leve som Mennesker. Det saa en Tid ud, som om Raadet vilde blive fulgt, men det blev ved Tilløbet. Derfor, Kammerater og Lidelsesfæller, lad os forsøge en Gang endnu at sætte Liv i de gamle Rester, lad os endnu engang prøve at iværksætte en alvorlig Sammenslutning til Kamp imod Kapitalen for at opnaa en menneskelig Tilværelse. Vi ser, hvad Haandværkerne har vundet ved at slutte sig sammen, lad os følge deres Eksempel.

Hvad vi vil kæmpe for er en nedsættelse af Arbejdstiden til 10 Timer daglig med 2 Timers Spisetid; vi fordrer fremdeles, at Gasværkerne skal arbejde med 3 Hold Folk i Stedet for som nu med 2 Hold, vi fordrer en fast løn af 4 Kr. daglig, og vi fordrer endelig, at Kommunens og Regeringens Arbejde ikke bortliciteres til Entreprenører, eftersom det er en almindelig bekendt Sag, at disse gør alt for at undertrykke Arbejderne.

Vi retter derfor dette Opraab til vore Kammerater om at slutte sig til os og støtte os i vore Bestræbelser for at gennemføre de her nævnte Fordringer.

Opmærksomheden henledes tillige paa omstaaende Avertissement.

N. Jensen.	C. Christensen.
C. J. Jacobsen.	M. Seiersen.
P. Madsen.	S. V. Jensen.
A. Nielsen.	H. V. Hansen.
J. Olsen.	H. Mortensen.
N. Christensen.	J. A. Nymark.
J. Hansen.	P. Petersen.

En kreds af arbejdsmænd indrykkede dette oprab i Socialdemokraten d. 19. Marts 1884. Det førte til en konstituerende generalforsamling den 3. April 1884 i "Kommunekjælderens" i Gothersgade. Her dannedes Arbejdsmændenes Forbund.

Opraab til alle sig til arbejder for omstaaende Fordringer.

Opmærksomheden henledes tillige paa omstaaende Avertissement.

Arbejderbevægelsen i Udlandet.

Stor Cigararbejderstrejke i New York. Hos firmaet Straiton & Storm, der hidtil har været bekjendt for sin Arbejdsenlighed og under den af Madsen har forskaaet at kasse sig et ubestemt beligt Forretningens navn, har der i den sidste Tid af forrige Maaned fundet en stor Arbejderbevægelse Sted. Den er følgende: Mandag den 11te Februar erklærede den arbejdsvenlige Hr. Straiton til sine Arbejdere, at han maatte afslutte den Lønnen i sin Fabrik. Reguleringskommissionen blev givet

slid

Mindre Meddelelser.

Arbejderrisiko. "Thyra", tilhørende den tidligere Tidsskrift, indtraf under den sidste Foraar det Uheld, at den var opbalet i Skibe paa en af Gøtens, der blev bettet, og forlod ham i et Hospital. En almindelig Formiddags Ar. af en Drokke paa Hjernen i Tegmagergade. Bogen "Den nye Arm, lige som den gamle" af Hr. Straiton blev forfulgt af den gamle Hr. Straiton. I den sidste Udgave af den gamle Telegram fra B. om, at en i Gøtens betragte Rødmænd bebragte vundet sig 2000 Kr. og blev